# صحیفہ مبارکہ سجادیہ

ترجمہ، دراسہ و شرح

سید کاظم عابد

متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه

مشخصات کتاب

سرشناسه : علی بن حسین (ع)، امام چهارم، 38 - 94ق.

عنوان قراردادی : صحیفه سجادیه .فارسی - عربی

عنوان و نام پدیدآور : متن کامل و ترجمه صحیفه مبارکه سجادیه/ [علی بن حسین(ع) ]؛ مترجم کاظم ارفع.

مشخصات نشر : تهران: فیض کاشانی، 1386.

مشخصات ظاهری : 368 ص.

شابک : 25000 ریال : 978-964-403-085-7 ؛ 100000 ریال(چاپ ششم)

یادداشت : فارسی - عربی.

یادداشت : چاپ چهارم.

یادداشت : چاپ ششم : 1392.

یادداشت : عنوان روی جلد: صحیفه مبارکه سجادیه.

عنوان روی جلد : صحیفه مبارکه سجادیه.

موضوع : دعاها

شناسه افزوده : ارفع، سید کاظم، 1323 -، مترجم

رده بندی کنگره : BP267/1 /ع8 ص3041 1386ص

رده بندی دیویی : 297/772

شماره کتابشناسی ملی : 1274349

اشاره

ص: 2

بسم الله الرّحمن الرّحیم

## مقدمه مترجم

اللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ و آلِهِ. وَاجعَلنا مِن دُعائِکَ الدّاعِینَ اِلَیکَ وَ هُداتِکَ الدّالّینَ عَلَیکَ وَ مِن خاصَّتِکَ الخاصّینَ لَدَیکَ، یا اَرحَمَ الرّاحِمینَ.

از مسائل مهمی که جزء نیازهای انسان محسوب می شود، دعا و نیایش است و درست مثل خداجویی از فطرت و ضمیر آدمی سرچشمه می گیرد.

هنگام سیر و سیاحت در این کره خاکی، با ملت های مختلف و ادیان گوناگون و سنن و رسوم متفاوت آنها روبرو می شویم و می بینیم که هرکدام برای خود اوراد و اذکار و دعاهای مخصوص دارند و هیچ جای دنیا را نمی یابیم که مردمش از دعا جدا و از آن بی نیاز باشند. حتی آنها که بت می پرستند، در معابدشان با تمام قد به خاک می افتند و دعا می خوانند.

بنابراین دعا جزء نکات جدّی و فطری ماست، ولی جای این گفتگو هست که چگونه دعا کنیم و در برابر چه کسی دعا نماییم و مسیر صحیح دعا کدام است؟!

در مضامین و دعاهایی که از طریق رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم و اهل بیت گرامیش برای ما رسیده به طور مبسوط به این سئوالات، پاسخ داده شده و صحیفه کامله سجادیه از جمله آنهاست.

درباره لزوم و ضرورت پرداختن به دعا خداوند تبارک و تعالی می فرماید:

«قُل مایَعبَؤا بِکُم رَبّی لَو لا دُعاؤکُم»(1)، بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من



---

1- فرقان-77

اعتنایی به شما ندارد.

«وَ قالَ رَبُّکُم اُدعُونِی اَستَجِب لَکُم اِنَّ الَّذینَ یَستَکبِرُونَ عَن عِبادَتِی سَیَدخُلونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ»(1) و پروردگارتان فرموده: مرا بخوانید تا اجابت تان کنم کسانی که از پرستیدن من کبر ورزنده به خواری به جهنّم وارد خواهند شد.

از امام محمد باقر علیه السلام سئوال شد: «اِنَّ کَثرَةَ القَراءَهِ اَفضَلُ اَو کَثرَةَ الدَّعاءِ قالَ: الدُّعاء اَما تَسمَعُ لِقَولِهِ تَعالی «قُل ما یَعبَؤا بِکُم»(2)، آیا زیاد قرآن خواندن بهتر است یا زیاد دعا خواندن؟

فرمود: دعا خواندن، آیا نشنیده ای که خداوند متعال می فرماید: «قُل ما یَعبَؤا بِکم» بگو اگر دعایتان نباشد پروردگار من به شما اعتنایی ندارد.

همان گرامی در تفسیر و تبیین آیه دیگر می فرماید منظور کلام خداوند که می فرماید: «اِنَّ الَّذینَ یَستَکبِرُونَ عَن عِبادَتِی سَیَدخُلُونَ جَهَنَّمَ داخِرینَ»

«هُوَ الدُّعاءَ وَ اَفضَلُ العِبادَهِ الدُّعاءُ»(3) دعاست که برترین عبادت دعا می باشد.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم درباره ارزش دعا می فرمود: «الدُّعاءُ سِلاحُ المؤُمِنِ و عَمُودُ الدِّینِ وَ نُورُ السَّماواتِ وَالأرضِ»(4) دعا اسلحه مؤمن و ستون دین و نور آسمانها و زمین است.

و چه زیباست که انسان فقط در مواقع اضطرار و گرفتاری سراغ دعا نرود بلکه در همه حال اهل دعا و نیایش با پروردگار باشد همچنانکه مولای متقیان علی علیه السلام می فرماید: «لاتَکن مِمَّن... اِن أصابَهُ بَلاءٌ دَعا مُضطَرّاً وَ اِن نالَهُ رَخاءٌ أعرَضَ مُغتَرّاً»(5) و از آنان مباش که اگر به او سختی و بلایی روی آورد از ناچاری دست به دعا بردارد و اگر خوشی و راحتی به او رسید از روی غفلت و غرور از خداوند رو برگرداند!



---

1- مؤمن-60
2- بحار، ج93، ص 299
3- کافی، ج2، ص 446

4- کافی، ج2، ص 446
5- نهج البلاغه، حکم و مواعظ، 142

هر آنکه جانب اهل دعا نگه دارد*** خداش در همه حال از بلا نگه دارد

حدیث دوست نگوییم مگر بحضرت دوست*** که آشنا سخن آشنا نگه دارد

دلا معاش چنان کن که گر بلغزد پای*** فرشته ات به دو دست دعا نگه دارد

گرت هواست که معشوق نگسلد پیوند*** نگاه دار سر رشته تا نگه دارد

چو گفتمش که دلم را نگاه دار بگفت*** ز دست بنده چه خیزد خدا نگه دارد

سر و زر و دل و جانم فدای آن یاری*** که حق صحبت مهر و وفا نگه دارد

غبار راه گذارت کجاست تا حافظ*** به یادگار نسیم صبا نگه دارد

یکی از نکاتی که در هنگام دعا، رعایت آن لازم است، ادب در دعا می باشد و اینکه بداند چه چیزی را از خداوند طلب کند و چه عباراتی را در این مرتبه استخدام نماید.

معمولاً ما یا نمی دانیم چه چیزهایی را در هنگامه نیایش و وقت استجابت دعا از خدا طلب کنیم و یا می دانیم اما در بیان خواست درونی خویش ناتوانیم.

رهبران معصوم ما علیهم السلام بسیار دقیق و روشن به این مسئله پرداخته اند و طریقه دعا کردن و اینکه چه چیزهایی را جهت سعادت دنیا و آخرت خویش از حضرت حق مسئلت نمائیم را به ما آموخته اند.

امام صادق علیه السلام می فرمود: «اِحفَظ آدابَ الدُّعاءِ فَاِن لَم تأتِ بِشَرطِ الدُّعاءِ فَلا تَنتَظِرُ

الاِجابَه»(1)

آداب دعا را محافظت کن و اگر شرط دعا را رعایت نکردی، منتظر استجابت آن مباش.

و مشاهده می کنیم که آن گرامیان چه لحن زیبایی در دعاها به کار برده اند و خوب دانسته اند که به خدای خویش چه بگویند و چه چیزهایی را که متضمّن خیر دنیا و آخرت خود و مؤمنین است از حضرت پروردگار تقاضا نمایند.

در میان امامان معصوم علیهم السلام امام سجاد علیه السلام فرصت بیشتری یافتند تا آداب دعا را به دوستانشان بیاموزند و معارف الهی را در قالب دعا در اختیار اهل معرفت و طالبان حقیقت بگذارند. صحیفه سجادیه که مشتمل بر پنجاه و چهار دعاست یکی از آثار گرانقدر و ارزشمند بجای مانده از آن گرامی است.

نکاتی چند در این کتاب شریف به چشم می خورد که قابل تأمل و دقت است:

1- صحیفه بر دو محور توحید و موحد استوار است. از ابتدا تا انتهای این کتاب تبیین ماهیت توحید و موحد دیده می شود و اگر گفته می شود که قرآن نازل شده ولی دعا صاعد است و بالا می رود بی تردید دعای امام سجاد علیه السلام است.

2- صحیفه کتابی برای فهم دین و شناخت نفس است؛ امام زین العابدین علیه السلام با دعاهایش محرابی ساخت که در آن انسان مسلمان به عبادت و راز و نیاز با پروردگارش می پردازد و بی جهت نیست که نام صحیفه را زبور آل محمد علیهم السلام نامیدند.

3- امام سجاد علیه السلام در دعاهای صحیفه احساسات درونی و دل و جان آدمی را به حرکت وا می دارد؛ با دقت به مضامین دعاهای صحیفه به ندای



---

1- کافی، ج2، ص 447

وجدان و نجوای درون حضرتش پی می بریم.

4- صحیفه سجادیه خروشی علیه دنیاطلبان و دنیاداران بود و هرکه اندک دقتی در عبارات دعاهای آن کند خواهد دید که چه اندازه دنیامداران بی مقدار و پست جلوه می کنند.

5- صحیفه سجادیه در قرن اول هجری در حالی ظهور یافت که امویان همه گونه امکانات را از آن حضرت دریغ کردند و او را از فعالیت های علمی و فرهنگی باز داشتند اما این کتاب به لحاظ محتوا و قدرت بیانی عمیق در صدر شاهکارهای جاوید بشری قرار گرفت و موجب افتخار و مباهات مسلمانان شد.

6- شیوه امام سجاد علیه السلام در تمامی دعاها برای آنکه مقرون به استجابت باشد ذکر صلوات بر محمد و آل او بوده است و بدون استثناء در لابلای دعاهای آن گرامی ذکر صلوات دیده می شود، همچنانکه فرزند بزرگوارش امام صادق علیه السلام که دوران نوجوانی اش را تا یازده سالگی در محضر جد والا مقامش سپری کرده می فرماید: «مَن کانَت اِلَی اللهِ عَزَّوَجَلَّ حاجَهٌ فَلیَبدَأ بِالصَّلاهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، ثُمَّ یَسأَلُ حاجَتَهُ، ثُمَّ یَختِمُ بِالصَّلاهِ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ فَاِنَّ اللهَ عَزَّوَجَلَّ أکرَمُ مِن اَن یَقبَلَ الطَّرَفَینِ وَ یَدَعَ الوَسَطَ اِذ کانَتِ الصَّلوهُ عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ لاتَحجَبُ عَنهُ»(1)

هرکس از خداوند صاحب عزت و جلال حاجتی را می خواهد ابتدا صلوات بر محمد و آل محمد فرستد و آنگاه حاجت خویش را طلب کند و سپس دعا را با صلوات بر محمد و آلش به پایان برساند، زیرا خداوند تبارک و تعالی بزرگوارتر از آن است که طرفین دعا را مستجاب فرماید وسط آن را رها کند. چه آنکه صلوات بر محمد و آل محمد از سوی پروردگار رد نمی گردد.

و همو فرمود: «کُلُّ دُعاءٍ یُدعَی اللهُ عَزَّوَجَلَّ بِهِ مَحجُوبٌ عَنِ السَّماءِ حَتّی یُصَلّی عَلی مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ»(2)



---

1- کافی، ج2، ص 493
2- کافی، ج2، ص 492

هر دعایی که به سبب آن خداوند عزّوجل خوانده شود در حجاب است و بالا نمی رود تا آنگاه که بر محمد و آل محمد درود فرستاده شود.

7- ویژگی دیگر صحیفه خلوصی است که در صاحب دعا ملاحظه می شود و اگر نبود اخلاص آن حضرت، این گونه جاوید و پایدار نمی ماند و از ذهنها محو و حذف می شد.

کسی که می خواهد با خدای خویش راز و نیاز کند و مشغول خواندن دعا شود باید خانه دل را از غیر خدا پاکسازی نماید و باور داشته باشد که آنچه در آسمانها و زمین است در دست قدرت پروردگار می باشد پس چه حاجت که خود را متمسک به موجودات ضعیف این عالم کند، چرا که بی شک سراغ هرکس برود خود محتاج و نیازمند است.

اخلاص در دعا به خاطر تفاوت درک و شناخت افراد مراتبی دارد؛ بعضی در این مقام هستند که انگیزه خود را از دعا خواندن به جهت مقاصد مادی و دنیوی پاک کنند و با توجه به ثواب و عقاب اعمال به قصد رسیدن به حور و غلمان و قصرهای آخرت و ترس از عذاب دوزخ دعا می خوانند و به همین علت در کتابهای دعا جستجو می کنند و هر دعایی که ثواب اخروی بیشتری داشت انتخاب می کنند.

و برخی پا را فراتر نهاده و بدون طمع رفتن به بهشت و یا ترس از آتش جهنم، بلکه فقط جهت برقراری ارتباط با معبود و اُنس با حضرتش دعا می خوانند که این گره احرار و آزادگانند.

امیرمؤمنان علی علیه السلام عرضه می داشت: «اِلهی ما عَبَدتُکَ خَوفاً مِن نارِکَ وَ لا طَمَعاً فِی جَنَّتِکَ بَل وَجَدتُکَ اَهلاً لِلعِبادَهِ فَعَبَدتُکَ»، پروردگارا تو را به علت ترس از آتشت و یا به امید رفتن به بهشتت عبادت نکردم بلکه تو را شایسته و سزاوار بندگی یافتم و به عبادتت پرداختم.

قصد همه وصل حور و خلد برین است*** غایت مقصود ما نه آن و نه این است

8- دوستان خواننده توجه دارند که امام سجاد علیه السلام در سراسر صحیفه پس از صلوات بر محمد و آل محمد بیشترین ذکرش استعاذه به پروردگار است، اضافه بر آنکه در دعای هشتم به طور ویژه به این مسئله مهم پرداخته، و از شر رذایل اخلاقی و شیطان به خداوند پناه برده است!

محمدبن ابراهیم برای امام رضا علیه السلام نوشت که آقای من دعایی به من آموزش دهید که بعد از هر نمازم بخوانم و خیر دنیا و آخرت را در بر داشته باشد؟

امام علیه السلام برای او نوشت پس از هر نماز بگو: «اَعُوذُ بِوَجهِکَ الکَریم وَ عِزَّتِکَ الَّتی لاتُرامُ وَ قُدرَتُکَ الَّتِی لایَمتَنِعُ مِنها شَیئٌ مِن شرِّ الدُّنیا وَ الآخِرَهِ وَ مِن شَرِّ الأوجاعِ کُلِّها»(1)، پناه می برم به درگاه تو ای خدای کریم و به عزّتت که سست نگردد و به قدرتت که هیچ چیز از شرّ دنیا و آخرت از جمله دردها و ناراحتی ها نمی توانند مانع اجرای آن گردند.

و در پایان از خداوند متعال طلب توفیق در خواندن دعا بالاخص دعاهای صحیفه سجادیه را مسئلت می نمائیم زیرا که عبادات از هر نوعش که باشد بدون دعا، ناقص و بی محتوا خواهد بود.

کسانی که در حال تمنّا و تقاضا از خدای خویشند و حلاوت مناجات را با کام جانشان می چشند احساس می کنند که لذت بخش ترین حالات زندگی خود را می گذرانند و این توجه و ذوق و شوق بیشتر متعلق به آنهایی است که بیش از آن مقدار که به حوائج مادی خویش فکر کنند به اصل دعا و مناجات و عرض حال خود به پیشگاه پروردگار اهمیّت می دهند و در واقع به برقراری ارتباط و انابه و تضرع به درگاه الهی بیشتر خود را محتاج می بینند و از اینکه نتوانسته اند با حضرت حق رازی و نیازی داشته باشند غصه می خورند و زبان حالشان همان است که سیدالساجدین علی بن الحسین علیه السلام در مناجات المریدین عرضه می دارد:



---

1- فروع کافی، ج 3، ص 346

«وَ فِی مُناجاتُکَ رُوحی وَ راحَتی وَ عِندَکَ دَواءُ عِلَّتی وَ بَردُ لَوعَتی» خوشحالی من در مناجات با توست و داروی بیماری من و علاج تشنگی قلب و تسکین سوزش جانم در نزد توست.

و نیز به آن گرامی اقتدا می کنیم و عباراتی را که در دعای روز چهارشنبه می فرموده عرضه می داریم که:

«اَدعُوکَ دُعاءَ مَن ضَعُفَت وَسِیلَتُهُ وَانقَطَعَت حِیلَتُهُ وَاقتَرَبَ اَجَلُهُ وَ تَدانی فِی الدُّنیا اَمَلُهُ وَاشتَدَّت اِلی رَحمَتِکَ فاقَتُهُ وَ عَظُمَت لِتَفرِیطِهِ حَسرَتُهُ وَ کَثُرَت زَلَّتُهُ وَ عَثرَتُهُ وَ خَلُصَت لِوَجهِکَ تَوبَتُهُ فَصَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ خاتَمِ النَّبِیّینَ وَ عَلی اَهلِ بَیتِهِ الطَّیِّبِینَ الطّاهِرینَ وَارزُقنی شَفاعَهَ مُحَمَّدٍ صَلَّی اللهُ عَلَیهِ وَ آلِهِ وَلا تَحرِمنی صُحبَتَهُ اِنَّکَ اَنتَ اَرحَمُ الرّاحِمینَ».

سیدکاظم ارفع

10 ربیع الاول 1421- 24 خردادماه 1379

ص: 10

ص: 11

ص: 12

ص: 13

ص: 14

حَدَّثَنا اَبُو عَبدِاللهِ جَعفَرُبنُ مُحَمَّدٍ الحَسَنی، قالَ: حَدَّثَنا عَبدُاللهِ ابنُ عُمَرَ بنِ خَطّابٍ الزَّیّاتُ، قالَ حَدَّثَنِ خالی عَلِیُّ ابنُ النُّعمانِ الاَعلَمُ، قالَ: حَدَّثَنی عُمَیرُبنُ مُتَوَکِّلٍ الثَّقَفِیُّ البَلَخی عَن اَبیهِ مُتَوَکِّلِ ابنِ هارُونَ، قال: اَملی عَلَیَّ سَیِّدِی الصّادِقُ، اَبُو عَبدِاللهِ: جَعفَرُ ابنُ مُحَمَّدٍ، قالَ: اَملی جَدّی عَلِیُّ بنُ الحُسَینِ عَلی اَبی مُحَمَّدِ بنِ عَلِیٍّ عَلَیهِم اَجمَعینَ السَّلامُ بِمَشهَدٍ مِنّی.

ابوعبدالله جعفر بن محمد الحسنی برای ما نقل کرد که عبدالله بن عمر بن خطّاب الزّیّات نقل نمود که دایی من علی بن نعمان اعلم گفت: عمیر ابن متوکل ثقفی بلخی از پدرش متوکل ابن هارون نقل نمود که آقای من امام صادق علیه السلام فرمود و نوشتم و امام صادق علیه السلام فرمود که صحیفه را جدّم علی بن الحسین علیهما السلام در حضور من برای پدرم امام محمد باقر علیه السلام تقریر فرمود و پدرم نوشت.

(1) وَ كانَ مِن دُعائِهِ عَلَيهِ السَّلامُ اِذَا ابتَدَأَ بِالدُّعاءِ بَدَأَ بِالتَّحميدِ لِلّهِ عَزَّوَجَلَّ وَالثَّنَاءِ عَلَيهِ فَقالَ:

اَلْحَمْدُ لِلّهِ اَلْأَوّلِ بِلَا أَوّلٍ كَانَ قَبْلَهُ، وَ الآخِرِ بِلَا آخِرٍ يَكُونُ بَعْدَهُ. اَلّذِى قَصُرَتْ عَنْ رُؤْيَتِهِ أَبْصَارُ النّاظِرِينَ، وَ عَجَزَتْ عَنْ نَعْتِهِ أَوْهَامُ الْوَاصِفِينَ. اِبْتَدَعَ بِقُدْرَتِهِ الْخَلْقَ ابْتِدَاعاً، وَ اخْتَرَعَهُمْ عَلَى مَشِيّتِهِ اخْتِرَاعاً، ثُمّ سَلَكَ بِهِمْ طَرِيقَ إِرَادَتِهِ، وَ بَعَثَهُمْ فِى سَبِيلِ مَحَبّتِهِ، لَا يَمْلِكُونَ تَأخِيراً عَمّا قَدّمَهُمْ إِلَيْهِ، وَ لَا يَسْتَطِيعُونَ تَقَدّماً إِلَى مَا أَخّرَهُمْ عَنْهُ، وَ جَعَلَ لِكُلّ رُوحٍ مِنْهُمْ قُوتاً مَعْلُوماً مَقْسُوماً مِنْ رِزْقِهِ، لَا يَنْقُصُ مَنْ زَادَهُ نَاقِصٌ، وَ لَا يَزِيدُ مَنْ نَقَصَ مِنْهُمْ زَائِدٌ. ثُمّ ضَرَبَ لَهُ فِى الْحَيَاهِ أَجَلاً مَوْقُوتاً، وَ نَصَبَ لَهُ أَمَداً مَحْدُوداً، يَتَخَطّأُ إِلَيْهِ بِأَيّامِ عُمُرِهِ، وَ يَرْهَقُهُ بِأَعْوَامِ دَهْرِهِ، حَتّى إِذَا بَلَغَ أَقْصَى أَثَرِهِ، وَ اسْتَوْعَبَ حِسَابَ عُمُرِهِ، قَبَضَهُ إِلَى مَا نَدَبَهُ إِلَيْهِ

1

حمد پروردگار

حمد اختصاص به پروردگاری دارد که اوّل است و کسی قبل از او نبوده، و آخر است و کسی بعد از او نخواهد بود.

خدایی که دیدگان انسانها، ناتوان از رؤیت اوست و اندیشه توصیف کنندگان عاجز از تعریف و توصیف او می باشد.

او با دست قدرتش خلق موجودات را بنیان گذاشت و با اراده اش مخلوقات را اختراع نمود. سپس موجودات را در مسیر خواست خویش قرار داد و آنان را در راه محبّت خود استخدام کرد. در حالی که دست پرورده های او قادر نیستند خود را از مقدّم بودن به تأخیر اندازند و یا از به تأخیر افتادن خود را جلو قرار دهند. خدایی که برای هر موجود زنده روزی معین تقسیم فرموده و کسی نمی تواند از آنکه زیاد داده چیزی بکاهد و یا به آنکه کم داده چیزی زیاد کند.

آنگاه خداوند تبارک و تعالی برای هرکدام آنها در زندگی مدتی معیّن و پایانی معلوم قرار داده تا در محدوده عمر به خواسته های خود برسد و سالهای زندگی اش پایان پذیرد و حساب عمرش را تمام و کمال بستاند و در نتیجه به وعده هایی که به او داده از اجر سرشار بهشت و یا پاداش ترسناک دوزخ نائل شود.

ص:17

مِنْ مَوْفُورِ ثَوَابِهِ، أَوْ مَحْذُورِ عِقَابِهِ، لِيَجْزِیَ الّذِینَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَ یَجْزِیَ الّذِینَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَی، عَدْلًا مِنْهُ، تَقَدَّسَتْ أَسْمَاؤُهُ، وَ تَظاَهَرَتْ آلَاؤُهُ، لَا یُسْأَلُ عَمّا یَفْعَلُ وَ هُمْ یُسْأَلُونَ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی لَوْ حَبَسَ عَنْ عِبَادِهِ مَعْرِفَةَ حَمْدِهِ عَلَی مَا أَبْلَاهُمْ مِنْ مِنَنِهِ الْمُتَتَابِعَهِ، وَ أَسْبَغَ عَلَیْهِمْ مِنْ نِعَمِهِ الْمُتَظَاهِرَهِ، لَتَصَرّفُوا فِی مِنَنِهِ فَلَمْ یَحْمَدُوهُ، وَ تَوَسّعُوا فِی رِزْقِهِ فَلَمْ یَشْکُرُوهُ، وَ لَوْ کَانُوا کَذَلِکَ لَخَرَجُوا مِنْ حُدُودِ الْإِنْسَانِیّهِ إِلَی حَدّ الْبَهِیمِیّهِ، فَکَانُوا کَمَا وَصَفَ فِی مُحْکَمِ کِتَابِهِ: «إِنْ هُمْ إِلّا کَالْأَنْعامِ بَلْ هُمْ أَضَلّ سَبِیلًا.» وَ الْحَمْدُ لِلّهِ عَلَی مَا عَرّفَنَا مِنْ نَفْسِهِ، وَ أَلْهَمَنَا مِنْ شُکْرِهِ، وَ فَتَحَ لَنَا مِنْ أَبْوَابِ الْعِلْمِ بِرُبُوبِیّتِهِ، وَ دَلّنَا عَلَیْهِ مِنَ الْإِخْلَاصِ لَهُ فِی تَوْحِیدِهِ، وَ جَنّبَنَا مِنَ الْإِلْحَادِ وَ الشّکّ فِی أَمْرِهِ، حَمْداً نُعَمّرُ بِهِ فِیمَنْ حَمِدَهُ مِنْ خَلْقِهِ، وَ نَسْبِقُ بِهِ مَنْ سَبَقَ إِلَی رِضَاهُ وَ عَفْوِهِ. حَمْداً یُضِی ءُ لَنَا بِهِ ظُلُمَاتِ الْبَرْزَخِ، وَ یُسَهّلُ عَلَیْنَا بِهِ سَبِیلَ الْمَبْعَثِ، وَ یُشَرّفُ بِهِ مَنَازِلَنَا عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ، «یَوْمَ تُجْزَی کُلّ نَفْسٍ بِمَا کَسَبَتْ وَ هُمْ لَا یُظْلَمُونَ»، «یَوْمَ لَا یُغْنِی مَوْلًی عَنْ مَوْلًی شَیْئاً وَ لَا هُمْ یُنْصَرُونَ». حَمْداً یَرْتَفِعُ مِنّا إِلَی أَعْلَی عِلّیّینَ فِی کِتَابٍ مَرْقُومٍ

«تا کسانی را که بد کرده اند در برابر کارهایی که انجام داده اند سزا دهد و کسانی را که نیکی کرده اند پاداش نیکو دهد» (سوره النّجم- 31).

و این از عدل خداوندی است که چنین پاداش می دهد. خدایی که اسماءش مقدّس و نعمت هایش پی در پی است. کسی از او درباره کارهایش سئوال نمی کند، ولی از کرده های بندگانش سئوال خواهد شد.

حمد مخصوص پروردگاری است که اگر بندگان خود را از شناخت شکرگزاری نسبت به نعمت های پی در پی و کرامات پیوسته اش محروم می کرد از نعمت های حضرت او استفاده می کردند ولی حمدش را بجا نمی آوردند و روزی آنها را وسعت می بخشید ولی شکرش را ادا نمی کردند.

و اگر از حمد و شکرش محروم می ماندند از مرز و حدود انسانیّت خارج شده و در گروه چهارپایان قرار می گرفتند و آن می شدند که در کتاب محکم خود ایشان را توصیف فرموده است: «نیستند جز چهارپایان و بلکه از آنها گمراهترند» (فرقان- 44).

حمد خدای را به خاطر آنچه از خود به ما شناساند و طریقه شکرگزاری اش را به ما الهام فرمود و درهای دانش و درک ربوبیتش را به روی ما گشود و ما را دلالت نمود که چگونه به وسیله اخلاص به مرتبه توحید و یگانگی حضرتش برسیم و از انحراف و دودلی در امر خویش دورمان ساخت.

چنان حمدی که برای ما در بین مردمی که هماره حمدش را بجا می آورند زندگی بخش باشد و از کسانی که در جلب رضا و عفو پروردگار سبقت گرفته اند، سبقت گیریم. حمدی که به وسیله آن تاریکی های عالم برزخ را برایمان روشن سازد و راه جهان آخرت را بر ما آسان نماید و منازل ما را در مکانهای گواهان شرف بخشد.

«روزی که هرکس در گرو اعمال خویش است و به کسی ظلم نمی شود، روزی که دوست برای دوست خود کاری نمی تواند بکند و آنها یاری نشوند» (جاثیه- 22 و دخان- 41) حمدی که از ناحیه ما تا بالاترین مرتبه بالا رود، در کتاب نوشته شده ای که مقربین بر آن شاهدند.

يَشْهَدُهُ الْمُقَرّبُونَ. حَمْداً تَقَرّ بِهِ عُيُونُنَا إِذَا بَرِقَتِ الْأَبْصَارُ، وَ تَبْيَضّ بِهِ وُجُوهُنَا إِذَا اسْوَدّتِ الْأَبْشَارُ. حَمْداً نُعْتَقُ بِهِ مِنْ أَلِيمِ نَارِ اللّهِ إِلَى كَرِيمِ جِوَارِ اللّهِ. حَمْداً نُزَاحِمُ بِهِ مَلَائِكَتَهُ الْمُقَرّبِينَ، وَ نُضَامّ بِهِ أَنْبِيَاءَهُ الْمُرْسَلِينَ فِى دَارِ الْمُقَامَهِ الّتِى لَا تَزُولُ، وَ مَحَلّ كَرَامَتِهِ الّتِى لَا تَحُولُ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى اخْتَارَ لَنَا مَحَاسِنَ الْخَلْقِ، وَ أَجْرَى عَلَيْنَا طَيّبَاتِ الرّزْقِ. وَ جَعَلَ لَنَا الْفَضِيلَهَ بِالْمَلَكَهِ عَلَى جَمِيعِ الْخَلْقِ، فَكُلّ خَلِيقَتِهِ مُنْقَادَهٌ لَنَا بِقُدْرَتِهِ، وَ صَائِرَهٌ إِلَى طَاعَتِنَا بِعِزّتِهِ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى أَغْلَقَ عَنّا بَابَ الْحَاجَهِ إِلّا إِلَيْهِ، فَكَيْفَ نُطِيقُ حَمْدَهُ؟ أَمْ مَتَى نُؤَدّى شُكْرَهُ؟ لَا، مَتَى؟ !. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى رَكّبَ فِينَا آلَاتِ الْبَسْطِ، وَ جَعَلَ لَنَا أَدَوَاتِ الْقَبْضِ، وَ مَتّعَنَا بِأَرْوَاحِ الْحَيَاهِ، وَ أَثْبَتَ فِينَا جَوَارِحَ الْأَعْمَالِ، وَ غَذّانَا بِطَيّبَاتِ الرّزْقِ، وَ أَغْنَانَا بِفَضْلِهِ، وَ أَقْنَانَا بِمَنّهِ. ثُمّ أَمَرَنَا لِيَخْتَبِرَ طَاعَتَنَا، وَ نَهَانَا لِيَبْتَلِىَ شُكْرَنَا، فَخَالَفْنَا عَنْ طَرِيقِ أَمْرِهِ، وَ رَكِبْنَا مُتُونَ زَجْرِهِ، فَلَمْ يَبْتَدِرْنَا بِعُقُوبَتِهِ، وَ لَمْ يُعَاجِلْنَا بِنِقْمَتِهِ، بَلْ تَأَنّانَا بِرَحْمَتِهِ تَكَرّماً، وَ انْتَظَرَ مُرَاجَعَتَنَا بِرَأْفَتِهِ حِلْماً. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِى دَلّنَا عَلَى التّوْبَهِ الّتِى لَمْ نُفِدْهَا إِلّا مِنْ فَضْلِهِ، فَلَوْ لَمْ نَعْتَدِدْ مِنْ فَضْلِهِ إِلّا بِهَا لَقَدْ حَسُنَ بَلَاؤُهُ عِنْدَنَا، وَ جَلّ

حمدی که باعث روشنی چشم ما شود، زمانی که چشم ها خیره می گردند و سبب رو سفیدی ما گردد، روزی که چهره ها سیاه است. حمدی که سبب شود از آتش دردناک دوزخ آزاد شویم و به جوار رحمت حق رهسپار گردیم. حمدی که به توسط آن همراه فرشتگان مقرب قرار گیریم و در خانه هایی که جاودانی و جایگاه پرارزش همیشگی است همسایه و همنشین انبیاء مرسل شویم.

حمد مخصوص خداوندی است که اخلاق پسندیده را برای ما انتخاب نمود و روزی های پاکیزه اش را در اختیارمان گذاشت، و تاج برتری بر همه مخلوقات را بر سر ما نهاد و کاری کرد که جمیع موجودات به قدرت پروردگار منقاد و فرمانبردار ما شوند و به نیرو و عزّت حق به اطاعت ما درآیند.

حمد خدایی را که درهای حاجت به غیر خودش را بر روی ما بست، پس ما چگونه می توانیم سپاسش را بجا آوریم؟ یا از این همه نعمت هایش ادای شکر نمائیم، نه هرگز!

حمد خداوندی را که وسایل گشودنی ها و ابزار دفع کردنی ها را در وجودمان قرار داد و ما را به ارواح زندگی بهره مند ساخت و اسلوب و ساختمان اعمال را در ما ثابت فرمود و ما را با غذاهای پاکیزه و متنوع آشنا ساخت و به فضل و کرمش بی نیازمان کرد و به لطفش زندگی به ما بخشید.

آنگاه دستوراتی به ما داد تا در طاعت و بندگی اش امتحانمان کند و ما را از انجام کارهایی نهی فرمود تا در شکرگزاری اش آزمایشمان نماید و ما با دستوراتش مخالفت کردیم و در آنچه نهی فرموده بود داخل شدیم ولی پروردگار در کیفر دادن ما شتاب نکرد و در انتقام گرفتن از ما عجله ننمود بلکه به خاطر رحمت خویش بر ما کرم نموده و به علت رأفت و بردباری فوق العاده خویش انتظار بازگشت و هدایت شدن ما را کشید! و حمد مخصوص خداوندی است که ما را به توبه که مرحمتی از آن بزرگوار بود دلالت فرمود که اگر از حضرت او چنین عنایتی نمی شد مستحق بلا و عذاب بودیم و چقدر بزرگ است احسان و فضل او بر ما.

إِحْسَانُهُ إِلَيْنَا وَ جَسُمَ فَضْلُهُ عَلَيْنَا، فَمَا هَكَذَا كَانَتْ سُنَّتُهُ فِي التَّوْبَهِ لِمَنْ كَانَ قَبْلَنَا، لَقَدْ وَضَعَ عَنّا مَا لَا طَاقَهَ لَنَا بِهِ، وَ لَمْ يُكَلِّفْنَا إِلّا وُسْعاً، وَ لَمْ يُجَشِّمْنَا إِلّا يُسْراً، وَ لَمْ يَدَعْ لِأَحَدٍ مِنّا حُجّهً وَ لَا عُذْراً، فَالْهَالِكُ مِنّا مَنْ هَلَكَ عَلَيْهِ، وَ السَّعِيدُ مِنّا مَنْ رَغِبَ إِلَيْهِ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ بِكُلّ مَا حَمِدَهُ بِهِ أَدْنَى مَلَائِكَتِهِ إِلَيْهِ، وَ أَكْرَمُ خَلِيقَتِهِ عَلَيْهِ وَ أَرْضَى حَامِدِيهِ لَدَيْهِ، حَمْداً يَفْضُلُ سَائِرَ الْحَمْدِ كَفَضْلِ رَبّنَا عَلَى جَمِيعِ خَلْقِهِ. ثُمّ لَهُ الْحَمْدُ مَكَانَ كُلّ نِعْمَهٍ لَهُ عَلَيْنَا وَ عَلَى جَمِيعِ عِبَادِهِ الْمَاضِينَ وَ الْبَاقِينَ، عَدَدَ مَا أَحَاطَ بِهِ عِلْمُهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَشْيَاءِ، وَ مَكَانَ كُلّ وَاحِدَهٍ مِنْهَا عَدَدُهَا أَضْعَافاً مُضَاعَفَهً أَبَداً سَرْمَداً إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ، حَمْداً لَا مُنْتَهَى لِحَدّهِ، وَ لَا حِسَابَ لِعَدَدِهِ، وَ لَا مَبْلَغَ لِغَايَتِهِ، وَ لَا انْقِطَاعَ لِأَمَدِهِ. حَمْداً يَكُونُ وُصْلَهً إِلَى طَاعَتِهِ وَ عَفْوِهِ، وَ سَبَباً إِلَى رِضْوَانِهِ، وَ ذَرِيعَهً إِلَى مَغْفِرَتِهِ، وَ طَرِيقاً إِلَى جَنَّتِهِ، وَ خَفِيراً مِنْ نَقِمَتِهِ، وَ أَمْناً مِنْ غَضَبِهِ، وَ ظَهِيراً عَلَى طَاعَتِهِ، وَ حَاجِزاً عَنْ مَعْصِيَتِهِ، وَ عَوْناً عَلَى تَأْدِيَهِ حَقّهِ وَ وَظَائِفِهِ. حَمْداً نَسْعَدُ بِهِ فِي السُّعَدَاءِ مِنْ أَوْلِيَائِهِ، وَ نَصِيرُ بِهِ فِي نَظْمِ الشّهَدَاءِ بِسُيُوفِ أَعْدَائِهِ، إِنّهُ وَلِيّ ٌ حَمِيدٌ.

البته روش پروردگار در مسئله توبه برای امتهای قبل از ما همانند توبه کردن ما نبوده و خدای مهربان چیزی که در طاقت ما نبوده برداشته و بیش از توانمان ما را تکلیف نفرموده و جز آسانی و سهولت برایمان نخواسته تا آنجا که برای هیچ کدام از ما عذر و بهانه ای باقی نماند. با این اوصاف هر که از ما پروردگار را نافرمانی کند نابود خواهد شد و هر که به او رغبت نشان دهد و توبه کند سعادتمند می گردد.

حمد خدای را به مثل حمدی که فرشتگان نزدیک به او و آفریده های پرارزش او برایش انجام می دهند حمدی که بر سایر حمد و ستایش ها برتر باشد، همانند برتری پروردگار ما بر همه آفریده هایش. و نیز حمد برای او به خاطر هر نعمتی که به ما و همه بندگانش از گذشته و حال داده به عدد آنچه که خود بر آنها احاطه علمی دارد و برای هرکدام از نعمت ها چندین برابر به طور دایم تا روز قیامت.

حمدی که حد و حدود آن و حساب و شماره آن پایان ندارد و نمی توان به انتهایش دسترسی پیدا کرد و مدّتش قطع شدنی نیست حمدی که ثمره اش بندگی و بخشش حضرت اوست و وسیله ای برای رسیدن به رضا و آمرزش و بالاخره رفتن به بهشت می باشد. حمدی که پناه از عذاب و در امان بودن از خشم پروردگار و کمک برای بندگی و اطاعت حضرت حق باشد و حمدی که مانع از گناه و مددکننده انجام واجبات و تکالیف ما شود.

حمدی که به توسط آن در بین سعادتمندان از اولیاء خدا سرفراز شویم و از برکت آن در صف شهداء و کشته شدگان به اسلحه دشمنان پروردگار درآئیم که او یاور مؤمنین و ستوده شده است.

ص: 23

(2) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ بَعْدَ هَذَا التّحْمِيدِ، فِی الصّلَاهِ عَلَی رَسُولِ اللّهِ صَلّی اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ

وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی مَنّ عَلَيْنَا بِمُحَمّدٍ نَبِيّهِ- صَلّی اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- دُونَ الْأُمَمِ الْمَاضِيَهِ، وَ الْقُرُونِ السّالِفَهِ، بِقُدْرَتِهِ الّتِی لَا تَعْجِزُ عَنْ شَیْ ءٍ وَ إِنْ عَظُمَ، وَ لَا يَفُوتُهَا شَیْ ءٌ وَ إِنْ لَطُفَ. فَخَتَمَ بِنَا عَلَی جَمِيعِ مَنْ ذَرَأَ، وَ جَعَلَنَا شُهَدَاءَ عَلَی مَنْ جَحَدَ، وَ كَثّرَنَا بِمَنّهِ عَلَی مَنْ قَلّ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ أَمِينِکَ عَلَی وَحْيِکَ، وَ نَجِيبِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ صَفِيّکَ مِنْ عِبَادِکَ، إِمَامِ الرّحْمَهِ، وَ قَائِدِ الْخَيْرِ، وَ مِفْتَاحِ الْبَرَكَهِ، كَمَا نَصَبَ لِأَمْرِکَ نَفْسَهُ، وَ عَرّضَ فِيکَ لِلْمَكْرُوهِ بَدَنَهُ، وَ كَاشَفَ فِی الدّعَاءِ إِلَيْکَ حَامّتَهُ، وَ حَارَبَ فِی رِضَاکَ أُسْرَتَهُ، وَ قَطّعَ فِی إِحْيَاءِ دِينِکَ رَحِمَهُ، وَ أَقْصَی الْأَدْنَيْنَ عَلَی جُحُودِهِمْ، وَ قَرّبَ الْأَقْصَيْنَ عَلَی اسْتِجَابَتِهِمْ لَکَ، وَ وَالَی

درود و صلوات بر محمّد و آل محمّد

حمد خدای را که به وجود مبارک پیامبرش حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بر ما منّت گذاشت در حالی که امتهای پیشین و مردم قبل از ما از بهره مند شدن از آن گرامی محروم بودند و این به قدرت شکست ناپذیر باریتعالی مربوط می شود که هیچ چیز هر اندازه بزرگ باشد از توانایی او بیرون نیست و هیچ چیز هر اندازه کوچک باشد از دست قدرتش رهایی ندارد.

آری خداوند تبارک و تعالی جمعیت ما مسلمانان را آخرین آفریده های خود قرار داد و ما را در برابر منکرین حقایق شاهد گردانید و ما را به فضل و کرمش بر مردمی که کم بودند فزونی بخشید.

بار الها بر محمد که امین وحی ات بود درود فرست، همو که از بین مخلوقاتت برگزیده شد. او که رهبر رحمت و پیشوای خوبی و کلید برکت بود. همان طور که حضرتش خود را موظّف به انجام دستوراتت کرده بود و در راه رضای تو بدن خویش را برابر سختی ها و ناملایمات قرار داده بود. تا آنجا که جهت زنده کردن دین تو با ارحام خویش قطع کرده و اقوام خود را به خاطر تو دور گردانید و بیگانگان را بر اثر قبول تو و دین تو جزء یاران خویش نمود و با دورترین مردم برای رضای تو پیوند دوستی بست و به خاطر تو با نزدیک ترین فامیل خویش دشمنی کرد.

ص: 25

فِیکَ الْأَبْعَدِینَ، وَ عَادَی فِیکَ الْأَقْرَبِینَ، و أَدْأَبَ نَفْسَهُ فِی تَبْلِیغِ رِسَالَتِکَ، وَ أَتْعَبَهَا بِالدّعَاءِ إِلَی مِلّتِکَ، وَ شَغَلَهَا بِالنّصْحِ لِأَهْلِ دَعْوَتِکَ، وَ هَاجَرَ إِلَی بِلَادِ الْغُربَهِ، وَ مَحَلّ النّأیِ عَنْ مَوْطِنِ رَحْلِهِ، وَ مَوْضِعِ رِجْلِهِ، وَ مَسْقَطِ رَأسِهِ، وَ مَأنَسِ نَفْسِهِ، إِرَادَهً مِنْهُ لِإِعْزَازِ دِینِکَ، وَ اسْتِنْصَاراً عَلَی أَهْلِ الْکُفْرِ بِکَ، حَتّی اسْتَتَبّ لَهُ مَا حَاوَلَ فِی أَعْدَائِکَ، وَ اسْتَتَمّ لَهُ مَا دَبّرَ فِی أَوْلِیَائِکَ، فَنَهَدَ إِلَیْهِمْ مُسْتَفْتِحاً بِعَوْنِکَ، وَ مُتَقَوّیاً عَلَی ضَعْفِهِ بِنَصْرِکَ، فَغَزَاهُمْ فِی عُقْرِ دِیَارِهِمْ، وَ هَجَمَ عَلَیْهِمْ فِی بُحْبُوحَهِ قَرَارِهِمْ، حَتّی ظَهَرَ أَمْرُکَ، وَ عَلَتْ کَلِمَتُکَ، وَ لَوْ کَرِهَ الْمُشْرِکُونَ. اللّهُمّ فَارْفَعْهُ بِمَا کَدَحَ فِیکَ إِلَی الدّرَجَهِ الْعُلْیَا مِنْ جَنّتِکَ، حَتّی لَا یُسَاوَی فِی مَنْزِلَهٍ، وَ لَا یُکَافَأَ فِی مَرْتَبَهٍ، وَ لَا یُوَازِیَهُ لَدَیْکَ مَلَکٌ مُقَرّبٌ، وَ لَا نَبِیّ ٌ مُرْسَلٌ، وَ عَرّفْهُ فِی أَهْلِهِ الطّاهِرِینَ وَ أُمّتِهِ الْمُؤْمِنِینَ مِنْ حُسْنِ الشّفَاعَهِ أَجَلّ مَا وَعَدْتَهُ، یَا نَافِذَ الْعِدَهِ، یَا وَافِیَ الْقَوْلِ، یَا مُبَدّلَ السّیّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ إِنّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ.

همو که خود را در راه تبلیغ پیام تو خسته کرد و در دعوت مردم به آئین تو سختی ها به جان خرید و به نصیحت و اندرز آنهایی مشغول شد که به راه راست دعوتشان کرده ای. او که به شهرهای غریب هجرت کرد. به جایی که از وطنش دور بود و محل رفت و آمد و زادگاه و جای اُنس و مجالست او نبود و این بدین خاطر بود که دین تو را عزّت بخشید و بر منکرین تو با کمک دیگران غلبه پیدا کرد تا در نتیجه آنچه که درباره دشمنانت از فتح و پیروزی لازم بود به دست آمد، و آنچه که درباره دوستانت اندیشه می کرد به اتمام رساند.

رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم از تو یاری طلبید و تو یاری اش کردی تا اینکه با نیروی تو به جنگ با دشمنانت اقدام نمود و تا آنجا پیش رفت که در شهرهایشان و حتی در خانه هایشان بر آنها تاخت و فرصت جنبیدن به ایشان نداد. تا بالاخره دین تو ظاهر شد و کلامت بالا گرفت، گرچه برای مشرکین خوشایند نبود.

خداوندا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم را به بالاترین رتبه و مقام بهشتی نایل فرما تا هیچ کس با او از نظر مقام و رتبه همانند نباشد و هیچ فرشته ای هرچند از مقربین درگاهت باشد و هیچ پیامبر مرسلی با او برابری نکند.

بارالها شفاعت حضرتش را بیش از آنچه که به وی وعده داده ای شامل حال دودمان پاکیزه اش و امت مؤمن او بفرما. ای خدایی که خوش وعده و خوش قول هستی و ای کسی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می کنی، به تحقیق که تویی صاحب فضل و کرم بزرگ.

(3) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الصّلَاهِ عَلَی حَمَلَهِ الْعَرْشِ وَ كُلّ مَلَكٍ مُقَرّبٍ

اَللّهُمّ وَ حَمَلَهُ عَرْشِکَ الّذِينَ لَا يَفْتُرُونَ مِنْ تَسْبِيحِکَ، وَ لَا يَسْأَمُونَ مِنْ تَقْدِيسِکَ، وَ لَا يَسْتَحْسِرُونَ مِنْ عِبَادَتِکَ، وَ لَا يُؤْثِرُونَ التّقْصِيرَ عَلَی الْجِدّ فِی أَمْرِکَ، وَ لَا يَغْفُلُونَ عَنِ الْوَلَهِ إِلَيْکَ وَ إِسْرَافِيلُ صَاحِبُ الصّورِ، الشّاخِصُ الّذِی يَنْتَظِرُ مِنْکَ الْإِذْنَ، وَ حُلُولَ الْأَمْرِ، فَيُنَبّهُ بِالنّفْخَهِ صَرْعَی رَهَائِنِ الْقُبُورِ. وَ مِيكَائِيلُ ذُو الْجَاهِ عِنْدَکَ، وَ الْمَكَانِ الرّفِيعِ مِنْ طَاعَتِکَ. وَ جِبْرِيلُ الْأَمِينُ عَلَی وَحْيِکَ، الْمُطَاعُ فِی أَهْلِ سَمَاوَاتِکَ، الْمَكِينُ لَدَيْکَ، الْمُقَرّبُ عِنْدَکَ. وَ الرّوحُ الّذِی هُوَ عَلَی مَلَائِكَهِ الْحُجُبِ. وَ الرّوحُ الّذِی هُوَ مِنْ أَمْرِکَ، فَصَلّ عَلَيْهِمْ، وَ عَلَی الْمَلَائِكَهِ الّذِينَ مِنْ دُونِهِمْ مِنْ سُكّانِ سَمَاوَاتِکَ، وَ أَهْلِ الْأَمَانَهِ

3

درود بر فرشتگان عرش الهی

خداوندا حراست کنندگان عرشت فرشتگانی هستند که از تسبیح تو ناتوان نمی شوند و از تقدیس و تنزیه تو خسته نشده و از عبادت و بندگی تو سست نمی گردند و حاضر نیستند تا قصور و کوتاهی در انجام تکالیف را بر تلاش و کوشش در اجرای دستوراتت برگزینند، و یا لحظه ای از شوق و ذوق به سویت غافل شوند.

از میان آن فرشتگان حضرت اسرافیل صاحب صور است که هماره انتظار اجازه تو را می کشد و تا به محض صدور دستور بر صور بدمد و مردگان در قبرها را آگاه سازد و دیگری میکائیل صاحب جاه و مقام نزد توست که در طاعت و بندگی ات منزلت بالایی دارد و آن دیگر جبرئیل امین وحی توست که آسمانی ها همگی فرمانبردار اویند و اوست که نزد تو دارای شوکت و مقرّب درگاهت می باشد.

و فرشته دیگر حضرت روح است که بر فرشتگان حجابها فرمانروایی می کند و فرشته روح از عالم امر توست. پس بر همگی آنها درود و بر سایر فرشتگانی که از نظر مرتبت و مقام در رتبه پائین تر هستند نیز درود و سلام از قبیل ساکنین آسمانها و آنهایی که در رساندن پیامهایت امانتدارند.

ص: 29

عَلَى رِسَالَاتِکَ، وَ الّذِينَ لَا تَدْخُلُهُمْ سَأْمَةٌ مِنْ دُؤُبٍ، وَ لَا إِعْيَاءٌ مِنْ لُغُوبٍ وَ لَا فُتُورٌ، وَ لَا تَشْغَلُهُمْ عَنْ تَسْبِيحِکَ الشّهَوَاتُ، وَ لَا يَقْطَعُهُمْ عَنْ تَعْظِيمِکَ سَهْوُ الْغَفَلَاتِ. الْخُشّعُ الْأَبْصَارِ فَلَا يَرُومُونَ النّظَرَ إِلَيْکَ، النّوَاکِسُ الْأَذْقَانِ، الّذِينَ قَدْ طَالَتْ رَغْبَتُهُمْ فِيمَا لَدَيْکَ، الْمُسْتَهْتَرُونَ بِذِکْرِ آلَائِکَ، وَ الْمُتَوَاضِعُونَ دُونَ عَظَمَتِکَ وَ جَلَالِ کِبْرِيَائِکَ، وَ الّذِينَ يَقُولُونَ إِذَا نَظَرُوا إِلَى جَهَنّمَ تَزْفِرُ عَلَى أَهْلِ مَعْصِيَتِکَ: «سُبْحَانَکَ مَا عَبَدْنَاکَ حَقّ عِبَادَتِکَ»، فَصَلّ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى الرّوْحَانِيّينَ مِنْ مَلَائِکَتِکَ، وَ أَهْلِ الزّلْفَهِ عِنْدَکَ، وَ حُمّالِ الْغَيْبِ إِلَى رُسُلِکَ، وَ الْمُؤْتَمَنِينَ عَلَى وَحْيِکَ، وَ قَبَائِلِ الْمَلَائِکَهِ الّذِينَ اخْتَصَصْتَهُمْ لِنَفْسِکَ، وَ أَغْنَيْتَهُمْ عَنِ الطّعَامِ وَ الشّرَابِ بِتَقْدِيسِکَ، وَ أَسْکَنْتَهُمْ بُطُونَ أَطْبَاقِ سَمَاوَاتِکَ، وَ الّذِينَ عَلَى أَرْجَائِهَا إِذَا نَزَلَ الْأَمْرُ بِتَمَامِ وَعْدِکَ. وَ خُزّانِ الْمَطَرِ وَ زَوَاجِرِ السّحَابِ، وَ الّذِى بِصَوْتِ زَجْرِهِ يُسْمَعُ زَجَلُ الرّعُودِ، وَ إِذَا سَبَحَتْ بِهِ حَفِيفَهُ السّحَابِ الْتَمَعَتْ صَوَاعِقُ الْبُرُوقِ، وَ مُشَيّعِى الثّلْجِ وَ الْبَرَدِ، وَ الْهَابِطِينَ مَعَ قَطْرِ الْمَطَرِ إِذَا نَزَلَ، وَ الْقُوّامِ عَلَى خَزَائِنِ الرّيَاحِ، وَ الْمُوَکّلِينَ بِالْجِبَالِ فَلَا تَزُولُ، وَ الّذِينَ عَرّفْتَهُمْ مَثَاقِيلَ الْمِيَاهِ، وَ کَيْلَ مَا تَحْوِيهِ لَوَاعِجُ الْأَمْطَارِ

همان هایی که خستگی و سستی در وجودشان راه نیابد و و شهوتها باعث نمی شود از تسبیح تو بازمانند و نیز فراموشی که ناشی از غفلت هاست آنها را از بزرگ دانستن تو مانع نمی شود.

فرشتگانی که دیدگانی خاشع دارند و چشم بر تو نمی افکنند و سر به زیر انداخته و میل و رغبت آنها به چیزی است که نزد تو می باشد و ذکر نعمت هایت را با حرص و ولع بازگو می کنند و در برابر کبریایی و بزرگی ات متواضع و فروتن اند.

و فرشتگانی که وقتی لهیب آتش جهنم را به سوی نافرمانان و گنهکاران می بینند می گویند: پروردگارا تو منزّهی و حق بندگی تو را آن طور که سزاوار است بجا نیاوردیم. پس درود فرست برایشان و بر روحانیّین از فرشته هایت و آنهایی که نزد تو ارجمندند و آنان که اخبار غیبی را به پیامبرانت می رسانند و امینان وحی ات می باشند. و درود فرست بر انواع فرشتگانی که برای خود انتخاب کرده ای و آنها را از خوردن و آشامیدن نعمت های خود بی نیازشان کردی و ایشان را در طبقات آسمانها جا دادی.

و آنهایی که در اطراف آسمانها ساکن شده تا وعده ات به پایان رسد و جهان آخرت آغاز گردد. و سلام و درود بر خزانه داران باران و حرکت دهندگان ابرها و بر فرشته ای که با صدای زجرآورش رعد را ایجاد می کند و زمانی که آن صدا رعدآور شد شعله های برق درخشش پیدا می کند.

درود بر فرشتگانی که مشایعت کنندگان برف و تگرگ اند و فرشتگانی که همراه دانه های باران نازل شوند و فرشتگانی که بر بادها فرمانروایی می کنند و آنهایی که از کوه ها حراست می کنند تا از هم پاشیده نشوند.

وَ عَوَالِجُهَا، وَ رُسُلِکَ مِنَ الْمَلَائِکَهِ إِلَی أَهْلِ الْأَرْضِ بِمَکْرُوهٍ مَا یَنْزِلُ مِنَ الْبَلَاءِ، وَ مَحْبُوبِ الرّخَاءِ، وَ السّفَرَهِ الْکِرَامِ الْبَرَرَهِ، وَ الْحَفَظَهِ الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ، وَ مَلَکِ الْمَوْتِ وَ أَعْوَانِهِ، وَ مُنْکَرٍ وَ نَکِیرٍ، وَ رُومَانَ فَتّانِ الْقُبُورِ، وَ الطّائِفِینَ بِالْبَیْتِ الْمَعْمُورِ، وَ مَالِکٍ، وَ الْخَزَنَهِ، وَ رِضْوَانَ، وَ سَدَنَهِ الْجِنَانِ، وَ الّذِینَ لَا یَعْصُونَ اللّهَ مَا أَمَرَهُمْ، وَ یَفْعَلُونَ مَا یُؤْمَرُونَ، وَ الّذِینَ یَقُولُونَ: «سَلَامٌ عَلَیْکُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَی الدّارِ». وَ الزّبَانِیَهِ الّذِینَ إِذَا قِیلَ لَهُمْ: «خُذُوهُ فَغُلّوهُ ثُمّ الْجَحِیمَ صَلّوهُ»، ابْتَدَرُوهُ سِرَاعاً، وَ لَمْ یُنْظِرُوهُ. وَ مَنْ أَوْهَمْنَا ذِکْرَهُ، وَ لَمْ نَعْلَمْ مَکَانَهُ مِنْکَ، و بِأَیّ أَمْرٍ وَکّلْتَهُ، وَ سُکّانِ الْهَوَاءِ وَ الْأَرْضِ وَ الْمَاءِ وَ مَنْ مِنْهُمْ عَلَی الْخَلْقِ، فَصَلّ عَلَیْهِمْ یَومَ یَأْتِی کُلّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَ شَهِیدٌ، وَ صَلّ عَلَیْهِمْ صَلَاهً تَزِیدُهُمْ کَرَامَهً عَلَی کَرَامَتِهِمْ، وَ طَهَارَهً عَلَی طَهَارَتِهِمْ. اَللّهُمّ وَ إِذَا صَلّیْتَ عَلَی مَلَائِکَتِکَ وَ رُسُلِکَ، وَ بَلّغْتَهُمْ صَلَاتَنَا عَلَیْهِمْ، فَصَلّ عَلَیْنَا بِمَا فَتَحْتَ لَنَا مِنْ حُسْنِ الْقَوْلِ فِیهِمْ، إِنّکَ جَوَادٌ کَرِیمٌ.

و بر آنهایی که وزن آبها و اندازه باران های تند و رگبارها را به ایشان آموخته ای و سلام و درود بر فرشتگانی که برای اهل زمین رسولان بلا و یا رحمت تو هستند و بر سفیران صاحب کرم و نیکوکار و بر نگهبانان با کرامت که کارشان نوشتن اعمال است و درود بر فرشته مرگ و یارانش و بر منکر و نکیر و فرشته رومان که مأمور بازپرسی و آزمایش مردگان در قبرهاست و بر آنهایی که اطراف بیت المعمور مشغول طواف می باشند و سلام و درود بر مالک دوزخ و بر رضوان و کلیدداران بهشت.

سلام بر آن ملائکه ای که دستورات حق تعالی را نافرمانی نمی کنند و آنچه بدان امر شده اند انجام می دهند. همان هایی که به انسان های سعادتمند خطاب می کنند که: درود بر شما به خاطر شکیبایی در دنیا و پایان کار شما چه نیکوست و آنهایی که به انتظار دستور نشسته اند تا بدانها فرمان داده شود که انسان بدبخت و مستحق آتش را بگیرید و وی را به زنجیر ببندید و سپس او را به سوی جهنم بکشید و در آتش اندازید و این فرشتگان کارشان را با شتاب انجام می دهند.

و بر آن فرشته ای که نامش را نیاوردیم و مقام و منزلتش و مکان و کارش را ندانستیم نیز درود می فرستیم.

و بر ساکنین در هوا و زمین و بر آب و هرکدام که بر خلق گماشته شده اند. پس بر جمیع ایشان درود فرست روزی که هرکس با دو فرشته یکی راننده به سوی معاد و دیگری شاهد بر اعمال حاضر می شود.

پس درود فرست بر ایشان، درودی که سبب مزید کرامت و بزرگواری و طهارت و پاکیزگی آنها شود.

پروردگارا هرگاه بر فرشتگان خویش درود فرستادی، درود و سلام ما را نیز به آنها ابلاغ فرما و سپس به خاطر گفتار نیکی که عبارت بود از درود بر ملائکه بر ما نیز درود فرست که به تحقیق تو صاحب جود و کرمی.

(4) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الصّلَاهِ عَلَی أَتْبَاعِ الرّسُلِ وَ مُصَدّقِيهِمْ

اللّهُمّ وَ أَتْبَاعُ الرّسُلِ وَ مُصَدّقُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ بِالْغَيْبِ عِنْدَ مُعَارَضَهِ الْمُعَانِدِينَ لَهُمْ بِالتّكْذِيبِ وَ الِاشْتِيَاقِ إِلَی الْمُرْسَلِينَ بِحَقَائِقِ الْإِيمَانِ، فِی كُلّ دَهْرٍ وَ زَمَانٍ أَرْسَلْتَ فِيهِ رَسُولًا وَ أَقَمْتَ لِأَهْلِهِ دَلِيلًا مِنْ لَدُنْ آدَمَ إِلَی مُحَمّدٍ -صَلّی اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ أَئِمّهِ الْهُدَی، وَ قَادَهِ أَهْلِ التّقَی- عَلَی جَمِيعِهِمُ السّلَامُ، فَاذْكُرْهُمْ مِنْكَ بِمَغْفِرَهٍ وَ رِضْوَانٍ. اللّهُمّ وَ أَصْحَابُ مُحَمّدٍ خَاصّهً الّذِينَ أَحْسَنُوا الصّحَابَهَ وَ الّذِينَ أَبْلَوُا الْبَلَاءَ الْحَسَنَ فِی نَصْرِهِ، وَ كَانَفُوهُ، وَ أَسْرَعُوا إِلَی وِفَادَتِهِ، وَ سَابَقُوا إِلَی دَعْوَتِهِ، وَ اسْتَجَابُوا لَهُ حَيْثُ أَسْمَعَهُمْ حُجّهَ رِسَالَاتِهِ. وَ فَارَقُوا الْأَزْوَاجَ وَ الْأَوْلَادَ فِی إِظْهَارِ كَلِمَتِهِ، وَ قَاتَلُوا الْ آبَاءَ وَ الْأَبْنَاءَ فِی تَثْبِيتِ نُبُوّتِهِ، وَ انْتَصَرُوا

4

درود بر پیروان پیامبران

خداوندا سلام و درود فرست بر پیروان انبیاء و آنهایی که در باطن ایمان آوردند، در همان حالی که معاندین پیغمبران را تکذیب می کردند آنها مشتاقانه با حقیقت ایمان به آنها می گرویدند. بار الها برای مردم هر زمان پیامبرانی فرستادی و بر هرکدام آنها اقامه دلیل کردی از زمان آدم تا حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم که همگی رهبران هدایت و پرهیزکاری بودند بر آنها نیز سلام و درود فرست و آنها را از خود به مغفرت و رضامندی یاد کن.

خداوندا به خصوص بر یاران پایدار و صمیمی حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم و آنهایی که سختی ها را به جان خریدند او را به بهترین شکل یاری نمودند درود فرست و بر آنان که در ایمان آوردن و قبول دعوتش گوی سبقت را از دیگران ربودند و در آن هنگام که دلایل رسالتش را می شنیدند اجابتش کردند.

و بر آنان درود فرست که برای آشکار ساختن حقایق دین او از زن و فرزند گذشتند و حتی با پدران و یا فرزندان در تثبیت مقام ارزشمند نبوت آن گرامی به کارزار و مبارزه برخاستند و به خاطر وجود مبارک رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم پیروز شدند.

ص: 35

بِهِ، وَ مَنْ كَانُوا مُنْطَوِينَ عَلَى مَحَبّتِهِ يَرْجُونَ تِجَارَةً لَنْ تَبُورَ فِی مَوَدّتِهِ، وَ الّذِينَ هَجَرَتْهُمْ الْعَشَائِرُ إِذْ تَعَلّقُوا بِعُرْوَتِهِ، وَ انْتَفَتْ مِنْهُمُ الْقَرَابَاتُ إِذْ سَكَنُوا فِی ظِلّ قَرَابَتِهِ. فَلَا تَنْسَ لَهُمُ اللّهُمّ مَا تَرَكُوا لَکَ وَ فِيکَ، وَ أَرْضِهِمْ مِنْ رِضْوَانِکَ، وَ بِمَا حَاشُوا الْخَلْقَ عَلَيْکَ، وَ كَانُوا مَعَ رَسُولِکَ دُعَاةً لَکَ إِلَيْکَ، اَشْكُرْهُمْ عَلَى هَجْرِهِمْ فِيکَ دِيَارَ قَوْمِهِمْ، وَ خُرُوجِهِمْ مِنْ سَعَةِ الْمَعَاشِ إِلَى ضِيقِهِ، وَ مَنْ كَثّرْتَ فِی إِعْزَازِ دِينِکَ مِنْ مَظْلُومِهِمْ. اَللّهُمّ وَ أَوْصِلْ إِلَى التّابِعِينَ لَهُمْ بِإِحْسَانٍ، الّذِينَ يَقُولُونَ: «رَبّنَا اغْفِرْ لَنَا وَ لِإِخْوَانِنَا الّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ»، خَيْرَ جَزَائِکَ، الّذِينَ قَصَدُوا سَمْتَهُمْ، وَ تَحَرّوْا وِجْهَتَهُمْ، وَ مَضَوْا عَلَى شَاكِلَتِهِمْ، لَمْ يَثْنِهِمْ رَيْبٌ فِی بَصِيرَتِهِمْ، وَ لَمْ يَخْتَلِجْهُمْ شَکّ ٌ فِی قَفْوِ آثَارِهِمْ، وَ الِائْتِمَامِ بِهِدَايَهِ مَنَارِهِمْ، مُكَانِفِينَ وَ مُوَازِرِينَ لَهُمْ، يَدِينُونَ بِدِينِهِمْ، وَ يَهْتَدُونَ بِهَدْيِهِمْ، يَتّفِقُونَ عَلَيْهِمْ، وَ لَا يَتّهِمُونَهُمْ فِيمَا أَدّوْا إِلَيْهِمْ. اَللّهُمّ وَ صَلّ عَلَى التّابِعِينَ مِنْ يَوْمِنَا هَذَا إِلَى يَوْمِ الدّينِ وَ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ وَ عَلَى ذُرّيّاتِهِمْ وَ عَلَى مَنْ أَطَاعَکَ مِنْهُمْ، صَلَاةً تَعْصِمُهُمْ بِهَا مِنْ مَعْصِيَتِکَ، وَ تَفْسَحُ لَهُمْ فِی رِيَاضِ جَنّتِکَ، وَ تَمْنَعُهُمْ بِهَا مِنْ كَيْدِ الشّيْطَانِ، وَ تُعِينُهُمْ بِهَا عَلَى مَا اسْتَعَانُوکَ

بارالها بر آنانکه از علاقمندان واقعی پیامبر بودند و در راه دوستی آن حضرت تجارتی را امید داشتند که هیچ وقت ضرر و کسادی همراه ندارد درود فرست.

و بر کسانی که وقتی روی به پیامبر آوردند قبایل و عشایرشان از آنها دوری جستند و چون در سایه رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم قرار گرفتند اقوام و نزدیکانشان آنها را بیگانه پنداشتند.

پس پروردگارا آنچه را که به خاطر تو از دست داده اند از جهت پداش فراموششان مکن و ایشان را برای آنکه سبب شدند مردم به دین تو بگروند و همراه با پیامبرت دیگران را دعوت به اسلام نمودند از کانون رضای خویش خشنود ساز و به دلیل اینکه برای رضای تو از شهرها و موطن خویش هجرت کردند و از زندگی مرفه و خوب خود در تنگنا قرار گرفتند مزد شایسته ای عنایت فرما و نیز آنهایی را که در سربلندی دینت کوشا بودند و خود را از مظلومیت درآوردند و باعث کثرت دینداران شدند پاداش عطا فرما.

خداوندا بهترین پاداش خود را به پیروان راستین اصحاب (خاص) پیامبر اختصاص ده همان هایی که می گفتند: پروردگارا ما را با برادرانمان که در ایمان آوردن از ما سبقت گرفتند بیامرز. همان هایی که به سمت اصحاب (خاص) میل کردند و بدانجا رو کردند و در عقاید و رفتار به روش آنها معتقد بودند و عمل کردند.

کسانی که در بینش و طرز تفکرشان تردیدی راه نیافت و در تبعیت از آثار هدایت و نیکبختی اصحاب (خاص) اسیر دودلی نشدند. در حالی که از مددکنندگان و متدین به دین و هدایت یافتگان به هدایت ایشان بودند و در این رابطه اتفاق نظر داشتند و هیچ گاه آنها را به خاطر نقل احکام و روایات مورد تهمت قرار نمی دادند.

بار پروردگارا بر پیروان یاران (خاص) رسول الله صلی الله علیه و آله و سلّم و همسران و فرزندانشان و بر هرکدام که تو را اطاعت کرده اند از امروز تا روز قیامت درود فرست. چنان درودی که به توسط آن از نافرمانی تو مصون گردند و جای وسیعی از بهشت را جایگاهشان کن و نگذار تا از ناحیه شیطان به آنها فریب و خدعه ای وارد شود و در هر کار پسندیده ای که از تو کمک خواستند یاری شان نما و آنها را از حوادث شب و روز مگر آنکه خیری در آن باشد حفظ فرما.

ص: 37

عَلَيْهِ مِنْ بِرٍّ، وَ تَقِيهِمْ طَوَارِقَ اللّيْلِ وَ النّهَارِ إِلّا طَارِقاً يَطْرُقُ بِخَيْرٍ، وَ تَبْعَثُهُمْ بِهَا عَلَى اعْتِقَادِ حُسْنِ الرّجَاءِ لَکَ، وَ الطّمَعِ فِيمَا عِنْدَکَ، وَ تَرْکِ التّهَمَهِ فِيمَا تَحْوِيهِ أَيْدِى الْعِبَادِ، لِتَرُدّهُمْ إِلَى الرّغْبَهِ إِلَيْکَ وَ الرّهْبَهِ مِنْکَ، وَ تُزَهّدَهُمْ فِى سَعَهِ الْعَاجِلِ، وَ تُحَبّبَ إِلَيْهِمُ الْعَمَلَ لِلْآجِلِ، وَ الِاسْتِعْدَادَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْت، وَ تُهَوّنَ عَلَيْهِمْ کُلّ کَرْبٍ يَحِلّ بِهِمْ يَوْمَ خُرُوجِ الْأَنْفُسِ مِنْ أَبْدَانِهَا، وَ تُعَافِيَهُمْ مِمّا تَقَعُ بِهِ الْفِتْنَهُ مِنْ مَحْذُورَاتِهَا، وَ کَبّهِ النّارِ وَ طُولِ الْخُلُودِ فِيهَا، وَ تُصَيّرَهُمْ إِلَى أَمْنٍ مِنْ مَقِيلِ الْمُتّقِينَ.

چنان درودی که باعث شود به آنچه در اختیار توست برایشان مایه امید و اطمینان و طمع شود و آنچه نزد خلق توست و به بندگانت عطا کردی آنها را به تهمت وادار نسازد. تا در نتیجه آنها را به میل و رغبت به سویت سوق دهی و خداترسشان نمایی و در عین حالی که زندگی وسیعی دارند کاری کنی که دلبستگی به دنیا نداشته باشند و عمل برای آخرت و آمادگی برای مرگ را مورد علاقه ایشان قرار دهی.

خداوندا وضع آنان را به گونه ای نمایی که در هنگام جان دادن هر نوع ناراحتی را برایشان آسان کنی و از مراحل پس از مرگ چون آزمایش ها و سختی ها مانند افتادن در آتش و جاودانگی در آن معافشان داری و آنها را به جایگاه آرامش و اقامتگاه پرهیزکاران روانه سازی.

ص: 39

(5) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِنَفْسِهِ و لِأَهْلِ وَلَايَتِهِ

يَا مَنْ لَا تَنْقَضِی عَجَائِبُ عَظَمَتِهِ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْجُبْنَا عَنِ الْإِلْحَادِ فِی عَظَمَتِکَ، وَ يَا مَنْ لَا تَنْتَهِی مُدّهُ مُلْکِهِ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتِقْ رِقَابَنَا مِنْ نَقِمَتِکَ. وَ يَا مَنْ لَا تَفْنَی خَزَائِنُ رَحْمَتِهِ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ وَ اجْعَلْ لَنَا نَصِيباً فِی رَحْمَتِکَ. وَ يَا مَنْ تَنْقَطِعُ دُونَ رُؤْيَتِهِ الْأَبْصَارُ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَدْنِنَا إِلَی قُرْبِکَ، وَ يَا مَنْ تَصْغُرُ عِنْدَ خَطَرِهِ الْأَخْطَارُ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ کَرّمْنَا عَلَيْکَ. وَ يَا مَنْ تَظْهَرُ عِنْدَهُ بَوَاطِنُ الْأَخْبَارِ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَفْضَحْنَا لَدَيْکَ. اللّهُمّ أَغْنِنَا عَنْ هِبَهِ الْوَهّابِينَ بِهِبَتِکَ، وَ اکْفِنَا وَحْشَهَ الْقَاطِعِينَ بِصِلَتِکَ، حَتّی لَا نَرْغَبَ إِلَی أَحَدٍ مَعَ بَذْلِکَ، وَ لَا نَسْتَوْحِشَ مِنْ أَحَدٍ مَعَ فَضْلِکَ.

اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ کِدْ لَنَا وَ لَا تَکِدْ عَلَيْنَا،

5

دعای آن گرامی در حق خود و دوستانش

ای کسی که شگفتی های بزرگی هایش پایان ندارد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از منحرف شدن درباره عظمت و کبریایی ات بر حذر بدار.

و ای آنکه زمان سلطنت و زعامتش به آخر نمی رسد، بر محمد و آل او درود فرست و ما را از زیر بار عذاب و نقمت خود آزاد ساز.

و ای کسی که ذخایر رحمتش فانی نمی شود، بر محمد و آل او درود فرست و نصیبی از رحمت خودت شامل حال ما فرما.

و ای آنکه دیدگان قادر به دیدنش نمی باشند، بر محمد و آل او درود فرست و ما را به درگاهت نزدیک فرما.

و ای کسی که هر بلند مرتبه ای در برابرش کوچک و ناچیز است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در نزد خود گرامی بدار.

و ای آنکه اخبار و مطالب سرّی نزدش آشکار است، بر محمد و آل او درود فرست و ما را در محضر خود رسوا مفرما.

بار پروردگارا به بخشش خود ما را از بخشش اهل جود و کرم بی نیاز کن و نیز با بخشش خود ما را از نگرانی اینکه دیگران با ما قطع رابطه کرده اند بیرون بیاور تا به دیگری رو نیندازیم و به فضل و کرم تو از هیچکس هراس به خود راه ندهیم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، تدبیرت را به سود ما و نه به زیان ما اجرا فرما.

ص: 41

وَ امْكُرْ لَنَا وَ لَا تَمْكُرْ بِنَا، وَ أَدِلْ لَنَا وَ لَا تُدِلْ مِنّا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنَا مِنْکَ، وَ احْفَظْنَا بِکَ، وَ اهْدِنَا إِلَيْکَ، وَ لَا تُبَاعِدْنَا عَنْکَ إِنّ مَنْ تَقِهِ يَسْلَمْ وَ مَنْ تَهْدِهِ يَعْلَمْ، وَ مَنْ تُقَرّبْهُ إِلَيْکَ يَغْنَمْ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْفِنَا حَدّ نَوَائِبِ الزّمَانِ، وَ شَرّ مَصَايِدِ الشّيْطَانِ، وَ مَرَارَةَ صَوْلَهِ السّلْطَانِ. اللّهُمّ إِنّمَا يَکْتَفِى الْمُکْتَفُونَ بِفَضْلِ قُوّتِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْفِنَا، وَ إِنّمَا يُعْطِى الْمُعْطُونَ مِنْ فَضْلِ جِدَتِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْطِنَا، وَ إِنّمَا يَهْتَدِى الْمُهْتَدُونَ بِنُورِ وَجْهِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنَا. اللّهُمّ إِنّکَ مَنْ وَالَيْتَ لَمْ يَضُرّهُ خِذْلَانُ الْخَاذِلِينَ، وَ مَنْ أَعْطَيْتَ لَمْ يَنْقُصْهُ مَنْعُ الْمَانِعِينَ، وَ مَنْ هَدَيْتَ لَمْ يُغْوِهِ إِضْلَالُ الْمُضِلّينَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْنَعْنَا بِعِزّکَ مِنْ عِبَادِکَ، وَ أَغْنِنَا عَنْ غَيْرِکَ بِإِرْفَادِکَ، وَ اسْلُکْ بِنَا سَبِيلَ الْحَقّ بِإِرْشَادِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ سَلَامَةَ قُلُوبِنَا فِى ذِکْرِ عَظَمَتِکَ، وَ فَرَاغَ أَبْدَانِنَا فِى شُکْرِ نِعْمَتِکَ، وَ انْطِلَاقَ أَلْسِنَتِنَا فِى وَصْفِ مِنّتِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ دُعَاتِکَ الدّاعِينَ إِلَيْکَ، وَ هُدَاتِکَ الدّالّينَ عَلَيْکَ، وَ مِنْ خَاصّتِکَ الْخَاصّينَ لَدَيْکَ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

برای مخالفین ما مکر کن و برای ما مکر مکن و ما را بر آنها غلبه بده و آنها را بر ما پیروز مکن. خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، ما را پناه ده و ما را به خود حفظ فرما و به سوی خود هدایتمان کن و ما را از خودت دور مفرما زیرا هرکه را تو پناه دهی سلامت می ماند و هرکه را تو هدایت فرمایی آگاه می شود و هرکه را به خویش نزدیک نمایی بی نیاز می گردد. بارالها بر محمد و آل او درود فرست، ما را از تلخی حوادث زمان و شرّ وساوس شیطان و سختی ستم و غلبه اهل سلطه حفظ فرما.

پروردگارا تردیدی نیست آنهایی که به فضل پرتوان تو اکتفا کردند از دیگران بی نیاز شدند پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را بی نیاز کن و بی تردید اهل جود و کرم از عطا و بخشش توست که می بخشند، پس بر محمد و آل او درود فرست، و بر ما نیز عطا فرما. و تردیدی نیست که هدایتگران از نور وجود توست که دیگران را هدایت می کنند، پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را نیز هدایت فرما.

خداوندا هرکه با تو پیوند دوستی داشت، حرکات آنهایی که قصد خوار کردن او را داشتند بی ثمر ماند و هرکه را تو عطا فرمودی ممانعت بخیلان نقصانی در عطای تو وارد نکرد و هرکه را تو هدایت فرمودی دعوت به گمراهی گمراه کنندگان به جایی نرسید.

پس بر محمد و آل او درود فرست، و ما را به قدرت لایزال خویش از گزند بندگانت دور ساز و به لطف و کرمت ما را از دیگران بی نیاز کن و با راهنمایی های خود سلوک در مسیر حق را پیش پایمان بگذار.

بار الها بر محمد و آل او درود فرست، و سلامت دلهایمان را در پرتو یادی از عظمت و جلالت و آسایش بدنهایمان را در قدردانی از نعمت هایت و شیرینی گفتارمان را در بیان و توصیف الطافت قرار ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که ضمن دعوت شدن خود، دیگران را نیز به سویت دعوت کنیم و ضمن هدایت یافتن، مردم دیگر را به سویت دلالت کنیم و بالاخره از افراد بسیار نزدیک به تو محسوب شویم، ای مهربانترین مهربانان.

(6) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ الصّبَاحِ وَ الْمَسَاءِ

الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِي خَلَقَ اللّيْلَ وَ النّهَارَ بِقُوّتِهِ، وَ مَيّزَ بَيْنَهُمَا بِقُدْرَتِهِ، وَ جَعَلَ لِكُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا حَدّاً مَحْدُوداً، وَ أَمَداً مَمْدُوداً. يُولِجُ كُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا فِي صَاحِبِهِ، وَ يُولِجُ صَاحِبَهُ فِيهِ بِتَقْدِيرٍ مِنْهُ لِلْعِبَادِ فِيمَا يَغْذُوهُمْ بِهِ، وَ يُنْشِئُهُمْ عَلَيْهِ، فَخَلَقَ لَهُمُ اللّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهِ مِنْ حَرَكَاتِ التّعَبِ وَ نَهَضَاتِ النّصَبِ، وَ جَعَلَهُ لِبَاساً لِيَلْبَسُوا مِنْ رَاحَتِهِ وَ مَنَامِهِ، فَيَكُونَ ذَلِكَ لَهُمْ جَمَاماً وَ قُوّةً، وَ لِيَنَالُوا بِهِ لَذّةً وَ شَهْوَةً، وَ خَلَقَ لَهُمُ النّهَارَ مُبْصِراً لِيَبْتَغُوا فِيهِ مِنْ فَضْلِهِ، وَ لِيَتَسَبّبُوا إِلَى رِزْقِهِ، وَ يَسْرَحُوا فِي أَرْضِهِ، طَلَباً لِمَا فِيهِ نَيْلُ الْعَاجِلِ مِنْ دُنْيَاهُمْ، وَ دَرَكُ الْآجِلِ فِي أُخْرَاهُمْ. بِكُلّ ذَلِكَ يُصْلِحُ شَأْنَهُمْ، وَ يَبْلُو أَخْبَارَهُمْ، وَ يَنْظُرُ كَيْفَ هُمْ فِي أَوْقَاتِ طَاعَتِهِ، وَ مَنَازِلِ فُرُوضِهِ، وَ مَوَاقِعِ أَحْكَامِهِ، لِيَجْزِيَ الّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا، وَ

6

دعای امام علیه السلام در صبح و شام

حمد خدایی را که به قدرتش شب و روز را خلق فرمود و آنها را از هم متمایز کرد و بر هرکدام از آنها زمان و مدّت مشخصی را تعیین نمود.

خدایی که هریک از شب و روز را در حد معیّنی برای بندگان قرار داد تا هم به روزی و تغذیه خود برسند و هم باعث پرورش آنها گردد. بنابراین شب را برای ایشان خلق کرد تا از حرکت های خستگی آور و دشواری های روز به استراحت و آرامش بپردازند و شب را در واقع لباس و پوششی قرار داد تا مردم به راحتی در آن بیارامند که حقاً شب برای بشر وقت آسایش و گرفتن نیرو است و وسیله ای برای لذّت بردن و دفع شهوت می باشد. و روز را برای ایشان خلق کرد تا با چشمی بینا در طلب روزی و فضل پروردگار همت کنند و با گردش در زمین هم وسایل سودمند دنیاشان را به دست آورند و هم قدمی برای جهان آخرت بردارند.

خداوند تبارک و تعالی به توسط این وسایل است که کارشان را اصلاح می کند و رفتارشان را آزمایش می نماید و می نگرد که چگونه اوقات طاعت و بندگی را صرف می کنند و چگونه واجبات و احکامش را انجام می دهند تا در نتیجه آنهایی را که کارهای زشت و ناپسند به جا می آورده اند و آنان که با رفتار شایسته نیکویی کرده اند پاداش دهد.

ص: 45

يَجْزِیَ الّذِینَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَی. اللّهُمّ فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا فَلَقْتَ لَنَا مِنَ الْإِصْبَاحِ، وَ مَتّعْتَنَا بِهِ مِنْ ضَوْءِ النّهَارِ، وَ بَصّرْتَنَا مِنْ مَطَالِبِ الْأَقْوَاتِ، وَ وَقَیْتَنَا فِیهِ مِنْ طَوَارِقِ الْآفَاتِ. أَصْبَحْنَا وَ أَصْبَحَتِ الْأَشْیَاءُ کُلّهَا بِجُمْلَتِهَا لَکَ سَمَاؤُهَا وَ أَرْضُهَا، وَ مَا بَثَثْتَ فِی کُلّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا، سَاکِنُهُ وَ مُتَحَرّکُهُ، وَ مُقِیمُهُ وَ شَاخِصُهُ وَ مَا عَلَا فِی الْهَوَاءِ، وَ مَا کَنّ تَحْتَ الثّرَی، أَصْبَحْنَا فِی قَبْضَتِکَ یَحْوِینَا مُلْکُکَ وَ سُلْطَانُکَ، وَ تَضُمّنَا مَشِیّتُکَ، وَ نَتَصَرّفُ عَنْ أَمْرِکَ، وَ نَتَقَلّبُ فِی تَدْبِیرِکَ. لَیْسَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ إِلّا مَا قَضَیْتَ، وَ لَا مِنَ الْخَیْرِ إِلّا مَا أَعْطَیْتَ. وَ هَذَا یَوْمٌ حَادِثٌ جَدِیدٌ، وَ هُوَ عَلَیْنَا شَاهِدٌ عَتِیدٌ، إِنْ أَحْسَنّا وَدّعَنَا بِحَمْدٍ، وَ إِنْ أَسَأنَا فَارَقَنَا بِذَمّ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنَا حُسْنَ مُصَاحَبَتِهِ، وَ اعْصِمْنَا مِنْ سُوءِ مُفَارَقَتِهِ بِارْتِکَابِ جَرِیرَهٍ، أَوِ اقْتِرَافِ صَغِیرَهٍ أَوْ کَبِیرَهٍ، وَ أَجْزِلْ لَنَا فِیهِ مِنَ الْحَسَنَاتِ، وَ أَخْلِنَا فِیهِ مِنَ السّیّئَاتِ، وَ امْلَأْ لَنَا مَا بَیْنَ طَرَفَیْهِ حَمْداً وَ شُکْراً وَ أَجْراً وَ ذُخْراً وَ فَضْلًا وَ إِحْسَاناً. اللّهُمّ یَسّرْ عَلَی الْکِرَامِ الْکَاتِبِینَ مَئُونَتَنَا، وَ امْلَأْ لَنَا مِنْ حَسَنَاتِنَا صَحَائِفَنَا، وَ لَا تُخْزِنَا عِنْدَهُمْ بِسُوءِ أَعْمَالِنَا. اللّهُمّ اجْعَلْ لَنَا فِی کُلّ سَاعَهٍ مِنْ سَاعَاتِهِ حَظّاً

خداوندا حمد تراست که صبح ها را برای ما گشودی و ما را از روشنایی روز بهره مند ساختی و به مواردی که ارزاق ما بدست می آید آشنایمان کردی و ما را از آفات و بلایا حفظ فرمودی. صبح کردیم و همه موجودات نیز صبح کردند چون آسمان ها و زمین ها و آنچه که در بین آسمانها و زمین ها هستند اعم از ساکن و یا متحرّک، چه آنهایی که ایستاده اند و چه آنهایی که رونده اند و آنچه در هوا بالا رفته و آنچه در اعماق خاک پنهان شده در حالی که همه و همه ملک تو هستیم. صبح کردیم در حالی که در قبضه قدرت تو می باشیم و سلطه و توانایی ات ما را فرا می گیرد و مشمول اراده توایم و هر نوع حرکتی از ما به فرمان تو و هر انقلاب و دگرگونی از تدبیر توست. از برای ما چیزی جز آنچه را که تو حکم قطعی فرموده ای وجود ندارد و خیری نیست مگر آنچه را که تو عطا کرده ای.

خداوندا این روز برای ما روز جدیدی است و آن برای ما شاهد آماده ای است. اگر کار نیکی انجام دهیم بر ما درود می فرستد و اگر کار بدی انجام دهیم با نفرین کردن بر ما از ما جدا خواهد شد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و توفیقمان ده تا مصاحب خوبی برای آن باشیم و ما را از اینکه در هنگام جدایی با آن مرتکب لغزشی شویم خواه گناه کوچک و یا بزرگ حفظ فرما بلکه ما را موفق کن تا در این روز جدید بر کارهای نیک خویش بیفزاییم و از بدیها خود را تخلیه کنیم و بالاخره اول تا آخر روز ما را از حمد و ستایش و پاداش و اندوختن برای جهان آخرت و فضل و احسان لبریز کن.

خداوندا بر دو فرشته با کرامتت که نویسنده اعمال هستند زحمات ما را آسان کن و پرونده ما را از کارهای خوب پر کن و پیش آن دو گرامی به خاطر زشتی کارهایمان ما را رسوا مفرما.

پروردگارا در هر ساعتی از ساعات این روز جدید بهره ای از بندگانت و نصیبی از شکرگزاری ات و شاهد صدقی از بین فرشتگانت برایمان قرار ده.

مِنْ عِبَادِکَ، وَ نَصِیباً مِنْ شُکْرِکَ وَ شَاهِدَ صِدْقٍ مِنْ مَلَائِکَتِکَ. اللّٰهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْفَظْنَا مِنْ بَیْنِ أَیْدِینَا وَ مِنْ خَلْفِنَا وَ عَنْ أَیْمَانِنَا وَ عَنْ شَمَائِلِنَا وَ مِنْ جَمِیعِ نَوَاحِینَا، حِفْظاً عَاصِماً مِنْ مَعْصِیَتِکَ، هَادِیاً إِلَی طَاعَتِکَ، مُسْتَعْمِلاً لِمَحَبّتِکَ. اَللّٰهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفّقْنَا فِی یَوْمِنَا هَذَا وَ لَیْلَتِنَا هَذِهِ وَ فِی جَمِیعِ أَیّامِنَا لِاسْتِعْمَالِ الْخَیْرِ، وَ هِجْرَانِ الشّرّ، وَ شُکْرِ النّعَمِ، وَ اتّبَاعِ السّنَنِ، وَ مُجَانَبَهِ الْبِدَعِ، وَ الْأَمْرِ بِالْمَعْرُوفِ، وَ النّهْیِ عَنِ الْمُنْکَرِ، وَ حِیَاطَهِ الْإِسْلَامِ، وَ انْتِقَاصِ الْبَاطِلِ وَ إِذْلَالِهِ، وَ نُصْرَهِ الْحَقّ وَ إِعْزَازِهِ، وَ إِرْشَادِ الضّالّ، وَ مُعَاوَنَهِ الضّعِیفِ، وَ إِدْرَاکِ اللّهِیفِ. اللّٰهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْهُ أَیْمَنَ یَوْمٍ عَهِدْنَاهُ، وَ أَفْضَلَ صَاحِبٍ صَحِبْنَاهُ، وَ خَیْرَ وَقْتٍ ظَلِلْنَا فِیهِ. وَ اِجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَی مَنْ مَرّ عَلَیْهِ اللّیْلُ وَ النّهَارُ مِنْ جُمْلَهِ خَلْقِکَ، أَشْکَرَهُمْ لِمَا أَوْلَیْتَ مِنْ نِعَمِکَ، وَ أَقْوَمَهُمْ بِمَا شَرَعْتَ مِنْ شرَائِعِکَ، وَ أَوْقَفَهُمْ عَمّا حَذّرْتَ مِنْ نَهْیِکَ. اَللّٰهُمّ إِنّی أُشْهِدُکَ وَ کَفَی بِکَ شَهِیداً، وَ أُشْهِدُ سَمَاءَکَ وَ أَرْضَکَ وَ مَنْ أَسْکَنْتَهُمَا مِنْ مَلائِکَتِکَ وَ سَائِرِ خَلْقِکَ فِی یَوْمِی هَذَا وَ سَاعَتِی هَذِهِ وَ لَیْلَتِی هَذِهِ وَ مُسْتَقَرّی هَذَا، أَنّی أَشْهَدُ أَنّکَ أَنْتَ اللّٰهُ الّذِی لَا إِلَهَ

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمیع نواحی از مقابل و پشت سر و راست و چپ حفظ فرما، آنچنان حفظی که مرتکب معصیت نشویم و به بندگی ات هدایت شده و به راه دوستی تو عمل کنیم.

الها بر محمد و آل او درود فرست و ما را در امروز و امشب و در جمیع ایام زندگی برای انجام کار خیر موفّق بدار و نیز برای دوری از شرّ و شکر نعمت ها و پیروی از سنت ها و اجتناب از بدعت ها و امر به معروف و نهی از منکر و نگهبانی از اسلام و سرکوب باطل و یاری و عزّت بخشیدن به حق و هدایت نمودن گمراهان و یاری ضعیفان و دادرسی ستم دیدگان توفیق عطا فرما.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و این روز را ایمن ترین روز و بهترین همراه و نیکوترین زمان برای ما قرار بده و در بین آفریده هایت ما را راضی ترین آفریده از گردش شب و روز و شاکرترین نسبت به نعمت هایی که عطا فرموده ای و مقاوم ترین اجرا کننده احکام و شرایعت و پرهیزگارترین افراد از آنچه را که تو نهی فرموده ای بنما.

خداوندا ترا شاهد می گیرم و تو برای گواهی دادن کافی هستی و نیز آسمان و زمینت و آن فرشتگانی که در آسمان و زمین ساکنند و سایر مخلوقات را شاهد می گیرم که در این روز و این ساعت و در این شب و در این جایگاه خود شهادت می دهم که تویی خدای یکتا که غیر تو خدایی نیست.

إِلّا أَنْتَ، قَائِمٌ بِالْقِسْطِ، عَدْلٌ فِی الْحُکْمِ، رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ، مَالِکُ الْمُلْکِ، رَحِیمٌ بِالْخَلْقِ، وَ أَنّ مُحَمّداً عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ و خِیَرَتُکَ مِنْ خَلْقِکَ، حَمّلْتَهُ رِسَالَتَکَ فَأَدّاهَا، وَ أَمَرْتَهُ بِالنّصْحِ لِأُمّتِهِ فَنَصَحَ لَهَا. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، أَکْثَرَ مَا صَلّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ، وَ آتِهِ عَنّا أَفْضَلَ مَا آتَیْتَ أَحَداً مِنْ عِبَادِکَ، وَ اجْزِهِ عَنّا أَفْضَلَ وَ أَکْرَمَ مَا جَزَیْتَ أَحَداً مِنْ أَنْبِیَائِکَ عَنْ أُمّتِهِ، إِنّکَ أَنْتَ الْمَنّانُ بِالْجَسِیمِ، الْغَافِرُ لِلْعَظِیمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ مِنْ کُلّ رَحِیمٍ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ الطّیّبِینَ الطّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ الْأَنْجَبِینَ.

ص: 50

تویی برپاکننده عدالت و مجری احکام عادلانه و مهربان نسبت به بندگان و تویی صاحب قدرت و سیطره بر خلق و رحم کننده بر آفریده هایت.

و نیز شهادت می دهم که حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بنده و رسول توست و از بهترین خلقت می باشد. بار رسالت را بر دوش او گذاشتی و او به خوبی ابلاغ کرد. وی را به نصیحت امتش فرمان دادی او امت را پند داد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست بیش از آنچه بر آفریده هایت درود فرستاده ای و بر او از جانب ما بالاترین موهبتی را که بر بندگانت عطا فرمودی عنایت کن و پاداش ده از ناحیه ما به او برترین و باکرامت ترین پاداشی که به هر پیامبری از ناحیه امتش به او داده ای.

پروردگارا تویی بخشنده نعمت های بزرگ و تویی آمرزنده لغزش های سنگین و تو از هر مهربانی مهربانتری پس بر محمد و آل پاک و پاکیزه و برگزیده او درود فرست.

ص: 51

(7) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا عَرَضَتْ لَهُ مُهِمّهٌ أَوْ نَزَلَتْ بِهِ، مُلِمّهٌ وَ عِنْدَ الْكَرْبِ

يَا مَنْ تُحَلّ بِهِ عُقَدُ الْمَكَارِهِ، وَ يَا مَنْ يَفْثَأُ بِهِ حَدّ الشّدَائِدِ، وَ يَا مَنْ يُلْتَمَسُ مِنْهُ الْمَخْرَجُ إِلَى رَوْحِ الْفَرَجِ. ذَلّتْ لِقُدْرَتِكَ الصّعَابُ، وَ تَسَبّبَتْ بِلُطْفِكَ الْأَسْبَابُ، وَ جَرَى بِقُدرَتِكَ الْقَضَاءُ، وَ مَضَتْ عَلَى إِرَادَتِكَ الْأَشْيَاءُ. فَهِيَ بِمَشِيّتِكَ دُونَ قَوْلِكَ مُؤْتَمِرَهٌ، وَ بِإِرَادَتِكَ دُونَ نَهْيِكَ مُنْزَجِرَهٌ. أَنْتَ الْمَدْعُوّ لِلْمُهِمّاتِ، وَ أَنْتَ الْمَفْزَعُ فِي الْمُلِمّاتِ، لَا يَنْدَفِعُ مِنْهَا إِلّا مَا دَفَعْتَ، وَ لَا يَنْكَشِفُ مِنْهَا إِلّا مَا كَشَفْتَ. وَ قَدْ نَزَلَ بِي يَا رَبّ مَا قَدْ تَكَأَدَنِي ثِقْلُهُ، وَ أَلَمّ بِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ بِقُدْرَتِكَ أَوْرَدْتَهُ عَلَيّ وَ بِسُلْطَانِكَ وَجّهْتَهُ إِلَيّ. فَلَا مُصْدِرَ لِمَا أَوْرَدْتَ، وَ لَا صَارِفَ لِمَا وَجّهْتَ، وَ لَا فَاتِحَ لِمَا أَغْلَقْتَ، وَ لَا مُغْلِقَ لِمَا

7

در هنگام سختی و غم و اندوه

ای کسی که گره های گرفتاریها به دستش باز می گردد و ای کسی که شدت سختی ها به وسیله او برطرف می شود و ای کسی که رفع گرفتاریها و رفتن به سوی گشایش با التماس و التجاء به او حاصل می گردد.

پروردگارا کارهای بسیار سخت به قدرت تو آسان شده و به لطف و کرم توست که وسایل و اسباب هر کار آماده گردیده و به نیروی توست که حکم قطعی برای کارها به جریان افتاده و به اراده توست که همه چیزها به کار افتاده اند.

بنابراین موجودات به اراده ات و نه به گفتارت، فرمان می برند و به اراده تو و نه به نهی کردنت دست از کار می کشند. پس تویی که برای حوایج زندگی خوانده می شوی و تویی که در ناگواریها مدد کننده ای و از مخلوقات چیزی رفع و دفع نمی گردد مگر تو بخواهی و نیز گشایشی ایجاد نمی شود مگر تو اراده کنی.

ص: 53

فَتَحْتَ، وَ لَا مُيَسّرَ لِمَا عَسّرْتَ، وَ لَا نَاصِرَ لِمَنْ خَذَلْتَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ افْتَحْ لِی یَا رَبّ بَابَ الْفَرَجِ بِطَوْلِکَ، وَ اکْسِرْ عَنّی سُلْطَانَ الْهَمّ بِحَوْلِکَ، وَ أَنِلْنِی حُسْنَ النّظَرِ فِیمَا شَکَوْتُ، وَ أَذِقْنِی حَلَاوَةَ الصّنْعِ فِیمَا سَأَلْتُ، وَ هَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ رَحْمَةً وَ فَرَجاً هَنِیئاً، وَ اجْعَلْ لِی مِنْ عِنْدِکَ مَخْرَجاً وَحِیّاً. وَ لَا تَشْغَلْنِی بِالِاهْتِمَامِ عَنْ تَعَاهُدِ فُرُوضِکَ، وَ اسْتِعْمَالِ سُنّتِکَ. فَقَدْ ضِقْتُ لِمَا نَزَلَ بِی یَا رَبّ ذَرْعاً، وَ امْتَلَأْتُ بِحَمْلِ مَا حَدَثَ عَلَیّ هَمّاً، وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَى کَشْفِ مَا مُنِیتُ بِهِ، وَ دَفْعِ مَا وَقَعْتُ فِیهِ، فَافْعَلْ بِی ذَلِکَ وَ إِنْ لَمْ أَسْتَوْجِبْهُ مِنْکَ، یَا ذَا الْعَرْشِ الْعَظِیمِ.

خداوندا به من گرفتاریها و مشکلاتی روی آورده که مرا به زحمت انداخته و باعث درماندگی ام شده است.

و این امور با قدرت تو بر من وارد شده و تو متوجه ام ساخته ای و چون تو هستی که مشکلات را بر من وارد و به من متوجه ساخته ای بنابراین فقط تویی که مشکلات را دفع می کنی و آنچه بر رویم بسته ای می گشایی و از سختی ها به آسانی ها برمی گردانی و در هنگام خواری یاری ام می دهی.

پس بر محمد و آل او درود فرست و در آسایش و آسودگی را با فضل و کرمت برویم بگشا و سلطه غم و اندوه را به قوّت خویش در وجودم بشکن و نسبت به من درباره آنچه شکایت کردم حسن نظر داشته باش و حلاوت و شیرینی کرمت را به من بچشان و از جانب خود رحمت و گشایشی گوارا به من عطا فرما. و از ناحیه خود نجات از گرفتاریها را نصیبم کن.

خداوندا به سبب پرداختن به رفع گرفتاریها و مشکلات زندگی مرا از انجام واجبات و مستحبات و اعمال عبادی محروم مفرما.

بارالها آنچه بر سر من آمده طاقتم را بریده و لبریز از غم و اندوه گشته ام و تو قادری که همه این گرفتاریها را برطرف کنی پس با قدرت لایزال خویش هم و غم و گرفتاری را از من دور کن، گرچه استحقاق آن را نداشته باشم ای صاحب عرش عظیم.

(8) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الِاسْتِعَاذَهِ مِنَ الْمَكَارِهِ وَ سَيِّئِ الْأَخْلَاقِ وَ مَذَامّ الْأَفْعَالِ

اللّهُمّ إِنىّ أَعُوذُ بِکَ مِنْ هَيَجَانِ الْحِرْصِ، وَ سَوْرَهِ الْغَضَبِ، وَ غَلَبَهِ الْحَسَدِ، وَ ضَعْفِ الصّبْرِ، وَ قِلّهِ الْقَنَاعَهِ، وَ شَكَاسَهِ الْخُلُقِ، وَ إِلْحَاحِ الشّهْوَهِ، وَ مَلَكَهِ الْحَمِيّهِ

وَ مُتَابَعَهِ الْهَوَى، وَ مُخَالَفَهِ الْهُدَى، وَ سِنَهِ الْغَفْلَهِ، وَ تَعَاطِی الْكُلْفَهِ، وَ إِيثَارِ الْبَاطِلِ عَلَى الْحَقّ، وَ الْإِصْرَارِ عَلَى الْمَأْثَمِ، وَ اسْتِصْغَارِ الْمَعْصِيَهِ، وَ اسْتِكْبَارِ الطّاعَهِ.

وَ مُبَاهَاهِ الْمُكْثِرِينَ، وَ الْإِزْرَاءِ بِالْمُقِلّينَ، وَ سُوءِ الْوِلَايَهِ لِمَنْ تَحْتَ أَيْدِينَا، وَ تَرْكِ الشّكْرِ لِمَنِ اصْطَنَعَ الْعَارِفَهَ عِنْدَنَا، أَوْ أَنْ نَعْضُدَ ظَالِماً، أَوْ نَخْذُلَ مَلْهُوفاً، أَوْ نَرُومَ مَا لَيْسَ لَنَا بِحَقّ، أَوْ نَقُولَ فِی الْعِلْمِ بِغَيْرِ عِلْمٍ. وَ نَعُوذُ بِکَ أَنْ نَنْطَوِیَ عَلَى غِشّ أَحَدٍ، وَ أَنْ نُعْجِبَ بِأَعْمَالِنَا، وَ نَمُدّ فِی آمَالِنَا. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ سُوءِ السّرِيرَهِ،

8

پناه بر خدا از رذایل اخلاق

خداوندا به تو پناه م بریم از هیجان حرص و تندی غضب و عصبانیت و مسلط شدن حسد و ضعف صبر و کمی قناعت و بداخلاقی و اصرار در شهوترانی و تسلط حمیّت جاهلی و پیروی از هوای نفس و مخالفت با ارشاد و هدایت دیگران و خواب سنگین غفلت و خود را به زحمت و تکلّف انداختن و انتخاب باطل در برابر حق و اصرار بر معصیت و گناه و کوچک شمردن معصیت و بزرگ شمردن طاعت و غرور در عبادت.

(خدایا به تو پناه می بریم) از فخرفروشی ثروتمندان و خوار شمردن فقرا و بدرفتاری نسبت به آنهایی که پایین دست ما هستند و حق ناشناسی نسبت به آنهایی که در حق ما لطفت و مرحمتی داشته اند.

(الها به تو پناه می بریم) از اینکه بازو و مددکار ظالمی باشیم و یا مظلومی را خوار کنیم و یا آنچه را که سزاوار نیستیم طلب نمائیم و یا بدون آگاهی اظهار فضل کنیم.

ص: 57

وَ احْتِقَارِ الصّغِيرَهِ، وَ أَنْ يَسْتَحْوِذَ عَلَيْنَا الشّيْطَانُ، أَوْ يَنْكُبَنَا الزّمَانُ، أَوْ يَتَهَضّمَنَا السّلْطَانُ، وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ تَنَاوُلِ الْإِسرَافِ، وَ مِنْ فِقْدَانِ الْکَفَافِ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ، وَ مِنَ الْفَقْرِ إِلَى الْأَکْفَاءِ، وَ مِنْ مَعِيشَهٍ فِي شِدّهٍ، وَ مِيتَهٍ عَلَى غَيْرِ عُدّهٍ. وَ نَعُوذُ بِکَ مِنَ الْحَسْرَهِ الْعُظْمَى، وَ الْمُصِيبَهِ الْکُبْرَى، وَ أَشْقَى الشّقَاءِ، وَ سُوءِ الْمَ آبِ، وَ حِرْمَانِ الثّوَابِ، وَ حُلُولِ الْعِقَابِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِى مِنْ کُلّ ذَلِکَ بِرَحْمَتِکَ وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

و به تو پناه می بریم از اینکه قصد خیانت به کسی داشته باشیم و به اعمال خویش مغرور شویم و آرزوهای خود را طولانی کنیم.

و به تو پناه می بریم از بدی باطن و کوچک شمردن گناهان کوچک و از اینکه شیطان بر ما مسلط شود و یا منکوب زمانه خویش گردیم و یا پادشاه بر ما ستم کند.

خداوندا به تو پناه می بریم از افتادن در اسراف و از کف دادن کفاف و به اندازه خواستن. و به تو پناه می بریم از ملامت دشمنان و محتاج به مثل خود شدن و از زندگی با مشقت و از بی کس و یاور مردن.

الها به تو پناه می بریم از حسرت بزرگ و مصیبت کبری و بدبخت ترین نکبت ها و پایان بد و محروم ماندن از ثواب و وارد شدن در عقاب و عذاب.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و در تمام این موارد مرا و جمیع مؤمنین و مؤمنات را پناه بده به خاطر رحمتت ای مهربانترین مهربانان.

ص: 59

(9) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الِاشْتِيَاقِ إِلَی طَلَبِ الْمَغْفِرَهِ مِنَ اللّهِ جَلّ جَلَالُهُ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ صَيّرْنَا إِلَی مَحْبُوبِکَ مِنَ التّوْبَهِ، و أَزِلْنَا عَنْ مَکْرُوهِکَ مِنَ الْإِصْرَارِ. اللّهُمّ وَ مَتَی وَقَفْنَا بَيْنَ نَقْصَيْنِ فِی دِينٍ أَوْ دُنْيَا، فَأَوْقِعِ النّقْصَ بِأَسْرَعِهِمَا فَنَاءً، وَ اجْعَلِ التّوْبَهَ فِی أَطْوَلِهِمَا بَقَاءً. وَ إِذَا هَمَمْنَا بِهَمّيْنِ يُرْضِيکَ أَحَدُهُمَا عَنّا، وَ يُسْخِطُکَ الآخَرُ عَلَيْنَا، فَمِلْ بِنَا إِلَی مَا يُرْضِيکَ عَنّا، وَ أَوْهِنْ قُوّتَنَا عَمّا يُسْخِطُکَ عَلَيْنَا، وَ لَا تُخَلّ فِی ذَلِکَ بَيْنَ نُفُوسِنَا وَ اخْتِيَارِهَا، فَإِنّهَا مُخْتَارَهٌ لِلْبَاطِلِ إِلّا مَا وَفّقْتَ، أَمّارَهٌ بِالسّوءِ إِلّا مَا رَحِمْتَ. اللّهُمّ وَ إِنّکَ مِنَ الضّعْفِ خَلَقْتَنَا، وَ عَلَی الْوَهْنِ بَنَيْتَنَا، وَ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ ابْتَدَأْتَنَا، فَلَا حَوْلَ لَنَا إِلّا بِقُوّتِکَ، وَ لَا قُوّهَ لَنَا إِلّا بِعَوْنِکَ، فَأَيّدْنَا بِتَوْفِيقِکَ، وَ سَدّدْنَا بِتَسْدِيدِکَ، وَ أَعْمِ

9

اظهار شوق برای طلب آمرزش

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را به چیزی که محبوب توست یعنی توبه موفق کن و از اصرار بر گناه که مورد غضب توست بر حذر بدار.

پروردگارا هرگاه بین ضرر به دین و دنیا قرار گرفتیم ضرر را به آنی که زود از بین می رود یعنی دنیا متوجه کن و عفو و بخشش را در آنکه مدتش طولانی است یعنی دین مقرر فرما و هرگاه بین دو کار واقع شدیم که یکی مورد رضای تو و دیگری مشمول غضب توست ما را متمایل به آن کن که رضایت را جلب می کند و نیروی ما را نسبت به آنچه ترا خشمگین می کند سست کن.

و در آن هنگام نفس های ما را به خودشان وا مگذار زیرا که هماره نفس های ما باطل را انتخاب می کنند مگر آنکه توفیقی از ناحیه تو باشد و هماره امر به بدی می کنند مگر آنکه تو رحم کنی.

بارالها بتحقیق ما را ضعیف آفریده ای و بنیان ما را سست گذارده ای و از آبی پست خلقتمان را آغاز کرده ای بنابراین ما را هیچ حرکت و جنبشی نیست مگر به قوّت تو و هیچ قوّتی نیست مگر به یاری و مدد تو پس با توفیق خودت ما را یاری کن و با راهنمائی هایت ما را به راه راست هدایت فرما.

ص: 61

أَبْصَارَ قُلُوبِنَا عَمّا خَالَفَ مَحَبّتَکَ، وَ لَا تَجْعَلْ لِشَیْ ءٍ مِنْ جَوَارِحِنَا نُفُوذاً فِی مَعْصِیَتِکَ. اَللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ هَمَسَاتِ قُلُوبِنَا، وَ حَرَکَاتِ أَعْضَائِنَا وَ لَمَحَاتِ أَعْیُنِنَا، وَ لَهَجَاتِ أَلْسِنَتِنَا فِی مُوجِبَاتِ ثَوَابِکَ حَتّی لَا تَفُوتَنَا حَسَنَهٌ نَسْتَحِقّ بِهَا جَزَاءَکَ، وَ لَا تَبْقَی لَنَا سَیّئَهٌ نَسْتَوْجِبُ بِهَا عِقَابَکَ.

و چشم دلمان را به آنچه خلاف رضایت می باشد آشنا و بینا کن و در هیچ عضوی از اعضای ما راه نفوذ معصیت قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و اسرار دلهایمان و حرکات اعضای بدنمان و نگاه های پنهانی دیدگانمان و سخنان زبانهایمان را در چیزهایی قرار ده که موجبات ثواب ترا فراهم می آورد تا هیچ حسنه ای از ما فوت نشود و سزاوار پاداش شایسته تو گردیم و کار بدی که به خاطر آن مستوجب عذاب تو شویم برای ما باقی نماند.

ص: 63

(10) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی اللّجَإِ إِلَی اللّهِ تَعَالَی

اَللّهُمّ إِنْ تَشَأْ تَعْفُ عَنّا فَبِفَضْلِکَ، وَ إِنْ تَشَأْ تُعَذّبْنَا فَبِعَدْلِکَ، فَسَهّلْ لَنَا عَفْوَکَ بِمَنّکَ، وَ أَجِرْنَا مِنْ عَذَابِکَ بِتَجَاوُزِکَ، فَإِنّهُ لَا طَاقَةَ لَنَا بِعَدْلِکَ، وَ لَا نَجَاةَ لِأَحَدٍ مِنّا دُونَ عَفْوِکَ، يَا غَنِیّ الْأَغْنِيَاءِ! هَا، نَحْنُ عِبَادُکَ بَيْنَ يَدَيْکَ، وَ أَنَا أَفْقَرُ الْفُقَرَاءِ إِلَيْکَ، فَاجْبُرْ فَاقَتَنَا بِوُسْعِکَ، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَاءَنَا بِمَنْعِکَ، فَتَکُونَ قَدْ أَشْقَيْتَ مَنِ اَسْتَسْعَدَ بِکَ، وَ حَرَمْتَ مَنِ اسْتَرْفَدَ فَضْلَکَ، فَإِلَی مَنْ حِينَئِذٍ مُنْقَلَبُنَا عَنْکَ؟ وَ إِلَی أَيْنَ مَذْهَبُنَا عَنْ بَابِکَ؟ سُبْحَانَکَ نَحْنُ الْمُضْطَرّونَ الّذِينَ أَوْجَبْتَ إِجَابَتَهُمْ، وَ أَهْلُ السّوءِ الّذِينَ وَعَدْتَ الْکَشْفَ عَنْهُمْ، وَ أَشْبَهُ الْأَشْيَاءِ بِمَشِيّتِکَ، وَ أَوْلَی الْأُمُورِ بِکَ فِی عَظَمَتِکَ رَحْمَهُ مَنِ اسْتَرْحَمَکَ، وَ غَوْثُ مَنِ اسْتَغَاثَ بِکَ، فَارْحَمْ تَضَرّعَنَا إِلَيْکَ، وَ أَغْنِنَا إِذْ طَرَحْنَا

10

دعای امام علیه السلام در التجاء به پروردگار

خداوندا اگر از ما بگذری از فضل توست و اگر ما را عذاب کنی از عدل توست پس با عنایت خود عفوت را بر ما آسان کن و به خاطر گذشتت ما را از عذابت پناه ده چرا که ما را طاقت عدل تو نیست و به غیر از عفو تو راه نجاتی برایمان نمی باشد.

ای بی نیازترین بی نیازان، اینک ما بندگانت در اختیار تو هستیم و من فقیرترین فقرایم به سویت آمده ام پس فقر و تهیدستی ما را به وسیله اعمال صالحه با وسعت رحمتت جبران کن و با طرد کردنمان از در خانه ات قطع امیدمان مکن. که اگر از رحمت خویش آنکه را که خوشبخت کرده ای بازداری بدبخت خواهد شد و آنکه را که مشمول فضل خویش نموده ای ناامید می گردد.

پس با این اوصاف از در خانه تو به کجا روی آورم و کدامین ملجأ را برگزینم. تو منزّهی از اینکه ما درماندگان را که اجابتشان را واجب کرده ای و مردمی که برطرف کردن گرفتاریهایشان را وعده داده ای از در خانه ات برانی.

چیزی که شباهت زیادی به اراده تو و سزاوارترین امور به عظمتت دارد رحمتی است که بر تقاضاکننده رحمتت عنایت می فرمایی و پناهی است که به پناهنده درگاهت می دهی بنابراین به تضرّع ما به پیشگاهت بر ما رحم کن و چون خود را در اختیارت قرار داده ایم بی نیازمان فرما.

ص: 65

أَنْفُسَنَا بَيْنَ يَدَيْکَ اللّٰهُمّ إِنّ الشّيْطَانَ قَدْ شَمِتَ بِنَا إِذْ شَايَعْنَاهُ عَلَى مَعْصِيَتِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُشْمِتْهُ بِنَا بَعْدَ تَرْكِنَا إِيّاهُ لَکَ، وَ رَغْبَتِنَا عَنْهُ إِلَيْکَ.

ص: 66

خداوندا وقتی از شیطان پیروی کردیم و تو را مخالفت نمودیم شیطان ما را سرزنش کرد پس بر محمد و آل او درود فرست و هنگامی که به خاطر تو او را رها کردیم و روی به درگاهت آوردیم ما را گرفتار بلایا مفرما تا دستاویز سرزنش شیطان بر ما شود.

ص: 67

(11) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ بِخَوَاتِمِ الْخَيْرِ

يَا مَنْ ذِكْرُهُ شَرَفٌ لِلذّاكِرِينَ، وَ يَا مَنْ شُكْرُهُ فَوْزٌ لِلشّاكِرِينَ، وَ يَا مَنْ طَاعَتُهُ نَجَاةٌ لِلْمُطِيعِينَ، صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْ قُلُوبَنَا بِذِكْرِكَ عَنْ كُلّ ذِكْرٍ، وَ أَلْسِنَتَنَا بِشُكْرِكَ عَنْ كُلّ شُكْرٍ، وَ جَوَارِحَنَا بِطَاعَتِكَ عَنْ كُلّ طَاعَةٍ. فَإِنْ قَدّرْتَ لَنَا فَرَاغاً مِنْ شُغْلٍ فَاجْعَلْهُ فَرَاغَ سَلَامَةٍ لَا تُدْرِكُنَا فِيهِ تَبِعَةٌ، وَ لَا تَلْحَقُنَا فِيهِ سَأْمَةٌ، حَتّى يَنْصَرِفَ عَنّا كُتّابُ السّيّئَاتِ بِصَحِيفَةٍ خَالِيَةٍ مِنْ ذِكْرِ سَيّئَاتِنَا، وَ يَتَوَلّى كُتّابُ الْحَسَنَاتِ عَنّا مَسْرُورِينَ بِمَا كَتَبُوا مِنْ حَسَنَاتِنَا، وَ إِذَا انْقَضَتْ أَيّامُ حَيَاتِنَا، وَ تَصَرّمَتْ مُدَدُ أَعْمَارِنَا، وَ اسْتَحْضَرْتَنَا دَعْوَتُكَ الّتِي لَا بُدّ مِنْهَا وَ مِنْ إِجَابَتِهَا، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ خِتَامَ مَا تُحْصِي عَلَيْنَا كَتَبَهُ أَعْمَالِنَا تَوْبَةً مَقْبُولَةً لَا تُوقِفُنَا بَعْدَهَا عَلَى ذَنْبٍ اجْتَرَحْنَاهُ، وَ لَا مَعْصِيَةٍ

11

درباره عاقبت بخیری

ای کسی که یادش برای هر یادکننده ای شرافت است و ای آنکه شکر نعمت هایش رستگاری برای اهل شکر است و ای کسی که بندگی اش سبب نجات اهل طاعت است، بر محمد و آل او درود فرست و دلهای ما را به یادت مشغول کن و یاد غیر تو را از قلوبمان خارج فرما. و زبانهایمان را فقط به شکرگزاری از خودت متوجه کن و اعضاء و جوارحمان را منحصراً در استخدام بندگی ذات مقدست قرار ده.

پروردگارا اگر برای ما وقت فراغت مقدّر فرمودی آن را فراغتی سالم و دور از هر نوع تخلّف قرار ده به گونه ای که در آن گناهی به سراغمان نیاید تا دو فرشته نویسنده اعمال با نامه ای خالی از گناهان و پر از کارهای نیک مواجه شوند و شادمان گردند.

و در آن هنگام که عمرمان به پایان می رسد و در موقع اجابت دعوتت که هیچ راه فراری از آن نیست بر محمد و آل او درود فرست و پایان آنچه دو فرشته نویسنده اعمال برایمان نوشته اند توبه قبول شده ثبت و ضبط فرما که اگر پس از آن لغزشی از ما سر زده باشد به حساب نیاوری و باز خواستمان نکنی.

ص: 69

اقْتَرَفْنَاهَا. وَ لَا تَكْشِفْ عَنّا سِتْراً سَتَرْتَهُ عَلَى رُءُوسِ الْأَشْهَادِ، يَوْمَ تَبْلُو أَخْبَارَ عِبَادِكَ. إِنّكَ رَحِيمٌ بِمَنْ دَعَاكَ، وَ مُسْتَجِيبٌ لِمَنْ نَادَاكَ.

ص: 70

الها روزی که به حساب بندگانت می رسی (ای ستّارالعیوب) همان روزی که اخبار بندگانت را آشکار می سازی در مقابل چشمان مردمان اسرارمان را فاش مکن. چرا که تو به آنکه می خواندت رحم می کنی و هرکه را فریادکنان صدایت می زند اجابت می نمایی.

ص: 71

(12) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الِاعْتِرَافِ وَ طَلَبِ التّوْبَهِ إِلَی اللّهِ تَعَالَی

اللّهُمّ إِنّهُ يَحْجُبُنِی عَنْ مَسْأَلَتِکَ خِلَالٌ ثَلَاثٌ، وَ تَحْدُونِی عَلَيْهَا خَلّهٌ وَاحِدَهٌ: يَحْجُبُنِی أَمْرٌ أَمَرْتَ بِهِ فَأَبْطَأْتُ عَنْهُ، وَ نَهْیٌ نَهَيْتَنِی عَنْهُ فَأَسْرَعْتُ إِلَيْهِ، وَ نِعْمَهٌ أَنْعَمْتَ بِهَا عَلَیّ فَقَصّرْتُ فِی شُكْرِهَا. وَ يَحْدُونِی عَلَی مَسْأَلَتِکَ تَفَضّلُکَ عَلَی مَنْ أَقْبَلَ بِوَجْهِهِ إِلَيْکَ، وَ وَفَدَ بِحُسْنِ ظَنّهِ إِلَيْکَ، إِذْ جَمِيعُ إِحْسَانِکَ تَفَضّلٌ، وَ إِذْ كُلّ نِعَمِکَ ابْتِدَاءٌ. فَهَا أَنَا ذَا، يَا إِلَهِی، وَاقِفٌ بِبَابِ عِزّکَ وُقُوفَ الْمُسْتَسْلِمِ الذّلِيلِ، وَ سَائِلُکَ عَلَی الْحَيَاءِ مِنّی سُؤَالَ الْبَائِسِ الْمُعِيلِ، مُقِرٌّ لَکَ بِأَنّی لَمْ أَسْتَسْلِمْ وَقْتَ إِحْسَانِکَ إِلّا بِالْإِقْلَاعِ عَنْ عِصْيَانِکَ، وَ لَمْ أَخْلُ فِی الْحَالَاتِ كُلّهَا مِنِ امْتِنَانِکَ، فَهَلْ يَنْفَعُنِی، يَا إِلَهِی! إِقْرَارِی عِنْدَکَ بِسُوءِ مَا اكْتَسَبْتُ؟ وَ هَلْ يُنْجِينِی

12

اعتراف به گناه و درخواست توبه

خداوندا سه حالت مرا از درخواست نمودن از تو مانع می شود و یک حالت مرا بدان تشویق می کند. آن سه که باز می دارند عبارتند از کاری که به آن دستور دادی و من از انجام آن کوتاهی کردم و عملی که از آن مرا نهی فرمودی و من به سویش شتافتم و نعمتی که به من عنایت کردی و شکرش را بجا نیاوردم. و آن یک موردی که مرا تشویق به طلب آمرزش از تو می کند فضل و کرم توبه کسی است که رو به درگاهت می آورد و گمان نیک به سویت دارد زیرا همه احسانهایت به خاطر فضل و رحمت توست و جمیع نعمت هایت ابتدایی و بدون مقدمه است.

پس هم اینک ای خدای من به درگاه عزّتت همانند فرد تسلیم شده و ذلیل ایستاده ام و خجلت زده همانند دردمند عیالمند از تو تمنّا می کنم.

الها اعتراف می کنم که در مواقع احسانت جز خودداری از معصیت تو کاری نکرده ام و در همه حالات محروم از لطف و کرم تو نبوده ام.

پروردگارا آیا اقرارم نزد تو به زشتی آنچه انجام داده ام به حالم سودی دارد؟

ص: 73

مِنْکَ اعْتِرَافِی لَکَ بِقَبِیحِ مَا ارْتَکَبْتُ؟ أَمْ أَوْجَبْتَ لِی فِی مَقَامِی هَذَا سُخْطَکَ؟ أَمْ لَزِمَنِی فِی وَقْتِ دُعَایَ مَقْتُکَ؟ سُبْحَانَکَ، لَا أَیْأَسُ مِنْکَ وَ قَدْ فَتحْتَ لِی بَابَ التّوْبَهِ إِلَیْکَ، بَلْ أَقُولُ مَقَالَ الْعَبْدِ الذّلِیلِ الظّالِمِ لِنَفْسِهِ الْمُسْتَخِفّ بِحُرْمَهِ رَبّهِ، اَلّذِی عَظُمَتْ ذُنُوبُهُ فَجَلّتْ، وَ أَدْبَرَتْ أَیّامُهُ فَوَلّتْ حَتّی إِذَا رَأَی مُدّهَ الْعَمَلِ قَدِ انْقَضَتْ وَ غَایَهَ الْعُمُرِ قَدِ انْتَهَتْ، وَ أَیْقَنَ أَنّهُ لَا مَحِیصَ لَهُ مِنْکَ، وَ لَا مَهْرَبَ لَهُ عَنْکَ، تَلَقّاکَ بِالْإِنَابَهِ، وَ أَخْلَصَ لَکَ التّوْبَهَ، فَقَامَ إِلَیْکَ بِقَلْبٍ طَاهِرٍ نَقِیّ ٍ، ثُمّ دَعَاکَ بِصَوْتٍ خَائِلٍ خَفِیّ ٍ، قَدْ تَطَأطَأَ لَکَ فَانْحَنَی، وَ نَکّسَ رَأسَهُ فَانْثَنَی، قَدْ أَرْعَشَتْ خَشْیَتُهُ رِجْلَیْهِ، وَ غَرّقَتْ دُمُوعُهُ خَدّیْهِ، یَدْعُوکَ بِیَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَ یَا أَرْحَمَ مَنِ انْتَابَهُ الْمُسْتَرْحِمُونَ، وَ یَا أَعْطَفَ مَنْ أَطَافَ بِهِ الْمُسْتَغْفِرُونَ، وَ یَا مَنْ عَفْوُهُ أَکْثَرُ مِنْ نَقِمَتِهِ، وَ یَا مَنْ رِضَاهُ أَوْفَرُ مِنْ سَخَطِهِ، وَ یَا مَنْ تَحَمّدَ إِلَی خَلْقِهِ بِحُسْنِ التّجَاوُزِ، وَ یَا مَنْ عَوّدَ عِبَادَهُ قَبُولَ الْإِنَابَهِ، وَ یَا مَنِ اسْتَصْلَحَ فَاسِدَهُمْ بِالتّوْبَهِ وَ یَا مَنْ رَضِیَ مِنْ فِعْلِهِمْ بِالْیَسِیرِ، وَ مَنْ کَافَی قَلِیلَهُمْ بِالْکَثِیرِ، وَ یَا مَنْ ضَمِنَ لَهُمْ إِجَابَهَ الدّعَاءِ، وَ یَا مَنْ وَعَدَهُمْ عَلَی نَفْسِهِ بِتَفَضّلِهِ حُسْنَ الْجَزَاءِ. مَا أَنَا بِأَعْصَی مَنْ

و آیا اعترافم به درگاه تو به قبح آنچه مرتکب شده ام مرا نجات می بخشد؟

یا اینکه واقعاً سزاوار سخط و غضب تو هستم و یا اینکه در هنگام دعا کردنم دشمنی تو با من همراه بوده است؟! منزهی تو، مأیوس از رحمتت نمی شوم. خودت باب توبه را به رویم گشاده ای! بلکه می گویم، همانند گفتار بنده ذلیلی که بر نفس خویش ظلم کرده و حرمت پروردگارش را رعایت نکرده است. همانگونه گناهانش بزرگ و رو به فزونی است و روزگار بر او پشت کرده و بخت برگشته است تا آنجا که می بیند وقت کار کردن تمام شده و عمر به پایان رسیده و یقین پیدا کرده که هیچ راه چاره و گریزگاهی از جانب تو ندارد به همین جهت با گریه و زاری به تو روی آورده و توبه را برایت خالص گردانیده و به درگاهت ایستاده و با قلبی پاکیزه و بی آلایش و با صدایی لرزان و آرام ترا می خواند.

در حالی که قد خمیده شده و سر به زیر انداخته و کج گشته از خوف و خشیت تو پاهایش می لرزد و اشک دیدگانش بر صورتش روان است. این گونه دعا می کند: ای مهربانترین مهربانان و ای کسی که طالبان رحمتش هماره به او روی می آورند و ای مهربانترین فردی که استغفار کنندگان دورش می گردند و ای آنکه عفو و بخشش او بیش از خشم و بلایش می باشد و ای کسی که رضایش از سخطش فراوانتر است.

و ای آنکه با گذشت خویش بر آفریده هایش منت گذارده و ای کسی که بندگانش را به قبول توبه عادت داده و به وسیله توبه مفاسدشان را اصلاح فرموده و عمل کمشان را قبول کرده و به همان کار اندکشان پاداش فراوان داده و استجابت دعایشان را ضمانت نموده و بر خود واجب کرده است که بدانها طبق وعده اش از جانب فضلش بهترین پاداش را عطا فرماید.

عَصَاکَ فَغَفَرْتَ لَهُ، وَ مَا أَنَا بِأَلْوَمِ مَنِ اعْتَذَرَ إِلَیْکَ فَقَبِلْتَ مِنْهُ، وَ مَا أَنَا بِأَظْلَمِ مَنْ تَابَ إِلَیْکَ فَعُدْتَ عَلَیْهِ، أَتُوبُ إِلَیْکَ فِی مَقَامِی هَذَا تَوْبَةَ نَادِمٍ عَلَی مَا؛-- فَرَطَ مِنْهُ، مُشْفِقٍ مِمّا اجْتَمَعَ عَلَیْهِ، خَالِصِ الْحَیَاءِ مِمّا وَقَعَ فِیهِ، عَالِمٍ بِأَنّ الْعَفْوَ عَنِ الذّنْبِ الْعَظِیمِ لَا یَتَعَاظَمُکَ، وَ أَنّ التّجَاوُزَ عَنِ الْإِثْمِ الْجَلِیلِ لَا یَسْتَصْعِبُکَ، وَ أَنَّ احْتِمَالَ الْجِنَایَاتِ الْفَاحِشَهِ لَا یَتَکَأْدُکَ، وَ أَنّ أَحَبّ عِبَادِکَ إِلَیْکَ مَنْ تَرَکَ الِاسْتِکْبَارَ عَلَیْکَ، وَ جَانَبَ الْإِصْرَارَ، وَ لَزِمَ الِاسْتِغْفَارَ، وَ أَنَا أَبْرَأُ إِلَیْکَ مِنْ أَنْ أَسْتَکْبِرَ، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ أَنْ أُصِرّ، وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا قَصّرْتُ فِیهِ، وَ أَسْتَعِینُ بِکَ عَلَی مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِی مَا یَجِبُ عَلَیّ لَکَ، وَ عَافِنِی مِمّا أَسْتَوْجِبُهُ مِنْکَ، وَ أَجِرْنِی مِمّا یَخَافُهُ أَهْلُ الْإِسَاءَهِ، فَإِنّکَ مَلِی ءٌ بِالْعَفْوِ، مَرْجُوٌّ لِلْمَغْفِرَهِ، مَعْرُوفٌ بِالتّجَاوُزِ، لَیْسَ لِحَاجَتِی مَطْلَبٌ سِوَاکَ، وَ لَا لِذَنْبِی غَافِرٌ غَیْرُکَ، حَاشَاکَ، وَ لَا أَخَافُ عَلَی نَفْسِی إِلّا إِیّاکَ، إِنّکَ أَهْلُ التّقْوَی وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ اقْضِ حَاجَتِی، وَ أَنْجِحْ طَلِبَتِی، وَ اغْفِرْ ذَنْبِی، وَ آمِنْ خَوْفَ نَفْسِی، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ ذَلِکَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ، آمِینَ رَبّ الْعَالَمِینَ.

الها من گناهکارتر از آنکه تو را مخالفت کرده و او را بخشیده ای نیستم و سزاوار سرزنش بیشتر از کسی که به درگاهت عذر آورده و عذرش را پذیرفته ای نمی باشم و ستمکارتر از کسی که در محضرت توبه کرده و توبه اش را پذیرفته ای نیستم. بنابراین در این حال به پیشگاهت توبه ای می کنم که نسبت به آنچه انجام داده ام پشیمان و از حاصل کار نگران و از آنچه اتفاق افتاده خجالت زده ام.

خدایا این را می دانم که گذشت تو از گناهان بزرگ، برایت بزرگ نیست و صرف نظر از لغزش سنگین، برایت سخت نمی باشد و نادیده گرفتن جنایات آشکار، برایت گران نیست و این را نیز می دانم که محبوب ترین بندگان نزد تو کسی است که بر تو طغیان نکند و از اصرار بر گناه اجتناب نماید و ملازم با استغفار و توبه باشد.

و من از کسی که بر تو طغیان کند بیزارم و از کسی که اصرار بر گناه می کند به تو پناه می برم، و نسبت به آنچه کوتاهی کرده ام طلب عفو می نمایم و درباره آنچه که از انجام آن ناتوانم از تو کمک می خواهم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه از حقوق خود بر من لازم فرمودی بکرمت ببخش و از آنچه که باعث شد، مستوجب عذابت گردم عافیتم ده و از هرچه که گنهکاران را می ترساند پناهم ده چرا که تو لبریز از عفو و بخششی و کانون امید و رحمتی و شهره گذشت و اغماضی و برای گرفتن حاجتم جز درگاهت وجود ندارد و و برای آمرزش گناهم بخشنده ای غیر تو نیست. و محال است که غیر از این باشد.

الها من برای خود جز از تو هراسی ندارم چرا که فقط تو سزاواری برای ترسیدن و تو سزاواری که عفو فرمایی. بر محمد و آل او درود فرست و حاجتم را برآورده و خواسته ام را ادا کن و از گناهم درگذر و مرا از نگرانی درونی امان بده که تو بر همه چیز توانایی و این کار برایت آسان است. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب کن.

(13) وَ كَانَ مِن:دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی طَلَبِ الْحَوَائِجِ إِلَی اللّهِ تَعَالَی

اللّهُمّ يَا مُنْتَهَی مَطْلَبِ الْحَاجَات، وَ يَا مَنْ عِنْدَهُ نَيْلُ الطّلِبَات، وَ يَا مَنْ لَا يَبِيعُ نِعَمَهُ بِالْأَثْمَانِ، وَ يَا مَنْ لَا يُكَدّرُ عَطَايَاهُ بِالِامْتِنَانِ، وَ يَا مَنْ يُسْتَغْنَی بِهِ وَ لَا يُسْتَغْنَی عَنْهُ وَ يَا مَنْ يُرْغَبُ إِلَيْهِ وَ لَا يُرْغَبُ عَنْهُ، وَ يَا مَنْ لَا تُفْنِی خَزَائِنَهُ الْمَسَائِلُ، وَ يَا مَنْ لَا تُبَدّلُ حِكْمَتَهُ الْوَسَائِلُ، وَ يَا مَنْ لَا تَنْقَطِعُ عَنْهُ حَوَائِجُ الْمُحْتَاجِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يُعَنّيهِ دُعَاءُ الدّاعِينَ. تَمَدّحْتَ بِالْغَنَاءِ عَنْ خَلْقِكَ وَ أَنْتَ أَهْلُ الْغِنَی عَنْهُمْ، وَ نَسَبْتَهُمْ إِلَی الْفَقْرِ وَ هُمْ أَهْلُ الْفَقْرِ إِلَيْكَ. فَمَنْ حَاوَلَ سَدّ خَلّتِهِ مِنْ عِنْدِكَ، وَ رَامَ صَرْفَ الْفَقْرِ عَنْ نَفْسِهِ بِكَ فَقَدْ طَلَبَ حَاجَتَهُ فِی مَظَانّهَا، وَ أَتَی طَلِبَتَهُ مِنْ وَجْهِهَا. وَ مَنْ تَوَجّهَ بِحَاجَتِهِ إِلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ جَعَلَهُ سَبَبَ نُجْحِهَا دُونَكَ فَقَدْ تَعَرّضَ لِلْحِرْمَانِ، وَ اسْتَحَقّ مِنْ عِنْدِكَ

13

برای برآورده شدن حاجات

خدایا مسبب اصلی در برآورده شدن حاجات و آنکه وسایل رسیدن به مطلوب در اختیار دارد تو هستی و ای آنکه نعمت هایت را با قیمت ها معامله نمی کنی و همه را از جانب فضل و کرمت عطا می فرمایی و ای کسی که عنایت خویش را با منت گذاردن مکدّر نمی نمایی و ای کسی که همه به او محتاجند و او به کسی محتاج نیست و ای آنکه همه نیازمندند که به او روی آورند ولی او نیازی ندارد که به کسی روی آورد. و ای آنکه به سئوال و اظهار نیاز بندگان خزائن کرمت به پایان نمی رسد و وسایل و اسباب حکمتش را تغییر نمی دهند. و ای کسی که حاجت حاجتمندان هیچگاه از او قطع نمی گردند و ای آنکه دعای دعاکنندگان اسباب زحمتش نمی شوند. خود را به بی نیازی از آفریده هایت ستایش کرده ای و تو به بی نیازی از آنها شایسته ای.

بار الها بندگانت را به احتیاج و فقر نسبت داده ای و حق هم همین بوده که واقعاً محتاجند. بنابراین اگر کسی رسیدن به حاجت های خویش را از درگاه تو و برطرف کردن فقر و تنگدستی خود را به وسیله تو بخواهد از طریق درست آن وارد شده است. و برعکس اگر کسی برای رسیدن به حاجتها رو به سوی خلقت کند و به غیر تو متمسک شود بدون شک مستحق حرمان و نومیدی است و سزاوار محرومیت احسان توست.

ص: 79

فَوْتَ الْإِحْسَانِ. اللّهُمّ وَ لِی إِلَیْکَ حَاجَهٌ قَدْ قَصّرَ عَنْهَا جُهْدِی، وَ تَقَطّعَتْ دُونَهَا حِیَلِی، وَ سَوّلَتْ لِی نَفْسِی رَفْعَهَا إِلَی مَنْ یَرْفَعُ حَوَائِجَهُ إِلَیْکَ، وَ لَا یَسْتَغْنِی فِی طَلِبَاتِهِ عَنْکَ، وَ هِیَ زَلّهٌ مِنْ زَلَلِ الْخَاطِئِینَ، وَ عَثْرَهٌ مِنْ عَثَرَاتِ الْمُذْنِبِینَ، ثُمّ انْتَبَهْتُ بِتَذْکِیرِکَ لِی مِنْ غَفْلَتِی، وَ نَهَضْتُ بِتَوْفِیقِکَ مِنْ زَلّتِی، وَ رَجَعْتُ وَ نَکَصْتُ بِتَسْدِیدِکَ عَنْ عَثْرَتِی، وَ قُلْتُ سُبْحَانَ رَبّی! کَیْفَ یَسْأَلُ مُحْتَاجٌ مُحْتَاجاً وَ أَنّی یَرْغَبُ مُعْدِمٌ إِلَی مُعْدِمٍ؟ فَقَصَدْتُکَ، یَا إِلَهِی! بِالرّغْبَهِ، وَ أَوْفَدْتُ عَلَیْکَ رَجَائِی بِالثّقَهِ بِکَ، وَ عَلِمْتُ أَنّ کَثِیرَ مَا أَسْأَلُکَ یَسِیرٌ فِی وُجْدِکَ، وَ أَنّ خَطِیرَ مَا أَسْتَوْهِبُکَ حَقِیرٌ فِی وُسْعِکَ، وَ أَنّ کَرَمَکَ لَا یَضِیقُ عَنْ سُؤَالِ أَحَدٍ، وَ أَنّ یَدَکَ بِالْعَطَایَا أَعْلَی مِنْ کُلّ یَدٍ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْمِلْنِی بِکَرَمِکَ عَلَی التّفَضّلِ، وَ لَا تَحْمِلْنِی بِعَدْلِکَ عَلَی الِاسْتِحْقَاقِ، فَمَا أَنَا بِأَوّلِ رَاغِبٍ رَغِبَ إِلَیْکَ فَأَعْطَیْتَهُ وَ هُوَ یَسْتَحِقّ الْمَنْعَ، وَ لَا بِأَوّلِ سَائِلٍ سَأَلَکَ فَأَفْضَلْتَ عَلَیْهِ وَ هُوَ یَسْتَوْجِبُ الْحِرْمَانَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ کُنْ لِدُعَائِی مُجِیباً، وَ مِنْ نِدَائِی قَرِیباً، وَ لِتَضَرّعِی رَاحِماً، وَ لِصَوْتِی سَامِعاً، وَ لَا تَقْطَعْ رَجَائِی عَنْکَ، وَ لَا تَبُتّ سَبَبِی مِنْکَ، وَ لَا تُوَجّهْنِی فِی

خدایا من از تو درخواستی دارم که قدرت رسیدن به آن را ندارم و چاره جوئی هایم به جایی نمی رسد، نفسم مرا سوق داده به کسانی که آنها خود محتاج تواند و این لغزشی است از لغزش های اهل خطا و گناهی است از گناه گنهکاران.

ولی وقتی مرا آگاه فرمودی به خود آمدم و از خواب غفلت بیدار شدم و با توفیق تو از این لغزش رهایی یافتم و با یاری تو از گناه به ثواب بازگشت نمودم و گفتم: منزه است پروردگار من، چگونه آدم محتاج از مثل خودی طلب حاجت می کند؟! و کجا آدم ناچیزی به آدم ناچیز دیگری روی می آورد؟!

پس با ذوق و شوق قصد تو کردم و با اعتماد به تو امیدم را به سویت آوردم. و دانستم که بسیاری از آنچه را که می خواهم در برابر توانگری تو آسان است و چیزهای بزرگی که از تو مطالبه می کنم در نزدت حقیر است و هیچگاه کرم تو از پاسخ به سئوال احدی از بندگانت مضایقه ندارد. و دست عطابخش تو فوق همه دست هاست. خدایا بر محمد و آل او درود فرست و با فضل و کرم خود با من رفتار کن و گرچه استحقاق دارم با عدلت با من برخورد مفرما.

الها من اول روی آورنده به درگاهت نیستم که سزاوار منع است ولی به او کرم کرده ای و نه اول حاجتمندی که مستحق نومیدی است و به او احسان نموده ای.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست دعایم را مستجاب، ندایم را نزدیک، و به گریه و زاری ام بر من رحم کن و صدایم را شنوا باش. الها امیدم را نسبت به خودت قطع مکن و دعایم را بی پاسخ مگذار و در این حاجت و حاجات دیگرم مرا به دیگران وامگذار و در برآورده شدن حاجتم پیش از رفتن از درگاهت در نهایت سهولت یاریم فرما و بر محمد و آل او درود فرست آن هم درودی دائمی و پربرکت که هیچ وقت قطع نگردد و آن را وسیله کمک به من و سبب نیل به حاجتم قرار ده زیرا که تو وسعت بخش و بزرگوار هستی.

حَاجَتِی هَذِهِ وَ غَیْرِهَا إِلَی سِوَاکَ، وَ تَوَلّنِی بِنُجْحِ طَلِبَتِی وَ قَضَاءِ حَاجَتِی وَ نَیْلِ سُؤْلِی قَبْلَ زَوَالِی عَنْ مَوْقِفِی هَذَا بِتَیْسِیرِکَ لِیَ الْعَسِیرَ وَ حُسْنِ تَقْدِیرِکَ لِی فِی جَمِیعِ الْأُمُورِ، وَ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً دَائِمَةً نَامِیَةً لَا انْقِطَاعَ لِأَبَدِهَا وَ لَا مُنْتَهَی لِأَمَدِهَا، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ عَوْناً لِی وَ سَبَباً لِنَجَاحِ طَلِبَتِی، إِنّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ.

وَ مِنْ حَاجَتِی یَا رَبّ کَذَا وَ کَذَا....

«وَ تَذْکُرُ حَاجَتَکَ ثُمّ تَسْجُدُ وَ تَقُولُ فِی سُجُودِکَ:»

فَضْلُکَ آنَسَنِی، وَ إِحْسَانُکَ دَلّنِی، فَأَسْأَلُکَ بِکَ وَ بِمُحَمّدٍ وَ آلِه- صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِمْ- أَن لَا تَرُدّنِی خَائِباً.

و از جمله حاجات من ای پروردگارم چنین و چنان است: (آنگاه حاجت خود را بگو و سپس سجده کن و در سجده بگو): خداوندا فضل و کرمت مرا مأنوس و آرام کرده و احسانت مرا دلالت نموده، بنابراین از تو به حق محمد و آل او که درودت بر آنها باد مسئلت می جویم و می خواهم که مرا از در خانه ات ناامید برنگردانی.

ص: 83

(14) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا اعْتُدِیَ عَلَيْهِ أَوْ رَأَى مِنَ الظّالِمِينَ مَا لَا يُحِبّ

يَا مَنْ لَا يَخْفَى عَلَيْهِ أَنْبَاءُ الْمُتَظَلّمِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يَحْتَاجُ فِی قَصَصِهِمْ إِلَى شَهَادَاتِ الشّاهِدِينَ، وَ يَا مَنْ قَرُبَتْ نُصْرَتُهُ مِنَ الْمَظْلُومِينَ، وَ يَا مَنْ بَعُدَ عَوْنُهُ عَنِ الظّالِمِينَ، قَدْ عَلِمْتَ، يَا إِلَهِی! مَا نَالَنِی مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ مِمّا حَظَرْتَ، وَ انْتَهَكَهُ مِنّی مِمّا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، بَطَراً فِی نِعْمَتِکَ عِنْدَهُ، وَ اغْتِرَاراً بِنَكِيرِکَ عَلَيْهِ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ خُذْ ظَالِمِی وَ عَدُوّی عَنْ ظُلْمِی بِقُوّتِکَ، وَ افْلُلْ حَدّهُ عَنّی بِقُدْرَتِکَ، وَ اجْعَلْ لَهُ شُغْلًا فِيمَا يَلِيهِ، وَ عَجْزاً عَمّا يُنَاوِيهِ. اللّهُمّ وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُسَوّغْ لَهُ ظُلْمِی، وَ أَحْسِنْ عَلَيْهِ عَوْنِی، وَ اعْصِمْنِی مِنْ مِثْلِ أَفْعَالِهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِی فِی مِثْلِ حَالِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ وَ أَعْدِنِی

14

هنگامی که به حضرتش ظلم می شد

ای خدایی که اخبار ستم دیدگان بر او پنهان نیست و ای آنکه درباره آنچه بر مظلومین گذشته نیاز به شاهد ندارد و ای کسی که یاری اش بر ستمدیدگان نزدیک است و ای آنکه کمک او از ستمکاران دور است. ای خدای من تو خوب می دانی که فلان فرزند فلان چه بر سر من آورده و به من هتاکی نموده و تو از این حرکات وی را نهی فرموده بودی ولی او از روی طغیان و سرکشی در برابر نعمت هایت و بی باکی از کیفرت این کارها را کرده است. خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرتت ظلم و دشمنی او را از من بردار و با توانایی ات تندی اش را نسبت به من زایل کن و او را به کار خودش مشغول دار و وی را درباره کار ظالمانه اش عاجز فرما.

الها بر محمد و آل او درود فرست او را در ظلم به من اجازه مده و مرا در غلبه بر او یاری کن و مرا از انجام دادن کارهایی همانند او محفوظ بدار و مرا مثل او ستمکار قرار مده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و به گونه ای مرا بر او مسلط کن که خشم من بر او تسلّی دلم باشد و کینه ام به آخر برسد و دادم را از او بستانم.

ص: 85

عَلَيْهِ عَدْوَى حَاضِرَةً، تَكُونُ مِنْ غَيْظِى بِهِ شِفَاءً، وَ مِنْ حَنَقِى عَلَيْهِ وَفَاءً. اللّٰهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَوّضْنِى مِنْ ظُلْمِهِ لِى عَفْوَكَ، وَ أَبْدِلْنِى بِسُوءِ صَنِيعِهِ بِى رَحْمَتَكَ، فَكُلّ مَكْرُوهٍ جَلَلٌ دُونَ سَخَطِكَ، وَ كُلّ مَرْزِئَةٍ سَوَاءٌ مَعَ مَوْجِدَتِكَ. اللّٰهُمّ فَكَمَا كَرّهْتَ إِلَىّ أَنْ أُظْلَمَ فَقِنِى مِنْ أَنْ أَظْلِمَ. اَللّٰهُمّ لَا أَشْكُو إِلَى أَحَدٍ سِوَاكَ، وَ لَا أَسْتَعِينُ بِحَاكِمٍ غَيْرِكَ، حَاشَاكَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ صِلْ دُعَائِى بِالْإِجَابَهِ، وَ اقْرِنْ شِكَايَتِى بِالتّغْيِيرِ. اللّٰهُمّ لَا تَفْتِنّى بِالْقُنُوطِ مِنْ إِنْصَافِكَ، وَ لَا تَفْتِنْهُ بِالْأَمْنِ مِنْ إِنْكَارِكَ، فَيُصِرّ عَلَى ظُلْمِى، وَ يُحَاضِرَنِى بِحَقّى، وَ عَرّفْهُ عَمّا قَلِيلٍ مَا أَوْعَدْتَ الظّالِمِينَ، وَ عَرّفْنِى مَا وَعَدْتَ مِنْ إِجَابَهِ الْمُضْطَرّينَ. اللّٰهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ وَفّقْنِى لِقَبُولِ مَا قَضَيْتَ لِى وَ عَلَىّ وَ رَضّنِى بِمَا أَخَذْتَ لِى وَ مِنّى، وَ اهْدِنِى لِلّتِى هِىَ أَقْوَمُ، وَ اسْتَعْمِلْنِى بِمَا هُوَ أَسْلَمُ. اللّٰهُمّ وَ إِنْ كَانَتِ الْخِيَرَهُ لِى عِنْدَكَ فِى تَأْخِيرِ الْأَخْذِ لِى وَ تَرْكِ الِانْتِقَامِ مِمّنْ ظَلَمَنِى إِلَى يَوْمِ الْفَصْلِ وَ مَجْمَعِ الْخَصْمِ فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَيّدْنِى مِنْكَ بِنِيّهٍ صَادِقَهٍ وَ صَبْرٍ دَائِمٍ، وَ أَعِذْنِى مِنْ سُوءِ الرّغْبَهِ وَ هَلَعِ أَهْلِ الْحِرْصِ، وَ صَوّرْ فِى قَلْبِى مِثَالَ مَا ادّخَرْتَ لِى مِنْ ثَوَابِكَ، وَ

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و در عوض ظلمی که بر من روا داشته عفوت را شامل حالم فرما و به جای بدرفتاری او رحمتت را نصیبم کن که هر ناراحتی در برابر غضب تو ناچیز است و هر اندوهی در برابر خشم تو قابل تحمل می باشد.

خدایا همان طور که دوست نداری مظلوم واقع شوم از ظلم به دیگران نیز مرا باز دار.

الها به هیچ کس جز تو شکایت نمی کنم و از هیچ حاکمی غیر تو کمک نمی طلبم که پاکیزه ای تو پس بر محمد و آل او درود فرست و دعایم را به اجابت قرین ساز و شکایتم را به تغییر وضعم همراه کن.

خدایا مرا به نومیدی از انصافت و دشمنم را به در امان بودن از کیفر امتحان مکن که او اصرار بر ظلم درباره من خواهد نمود و بر حقم چنگ خواهد زد و به او تفهیم کن وعده ای را که به ستمگران داده ای و به من نیز توجه بده آنچه را که به مضطرّین وعده داده ای.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا موفق بدار به قبول آنچه از سود و زیان برایم امضاء کرده ای و به آنچه از منافع از دیگری برایم در نظر گرفته ای راضی ام کن و به آن چیزی که محکم تر است رهنمایی ام نما و به آنچه که سالم تر است توفیق عمل کردن عنایتم فرما.

الها اگر نیکی به من از ناحیه تو در تأخیر حقّم و پاداش ندادن ستم کننده به من تا روز قیامت است «همان روزی که حق و باطل از هم جدا می شوند و همه دشمنان جمع می گردند» پس بر محمد و آل او درود فرست و به من توفیق نیّت راست و صبر دایم عنایت کن. و مرا از میل و رغبت بد و حرص اهل حرص حفظ فرما و در صفحه دلم نمونه ای از ثوابی که برایم منظور داشته ای و عذابی که برای دشمنم در نظر گرفته ای نقش بده.

أَعْدَدْتَ لِخَصْمِی مِنْ جَزَائِکَ وَ عِقَابِکَ، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ سَبَباً لِقَنَاعَتِی بِمَآ قَضَیْتَ، وَ ثِقَتِی بِمَا تَخَیّرْت، آمِینَ رَبّ الْعَالَمِینَ! إِنّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِیمِ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

ص: 88

و آن را وسیله ای برای آرامش خاطر و اطمینان من به آنچه برایم مقدّر فرموده ای قرار بده.

ای پروردگار عالمیان دعایم را مستجاب کن که تو صاحب فضل بزرگ و بر هر کاری توانایی.

ص: 89

(15) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا مَرِضَ أَوْ نَزَلَ بِهِ كَرْبٌ أَوْ بَلِيّةٌ

اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا لَمْ أَزَلْ أَتَصَرّفُ فِيهِ مِنْ سَلَامَهِ بَدَنِى، وَ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى مَا أَحْدَثْتَ بِى مِنْ عِلّهٍ فِى جَسَدِى، فَمَا أَدْرِى، يَا إِلَهِى! أَىّ الْحَالَيْنِ أَحَقّ بِالشّکْرِ لَکَ؟ وَ أَىّ الْوَقْتَيْنِ أَوْلَى بِالْحَمْدِ لَکَ؟ أَ وَقْتُ الصّحّهِ الّتِى هَنّأْتَنِى فِيهَا طَيّبَاتِ رِزْقِکَ، وَ نَشّطْتَنِى بِهَا لِابْتِغَاءِ مَرْضَاتِکَ وَ فَضْلِکَ، وَ قَوّيْتَنِى مَعَهَا عَلَى مَا وَفّقْتَنِى لَهُ مِنْ طَاعَتِکَ؟ أَمْ وَقْتُ الْعِلّهِ الّتِى مَحّصْتَنِى بِهَا، وَ النّعَمِ الّتِى أَتْحَفْتَنِى بِهَا؟ تَخْفِيفاً لِمَا ثَقُلَ بِهِ عَلَيّ ظَهْرِى مِنَ الْخَطِيئَاتِ، وَ تَطْهِيراً لِمَا انْغَمَسْتُ فِيهِ مِنَ السّيّئَاتِ، وَ تَنْبِيهاً لِتَنَاوُلِ التّوْبَهِ، وَ تَذْكِيراً لِمَحْوِ الْحَوْبَهِ بِقَدِيمِ النّعْمَهِ. وَ فِى خِلَالِ ذَلِکَ مَا کَتَبَ لِىَ الْکَاتِبَانِ مِنْ زَکِىّ الْأَعْمَالِ، مَا لَا قَلْبٌ فَکّرَ فِيهِ، وَ لَا لِسَانٌ نَطَقَ بِهِ، وَ لَا جَارِحَهٌ تَکَلّفَتْهُ، بَلْ إِفْضَالاً مِنْکَ

15

هنگامی که بیماری یا بلایی به آن گرامی روی می آورد

الها حمد تراست به خاطر آنکه بدن سالمی به من عنایت فرمودی و حمد تراست برای اینکه هم اینک بیمارم ساخته ای. و من نمی دانم ای خدای من کدام حالت به سپاسگزاری سزاوارتر است و کدام وقت اولی برای حمد کردن است. آیا وقتی که در سلامتی به سر می برم و از ارزاق پاکیزه ات استفاده می کنم و برای جلب رضایت و فضل تو شادمانم و چون توانایم کرده بودی موفق به طاعت و عبادتت بودم. و یا وقتی که بیمارم ساختی تا از گناهان پاکیزه شوم و در هنگام روی آوردن نعمت ها با دردها آشنا شدم تا از گناهانی که پشت مرا سنگین کرده بود سبک شوم و از زشتی هایی که در آن غوطه ور شده بودم پاک شده و تنبیهی برای توجه به توبه و یادآوری به نعمت سلامتی باشد.

در همان حالی که بیمارم دو فرشته نویسنده اعمال پاکیزه ای برایم بنویسند که بر هیچ قلبی خطور نکرده و هیچ زبانی آن را نگفته و هیچ جوارحی زحمت بجا آوردنش را نکشیده بلکه فقط به خاطر فضل و کرم تو به من رسیده است.

ص: 91

عَلَیّ، وَ إِحْسَاناً مِنْ صَنِیعِکَ إِلَیّ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَبّبْ إِلَیّ مَا رَضِیتَ لِی، وَ یَسّرْ لِی مَا أَحْلَلْتَ بِی، وَ طَهّرْنِی مِنْ دَنَسِ مَا أَسْلَفْتُ، وَ امْحُ عَنّی شَرّ مَا قَدّمْتُ، وَ أَوْجِدْنِی حَلَاوَةَ الْعَافِیَهِ، وَ أَذِقْنِی بَرْدَ السّلَامَهِ، وَ اجْعَلْ مَخْرَجِی عَنْ عِلّتِی إِلَی عَفْوِکَ، وَ مُتَحَوّلِی عَنْ صَرْعَتِی إِلَی تَجَاوُزِکَ، وَ خَلَاصِی مِنْ کَرْبِی إِلَی رَوْحِکَ، وَ سَلَامَتِی مِنْ هَذِهِ الشّدّهِ إِلَی فَرَجِکَ، إِنّکَ الْمُتَفَضّلُ بِالْإِحْسَانِ، الْمُتَطَوّلُ بِالِامْتِنَانِ، الْوَهّابُ الْکَرِیمُ، ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ.

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که تو می پسندی مورد علاقه ام قرار ده و آنچه که تو برایم حلال کرده ای برایم آسان کن و از هرچه درگذشته باعث کدری من شده پاکیزه ام کن و شرور و بدکاریهای گذشته ام را محو گردان و شیرینی و طراوت سلامتی را به من بچشان و بیرون شدن از بیماری را با عفوت و تحول در حالم را با گذشتت و خلاص شدنم از گرفتاری ام را با رحمتت و تندرستی ام از این سختی را با گشایشت همراه ساز زیرا که تو عطا کننده احسان و نعمت دهنده مدام و بخشاینده کریم و صاحب جلالت و بزرگواری هستی.

ص: 93

(16)وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا اسْتَقَالَ مِنْ ذُنُوبِهِ، أَوْ تَضَرّعَ فِی طَلَبِ الْعَفْوِ عَنْ عُيُوبِهِ

اللّهُمّ يَا مَنْ بِرَحْمَتِهِ يَسْتَغِيثُ الْمُذْنِبُونَ، وَ يَا مَنْ إِلَی ذِكْرِ إِحْسَانِهِ يَفْزَعُ الْمُضْطَرّونَ، وَ يَا مَنْ لِخِيفَتِهِ يَنْتَحِبُ الْخَاطِئُونَ، يَا أَنْسَ كُلّ مُسْتَوْحِشٍ غَرِيبٍ، وَ يَا فَرَجَ كُلّ مَكْرُوبٍ كَئِيبٍ، وَ يَا غَوْثَ كُلّ مَخْذُولٍ فَرِيدٍ، وَ يَا عَضُدَ كُلّ مُحْتَاجٍ طَرِيدٍ، أَنْتَ الّذِی وَسِعْتَ كُلّ شَیْ ءٍ رَحْمَةً وَ عِلْماً، وَ أَنْتَ الّذِی جَعَلْتَ لِكُلّ مَخْلُوقٍ فِی نِعَمِكَ سَهْماً، وَ أَنْتَ الّذِی عَفْوُهُ أَعْلَی مِنْ عِقَابِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی تَسْعَی رَحْمَتُهُ أَمَامَ غَضَبِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی عَطَاؤُهُ أَكْثَرُ مِنْ مَنْعِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی اتّسَعَ الْخَلَائِقُ كُلّهُمْ فِی وُسْعِهِ، وَ أَنْتَ الّذِی لَا يَرْغَبُ فِی جَزَاءِ مَنْ أَعْطَاهُ، وَ أَنْتَ الّذِی لَا يُفْرِطُ فِی عِقَابِ مَنْ عَصَاهُ. وَ أَنَا، يَا إِلَهِی! عَبْدُكَ الّذِی أَمَرْتَهُ بِالدّعَاءِ

16

تضرّع و زاری به خاطر گناهان

خدایا ای آنکه گنهکاران به رحمتش استغاثه می جویند و ای کسی که بی پناهان به احسانش پناه می برند و ای آنکه خطاکاران از ترسش ملتهب می شوند، ای مونس هر وحشت زده غریب و ای گشایش دهنده هر گرفتار دل غمین و ای فریادرس هر خوار شده تنها و ای بازوی هر نیازمند رانده شده تو هستی که رحمت و علمت بر همه چیز احاطه دارد و تو هستی که بر هریک از مخلوقاتت سهمی از نعمت هایت در نظر گرفته ای و تو هستی که عفوش از عقابش برتر است و تو هستی که رحمتش بر غضبش سبقت می گیرد و تو هستی که عطایش بیشتر از منعش می باشد و تو هستی که تمامی مخلوقاتش در دست اویند و تویی که در برابر نعمت هایت توقع پاداش نداری و تویی که در کیفر دادن اهل معصیت افراط نمی کنی و من ای خدای من آن بنده توأم که بدو فرمان به دعا کردن دادی.

ص: 95

فَقَالَ: لَبّیْکَ وَ سَعْدَیْکَ، هَا أَنَا ذَا، یَا رَبّ، مَطْرُوحٌ بَیْنَ یَدَیْکَ، أَنَا الّذِی أَوْقَرَتِ الْخَطَایَا ظَهْرَهُ، وَ أَنَا الّذِی أَفْنَتِ الذّنُوبُ عُمُرَهُ، وَ أَنَا الّذِی بِجَهْلِهِ عَصَاکَ، وَ لَمْ تَکُنْ أَهْلًا مِنْهُ لِذَاکَ. هَلْ أَنْتَ، یَا إِلَهِی، رَاحِمٌ مَنْ دَعَاکَ؟ فَأُبْلِغَ فِی الدّعَاءِ أَمْ أَنْتَ غَافِرٌ لِمَنْ بَکَاکَ فَأُسْرِعَ فِی الْبُکَاءِ أَمْ أَنْتَ مُتَجَاوِزٌ عَمّنْ عَفّرَ لَکَ وَجْهَهُ تَذَلّلًا؟ أَمْ أَنْتَ مُغْنٍ مَنْ شَکَا إِلَیْکَ، فَقْرَهُ تَوَکّلًا؟ إِلَهِی! لَا تُخَیّبْ مَنْ لَا یَجِدُ مُعْطِیاً غَیْرَکَ، وَ لَا تَخْذُلْ مَنْ لَا یَسْتَغْنِی عَنْکَ بِأَحَدٍ دُونَکَ. الَهِی! فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تُعْرِضْ عَنّی وَ قَدْ أَقْبَلْتُ عَلَیْکَ، وَ لَا تَحْرِمْنِی وَ قَدْ رَغِبْتُ إِلَیْکَ، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِالرّدّ وَ قَدِ انْتَصَبْتُ بَیْنَ یَدَیْکَ. أَنْتَ الّذِی وَصَفْتَ نَفْسَکَ بِالرّحْمَهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْنِی، وَ أَنْتَ الّذِی سَمّیْتَ نَفْسَکَ بِالْعَفْوِ فَاعْفُ عَنّی. قَدْ تَرَی یَا إِلَهِی! فَیْضَ دَمْعِی مِنْ خِیفَتِکَ، وَ وَجِیبَ قَلْبِی مِنْ خَشْیَتِکَ، وَ انْتِقَاضَ جَوَارِحِی مِنْ هَیْبَتِکَ، کُلّ ذَلِکَ حَیَاءٌ مِنْکَ لِسُوءِ عَمَلِی، وَ لِذَاکَ خَمَدَ صَوْتِی عَنِ الْجَأْرِ إِلَیْکَ، وَ کَلّ لِسَانِی عَنْ مُنَاجَاتِکَ. یَا إِلَهِی! فَلَکَ الْحَمْدُ، فَکَمْ مِنْ عَائِبَهٍ سَتَرْتَهَا عَلَیّ فَلَمْ تَفْضَحْنِی، وَ کَمْ مِنْ ذَنْبٍ غَطّیْتَهُ عَلَیّ فَلَمْ تَشْهَرْنِی، وَ کَمْ مِنْ شَائِبَهٍ أَلْمَمْتُ بِهَا فَلَمْ تَهْتِکْ عَنّی

و گفت: اجابت کردم دعوتت را اینک منم ای پروردگارم در اختیار تو و منم آنکه پشتش را لغزشها شکسته و منم آنکه عمرش را در گناهان نابود کرده و منم که به خاطر نادانی هایش ترا معصیت کرده در حالی که تو سزاوار معصیت نبودی، آیا ای خدای من آنکه ترا می خواند بدو رحمت می فرستی تا در خواندنت تلاش کنم؟ و آیا هرکه به درگاهت اشک ریزد او را می بخشی تا در اشک ریختن و تضرّع شتاب کنم؟ و آیا تو در می گذری از کسی که خاضعانه صورت بر خاک می ساید؟ و آیا بی نیاز می کنی آن را که در فقر و نداری به تو توکّل می جوید. خدای من آنکه جز تو بخشنده ای سراغ ندارد نومیدش مکن و آنکه جز به وجود تو بی نیاز نمی شود خوارش مفرما.

خدای من بر محمد و آل او درود فرست و از من رو متاب در حالی که رو به تو آورده ام و مرا از مراحمت محروم مکن در حالی که به سویت متمایلم و اینک که به درگاهت ایستاده ام مرا از در خانه ات مران. تویی که ذات خویش را به رحمت و گذشت توصیف فرموده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و تویی که خود را بخشنده نامیده ای پس از من درگذر.

خدای من می بینی اشک هایم را از خوفت روان و دلم از خشیت تو در التهاب و اندامم از بزرگی و جلالت لرزان است. و همه به خاطر شرمندگی ام از زشتی اعمالم می باشد و به همین جهت آهنگ صدایم در هنگام تضرع و زاری به درگاهت گرفته و زبانم در هنگام مناجات با تو ناتوان شده است.

خدای من حمد تراست که چه بسیار لغزشهایم را پوشاندی و آبرویم را نبردی و چه فراوان لغزش هایم را پنهان کردی و میان دیگران، مشهورم نکردی و چه گناهانی که بدانها آلوده شدم ولی تو حرمتم را نشکستی.

سِنْرَهَا، وَ لَمْ تُقَلّدْنِی مَکْرُوهَ شَنَارِهَا، وَ لَمْ تُبْدِ سَوْءَاتِهَا لِمَنْ یَلْتَمِسُ مَعَایِبِی مِنْ جِیرَتِی، وَ حَسَدَهِ نِعْمَتِکَ عِنْدِی، ثُمّ لَمْ یَنْهَنِی ذَلِکَ عَنْ أَنْ جَرَیْتُ إِلَی سُوءِ مَا عَهِدْتَ مِنّی، فَمَنْ أَجْهَلُ مِنّی، یَا إِلَهِی! بِرُشْدِهِ؟ وَ مَنْ أَغْفَلُ مِنّی عَنْ حَظّهِ وَ مَنْ أَبْعَدُ مِنّی مِنِ اسْتِصْلَاحِ نَفْسِهِ حِینَ أَنْفِقُ مَا أَجْرَیْتَ عَلَیّ مِنْ رِزْقِکَ فِیمَا نَهَیْتَنِی عَنْهُ مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ مَنْ أَبْعَدُ غَوْراً فِی الْبَاطِلِ، وَ أَشَدّ إِقْدَاماً عَلَی السّوءِ مِنّی حِینَ أَقِفُ بَیْنَ دَعْوَتِکَ وَ دَعْوَهِ الشّیْطَانِ فَأَتَّبِعُ دَعْوَتَهُ عَلَی غَیْرِ عَمًی مِنّی فِی مَعْرِفَهِ بِهِ وَ لَا نِسْیَانٍ مِنْ حِفْظِی لَهُ، وَ أَنَا حِینَئِذٍ مُوقِنٌ بِأَنّ مُنْتَهَی دَعْوَتِکَ إِلَی الْجَنّهِ، وَ مُنْتَهَی دَعْوَتِهِ إِلَی النّارِ. سُبْحَانَکَ! مَا أَعْجَبَ مَا أَشْهَدُ بِهِ عَلَی نَفْسِی، وَ أُعَدّدُهُ مِنْ مَکْتُومِ أَمْرِی! وَ أَعْجَبُ مِنْ ذَلِکَ أَنَاتُکَ عَنّی، وَ إِبْطَاؤُکَ عَنْ مُعَاجَلَتِی، وَ لَیْسَ ذَلِکَ مِنْ کَرَمِی عَلَیْکَ، بَلْ تَأَنّیاً مِنْکَ لِی، وَ تَفَضّلًا مِنْکَ عَلَیّ لِأَنْ أَرْتَدِعَ عَنْ مَعْصِیَتِکَ الْمُسْخِطَهِ، وَ أُقْلِعَ عَنْ سَیّئَاتِیَ الْمُخْلِقَهِ، وَ لِأَنّ عَفْوَکَ عَنّی أَحَبّ إِلَیْکَ مِنْ عُقُوبَتِی، بَلْ أَنَا، یَا إِلَهِی! أَکْثَرُ ذُنُوباً، وَ أَقْبَحُ آثَاراً، وَ أَشْنَعُ أَفْعَالًا، وَ أَشَدّ فِی الْبَاطِلِ تَهَوّراً، وَ أَضْعَفُ عِنْدَ طَاعَتِکَ تَیَقّظاً، وَ أَقَلّ لِوَعِیدِکَ انْتِبَاهاً وَ ارْتِقَاباً مِنْ

و طوق زشتی آن گناهان را بر گردنم نینداختی و ناپسندی آن لغزشها را از دید همسایگانم که در جستجوی عیبجویی من بودند و نیز از چشم حسودان که نسبت به نعمت هایم حسد می ورزیدند مخفی داشتی.

با اینهمه لطف که از جانب تو به من رسید از دنبال کردن زشتی ها دست برنداشتم!! ای خدای من چه کسی از من در راه رشد و تعالی خویش نادانتر است؟ و چه کسی از من در بهره مند شدن از معنویات غافلتر می باشد؟ و چه کسی از من از اصلاح خویش دورتر است در حالی که روزی را که برایم قرار داده ای و مرا از گناه در آن نهی فرمودی،

به معصیت تمام کردم و چه کسی از من فرو رونده تر در باطل و در انجام کارهای زشت جدی تر است. خدایا وقتی سر دو راهی دعوت تو و دعوت شیطان قرار می گیرم دعوت شیطان را می پذیرم البته نه از روی نابینایی و یا از روی فراموشی!

و من هم اینک یقین دارم که پایان و نتیجه قبول دعوت تو بهشت است و ثمره پذیرفتن دعوت شیطان آتش و دوزخ است. خدایا تو منزّهی!!

الها چه شگفت آور است آنچه را که درباره خود اعتراف می کنم و کارهای مخفی خویش را فاش می سازم. و از این عجیب تر بردباری تو درباره من و تأخیر عقوبت تو نسبت به من است و این نه به خاطر گرامی بودن من نزد توست بلکه به خاطر تحمّل و مدارای تو و فضلی است که از جانب تو شامل حالم شده تا شاید وسیله ای شود از گناه خشم آورت دست بکشم. زیرا که عفوت نزد من از عقوبتت محبوبتر است.

بلکه خدای من این منم که بیشترین گناهان را مرتکب شده و بدترین آثار را از خود بجای گذاشته و دارای شنیع ترین اعمال است و از همه بیشتر در باطل فرو رفته و بیداری ام هنگام طاعت تو سست تر و آگاهی و مراقبتم به ترساندن تو از عذاب کمتر از آن است که بدیهایم را برایت شمارش کنم و یا بر یادآوری گناهانم توانا باشم.

أَنْ أُحْصِیَ لَکَ عُیُوبِی، أَوْ أَقْدِرَ عَلَی ذِکْرِ ذُنُوبِی، وَ إِنّمَا أُوَبّخُ بِهَذَا نَفْسِی طَمَعاً فِی رَأفَتِکَ الّتِی بِهَا صَلَاحُ أَمْرِ الْمُذْنِبِینَ، وَ رَجَاءً لِرَحْمَتِکَ الّتِی بِهَا فَکَاکُ رِقَابِ الْخَاطِئِینَ. اللّهُمّ! وَ هَذِهِ رَقَبَتِی قَدْ أَرَقّتْهَا الذّنُوبُ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعْتِقْهَا بِعَفْوِکَ، وَ هَذَا ظَهْرِی قَدْ أَثْقَلَتْهُ الْخَطَایَا، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ خَفّفْ عَنْهُ بِمَنّکَ. یَا إِلَهِی! لَوْ بَکَیْتُ إِلَیْکَ حَتّی تَسْقُطَ أَشْفَارُ عَیْنَیّ، وَ انْتَحَبْتُ حَتّی یَنْقَطِعَ صَوْتِی، وَ قُمْتُ لَکَ حَتّی تَتَنَشّرَ قَدَمَایَ، وَ رَکَعْتُ لَکَ حَتّی یَنْخَلِعَ صُلْبِی، وَ سَجَدْتُ لَکَ حَتّی تَتَفَقّأَ حَدَقَتَایَ، وَ أَکَلْتُ تُرَابَ الْأَرْضِ طُولَ عُمُرِی، وَ شَرِبْتُ مَاءَ الرّمَادِ آخِرَ دَهْرِی، وَ ذَکَرْتُکَ فِی خِلَالِ ذَلِکَ حَتّی یَکِلّ لِسَانِی، ثُمّ لَمْ أَرْفَعْ طَرْفِی إِلَی آفَاقِ السّمَاءِ اسْتِحْیَاءً مِنْکَ مَا اسْتَوْجَبْتُ بِذَلِکَ مَحْوَ سَیّئَهٍ وَاحِدَهٍ مِنْ سَیّئَاتِی. وَ إِنْ کُنْتَ تَغْفِرُ لِی حِینَ أَسْتَوْجِبُ مَغْفِرَتَکَ، وَ تَعْفُو عَنّی حِینَ أَسْتَحِقّ عَفْوَکَ فَإِنّ ذَلِکَ غَیْرُ وَاجِبٍ لِی بِاسْتِحْقَاقٍ، وَ لَا أَنَا أَهْلٌ لَهُ بِاسْتِیجَابٍ، إِذْ کَانَ جَزَائِی مِنْکَ فِی أَوّلِ مَا عَصَیْتُکَ النّارَ، فَإِنْ تُعَذّبْنِی فَأَنْتَ غَیْرُ ظَالِمٍ لِی.

إِلَهِی فَإِذْ قَدْ تَغَمّدْتَنِی بِسِتْرِکَ فَلَمْ تَفْضَحْنِی، وَ تَأَنّیْتَنِی بِکَرَمِکَ فَلَمْ تُعَاجِلْنِی، وَ حَلُمْتَ عَنّی

و اگر خود را با این حرفها سرزنش می کنم به خاطر طمعی است که در رأفت تو دارم و اصلاح وضع گنهکاران بدان ارتباط دارد و به خاطر امید به رحمت آنچنانی توست که رهایی خطاکاران بدان وابسته است.

خدایا این گردن منن است که گناهان آن را باریک کرده پس بر محمد و آل او درود فرست و به عفو خود آن را آزاد کن و این پشت من است که بار لغزشها بر آن سنگینی می کند پس بر محمد و آل او درود فرست و با لطف و کرمت آن را سبک کن.

خدایا اگر آن قدر گریه کنم که پلک های چشمانم بیفتد و به صدای بلند ناله کنم تا آوازم قطع شود و آن قدر بایستم تا اینکه پاهایم ورم کند و برایت رکوع کنم تا استخوان پشتم بشکند و ترا سجده کنم تا چشمانم گود شود و همه عمر خاک زمین بخورم و آب آلوده بیاشامم و در این بین آنقدر ذکرت را بگویم که زبانم از کار بیفتد و از شرمندگی سرم را بلند نکنم و به آسمان ننگرم با این حالات سزاوار از بین بردن گناهی از گناهانم نمی باشم.

پروردگارا اگر مرا ببخشی زمانی که استحقاق عفوت را پیدا کنم نه برای آن است که من سزاوار چنین لطفی هستم بلکه پاداش من در اولین بار مخالفت با دستوراتت آتش جهنم بوده و اگر عذابم کنی در حقّم ظلم نکرده ای.

خدایا تو بودی که با پرده پوشی ات لغزشهایم را پوشاندی و رسوایم نکردی و با بخشش خود با من خوشرفتاری نمودی و در کیفر دادنم شتاب نکردی.

بِتَفَضّلِکَ فَلَمْ تُغَیّرْ نِعْمَتَکَ عَلَیّ، وَ لَمْ تُکَدّرْ مَعْرُوفَکَ عِنْدِی، فَارْحَمْ طُولَ تَضَرّعِی وَ شِدّةَ مَسْکَنَتِی، وَ سُوءَ مَوْقِفِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِنِی مِنَ الْمَعَاصِی، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِالطّاعَةِ، وَ ارْزُقْنِی حُسْنَ الْإِنَابَةِ، وَ طَهّرْنِی بِالتّوْبَةِ، وَ أَیّدْنِی بِالْعِصْمَةِ، وَ اسْتَصْلِحْنِی بِالْعَافِیَةِ، وَ أَذِقْنِی حَلَاوَةَ الْمَغْفِرَةِ، وَ اجْعَلْنِی طَلِیقَ عَفْوِکَ، وَ عَتِیقَ رَحْمَتِکَ، وَ اکْتُبْ لِی أَمَاناً مِنْ سُخْطِکَ، وَ بَشّرْنِی بِذَلِکَ فِی الْعَاجِلِ دُونَ الْآجِلِ، بُشْرَی أَعْرِفُهَا، وَ عَرّفْنِی فِیهِ عَلَامَةً أَتَبَیّنُهَا. إِنّ ذَلِکَ لَا یَضِیقُ عَلَیْکَ فِی وُسْعِکَ، وَ لَا یَتَکَأْدُکَ فِی قُدْرَتِکَ، وَ لَا یَتَصَعّدُکَ فِی أَنَاتِکَ، وَ لَا یَئُودُکَ فِی جَزِیلِ هِبَاتِکَ الّتِی دَلّتْ عَلَیْهَا آیَاتُکَ، إِنّکَ تَفْعَلُ مَا تَشَاءُ، وَ تَحْکُمُ مَا تُرِیدُ، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

و درباره من بردباری نمودی و نعمت هایت را تغییر ندادی و احسانت را به غم و اندوه تیره نساختی. پس بر بسیاری تضرّع و زاری ام و شدت بیچارگی ام و بدی جایگاهم رحم کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و از گناهان مرا حفظ کن و به بندگی موفقم بدار و نیکی بازگشت از گناه را روزی ام کن.

خدایا به وسیله توبه پاکیزه ام نما و به خود نگهداری از گناه یاری ام فرما و به توسط عافیت اصلاحم کن و حلاوت عفوت را به من بچشان و مرا جزء آزادشدگان از طریق عفو و رحمتت قرار ده و برایم بنویس که از غضب در امان هستم. و مرا در همین دنیا و نه در آخرت چنین بشارتی عنایت فرما، بشارتی که علایم آن را ببینم و بتوانم برای دیگران بیان کنم. و این برای تو با وسعت رحمتت سخت نیست و ترا در توانایی ات به زحمت نمی اندازد و در برابر الطاف فراوانت که آیات قرآن بر آن دلالت دارد ترا سنگینی نمی کند زیرا تو آنچه را بخواهی انجام می دهی و بر آنچه اراده می کنی حکم می فرمایی و تو بر همه چیز قادر خواهی بود.

(17) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا ذُكِرَ الشّيْطَانُ فَاسْتَعَاذَ مِنْهُ وَ مِنْ عَدَاوَتِهِ وَ كَيْدِهِ، اللّهُمّ إِنّا نَعُوذُ بِکَ مِنْ نَزَغَاتِ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ وَ كَيْدِهِ وَ مَكَايِدِهِ، وَ مِنَ الثّقَهِ بِأَمَانِيّهِ وَ مَوَاعِيدِهِ وَ غُرُورِهِ وَ مَصَايِدِهِ. وَ أَنْ يُطْمِعَ نَفْسَهُ فِي إِضْلَالِنَا عَنْ طَاعَتِکَ، وَ امْتِهَانِنَا بِمَعْصِيَتِکَ، أَوْ أَنْ يَحْسُنَ عِنْدَنَا مَا حَسّنَ لَنَا، أَوْ أَنْ يَثْقُلَ عَلَيْنَا مَا كَرّهَ إِلَيْنَا. اللّهُمّ احْسَأْهُ عَنّا بِعِبَادَتِکَ، وَ اكْبِتْهُ بِدُعوِينَا فِي مَحَبّتِکَ، وَ اجْعَلْ بَيْنَنَا وَ بَيْنَهُ سِتْراً لَا يَهْتِكُهُ، وَ رَدْماً مُصْمِتاً لَا يَفْتُقُهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اشْغَلْهُ عَنّا بِبَعْضِ أَعْدَائِکَ، وَ اعْصِمْنَا مِنْهُ بِحُسْنِ رِعَايَتِکَ، وَ اكْفِنَا خَتْرَهُ، وَ وَلّنَا ظَهْرَهُ، وَ اقْطَعْ عَنّا إِثْرَهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَمْتِعْنَا مِنَ الْهُدَى بِمِثْلِ ضَلَالَتِهِ، وَ زَوّدْنَا مِنَ الْتّقْوَى ضِدّ غَوَايَتِهِ، وَ اسْلُكْ بِنَا مِنَ النّقَى خِلَافَ سَبِيلِهِ مِنَ

17

پناه بر خدا از وساوس شیطان

پروردگارا ما از کید و نیرنگ و چاره جویی ها و از اطمینان به آرزوها و فریب و دامهای شیطان به تو پناه می بریم.

و از اینکه او ما را از مسیر بندگی ات دور و به انجام معصیت تشویق کند به تو پناه می بریم. و یا از اینکه کارهایی که نیکو جلوه می دهد نزد ما نیکو باشد و یا آنکه کاری کند طاعت و عباداتت برایمان شاق و مکروه باشد نیز به تو پناه می بریم.

بارالها سرگرمی ما به عبادت و طاعتت او را از ما دور کن و با تلاش ما در راه دوستی ات ذلیل و خوارش فرما و بین ما و او حایلی ایجاد کن که نتواند آن را پاره کند و سدّی بین ما و او قرار ده که استوار و پابرجا باشد.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و شیطان را از ما منصرف کن و به بعضی از دشمنانت مشغول فرما و به حسن التفاتت ما را از شرّ او حفظ نما، الها مکرش را از ما دور و او را فراری ده و پایش را از ما ببر.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از هدایت به مانند آنچه که شیطان گمراهمان می کند بهره مند فرما و توشه ما را از تقوی ضد آنچه فریبمان داده قرار ده و برخلاف راه او که نابودی بود ما را به راه تقوی سیر بده.

ص: 105

الرّدَى. اللّهُمّ لَا تَجْعَلْ لَهُ فِی قُلُوبِنَا مَدْخَلًا وَ لَا تُوطِنَنّ لَهُ فِیمَا لَدَیْنَا مَنْزِلًا. اللّهُمّ وَ مَا سَوّلَ لَنَا مِنْ بَاطِلٍ فَعَرّفْنَاهُ، وَ إِذَا عَرّفْتَنَاهُ فَقِنَاهُ، وَ بَصّرْنَا مَا یُکَایِدُهُ بِهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَا نُعِدّهُ لَهُ، وَ أَیْقِظْنَا عَنْ سِنَهِ الْغَفْلَهِ بِالرّکُونِ إِلَیْهِ، وَ أَحْسِنْ بِتَوْفِیقِکَ عَوْنَنَا عَلَیْهِ. اللّهُمّ وَ أَشْرِبْ قُلُوبَنَا إِنْکَارَ عَمَلِهِ، وَ الْطُفْ لَنَا فِی نَقْضِ حِیَلِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَوّلْ سُلْطَانَهُ عَنّا، وَ اقْطَعْ رَجَاءَهُ مِنّا، وَ ادْرَأْهُ عَنِ الْوُلُوعِ بِنَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ آبَاءَنَا وَ أُمّهَاتِنَا وَ أَوْلَادَنَا وَ أَهَالِیَنَا وَ ذَوِی أَرْحَامِنَا وَ قَرَابَاتِنَا وَ جِیرَانَنَا مِنَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِنْهُ فِی حِرْزٍ حَارِزٍ، وَ حِصْنٍ حَافِظٍ، وَ کَهْفٍ مَانِعٍ، وَ أَلْبِسْهُمْ مِنْهُ جُنَناً وَاقِیَهً، وَ أَعْطِهِمْ عَلَیْهِ أَسْلِحَهً مَاضِیَهً.

اللّهُمّ وَ اعْمُمْ بِذَلِکَ مَنْ شَهِدَ لَکَ بِالرّبُوبِیّهِ، وَ أَخْلَصَ لَکَ بِالْوَحْدَانِیّهِ، وَ عَادَاهُ لَکَ بِحَقِیقَهِ الْعُبُودِیّهِ، وَ اسْتَظْهَرَ بِکَ عَلَیْهِ فِی مَعْرِفَهِ الْعُلُومِ الرّبّانِیّهِ. اللّهُمّ احْلُلْ مَا عَقَدَ، وَ افْتُقْ مَا رَتَقَ، وَ افْسَخْ مَا دَبّرَ، وَ ثَبّطْهُ إِذَا عَزَمَ، وَ انْقُضْ مَا أَبْرَمَ. اللّهُمّ وَ اهْزِمْ جُنْدَهُ، وَ أَبْطِلْ کَیْدَهُ وَ اهْدِمْ کَهْفَهُ، وَ أَرْغِمْ أَنْفَهُ. اللّهُمّ اجْعَلْنَا فِی نَظْمِ أَعْدَائِهِ، وَ اعْزِلْنَا عَنْ عِدَادِ أَوْلِیَائِهِ، لَا نُطِیعُ لَهُ إِذَا اسْتَهْوَانَا، وَ لَا نَسْتَجِیبُ لَهُ إِذَا دَعَانَا، نَأْمُرُ بِمُنَاوَأَتِهِ مَنْ أَطَاعَ

خدایا راه نفوذی از ناحیه شیطان بر دلهایمان باز مگذار و بدو اجازه مده تا در کنار ما منزل گزیند.

الها آنچه از باطل و خلاف برایمان آرایش می دهد به ما بشناسان و هنگامی که به ما شناساندی ما را محافظت فرما و به آنچه فریبمان می دهد آشنایمان کن و به دل الهامی بخش که برای دور کردنش مهیا باشیم و از خواب غفلتی که سبب میل به او می شود بیدارمان فرما و با توفیقات خودت ما را بر مخالفت با او کمک نما.

خدایا دلهایمان را از انکار اعمال او مملو ساز و در از بین بردن نیرنگهایش موفّقمان فرما. الها بر محمد و آل او درود فرست و تسلط شیطان را از ما بردار و امیدش را از ما قطع کن و او را از حرص و طمع به ما بازدار.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و پدران و مادران و فرزندان و اهالی و اقوام و نزدیکان و همسایگان ما از مردان و زنان باایمان را از شرّ او حفظ فرما و آنها را در دژ محکم و پناهگاه بازدارنده قرار ده و بر اندامشان لباس های حفظ کننده بپوشان و برای درگیری با او سلاح های برّنده به ایشان عطا فرما.

الها هرکه شهادت به خدایی تو می دهد شامل دعایم کن، همان هایی که به یکتایی تو اخلاص دارند و با شیطان از روی حقیقت بندگی دشمنی می کنند و در آموختن علوم الهی بر دشمنی با او از تو مدد می گیرند.

الها آنچه شیطان گره می زند باز کن و آنچه می بندد بگشا و آنچه اندیشه می کند بر هم بزن و هرگاه بر کاری تصمیم می گیرد بازش بدار و آنچه را که استحکام می بخشد در هم بریز.

خدایا لشگرش را شکست بده، فریبش را باطل کن و پناهگاهش را ویران ساز و بینی اش را به خاک بمال.

الها ما را در گروه دشمنان او قرار ده و از زمره دوستانش بر کنار فرما تا موقعی که اقدام به فریبمان می نماید از او پیروی نکنیم و وقتی ما را می خواند اجابتش ننمائیم و هرکس از ما حرف شنوی دارد به دشمنی با او فرمان دهیم.

أَمْرَنَا، وَ نَعِظُ عَنْ مُتَابَعَتِهِ مَنِ اتّبَعَ زَجْرَنَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ خَاتَمِ النّبِيّينَ وَ سَيّدِ الْمُرْسَلِينَ وَ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ الطّيّبِينَ الطّاهِرِينَ، وَ أَعِذْنَا وَ أَهَالِيَنَا وَ إِخْوَانَنَا وَ جَمِيعَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِمّا اسْتَعَذْنَا مِنْهُ، وَ أَجِرْنَا مِمّا اسْتَجَرْنَا بِکَ مِنْ خَوْفِهِ، وَ اسْمَعْ لَنَا مَا دَعَوْنَا بِهِ، وَ أَعْطِنَا مَا أَغْفَلْنَاهُ، وَ احْفَظْ لَنَا مَا نَسِينَاهُ، وَ صَيّرْنَا بِذَلِکَ فِى دَرَجَاتِ الصّالِحِينَ وَ مَرَاتِبِ الْمُؤْمِنِينَ، آمِينَ رَبّ الْعَالَمِينَ.

ص: 108

و آنان که از ما پیروی نمی کنند از اطاعت شیطان دور نمائیم. الها بر محمد خاتم پیامبران و سید مرسلین و بر اهل بیت پاک و پاکیزه اش درود فرست و ما و اهل ما و برادرانمان و همه مردان و زنان باایمان را از وساوس شیطان پناه ده و از آنچه از ترس آن از تو نجات خواستیم نجاتمان ده.

خدایا دعاهای ما را در رابطه با وساوس شیطان بشنو و آنچه از دست دادیم عطایمان کن و آنچه فراموش کردیم برایمان حفظ کن و به وسیله آن ما را در درجات صالحین و مراتب مؤمنین قرار ده. ای پروردگار جهانیان اجابتمان فرما.

ص: 109

(18) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا دُفِعَ عَنْهُ مَا يَحْذَرُ، أَوْ عُجّلَ لَهُ مَطْلَبُهُ

اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى حُسْنِ قَضَائِکَ، وَ بِمَا صَرَفْتَ عَنّى مِنْ بَلَائِکَ، فَلَا تَجْعَلْ حَظّى مِنْ رَحْمَتِکَ مَا عَجّلْتَ لِي مِنْ عَافِيَتِکَ فَأَكُونَ قَدْ شَقِيتُ بِمَا أَحْبَبْتُ وَ سَعِدَ غَيْرِى بِمَا كَرِهْتُ. وَ إِنْ يَكُنْ مَا ظَلِلْتُ فِيهِ أَوْ بِتّ فِيهِ مِنْ هَذِهِ الْعَافِيَهِ بَيْنَ يَدَىْ بَلَاءٍ لَا يَنْقَطِعُ وَ وِزْرٍ لَا يَرْتَفِعُ فَقَدّمْ لِى مَا أَخّرْتَ، وَ أَخّرْ عَنّى مَا قَدّمْتَ.

فَغَيْرُ كَثِيرٍ مَا عَاقِبَتُهُ الْفَنَاءُ، وَ غَيْرُ قَلِيلٍ مَا عَاقِبَتُهُ الْبَقَاءُ، وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ.

هنگامی که دفع بلا می شد و خواسته اش برآورده می گشت.

پروردگارا به حُسن قضائت و به آنچه از بلایا و حوادث ناگوار از من دفع نمودی، ترا حمد می کنم بنابراین حظّ مرا از رحمتت فقط سلامتی در دنیا قرار مده تا در نتیجه به خاطر آنچه دوست می دارم در جهان آخرت بدبخت شوم و غیر من به آنچه من کراهت دارم خوشبخت گردد. و اگر بنا شود این سلامتی که در دنیا به من داده ای، بلا و عذاب جاودانی و بار سنگین آخرت را در پی داشته باشد، بلا و عذاب آخرت را پیش قرار ده و سلامتی را به تأخیر انداز. زیرا چیزی که عاقبتش نیستی و فناست، بسیار نیست و چیزی که باقی و فناناپذیر عاقبتش سلامتی و عافیت است بسیار می باشد و بر محمد و آل او درود فرست.

ص: 111

(19) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ، عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ الِاسْتِسْقَاءِ بَعْدَ الْجَدْبِ

اللّهُمّ اسْقِنَا الْغَيْثَ، وَ انْشُرْ عَلَيْنَا رَحْمَتَکَ بِغَيْثِکَ الْمُغْدِقِ مِنَ السّحَابِ الْمُنْسَاقِ لِنَبَاتِ أَرْضِکَ الْمُونِقِ فِی جَمِيعِ الْآفَاقِ، وَ امْنُنْ عَلَی عِبَادِکَ بِإِينَاعِ الثّمَرَهِ، وَ أَحْيِ بِلَادَکَ بِبُلُوغِ الزّهَرَهِ، وَ أَشْهِدْ مَلَائِکَتَکَ الْکِرَامَ السّفَرَهَ بِسَقْيٍ مِنْکَ نَافِعٍ، دَائِمٍ غُزْرُهُ، وَاسِعٍ دِرَرُهُ، وَابِلٍ سَرِيعٍ عَاجِلٍ، تُحْيِی بِهِ مَا قَدْ مَاتَ، وَ تَرُدّ بِهِ مَا قَدْ فَاتَ وَ تُخْرِجُ بِهِ مَا هُوَ آتٍ، وَ تُوَسّعُ بِهِ فِی الْأَقْوَاتِ، سَحَاباً مُتَرَاکِماً هَنِيئاً مَرِيئاً طَبَقاً مُجَلْجَلًا، غَيْرَ مُلِثٍّ وَدْقُهُ، وَ لَا خُلّبٍ بَرْقُهُ. اللّهُمّ اسْقِنَا غَيْثاً مُغِيثاً مَرِيعاً مُمْرِعاً عَرِيضاً وَاسِعاً غَزِيراً، تَرُدّ بِهِ النّهِيضَ، وَ تَجْبُرُ بِهِ الْمَهِيضَ. اللّهُمّ اسْقِنَا سَقْياً تُسِيلُ مِنْهُ الظّرَابَ، وَ تَمْلَأُ مِنْهُ الْجِبَابَ، وَ تُفَجّرُ بِهِ الْأَنْهَارَ، وَ تُنْبِتُ بِهِ الْأَشْجَارَ، وَ تُرْخِصُ بِهِ الْأَسْعَارَ فِی جَمِيعِ الْأَمْصَارِ، وَ

19

برای طلب باران

بارالها ما را به وسیله باران سیراب فرما، و رحمتت را به توسط بارانت، آن هم بارانی فراوان از ابری که سبب می شود در اطراف زمینت گیاهان برویند منتشر کن.

خدایا بر بندگانت منّت گذار تا درختانشان میوه دهد و با شکفته شدن شکوفه ها، شهرهایت را حیات تازه ببخش و فرشتگانت را که سفیران تواند به آب دادن سودمند به گیاهان آن هم به طور دایم و باریدن فراوان و تند و سریع و همه جاگیر مأمور فرما.

تا آنچه در زمستان مرده در بهاران زنده شود و آنچه نابود شده بازگردد و آنچه روییدنی است خارج گردد و باعث شود ارزاق وسعت یابد. ابری که متراکم و روی هم انباشته و سیراب کننده و دارای طبقات باشد و نه ابری که فریب دهنده و بی باران و پر سر و صدا باشد.

خدایا ما را از بارانی سیراب فرما که خشکسالی را از بین ببرد و همه جا گیر باشد تا به وسیله آن گیاهان همانند سالهای قبل برویند و جبران خسارت های خشکسالی شود و باعث شوی تا گیاه شکسته و پژمرده را شاداب نمایی.

بارالها ما را بارانی ده که از آن دیم ها سیراب گردند و چاه ها پر شوند و رودها جاری گردند و درختها را به وسیله آن برویانی، تا ثمره اش ارزانی ارزاق در شهرها شود.

ص: 113

تَنْعَشُ بِهِ الْبَهَائِمَ وَ الْخَلْقَ، وَ تُكْمِلُ لَنَا بِهِ طَيّبَاتِ الرّزْقِ، و تُنْبِتُ لَنَا بِهِ الزّرْعَ وَ تُدِرّ بِهِ الضّرْعَ وَ تَزِيدُنَا بِهِ قُوّةً إِلَى قُوّتِنَا. اللّهُمّ لَا تَجْعَلْ ظِلّهُ عَلَيْنَا سَمُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ بَرْدَهُ عَلَيْنَا حُسُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ صَوْبَهُ عَلَيْنَا رُجُوماً، وَ لَا تَجْعَلْ مَاءَهُ عَلَيْنَا أُجَاجاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ ارْزُقْنَا مِنْ بَرَكَاتِ السّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، إِنّكَ عَلَى كُلّ شَى ءٍ قَدِيرٌ.

و چهارپایان و خلایق را شادمان نمایی، و به وسیله آن نعمت های پاکیزه ات را برایمان کامل کنی و زراعت را برایمان برویانی و چهارپایان شیرده پرشیر شوند و بر قدرت و توانایی اقتصادی ما افزوده گردد. پروردگارا سایه ابرها را برای ما مسموم و سرمایش را برایمان شوم و بارشش را عذاب و آبش را شور مگردان.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و از برکات آسمانها و زمین روزی مان کن که تو بر همه چیز توانایی.

ص: 115

(20) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی مَكَارِمِ الْأَخْلَاقِ وَ مَرْضِیّ الْأَفْعَالِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَلّغْ بِإِيمَانِی أَكْمَلَ الْإِيمَانِ، وَ اجْعَلْ يَقِينِی أَفْضَلَ الْيَقِينِ، وَ انْتَهِ بِنِيّتِی إِلَی أَحْسَنِ النّيّاتِ، وَ بِعَمَلِی إِلَی أَحْسَنِ الْأَعْمَالِ. اللّهُمّ وَفّرْ بِلُطْفِكَ نِيّتِی، وَ صَحّحْ بِمَا عِنْدَكَ يَقِينِی، وَ اسْتَصْلِحْ بِقُدْرَتِكَ مَا فَسَدَ مِنّی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِی مَا يَشْغَلُنِی الِاهْتِمَامُ بِهِ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا تَسْأَلُنِی غَداً عَنْهُ، وَ اسْتَفْرِغْ أَيّامِی فِيمَا خَلَقْتَنِی لَهُ، وَ أَغْنِنِی وَ أَوْسِعْ عَلَیّ فِی رِزْقِكَ، وَ لَا تَفْتِنّی بِالنّظَرِ، وَ أَعِزّنِی وَ لَا تَبْتَلِيَنّی بِالْكِبْرِ، وَ عَبّدْنِی لَكَ وَ لَا تُفْسِدْ عِبَادَتِی بِالْعُجْبِ، وَ أَجْرِ لِلنّاسِ عَلَی يَدِیَ الْخَيْرَ وَ لَا تَمْحَقْهُ بِالْمَنّ، وَ هَبْ لِی مَعَالِیَ الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصِمْنِی مِنَ الْفَخْرِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَرْفَعْنِی فِی النّاسِ

20

مکارم اخلاق

خدایا بر محمد و آل محمد درود فرست و ایمانم را به کاملترین درجات ایمان برسان و یقینم را بهترین یقین ها بگردان، و نیتم را به بهترین نیّت ها، و عمل مرا به بهترین اعمال، منتهی گردان. الها به لطف و کرمت نیّتم را کامل فرما و به وسیله آنچه در پیش توست یقینم را تصحیح کن و به نیروی خودت مفاسد کار مرا اصلاح فرما.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، و کفایت کن از من آنچه را اهتمام بدان مرا به خود مشغول کرده و به کاری بگمار که فردای قیامت مرا بدان بازخواست می کنی، روزهایم را تنها برای آنچه به خاطر آن خلقم کرده ای صرف نما و به کبر و بزرگ منشی مبتلایم مکن و به عبادت خودت وادارم کن و تباه مکن عبادتم را به عجب و خودبینی و به دست من کار خیر مردم را اجرا کن ولی با منت گذاری من از بینش نبر و مرا به پایه های بلند اخلاق برسان و از فخر کردن و به خود بالیدن نگاهم دار.

الها بر محمد و آل او درود فرست و بالا مبر مرا در میان مردم به درجه ای جز آنکه پائینم آری در پیش خودم به همان مقدار.

ص: 117

دَرَجَةً إِلّا حَطَطْتَنِی عِنْدَ نَفْسِی مِثْلَهَا، وَ لَا تُحْدِثْ لِی عِزّاً ظَاهِراً إِلّا أَحْدَثْتَ لِی ذِلّةً بَاطِنَةً عِنْدَ نَفْسِی بِقَدَرِهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ مَتّعْنِی بِهُدًی صَالِحٍ لَا أَسْتَبْدِلُ بِهِ، وَ طَرِیقَةٍ حَقّ ٍ لَا أَزِیغُ عَنْهَا، وَ نِیّةِ رُشْدٍ لَا أَشُکّ فِیهَا، وَ عَمّرْنِی مَا کَانَ عُمُرِی بِذْلَةً فِی طَاعَتِکَ، فَإِذَا کَانَ عُمُرِی مَرْتَعاً لِلشّیْطَانِ فَاقْبِضْنِی إِلَیْکَ قَبْلَ أَنْ یَسْبِقَ مَقْتُکَ إِلَیّ، أَوْ یَسْتَحْکِمَ غَضَبُکَ عَلَیّ. اللّهُمّ لَا تَدَعْ خَصْلَةً تُعَابُ مِنّی إِلّا أَصْلَحْتَهَا، وَ لَا عَائِبَةً أُوَنّبُ بِهَا إِلّا حَسّنْتَهَا، وَ لَا أُکْرُومَةً فِیّ نَاقِصَةً إِلّا أَتْمَمْتَهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ أَبْدِلْنِی مِنْ بِغْضَةِ أَهْلِ الشّنَآنِ الْمَحَبّةَ، وَ مِنْ حَسَدِ أَهْلِ الْبَغْیِ الْمَوَدّةَ، وَ مِنْ ظِنّةِ أَهْلِ الصّلَاحِ الثّقَةَ، وَ مِنْ عَدَاوَةِ الْأَدْنَیْنَ الْوَلَایَةَ، وَ مِنْ عُقُوقِ ذَوِی الْأَرْحَامِ الْمَبَرّةَ، وَ مِنْ خِذْلَانِ الْأَقْرَبِینَ النّصْرَةَ، وَ مِنْ حُبّ الْمُدَارِینَ تَصْحِیحَ الْمِقَةِ، وَ مِنْ رَدّ الْمُلَابِسِینَ کَرَمَ الْعِشْرَةِ، وَ مِنْ مَرَارَةِ خَوْفِ الظّالِمِینَ حَلَاوَةَ الْأَمَنَةِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ لِی یَداً عَلَی مَنْ ظَلَمَنِی، وَ لِسَاناً عَلَی مَنْ خَاصَمَنِی، وَ ظَفَراً بِمَنْ عَانَدَنِی، وَ هَبْ لِی مَکْراً عَلَی مَنْ کَایَدَنِی، وَ قُدْرَةً عَلَی مَنِ اضْطَهَدَنِی، وَ تَکْذِیباً لِمَنْ قَصَبَنِی، وَ سَلَامَةً مِمّنْ

و پیش نیاور برای من عزّتی در ظاهر جز آنکه پیش آوری به همان اندازه برایم خواری در باطن در پیش خودم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا به هدایت شایسته ای بهره مند ساز که چیزی را با آن تبدیل نکنم و راه حقی که از آن منحرف نشوم و نیت درستی که در آن شک نکنم و عمر بده تا وقتی که عمرم در راه طاعت تو صرف گردد و هرگاه دیدی عمر من چرا گاه شیطان شد جانم را بگیر پیش از آنکه خشم تو بر من سبقت جوید و یا غضبت درباره من محقق گردد.

خدایا وامگذار برای من خصلتی را که مورد نکوهش باشد جز آنکه اصلاحش کنی و نه عیبی که مایه سرزنش باشد جز آنکه نیکویش گردانی و نه کرامتی که در من ناقص باشد جز آنکه کاملش گردانی.

الها بر محمد و آل محمد درود فرست، و کینه کینه توزان را برای من به محبّت تبدیل کن و حسد ستمکاران را به دوستی و بدگمانی مردمان شایسته را به اطمینان و وثوق و دشمنی نزدیکانم را به دوستی و نافرمانی و مخالفت خویشاوندان را به نیکی کردن و احسان، و خوار کردن نزدیکانم را به یاری دادن، و دوستی ظاهری مدارا کنندگان را به دوستی حقیقی، و اهانت معاشران را به معاشرت نیک، و تلخی ترس از ستمگران را به شیرینی ایمن بودن مبدل فرما.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست، و قرار ده برایم دست نیرومندی بر هرکه به من ستم کند و زبان گویایی بر هرکه با من ستیزگی نماید و پیروزی بر هرکس که با من دشمنی کند و حیله ای در مقابل حیله کنندگان به من بده و نیرویی بر کسی که در تنگنایم گذارد و تکذیب گفتار هرکه عیبجویی و بدگویی ام نماید.

تَوَعّدَنِی، وَ وَفّقْنِی لِطَاعَهِ مَنْ سَدّدَنِی، وَ مُتَابَعَهِ مَنْ أَرْشَدَنِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ سَدّدْنِی لِأَنْ أُعَارِضَ مَنْ غَشّنِی بِالنّصْحِ، وَ أَجْزِیَ مَنْ هَجَرَنِی بِالْبِرّ، وَ أُثِیبَ مَنْ حَرَمَنِی بِالْبَذْلِ، وَ أُکَافِیَ مَنْ قَطَعَنِی بِالصّلَهِ، وَ أُخَالِفَ مَنِ اغْتَابَنِی إِلَی حُسْنِ الذّکْرِ، وَ أَنْ أَشْکُرَ الْحَسَنَهَ، وَ أُغْضِیَ عَنِ السّیّئَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَلّنِی بِحِلْیَهِ الصّالِحِینَ، وَ أَلْبِسْنِی زِینَهَ الْمُتّقِینَ، فِی بَسْطِ الْعَدْلِ، وَ کَظْمِ الْغَیْظِ، وَ إِطْفَاءِ النّائِرَهِ، وَ ضَمّ أَهْلِ الْفُرْقَهِ، وَ إِصْلَاحِ ذَاتِ الْبَیْنِ، وَ إِفْشَاءِ الْعَارِفَهِ، وَ سَتْرِ الْعَائِبَهِ، وَ لِینِ الْعَرِیکَهِ، وَ خَفْضِ الْجَنَاحِ، وَ حُسْنِ السّیرَهِ، وَ سُکُونِ الرّیحِ، وَ طِیبِ الْمُخَالَقَهِ، وَ السّبْقِ إِلَی الْفَضِیلَهِ، وَ إِیثَارِ التّفَضّلِ، وَ تَرْکِ التّعْیِیرِ، وَ الْإِفْضَالِ عَلَی غَیْرِ الْمُسْتَحِقّ، وَ الْقَوْلِ بِالْحَقّ وَ إِنْ عَزّ، وَ اسْتِقْلَالِ الْخَیْرِ وَ إِنْ کَثُرَ مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی، وَ اسْتِکْثَارِ الشّرّ وَ إِنْ قَلّ مِنْ قَوْلِی وَ فِعْلِی، وَ أَکْمِلْ ذَلِکَ لِی بِدَوَامِ الطّاعَهِ، وَ لُزُومِ الْجَمَاعَهِ، وَ رَفْضِ أَهْلِ الْبِدَعِ، وَ مُسْتَعْمِلِ الرّأْیِ الْمُخْتَرَعِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ أَوْسَعَ رِزْقِکَ عَلَیّ إِذَا کَبِرْتُ، وَ أَقْوَی قُوّتِکَ فِیّ إِذَا نَصِبْتُ، وَ لَا تَبْتَلِیَنّی بِالْکَسَلِ عَنْ عِبَادَتِکَ، وَ لَا الْعَمَی عَنْ سَبِیلِکَ، وَ لَا بِالتّعَرّضِ لِخِلَافِ مَحَبّتِکَ، وَ لَا

و تندرستی از شر کسی که مرا تهدید می نماید و موفقم بدار برای فرمانبرداری کسی که کمکم کند و پیروی کسی که به راه راستم وادارد.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و پابرجایم کن تا پاسخ دهم خیانت کسی را که به من خیانت کرده به خیرخواهی، و پاداش دهم کسی که ترک مرا کرده به نیکی، و عوض دهم کسی که محرومم نموده به بذل و بخشش، و مکافات کنم هرکه پیوندش را از من بریده به پیوستگی و مخالفت کنم با هرکه پشت سرم بد گوید به اینکه به خوبی یادش کنم و از نیکی و احسان انسانها سپاسگزاری کنم و از بدی دیگران چشم پوشم.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به زیور انسانهای صالح بیارای و به لباس زینت پرهیزکاران بپوشان و به عدالت گستری و فرو بردن خشم و خاموش کردن آتش فتنه و آشوب و گرد آوردن مردم پراکنده و اصلاح میان مردم و آشکار ساختن کارهای خوب و پوشاندن عیوب و نرم خویی و فروتنی و خوشرفتاری و نداشتن نخوت و کبر و خوش خلقی و سبقت گرفتن به سوی فضیلت و از خود گذشتگی در احسان و بخشش و ترک کردن سرزنش مردم و بخشش بر غیرمستحق و سخن گفتن به حق و راستی، اگرچه گران و سخت باشد و کم شمردن کار خیر اگرچه گفتار و کردارم زیاد باشد و زیاد شمردن کار شر را از گفتار و کردارم و کامل کن اینها را برایم به وسیله طاعت همیشگی و ملازمت با جماعت اهل حق و واگذار کردن بدعت گزاران و آنانکه رأی ساختگی خود را به کار بندند.

پروردگارا بر محمد و آل محمد درود فرست و مقرر دار وسیع ترین روزیت را برای من آنگاه که پیر شوم و قوی ترین نیرو را هنگامی که از کار افتاده و وامانده شدم و گرفتارم مکن به بیحالی در عبادتت و نه به کوری و گمراهی از راهت و نه به دست زدن آنچه مخالف دوستی توست.

مُجَامَعَهِ مَنْ تَفَرّقَ عَنْکَ، وَ لَا مُفَارَقَهِ مَنِ اجْتَمَعَ إِلَیْکَ. اللّهُمّ اجْعَلْنِی أَصُولُ بِکَ عِنْدَ الضّرُورَهِ، وَ أَسْأَلُکَ عِنْدَ الْحَاجَهِ، وَ أَتَضَرّعُ إِلَیْکَ عِنْدَ الْمَسْکَنَهِ، وَ لَا تَفْتِنّی بِالِاسْتِعَانَهِ بِغَیْرِکَ إِذَا اضْطُرِرْتُ، وَ لَا بِالْخُضُوعِ لِسُؤَالِ غَیْرِکَ إِذَا افْتَقَرْتُ، وَ لَا بِالتّضَرّعِ إِلَی مَنْ دُونَکَ إِذَا رَهِبْتُ، فَأَسْتَحِقّ بِذَلِکَ خِذْلَانَکَ وَ مَنْعَکَ وَ إِعْرَاضَکَ، یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. اللّهُمّ اجْعَلْ مَا یُلْقِی الشّیْطَانُ فِی رُوعِی مِنَ التّمَنّی وَ التّظَنّی وَ الْحَسَدِ ذِکْراً لِعَظَمَتِکَ، وَ تَفَکّراً فِی قُدْرَتِکَ، وَ تَدْبِیراً عَلَی عَدُوّکَ، وَ مَا أَجْرَی عَلَی لِسَانِی مِنْ لَفْظَهِ فُحْشٍ أَوْ هُجْرٍ أَوْ شَتْمِ عِرْضٍ أَوْ شَهَادَهِ بَاطِلٍ أَوِ اغْتِیَابِ مُؤْمِنٍ غَائِبٍ أَوْ سَبّ حَاضِرٍ وَ مَا أَشْبَهَ ذَلِکَ نُطْقاً بِالْحَمْدِ لَکَ، وَ إِغْرَاقاً فِی الثّنَاءِ عَلَیْکَ، وَ ذَهَاباً فِی تَمْجِیدِکَ، وَ شُکْراً لِنِعْمَتِکَ، وَ اعْتِرَافاً بِإِحْسَانِکَ، وَ إِحْصَاءً لِمِنَنِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا أُظْلَمَنّ وَ أَنْتَ مُطِیقٌ لِلدّفْعِ عَنّی، وَ لَا أَظْلِمَنّ وَ أَنْتَ الْقَادِرُ عَلَی الْقَبْضِ مِنّی، وَ لَا أَضِلّنّ وَ قَدْ أَمْکَنَتْکَ هِدَایَتِی، وَ لَا أَفْتَقِرَنّ وَ مِنْ عِنْدِکَ وُسْعِی، وَ لَا أَطْغَیَنّ وَ مِنْ عِنْدِکَ وُجْدِی. اللّهُمّ إِلَی مَغْفِرَتِکَ وَفَدْتُ، وَ إِلَی عَفْوِکَ قَصَدْتُ، وَ إِلَی تَجَاوُزِکَ اشْتَقْتُ، وَ بِفَضْلِکَ وَثِقْتُ، وَ لَیْسَ

و نه به همراه شدن با کسی که از تو جدا شده و نه جدا شدن از آن کسی که با تو همراه گشته، خدایا چنانم کن که در هنگام بیچارگی و گرفتاری به تو رو کنم و در هنگام حاجتمندی از تو درخواست و در هنگام نداری به درگاه تو زاری نمایم، دچارم مکن به کمک خواهی از غیرت در هنگام ناچاری و نه به خضوع و کرنش برای درخواست از غیر تو گاهی که نیازمند گشتم و نه به زاری کردن به درگاه دیگری جز تو هنگام هراسم که در نتیجه سزاوار خذلان و خواری تو گردم و مستحق منع لطف و اعراض تو شوم ای مهربانترین مهربانان.

خدایا چنان کن آنچه را شیطان در دلم و خاطرم اندازد از آرزو و بدگمانی و حسد همه مبدل به تذکر عظمت تو و تفکر در قدرت تو و تدبیری برای از بین بردن دشمنت گردد و آنچه را بر زبانم جاری سازد از لفظ فحش یا هرزه گویی یا ریختن آبرو و یا شهادت بناحق یا غیبت مؤمنی که غائب است یا دشنام مؤمنی که حاضر است و امثال اینها همه را مبدل کن به ذکر حمد و ستایش خودت و ثناگویی ات به حد اغراق و ورود در تمجیدت و سپاسگزاری نعمت و اعتراف به احسان و لطف و شماره کردن بخشش هایت.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و چنان کن که من مورد ستم واقع نشوم با اینکه تو قادر بر دفع آن هستی و نه من به دیگری ستم نمایم که تو می توانی مرا از ستم نمودن بازداری و گمراه نشوم با اینکه به هدایت کردنم امکان داری و نیازمند نشوم با اینکه وسعت روزی ام از نزد توست و طغیان نکنم با آنکه هستی من از جانب توست، خدایا به سوی آمرزش تو وارد گشتم و به جانب گذشت تو آهنگ کردم.

عِنْدِی مَا یُوجِبُ لِی مَغْفِرَتَکَ، وَ لَا فِی عَمَلِی مَا أَسْتَحِقّ بِهِ عَفْوَکَ، وَ مَا لِی بَعْدَ أَنْ حَکَمْتُ عَلَی نَفْسِی إِلَّا فَضْلُکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَفَضّلْ عَلَیّ.

اللّهُمّ وَ أَنْطِقْنِی بِالْهُدَی، وَ أَلْهِمْنِی التّقْوَی، وَ وَفّقْنِی لِلّتِی هِیَ أَزْکَی، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا هُوَ أَرْضَی. اللّهُمّ اسْلُکْ بِیَ الطّرِیقَةَ الْمُثْلَی، وَ اجْعَلْنِی عَلَی مِلّتِکَ أَمُوتُ وَ أَحْیَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتّعْنِی بِالِاقْتِصَادِ، وَ اجْعَلْنِی مِنْ أَهْلِ السّدَادِ، وَ مِنْ أَدِلّهِ الرّشَادِ، وَ مِنْ صَالِحِ الْعِبَادِ، وَ ارْزُقْنِی فَوْزَ الْمَعَادِ، وَ سَلَامَةَ الْمِرْصَادِ.

اللّهُمّ خُذْ لِنَفْسِکَ مِنْ نَفْسِی مَا یُخَلّصُهَا، وَ أَبْقِ لِنَفْسِی مِنْ نَفْسِی مَا یُصْلِحُهَا، فَإِنّ نَفْسِی هَالِکَةٌ أَوْ تَعْصِمَهَا. اللّهُمّ أَنْتَ عُدّتِی إِنْ حَزِنْتُ، وَ أَنْتَ مُنْتَجَعِی إِنْ حُرِمْتُ، وَ بِکَ اسْتِغَاثَتِی إِنْ کَرِثْتُ، وَ عِنْدَکَ مِمّا فَاتَ خَلَفٌ، وَ لِمَا فَسَدَ صَلَاحٌ، وَ فِیمَا أَنْکَرْتَ تَغْیِیرٌ، فَامْنُنْ عَلَیّ قَبْلَ الْبَلَاءِ بِالْعَافِیَهِ، وَ قَبْلَ الطّلَبِ بِالْجِدَهِ، وَ قَبْلَ الضّلَالِ بِالرّشَادِ، وَ اکْفِنِی مَئُونَهَ مَعَرّهِ الْعِبَادِ، وَ هَبْ لِی أَمْنَ یَوْمِ الْمَعَادِ، وَ امْنَحْنِی حُسْنَ الْإِرْشَادِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ادْرَأْ عَنّی بِلُطْفِکَ، وَ اغْذُنِی بِنِعْمَتِکَ، وَ أَصْلِحْنِی بِکَرَمِکَ، وَ دَاوِنِی بِصُنْعِکَ، وَ أَظِلّنِی فِی ذَرَاکَ، وَ جَلّلْنِی رِضَاکَ، وَ وَفّقْنِی

و به سوی چشم پوشی تو بار شوق خود را بستم و به فضل و کرم تو اعتماد نمود و چیزی که موجب آمرزش تو باشد در نزد من نیست و نه در کردارم چیزی است که مستحق عفو تو گردم و چیزی برای من نمانده پس از اینکه خود را محکوم کردم جز فضل تو، پس درود فرست بر محمد و آلش و بر من تفضّل فرما، خدایا به هدایت و راهنمایی گویایم کن و تقوی و پرهیزگاری را به من الهام کن و موفقم دار به روش و کرداری که پاکیزه تر است و وادارم کن بدانچه بیشتر مورد خشنودی توست. الها مرا به نیکوترین کارها موفق دار و چنان کن که بر آئین تو بمیرم و بر آن زنده شوم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و بهره مند کن به میانه روی و قرارم ده از محکم کاران و از راهنمایان به راه راست و درست و از بندگان شایسته ات، و روزی ام کن رستگاری در روز قیامت و به سلامت گذشتن از کمینگاه آن روز را، الها برای خود بگیر از نفس آنچه را که موجب نجات و خلاصی او گردد و به جای گذار برای خودم از نفسم زیرا که نفس من هلاک شونده است مگر آنکه تو نگاهش داری.

خدایا تویی ذخیره ام هنگام حزن و اندوه و تویی جایگاه نعمت و توشه من آنگاه که از همه جا محروم گردم و به تو استغاثه کنم هرگاه که به اندوه سختی دچار گردم و پیش توست عوض هرچه از دست برود و اصلاح هر آنچه تباه گردد و تغییر دادن هرچه که بد بدانستی پس ای خدا، منت گذار بر من به دادن تندرستی و عافیت پیش از رسیدن بلا و به توانگری پیش از درخواست و به راهنمایی قبل از گمراهی، و کفایت کن از من رنج آزار رساندن بندگانت را و امنیت روز معاد را به من بخشش و راهنمایی کردن نیکویت را بر من عطا فرما.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و دفاع کن از من به لطف خود و غذایم ده به نعمتت و اصلاحم کن به بزرگواری ات و درمانم کن به تربیت و پرورش خودت و در سایه حمایت و لطف خودت قرارم بده و لباس خشنودی ات را در برم کن.

إِذَا اشْتَكَلَتْ عَلَيّ الْأُمُورُ لِأَهْدَاهَا، وَ إِذَا تَشَابَهَتِ الْأَعْمَالُ لِأَزْكَاهَا، وَ إِذَا تَنَاقَضَتِ الْمِلَلُ لِأَرْضَاهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوّجْنِى بِالْكِفَايَهِ، وَ سُمْنِى حُسْنَ الْوِلَايَهِ، وَ هَبْ لِى صِدْقَ الْهِدَايَهِ، وَ لَا تَفْتِنّى بِالسّعَهِ، وَ امْنَحْنِى حُسْنَ الدّعَهِ، وَ لَا تَجْعَلْ عَيْشِى كَدّاً كَدّاً، وَ لَا تَرُدّ دُعَائِى عَلَيّ رَدّاً، فَإِنّى لَا أَجْعَلُ لَکَ ضِدّاً، وَ لَا أَدْعُو مَعَکَ نِدّاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْنَعْنِى مِنَ السّرَفِ، وَ حَصّنْ رِزْقِى مِنَ التّلَفِ، وَ وَفّرْ مَلَكَتِى بِالْبَرَكَهِ فِيهِ، وَ أَصِبْ بِى سَبِيلَ الْهِدَايَهِ لِلْبِرّ فِيمَا أُنْفِقُ مِنْهُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِى مَئُونَهَ الِاكْتِسَابِ، وَ ارْزُقْنِى مِنْ غَيْرِ احْتِسَابٍ، فَلَا أَشْتَغِلَ عَنْ عِبَادَتِکَ بِالطّلَبِ، وَ لَا أَحْتَمِلَ إِصْرَ تَبِعَاتِ الْمَكْسَبِ. اللّهُمّ فَأَطْلِبْنِى بِقُدْرَتِکَ مَا أَطْلُبُ، وَ أَجِرْنِى بِعِزّتِکَ مِمّا أَرْهَبُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ صُنْ وَجْهِى بِالْيَسَارِ، وَ لَا تَبْتَذِلْ جَاهِى بِالْإِقْتَارِ فَأَسْتَرْزِقَ أَهْلَ رِزْقِکَ، وَ أَسْتَعْطِيَ شِرَارَ خَلْقِکَ، فَأُفْتَتِنَ بِحَمْدِ مَنْ أَعْطَانِى، و أُبْتَلَى بِذَمّ مَنْ مَنَعَنِى، وَ أَنْتَ مِنْ دُونِهِمْ وَلِيّ الْإِعْطَاءِ وَ الْمَنْعِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِى صِحّهً فِى عِبَادَهٍ، وَ فَرَاغاً فِى زَهَادَهٍ، وَ عِلْماً فِى اسْتِعْمَالٍ، وَ وَرَعاً فِى إِجْمَالٍ. اللّهُمّ اخْتِمْ

و موفقم بدار گاهی که کارها بر من مشکل شود به درست ترین آنها و هنگامی که کردارها به هم مشتبه گردد به پاکیزه ترین آنها و چون ملتها به اختلاف و نزغ برخیزند به پسندیده ترین آنها.

خدایا درود فرست بر محمد و آل او و تاج کفایت را بر سرم بگذار و رخسارم را زیبا کن به دوستی خوب و درستی در هدایت را به من ببخش و آزمایشم مکن به وسعت روزی و ثروت و زندگی راحتی به من عطا فرما و مگردان زندگی ام را سختی روی سختی و دعایم را رد مکن زیرا شریک و ضدی برای تو قرار ندادم و همتا و رقیبی برایت نگرفتم.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و جلوگیری کن از اسراف کاری و نگه دار روزی ام را از تلف شدن و فراوان کن دارایی ام را به برکت و راهنمایی کن مرا به راه راست و احسان در آنچه از دارایی ام خرج می کنم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و کفایت کن از من رنج کسب کردن را و روزی بی حساب به من عطا فرما تا در نتیجه سرگرم نشوم از انجام عبادتت به طلب روزی و به دوش نکشم و زر و وبال مسئولیت های کسب و کار را.

خدایا به من با نیروی خودت آنچه را می جویم عطا کن و به عزتت از آنچه می ترسم پناهم ده.

الها بر محمد و آل او درود فرست و حفظ کن آبرویم را به وسعت مال و دارایی و بی اعتبار مکن جاه و شخصیتم را به تنگدستی و نداری که در نتیجه از روزی خوارانت روزی خواهم و از اشرار خلقت خواستار عطا گردم و بدین سبب گرفتار شوم به ستایش کسی که چیزی به من عطا کرده و مبتلا گردم به بدگویی کسی که از من دریغ داشته در صورتی که تویی مالک و صاحب اختیار عطا و منع نه آنها.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتی در حال انجام عبادت و فراغت و آسایش در عین زهدورزی و علم و عمل و تقوی در عین کار دنیا کردن روزی ام فرما.

بِعَفْوِکَ أَجَلِی، وَ حَقِّقْ فِی رَجَاءِ رَحْمَتِکَ أَمَلِی، وَ سَهِّلْ إِلَی بُلُوغِ رِضَاکَ سُبُلِی، وَ حَسِّنْ فِی جَمِیعِ أَحْوَالِی عَمَلِی. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ نَبِّهْنِی لِذِکْرِکَ فِی أَوْقَاتِ الْغَفْلَهِ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِطَاعَتِکَ فِی أَیَّامِ الْمُهْلَهِ، وَ انْهَجْ لِی إِلَی مَحَبَّتِکَ سَبِیلاً سَهْلَهً، أَکْمِلْ لِی بِهَا خَیْرَ الدُّنْیَا وَ الْآخِرَهِ. اللَّهُمَّ وَ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، کَأَفْضَلِ مَا صَلَّیْتَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ قَبْلَهُ، وَ أَنْتَ مُصَلٍّ عَلَی أَحَدٍ بَعْدَهُ، وَ آتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَهً وَ فِی الْ آخِرَهِ حَسَنَهً، وَ قِنِی بِرَحْمَتِکَ عَذَابَ النَّارِ.

خدایا عمرم را با گذشت خودت به پایان رسان و آرزویی که در امیدواری به رحمتت دارم تحقق بخش و راههایم را برای رسیدن به خشنودی ات هموار کن و در جمیع حالات کردارم را نیکو گردان.

الها بر محمد و آل محمد درود فرست و به ذکر خودت در اوقات غفلت و بی خبری آگاهم کن و به فرمانبرداری از خودت در روزهای مهلت و دوران عمر وادارم کن. و باز کن برای من به سوی محبت و دوستی ات راه هموارى که به وسیله آن برای من خیر دنیا و آخرت را کامل کنی.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، همانند بهترین درودی که بر خلقت پیش از آن حضرت فرستادی و یا پس از او بر یکی از آفریدگانت خواهی فرستاد و بده به ما در دنیا خوبی و در آخرت نیز خوبی و به رحمتت از عذاب دوزخ نگاهم دار.

(21) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا حَزَنَهُ أَمْرٌ وَ أَهَمّتْهُ الْخَطَايَا

اللّهُمّ يَا كَافِىَ الْفَرْدِ الضّعِيفِ، وَ وَاقِىَ الْأَمْرِ الْمَخُوفِ، أَفْرَدَتْنِى الْخَطَايَا فَلَا صَاحِبَ مَعِى، وَ ضَعُفْتُ عَنْ غَضَبِکَ فَلَا مُؤَيّدَ لِى، وَ أَشْرَفْتُ عَلَى خَوْفِ لِقَائِکَ فَلَا مُسَكّنَ لِرَوْعَتِى، وَ مَنْ يُؤْمِنُنِى مِنْکَ وَ أَنْتَ أَخَفْتَنِى؟ وَ مَنْ يُسَاعِدُنِى وَ أَنْتَ أَفْرَدْتَنِى؟ وَ مَنْ يُقَوّينِى وَ أَنْتَ أَضْعَفْتَنِى؟ لَا يُجِيرُ، يَا إِلَهِى، إِلّا رَبّ ٌ عَلَى مَرْبُوبٍ، وَ لَا يُؤْمِنُ إِلّا غَالِبٌ عَلَى مَغْلُوبٍ، وَ لَا يُعِينُ إِلّا طَالِبٌ عَلَى مَطْلُوبٍ. وَ بِيَدِکَ، يَا إِلَهِى، جَمِيعُ ذَلِکَ السّبَبِ، وَ إِلَيْکَ الْمَفَرّ وَ الْمَهْرَبُ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْ هَرَبِى، وَ أَنْجِحْ مَطْلَبِى. اللّهُمّ إِنّکَ إِنْ صَرَفْتَ عَنّى وَجْهَکَ الْكَرِيمَ، أَوْ مَنَعْتَنِى فَضْلَکَ الْجَسِيمَ أَوْ حَظَرْتَ عَلَىّ رِزْقَکَ، أَوْ قَطَعْتَ عَنّى سَبَبَکَ، لَمْ أَجِدِ السّبِيلَ إِلَى شَىْ ءٍ مِنْ أَمَلِى غَيْرَکَ، وَ لَمْ أَقْدِرْ عَلَى مَا عِنْدَکَ

21

در هنگام نگرانی

بارالها ای بی نیاز کننده آنکه تنها و ناتوان است و ای حفظ کننده از مسائل ترسناک. خدایا گناهان سبب تنهایی من شده و یار و یاوری ندارم و از غضب تو ناتوان گشته ام و مؤیّدی برایم نیست. در حال ترس به ملاقاتت نزدیک شده ام و تسکین دهنده ای برای ترسم نمی باشد و چه کسی به من ایمنی می دهد در هنگامی که تو مرا نگران کرده ای و چه کسی با من مساعدت می کند در حالی که تو مرا تنها گذارده ای و چه کسی مرا تقویت می کند هنگامی که تو مرا تضعیف نموده ای؟

ای خدای من کسی پناه نمی دهد جز پروردگار دست پرورده خودش را و ایمن نمی سازد مگر غالب مغلوب شده اش را و یاری نمی دهد مگر طلب کننده آنکه را در اختیارش هست ای خدای من تمام این وسایل در دست قدرت توست و فرار و گریز از گرفتاریها به سوی توست پس بر محمد و آل او درود فرست من گریخته را پناه ده و خواسته ام را برآورده ساز.

الها اگر رویت را از من برگردانی و یا فضل و کرم بزرگت را از من دریغ نمایی و یا روزی ات را از من منع کنی و یا وسایل رحمتت را از من قطع نمایی راهی جز آرزومندی و امید به درگاهت ندارم و به آنچه در اختیار توست به کمک غیر تو دسترسی ندارم.

ص: 131

بِمَعُونَهِ سِوَاکَ، فَإِنّي عَبْدُکَ وَ فِی قَبْضَتِکَ، نَاصِيَتِی بِيَدِکَ. لَا أَمْرَ لِی مَعَ أَمْرِکَ، مَاضٍ فِیّ حُکْمُکَ، عَدْلٌ فِیّ قَضَاؤُکَ، وَ لَا قُوّهَ لِی عَلَی اَلْخُرُوجِ مِنْ سُلْطَانِکَ، وَ لَا أَسْتَطِيعُ مُجَاوَزَهَ قُدْرَتِکَ، وَ لَا أَسْتَمِيلُ هَوَاکَ، وَ لَا أَبْلُغُ رِضَاکَ، وَ لَا أَنَالُ مَا عِنْدَکَ إِلّا بِطَاعَتِکَ وَ بِفَضْلِ رَحْمَتِکَ. إِلَهِی أَصْبَحْتُ وَ أَمْسَيْتُ عَبْداً دَاخِراً لَکَ، لَا أَمْلِکُ لِنَفْسِی نَفْعاً وَ لَا ضَرّاً إِلّا بِکَ، أَشْهَدُ بِذَلِکَ عَلَی نَفْسِی، وَ أَعْتَرِفُ بِضَعْفِ قُوّتِی وَ قِلّهِ حِيلَتِی، فَأَنْجِزْ لِی مَا وَعَدْتَنِی، وَ تَمّمْ لِی مَا آتَيْتَنِی، فَإِنّی عَبْدُکَ اَلْمِسْکِينُ اَلْمُسْتَکِينُ اَلضّعِيفُ اَلصّرِيرُ اَلْحَقِيرُ اَلْمَهِينُ اَلْفَقِيرُ اَلْخَائِفُ اَلْمُسْتَجِيرُ. اَللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِی نَاسِياً لِذِکْرِکَ فِيمَا أَوْلَيْتَنِی، وَ لَا غَافِلًا لِإِحْسَانِکَ فِيمَا أَبْلَيْتَنِی، وَ لَا آيِساً مِنْ إِجَابَتِکَ لِی وَ إِنْ أَبْطَأَتْ عَنّی، فِی سَرّاءَ کُنْتُ أَوْ ضَرّاءَ، أَوْ شِدّهٍ أَوْ رَخَاءٍ، أَوْ عَافِيَهٍ أَوْ بَلَاءٍ، أَوْ بُؤْسٍ أَوْ نَعْمَاءَ، أَوْ جِدَهٍ أَوْ لَأْوَاءَ، أَوْ فَقْرٍ أَوْ غِنًی. اَللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ ثَنَائِی عَلَيْکَ، وَ مَدْحِی إِيّاکَ، وَ حَمْدِی لَکَ فِی کُلّ حَالَاتِی حَتّی لَا أَفْرَحَ بِمَا آتَيْتَنِی مِنَ اَلدّنْيَا، وَ لَا أَحْزَنَ عَلَی مَا مَنَعْتَنِی فِيهَا، وَ أَشْعِرْ قَلْبِی تَقْوَاکَ، وَ اسْتَعْمِلْ بَدَنِی فِيمَا تَقْبَلُهُ مِنّی،

بنابراین من بنده توام که در قبضه قدرتت می باشم و موی جلوی سرم در دست توست. با فرمان تو فرمان دیگری برایم نیست، فرمانت درباره ام روان و قضاوتت درباره ام از روی عدل و داد است و مرا نیروی بیرون رفتن از احاطه تسلط تو نیست و نمی توانم از حیطه قدرتت تجاوز کنم و توان آن را ندارم که دوستی ات را جلب نمایم و به رضایت نایل شوم و به آنچه نزد توست جز طاعتت و فضل و رحمتت دسترسی ندارم.

خدایا صبح و شام نمودم در حالی که بنده زبون توام و جز به مدد تو بر سود و زیان خود ناتوانم و به آنچه درباره خویش می گویم شهادت می دهم و به ضعف نیرو و کمی چاره اندیشی خود معترفم بنابراین به آنچه وعده داده ای وفا کن و آنچه را که عطا کرده ای به کمال برسان چرا که من بنده دردمند و ذلیل و کوچک و پست و فقیر و نگران و پناهنده توام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا نسبت به نعمت هایت فراموشکار و نسبت به گرفتاری هایی که برایم به وجود آوردی و بر من در رفع آنها احسان کردی غافل مگردان.

خداوندا از اجابت دعایم اگرچه طولانی شود مأیوسم مکن خواه در شادی باشم و یا در اندوه، در سختی و یا خوشی، در سلامتی یا گرفتاری، بدحالی و یا در نعمت، توسعه روزی و یا تنگدستی، در فقر و یا ثروت.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و توفیقم ده تا تنها تو را ستایش و سپاس گویم و در هر حال حمدت را بجا آورم تا آنجا که آنچه به من عطا می کنی مرا به شادمانی نیندازد و آنچه از من دریغ می فرمایی محزونم نکند.

الها شعار دلم را تقوای خودت قرار بده و بدنم را در استخدام آنچه تو می پسندی قرار ده.

وَ اشْغَلْ بِطَاعَتِکَ نَفْسِی عَنْ کُلّ مَا یَرِدُ عَلَیّ حَتّی لَا أُحِبّ شَیْئاً مِنْ سُخْطِکَ، وَ لَا أَسْخَطَ شَیْئاً مِنْ رِضَاکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ فَرّغْ قَلْبِی لِمَحَبّتِکَ، وَ اشْغَلْهُ بِذِکْرِکَ، وَ اِنْعَشْهُ بِخَوْفِکَ وَ بِالْوَجَلِ مِنْکَ، وَ قَوّهِ بِالرّغْبَهِ إِلَیْکَ، وَ أَمِلْهُ إِلَی طَاعَتِکَ، وَ أَجْرِ بِهِ فِی أَحَبّ السّبُلِ إِلَیْکَ، وَ ذَلّلْهُ بِالرّغْبَهِ فِیمَا عِنْدَکَ أَیّامَ حَیَاتِی کُلّهَا. وَ اجْعَلْ تَقْوَاکَ مِنَ الدّنْیَا زَادِی، وَ إِلَی رَحْمَتِکَ رِحْلَتِی، وَ فِی مَرْضَاتِکَ مَدْخَلِی، وَ اجْعَلْ فِی جَنّتِکَ مَثْوَایَ، وَ هَبْ لِی قُوّهً أَحْتَمِلُ بِهَا جَمِیعَ مَرْضَاتِکَ، وَ اجْعَلْ فِرَارِی إِلَیْکَ، وَ رَغْبَتِی فِیمَا عِنْدَکَ، وَ أَلْبِسْ قَلْبِیَ الْوَحْشَهَ مِنْ شِرَارِ خَلْقِکَ، وَ هَبْ لِیَ الْأُنْسَ بِکَ وَ بِأَوْلِیَائِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ. وَ لَا تَجْعَلْ لِفَاجِرٍ وَ لَا کَافِرٍ عَلَیّ مِنّهً، وَ لَا لَهُ عِنْدِی یَداً، وَ لَا بِی إِلَیْهِمْ حَاجَهً، بَلِ اجْعَلْ سُکُونَ قَلْبِی وَ أُنْسَ نَفْسِی وَ اسْتِغْنَائِی وَ کِفَایَتِی بِکَ وَ بِخِیَارِ خَلْقِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِی لَهُمْ قَرِیناً، وَ اجْعَلْنِی لَهُمْ نَصِیراً، وَ امْنُنْ عَلَیّ بِشَوْقٍ إِلَیْکَ، وَ بِالْعَمَلِ لَکَ بِمَا تُحِبّ وَ تَرْضَی، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ ذَلِکَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ.

و مرا نسبت به همه مسائل به طاعت خودت وادار کن تا آنچه را که تو را به غضب می آورد دوست نداشته باشم و از آنچه که تو را راضی می کند به خشم نیایم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و دلم را خالص برای محبت خودت قرار ده و آن را به یادت مشغول کن و با خوف و بیم از خودت مقامش را بالا ببر و با میل و شوق به سویت تقویتش کن و آن را متوجه اطاعتت فرما و به چیزی که از همیشه بیشتر دوست می داری شوقش ده و در تمام روزهای زندگی ام به خواستن آنچه نزد توست رامش نما.

پروردگارا توشه ام را در دنیا ترس از خودت قرار ده و سفرم را به سوی رحمتت و ورودم را به جهان آخرت در رضایتت و جایگاهم را در بهشت برینت مقرر فرما و به من نیرویی عطا کن تا بتوانم خشنودی ات را تمام و کمال به دست آورم.

الها گریزگاهم را به سویت و تقاضایم را از درگاهت توفیق ده و دلم را از بندگان گنهکار و آلوده ات دور ساز و انس و جوشش با دوستان و اهل طاعتت را نصیبم فرما.

خدایا مرا در گرو منّت هیچ کافر و فاجری قرار مده و دست آنها را به سویم دراز مفرما و مرا نسبت به ایشان نیازمند مکن بلکه آرامش دلم و الفت جانم و بی نیازی و کفایتم را به خودت و بندگان خوبت اختصاص بده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا همنشین و یاور این دودمان قرار ده بر من منت گذار و از مشتاقان حضرتت قرار ده و به کار کردن برایت به آنچه را که تو دوست می داری و مورد رضایتت می باشد توفیقم ده چرا که تو بر همه چیز قادر و توانایی و این کار برایت آسان است.

(22) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ الشّدّهِ وَ الْجَهْدِ وَ تَعَسّرِ الْأُمُورِ

اللّهُمّ إِنّکَ كَلّفْتَنِی مِنْ نَفْسِی مَا أَنْتَ أَمْلَکُ بِهِ مِنّی، وَ قُدْرَتُکَ عَلَيْهِ وَ عَلَیّ أَغْلَبُ مِنْ قُدْرَتِی، فَأَعْطِنِی مِنْ نَفْسِی مَا يُرْضِيکَ عَنّی، وَ خُذْ لِنَفْسِکَ رِضَاهَا مِنْ نَفْسِی فِی عَافِيَهِ. اللّهُمّ لَا طَاقَهَ لِی بِالْجَهْدِ، وَ لَا صَبْرَ لِی عَلَی الْبَلَاءِ، وَ لَا قُوّهَ لِی عَلَی الْفَقْرِ، فَلَا تَحْظُرْ عَلَیّ رِزْقِی، وَ لَا تَكِلْنِی إِلَی خَلْقِکَ، بَلْ تَفَرّدْ بِحَاجَتِی، وَ تَوَلّ كِفَايَتِی. وَ انْظُرْ إِلَیّ وَ انْظُرْ لِی فِی جَمِيعِ أُمُورِی، فَإِنّکَ إِنْ وَكَلْتَنِی إِلَی نَفْسِی عَجَزْتُ عَنْهَا وَ لَمْ أُقِمْ مَإ؛پ پّ ّ فِيهِ مَصْلَحَتُهَا، وَ إِنْ وَكَلْتَنِی إِلَی خَلْقِکَ تَجَهّمُونِی، وَ إِنْ أَلْجَأْتَنِی إِلَی قَرَابَتِی حَرَمُونِی، وَ إِنْ أَعْطَوْا أَعْطَوْا قَلِيلًا نَكِداً، وَ مَنّوا عَلَیّ طَوِيلًا، وَ ذَمّوا كَثِيراً. فَبِفَضْلِکَ، اللّهُمّ، فَأَغْنِنِی، وَ بِعَظَمَتِکَ فَانْعَشْنِی، وَ ص: 136

22

در سختی ها و دشواریها

خدایا مرا برای اصلاح نفس خویش به کارهایی تکلیف فرمودی که خود به انجام آن از من تواناتری و قدرت تو بر آن کارها و بر من بیش از قدرت من بر آنهاست بنابراین آن عملی را به من عطا کن که تو را از من خشنود سازد و خشنودی خودت را در حال عافیت و سلامتی از من دریافت کن.

بارالها من طاقت سختی و صبر در برابر بلاها را ندارم و نیرویی برایم در مقابل فقر و تنگدستی نیست، به همین جهت روزی ام را از من مگیر و مرا به بندگانت واگذار مکن بلکه خودت به تنهایی حاجتم را برآورده کن و خود کارم را کفالت فرما.

الها به من بنگر و در همه امور، ناظر احوالم باش که اگر مرا به خودم واگذاری از همه کارها باز می مانم و نمی توانم آنچه را که مصلحتم می باشد انجام دهم. و اگر مرا به بندگانت واگذاری با من برخورد بد می کنند و اگر به خویشاوندانم رجوع دهی نومیدم می کنند و اگر چیزی عطا کنند کم و با ناگواری می دهند و یک عمر بر سرم منّت می گذارند و مرا سرزنش می کنند.

پس (خدای خوب من) به فضل و کرمت مرا بی نیاز کن و با بزرگی ات بلند مرتبه ام فرما.

ص: 137

بِسَعَتِکَ، فَابْسُطْ یَدِی، وَ بِمَا عِنْدَکَ فَاکْفِنِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ خَلّصْنِی مِنَ الْحَسَدِ، وَ احْصُرْنِی عَنِ الذّنُوبِ، وَ وَرّعْنِی عَنِ الْمَحَارِمِ، وَ لَا تُجَرّئْنِی عَلَی الْمَعَاصِی، وَ اجْعَلْ هَوَایَ عِنْدَکَ، وَ رِضَایَ فِیمَا یَرِدُ عَلَیّ مِنْکَ، وَ بَارِکْ لِی فِیمَا رَزَقْتَنِی وَ فِیمَا خَوّلْتَنِی وَ فِیمَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَیّ، وَ اجْعَلْنِی فِی کُلّ حَالَاتِی مَحْفُوظاً مَکْلُوءاً مَسْتُوراً مَمْنُوعاً مُعَاذاً مُجَاراً. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ عَنّی کُلّ مَا أَلْزَمْتَنِیهِ وَ فَرَضْتَهُ عَلَیّ لَکَ فِی وَجْهٍ مِنْ وُجُوهِ طَاعَتِکَ أَوْ لِخَلْقٍ مِنْ خَلْقِکَ وَ إِنْ ضَعُفَ عَنْ ذَلِکَ بَدَنِی، وَ وَهَنَتْ عَنْهُ قُوّتِی، وَ لَمْ تَنَلْهُ مَقْدُرَتِی، وَ لَمْ یَسَعْهُ مَالِی وَ لَا ذَاتُ یَدِی، ذَکَرْتُهُ أَوْ نَسِیتُهُ. هُوَ، یَا رَبّ، مِمّا قَدْ أَحْصَیْتَهُ عَلَیّ وَ أَغْفَلْتُهُ أَنَا مِنْ نَفْسِی، فَأَدّهِ عَنّی مِنْ جَزِیلِ عَطِیّتِکَ وَ کَثِیرِ مَا عِنْدَکَ، فَإِنّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ، حَتّی لَا یَبْقَی عَلَیّ شَیْ ءٌ مِنْهُ تُرِیدُ أَنْ تُقَاصّنِی بِهِ مِنْ حَسَنَاتِی، أَوْ تُضَاعِفَ بِهِ مِنْ سَیّئَاتِی یَوْمَ أَلْقَاکَ یَا رَبّ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی الرّغْبَةَ فِی الْعَمَلِ لَکَ لِ آخِرَتِی حَتّی أَعْرِفَ صِدْقَ ذَلِکَ مِنْ قَلْبِی، وَ حَتّی

یَکُونَ الْغَالِبُ عَلَیّ الزّهْدَ فِی دُنْیَایَ، وَ حَتّی أَعْمَلَ الْحَسَنَاتِ شَوْقاً، وَ آمَنَ مِنَ السّیّئَاتِ فَرَقاً وَ خَوْفاً، وَ هَبْ

و به وسیله توانگری ات دستم را باز بگذار و به آنچه در اختیار داری کفایتم کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا از حسد پاک کن و از ارتکاب گناه محصورم فرما و پرهیز از کارهای حرام را توفیقم ده و مرا بر انجام معاصی جری مکن و خواهشم را نزد خود قرار ده و به آنچه از تو می رسد راضی ام کن و به آنچه روزی ام دادی و احسان و نعمت بر من عطا فرمودی برکت ده و در همه حالاتم مرا حفظ کن، لغزشهایم را بپوشان، از انجام کارهای زشت بازم دار و پناهگاهم باش.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، و مرا بر انجام کارهای مربوط به خودم و یا سایر بندگانت که بر من لازم و واجب فرموده ای موفق بدار، گرچه از نظر جسمانی ضعیف و ناتوان باشم. و قدرتم بدان نرسد و سرمایه ام به وسعت آن کارها نباشد چه کارهایی که به یادم هست و چه آنهایی را که فراموش کرده ام.

بارالها آن واجبات و تکالیف را تو بر من بازگو کرده ای و من آنها از روی سهل انگاری از یاد برده ام. پس به خاطر بزرگی عطایت و بسیاری رحمتت آنها را ادا شده فرض کن چرا که تو صاحب رحمتی وسیع و کرمی بی پایان هستی.

خدایا تا آن روز که ترا ملاقات می کنم تکلیفی از من ناتمام نماند تا به سبب آن از کارهای خوبم بکاهی و یا بر بدی یم بیفزایی.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و برای آخرتم میل به انجام کارها برای خشنودی ات نصیبم فرما تا از روی صدق و صمیم قلب تو را بندگی کنم و آن چیزی که بر من غالب می شود زهد در دنیا و انجام کارهای خوب از روی ذوق و شوق باشد و از بدیها در امان باشم، بدین جهت که از عذاب بیم و ترس دارم.

لِی نُوراً أَمْشِی بِهِ فِی النّاسِ، وَ أَهْتَدِی بِهِ فِی الظّلُمَاتِ، وَ أَسْتَضِی ءُ بِهِ مِنَ الشّکّ وَ الشّبُهَاتِ اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی خَوْفَ غَمّ الْوَعِیدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتّی أَجِدَ لَذّهَ مَا أَدْعُوکَ لَهُ، وَ کَأْبَهَ مَا أَسْتَجِیرُ بِکَ مِنْهُ، اللّهُمّ قَدْ تَعْلَمُ مَا یُصْلِحُنِی مِنْ أَمْرِ دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی فَکُنْ بِحَوَائِجِی حَفِیّاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ ارْزُقْنِی الْحَقّ عِنْدَ تَقْصِیرِی فِی الشّکْرِ لَکَ بِمَا أَنْعَمْتَ عَلَیّ فِی الْیُسْرِ وَ الْعُسْرِ وَ الصّحّهِ وَ السّقَمِ، حَتّی أَتَعَرّفَ مِنْ نَفْسِی رَوْحَ الرّضَا وَ طُمَأنِینَهَ النّفْسِ مِنّی بِمَا یَجِبُ لَکَ فِیمَا یَحْدُثُ فِی حَالِ الْخَوْفِ وَ الْأَمْنِ وَ الرّضَا وَ السّخْطِ وَ الضّرّ وَ النّفْعِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی سَلَامَهَ الصّدْرِ مِنَ الْحَسَدِ حَتّی لَا أَحْسُدَ أَحَداً مِنْ خَلْقِکَ عَلَی شَیْ ءٍ مِنْ فَضْلِکَ، وَ حَتّی لَا أَرَی نِعْمَهً مِنْ نِعَمِکَ عَلَی أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ فِی دِینٍ أَوْ دُنْیَا أَوْ عَافِیَهٍ أَوْ تَقْوَی أَوْ سَعَهٍ أَوْ رَخَاءٍ إِلّا رَجَوْتُ لِنَفْسِی أَفْضَلَ ذَلِکَ بِکَ وَ مِنْکَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی التّحَفّظَ مِنَ الْخَطَایَا، وَ الِاحْتِرَاسَ مِنَ الزّلَلِ فِی الدّنْیَا وَ الْ آخِرَهِ فِی حَالِ الرّضَا وَ الْغَضَبِ، حَتّی أَکُونَ بِمَا یَرِدُ عَلَیّ مِنْهُمَا بِمَنْزِلَهٍ سَوَاءٍ، عَامِلًا

الها به من نوری عطا کن تا بتوانم بین مردم زندگی کنم و به وسیله آن از تاریکی ها رهایی یابم و در پرتو آن اسیر شک و تردید نگردم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، نگرانی و دلهره نسبت به جهان آخرت روزی ام کن و چنان شوقی درباره ثواب اعمال به من بده که لذّت چیزی را که تو را برای آن می خوانم و اندوه چیزی که از آن به تو پناه می برم در همین دنیا حس کنم.

بارالها به تحقیق تو خوب می دانی چه چیز کار این جهان و جهان دیگرم را اصلاح می کند پس به حوائج من توجه فرما و به من مهربانی کن.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، در مواقعی که به من نعمت می دهی چه در حال آسایش و یا سختی و در سلامتی و یا بیماری اعتراف به حق یعنی اعتراف به اینکه در شکرگزاری این نعمت ها کوتاهی کرده ام روزی ام کن تا در حال ترس و امنیت و خشنودی و خشم و زیان و سود و حوادثی که برایم پیش می آید به مقام رضا و طمأنینه نفس به آنچه برای تو واجب است نائل آیم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و سینه ام را از حسد تهی فرما تا بر احدی از بندگانت به خاطر آنچه که به آنها عنایت فرموده ای رشک نبرم و تا نبینم نعمتی از نعمت هایی را که بر احدی از بندگانت در دین و دنیا و عافیت و تقوی و توسعه روزی و آسایش عنایت فرمودی مگر آنکه بهتر از آن را از جانب فضل و کرمت که یکتا و بی شریکی امید داشته باشم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و خود نگهداری از لغزشها و حراست از لغزیدن ها در دنیا و آخرت چه در حال خشنودی و چه در حال غضب نصیبم فرما تا در انجام بندگی ات در حال خوشی و خشم به طور یکسان عمل کنم و درباره دوستان و دشمنان رضایت را مقدم بدارم.

بِطَاعَتِکَ، مُؤْثِراً لِرِضَاکَ عَلَی مَا سِوَاهُمَا فِی الْأَوْلِیَاءِ وَ الْأَعْدَاءِ، حَتّی یَأْمَنَ عَدُوّی مِنْ ظُلْمِی وَ جَوْرِی، وَ یَیْأَسَ وَلِیّی مِنْ مَیْلِی وَ انْحِطَاطِ هَوَایَ وَ اجْعَلْنِی مِمّنْ یَدْعُوکَ مُخْلِصاً فِی الرّخَاءِ دُعَاءَ الْمُخْلِصِینَ الْمُضْطَرّینَ لَکَ فِی الدّعَاءِ، إِنّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ.

تا آنجا که دشمنم از ظلم و جور من در امان باشد و دوستم از آنکه به میل و هوای نفس او عمل کنم، نومید گردد.

الها مرا توفیق ده که ترا در هنگام خوشحالی از روی اخلاص بخوانم مثل کسی که در هنگام اضطرار و درماندگی از روی اخلاص دعا می کند که به تحقیق تو ستوده و باعظمتی.

ص: 143

(23) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا سَأَلَ اللّهَ الْعَافِيَهَ وَ شُكْرَهَا

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْبِسْنِى عَافِيَتَکَ، وَ جَلّلْنِى عَافِيَتَکَ، وَ حَصّنّى بِعَافِيَتِکَ، وَ أَكْرِمْنِى بِعَافِيَتِکَ، وَ أَغْنِنِى بِعَافِيَتِکَ، وَ تَصَدّقْ عَلَىّ بِعَافِيَتِکَ، وَ هَبْ لِى عَافِيَتَکَ وَ أَفْرِشْنِى عَافِيَتَکَ، وَ أَصْلِحْ لِى عَافِيَتَکَ، وَ لَا تُفَرّقْ بَيْنِى وَ بَيْنَ عَافِيَتِکَ فِى الدّنْيَا وَ الْآخِرَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَافِنِى عَافِيَهً كَافِيَهً شَافِيَهً عَالِيَهً نَامِيَهً، عَافِيَهً تُوَلّدُ فِى بَدَنِى الْعَافِيَهَ، عَافِيَهَ الدّنْيَا وَ الْآخِرَهِ. وَ امْنُنْ عَلَىّ بِالصّحّهِ وَ الْأَمْنِ وَ السّلَامَهِ فِى دِينِى وَ بَدَنِى، وَ الْبَصِيرَهِ فِى قَلْبِى، وَ النّفَاذِ فِى أُمُورِى، وَ الْخَشْيَهِ لَکَ، وَ الْخَوْفِ مِنْکَ، وَ الْقُوّهِ عَلَى مَا أَمَرْتَنِى بِهِ مِنْ طَاعَتِکَ، وَ الِاجْتِنَابِ لِمَا نَهَيْتَنِى عَنْهُ مِنْ مَعْصِيَتِکَ. اللّهُمّ وَ امْنُنْ عَلَىّ بِالْحَجّ وَ الْعُمْرَهِ، وَ زِيَارَهِ قَبْرِ رَسُولِکَ - صَلَواتُکَ

23

درخواست سلامتی و شکر آن

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، سلامتیت را بر من بپوشان و مرا به سلامتیت زیور بخش و به سلامتیت حراستم فرما و به سلامتیت گرامی ام بدار و به سلامتیت بی نیازم کن و به سلامتیت بر من تصدق ده و سلامتیت را به من ببخش و سلامتیت را برایم گسترش ده و سلامتیت را برایم شایسته گردان و بین من و بین سلامتیت در دنیا و آخرت جدایی نینداز.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و چنان سلامتی بر من عنایت فرما که بی نیاز کننده و شفابخش، بالا مرتبه و افزون شونده باشد، سلامتی آنچنانه ای که بدنم در دنیا و آخرت در عافیت و تندرستی کامل باشد.

پروردگارا بر من منت بگذار به سلامتی و امنیت و تندرستی در دین و بدنم و آگاهی دلم و نفوذ در کارهایم و خشیت به درگاهت و ترس از تو و نیرویی که بتوانم آنچه امر کرده ای درباره طاعتت بجا آورم و از آنچه از معاصی نهی فرموده ای ترک کنم.

الها بر من منت بگذار به توفیق انجام مناسک حج و عمره و زیارت قبر رسولت که صلوات و رحمت و برکاتت بر او و آل او باد.

ص: 145

عَلَيْهِ وَ رَحْمَتُکَ وَ بَرَکَاتُکَ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ- وَ آلِ رَسُولِکَ عَلَيْهِمُ السّلَامُ أَبَداً مَا أَبْقَيْتَنِی، فِی عَامِی هَذَا وَ فِی کُلّ عَام، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ مَقْبُولًا مَشْکُوراً، مَذْکُوراً لَدَيْکَ، مَذْخُوراً عِنْدَکَ. وَ أَنْطِقْ بِحَمْدِکَ وَ شُکْرِکَ وَ ذِکْرِکَ وَ حُسْنِ الثّنَاءِ عَلَيْکَ لِسَانِی، وَ اشْرَحْ لِمَرَاشِدِ دِينِکَ قَلْبِی، وَ أَعِذْنِی وَ ذُرّيّتِی مِنَ الشّيْطَانِ الرّجِيمِ، وَ مِنْ شَرّ السّامّهِ وَ الْهَامّهِ و الْعَامّهِ وَ اللّامّهِ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ شَيْطَانٍ مَرِيدٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ سُلْطَانٍ عَنِيدٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ مُتْرَفٍ حَفِيدٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ ضَعِيفٍ وَ شَدِيدٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ شَرِيفٍ وَ وَضِيعٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ صَغِيرٍ وَ کَبِيرٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ قَرِيبٍ وَ بَعِيدٍ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ مَنْ نَصَبَ لِرَسُولِکَ وَ لِأَهْلِ بَيْتِهِ حَرْباً مِنَ الْجِنّ وَ الْإِنْسِ، وَ مِنْ شَرّ کُلّ دَابّهٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا، إِنّکَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَنْ أَرَادَنِی بِسُوءٍ فَاصْرِفْهُ عَنّی، وَ ادْحَرْ عَنّی مَکْرَهُ، وَ ادْرَأْ عَنّی شَرّهُ، وَ رُدّ کَيْدَهُ فِی نَحْرِهِ. وَ اجْعَلْ بَيْنَ يَدَيْهِ سُدّاً حَتّی تُعْمِیَ عَنّی بَصَرَهُ، وَ تُصِمّ عَنْ ذِکْرِی سَمْعَهُ، وَ تُقْفِلَ دُونَ إِخْطَارِی قَلْبَهُ، وَ تُخْرِسَ عَنّی لِسَانَهُ، وَ تَقْمَعَ رَأْسَهُ، وَ تُذِلّ عِزّهُ، وَ تَکْسُرَ جَبَرُوتَهُ، وَ تُذِلّ رَقَبَتَهُ، وَ تَفْسَخَ کِبْرَهُ، وَ تُؤْمِنَنِی مِنْ جَمِيعِ ضَرّهِ

و زیارت قبول آل رسولت که بر آنها درود جاوید باد تا زنده ام در این سال و هر سال موفق به عمره و حج شوم، و حج مرا مقبول و سعی ام را مشکور و آن را در نظر داشته و ذخیره نزد خود قرار ده.

پروردگارا زبانم را به حمد و شکر و یاد و ستایش شایسته برای خودت گویا فرما و دلم را برای فهم حقایق دینت بگشا، و من و فرزندانم را از دست شیطان رانده شده به خود پناه ده و نیز از شرّ جانوران نیش دار و زهردار و همه جانوران و چشم زخم و از شرّ هر شیطان طغیانگر و از شرّ هر پادشاه ستمگر و از شرّ هر ثروتمند اسراف کننده و از شرّ هر فقیر و سخت برخورد کننده و از شرّ هر شریف و پست و از شرّ هر کوچک و بزرگ و از شرّ هر فرد نزدیک و یا دور و از شرّ هرکسی که از طبقه جن و انسان برای پیامبرت و خاندان او جنگ و ستیزی برپا داشته و از شرّ هر حیوانی که بر آنها تسلط داری مرا حفظ کن و پناهم ده که تو به راه مستقیم و درست عمل می کنی.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و هر که تصمیم بدی درباره ام گرفته نقش شومش را از من دفع کن و مکرش را از من دور ساز و شرّش را نسبت به من رفع فرما و نیرنگش را به خودش برگردان و بین دیدگانش حایلی قرار ده تا چشمش از دیدن من کور و گوشش از شنیدن من کر و قلبش از یاد من قفل و زبانش درباره من لال شود تا آنجا که بر سرش یکوبی و عزّتش را به خواری مبدل سازی و کبر و غرورش را بشکنی و بر گردنش گردنبند ذلت بیندازی و سرفرازی اش را بر هم زنی.

وَ شَرّهِ وَ غَمْزِهِ وَ هَمْزِهِ وَ لَمْزِهِ وَ حَسَدِهِ وَ عَدَاوَتِهِ وَ حَبَائِلِهِ وَ مَصَايِدِهِ وَ رَجِلِهِ وَ خَيْلِهِ، إِنّکَ عَزِيزٌ قَدِيرٌ.

ص: 148

پروردگارا مرا از جمیع ضررها و شرها و عیبجویی ها و حسادتها و دشمنی ها و بندها و دامها و پیاده نظام و سواره نظام او ایمن ساز که تو عزیز و قدرتمندی.

ص: 149

(24) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِأَبَوَيْهِ عَلَيْهِمَا السّلَامُ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ، وَ أَهْلِ بَيْتِهِ الطّاهِرِينَ، وَ اخْصُصْهُمْ بِأَفْضَلِ صَلَوَاتِكَ وَ رَحْمَتِكَ وَ بَرَكَاتِكَ وَ سَلَامِكَ، وَ اخْصُصِ اللّهُمّ وَالِدَىّ بِالْكَرَامَهِ لَدَيْكَ، وَ الصّلَاهِ مِنْكَ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنِى عِلْمَ مَا يَجِبُ لَهُمَا عَلَىّ إِلْهَاماً، وَ اجْمَعْ لِى عِلْمَ ذَلِكَ كُلّهِ تَمَاماً، ثُمّ اسْتَعْمِلْنِى بِمَا تُلْهِمُنِى مِنْهُ، وَ وَفّقْنِى لِلنّفُوذِ فِيمَا تُبَصّرُنِى مِنْ عِلْمِهِ حَتّى لَا يَفُوتَنِى اسْتِعْمَالُ شَىْ ءٍ عَلّمْتَنِيهِ، وَ لَا تَثْقُلَ أَرْكَانِى عَنِ الْحَفُوفِ فِيمَا أَلْهَمْتَنِيهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ كَمَا شَرّفْتَنَا بِهِ، وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، كَمَا أَوْجَبْتَ لَنَا الْحَقّ عَلَى الْخَلْقِ بِسَبَبِهِ. اللّهُمّ اجْعَلْنِى أَهَابُهُمَا هَيْبَهَ السّلْطَانِ الْعَسُوفِ، وَ أَبَرّهُمَا بِرّ الْأُمّ الرّءُوفِ، وَ اجْعَلْ طَاعَتِى لِوَالِدَىّ وَ بِرّى بِهِمَا أَقَرّ

24

دعا در حق پدر و مادر

پروردگارا بر محمد بنده و رسولت و بر اهل بیت پاکیزه اش درود فرست و بهترین درود و رحمت و برکاتت و سلامت را بدانها اختصاص ده.

خدایا پدر و مادرم را به گرامی داشتن نزد خودت و درود از جانب لطفت اختصاص ده، ای مهربانترین مهربانان.

الها بر محمد و آل او درود فرست و آنچه بر من در رابطه با پدر و مادرم واجب است از دلم بگذران و بر من الهام کن و دانش رعایت حقوق پدر و مادر را به طور کامل در اختیارم قرار ده و سپس به عمل کردن به دانستنی هایم و انجام آنچه بدان آگاهم ساختی توفیقم ده تا آنجا که چیزی از وظایفم کم نگردد و اندامم از خدمت بدانچه بر من الهام فرمودی خسته و سنگین نگردد.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست همان طور که ما را به قبول اسلام و دین او و ارادت به اهل بیت گرامی اش شرافت دادی و نیز بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به سبب آن گرامی برای ما حقی بر گردن خلق واجب گردانیدی.

الها ترس مرا از هیبت و شوکت پدر و مادرم همانند ترس از هیبت سلطان قرار ده و توفیقم ده تا با ایشان همچون مادری مهربان رفتار نمایم.

ص: 151

لِعَيْنِی مِنْ رَقْدَهِ الْوَسْنَانِ، وَ أَثْلَجَ لِصَدْرِی مِنْ شَرْبَهِ الظّمْآنِ حَتّی أُوثِرَ عَلَی هَوَایَ هَوَاهُمَا، وَ أُقَدّمَ عَلَی رِضَایَ رِضَاهُمَا وَ أَسْتَکْثِرَ بِرّهُمَا بِی وَ إِنْ قَلّ، وَ أَسْتَقِلّ بِرّی بِهِمَا وَ إِنْ کَثُرَ. اَللّهُمّ خَفّضْ لَهُمَا صَوْتِی، وَ أَطِبْ لَهُمَا کَلَامِی، وَ أَلِنْ لَهُمَا عَرِیکَتِی، وَ اعْطِفْ عَلَیْهِمَا قَلْبِی، وَ صَیّرْنِی بِهِمَا رَفِیقاً، وَ عَلَیْهِمَا شَفِیقاً. اللّهُمّ اشْکُرْ لَهُمَا تَرْبِیَتِی، وَ أَثِبْهُمَا عَلَی تَکْرِمَتِی، وَ احْفَظْ لَهُمَا مَا حَفِظَاهُ مِنّی فِی صِغَرِی. اللّهُمّ وَ مَا مَسّهُمَا مِنّی مِنْ أَذًی، أَوْ خَلَصَ إِلَیْهِمَا عَنّی مِنْ مَکْرُوهٍ، أَوْ ضَاعَ قِبَلِی لَهُمَا مِنْ حَقّ ٍ فَاجْعَلْهُ حِطّهً لِذُنُوبِهِمَا، وَ عُلُوّاً فِی دَرَجَاتِهِمَا، وَ زِیَادَهً فِی حَسَنَاتِهِمَا، یَا مُبَدّلَ السّیّئَاتِ بِأَضْعَافِهَا مِنَ الْحَسَنَاتِ. اَللّهُمّ وَ مَا تَعَدّیَا عَلَیّ فِیهِ مِنْ قَوْلٍ، أَوْ أَسْرَفَا؛ث ثّ ّ عَلَیّ فِیهِ مِنْ فِعْلٍ، أَوْ ضَیّعَاهُ لِی مِنْ حَقّ ٍ، أَوْ قَصّرَا بِی عَنْهُ مِنْ وَاجِبٍ فَقَدْ وَهَبْتُهُ لَهُمَا، وَ جُدْتُ بِهِ عَلَیْهِمَا وَ رَغِبْتُ إِلَیْکَ فِی وَضْعِ تَبِعَتِهِ عَنْهُمَا، فَإِنّی لَا أُتّهِمُهُمَا عَلَی نَفْسِی، وَ لَا أَسْتَبْطِئُهُمَا فِی بِرّی، وَ لَا أَکْرَهُ مَا تَوَلّیَاهُ مِنْ أَمْرِی یَا رَبّ، فَهُمَا أَوْجَبُ حَقّاً عَلَیّ، وَ أَقْدَمُ إِحْسَاناً إِلَیّ، وَ أَعْظَمُ مِنّهً لَدَیّ مِنْ أَنْ أُقَاصّهُمَا بِعَدْلٍ، أَوْ أُجَازِیَهُمَا عَلَی مِثْلٍ، أَیْنَ إِذاً -یَا إِلَهِی !- طُولُ شُغْلِهِمَا بِتَرْبِیَتِی؟ وَ أَیْنَ شِدّهُ تَعَبِهِمَا فِی حِرَاسَتِی؟ وَ أَیْنَ

خدایا اطاعت از پدر و مادر و نیکی به ایشان را در نظرم از خواب شیرین خوشتر و از سیراب شدن تشنه گواراتر گردان تا خواسته آنها را بر خواسته های خویش مقدم قرار دهم و خشنودی ایشان را بر خشنودی خویش برگزینم و گرچه آنها نیکی و لطفشان به من کم باشد ولی زیاد جلوه بده و اگرچه محبت من به آنها زیاد باشد کم به نظر آور.

پروردگارا یاری ام کن تا صدایم را در برابرشان آهسته و سخنم را پاکیزه و برخوردم را ملایم نمایم و دلم را نسبت به ایشان عطوف و مهربان کن و مرا با آنها رفیق و شفیق و دلسوز فرما.

خدایا به خاطر زحماتی که در تربیتم کشیدند و مرا تکریم نمودند اجر و پاداش عنایت کن و همان طور که در کودکی در حفظ و حراست من کوشیدند تو آنها را نیز حفظ فرما.

پروردگارا آنچه از ناحیه من به آنها آزار رسیده و یا کاری ناخوشایندشان انجام داده ام و یا حقّی را از ایشان ضایع کرده ام همه را وسیله آمرزش گناهانشان و بالا رفتن مقاماتشان و زیادی حسناتشان قرار ده ای خدایی که بدیها را چندین برابر به خوبیها تبدیل می فرمایی.

خدایا آنچه را که پدر و مادرم در گفتار به من تعدّی کردند و یا در عمل درباره من بدرفتاری نمودند و یا حقّی را از من ضایع کردند و یا از آنچه واجب و وظیفه ایشان بوده کوتاهی کرده اند همه را به آنها بخشیدم و آن را وسیله احسان و محبّت به ایشان گردانیدم و از تو می خواهم که تبعات و گرفتاری آن را از آنها برداری زیرا که من درباره خودم ایشان را متّهم نمی کنم و آنها را در نیکی به خودم سهل انگار نمی دانم. ای خدای من نسبت به آنچه پدر و مادرم به خاطر تربیت من انجام داده اند دلگیر نیستم.

زیرا که آنها حقوقشان بر گردن من واجب تر است و احسانشان به من قدیمی تر است و منتشان بر من بزرگتر از آن است که آنها را تقاص به عدل کنم و یا مقابله به مثل نمایم و اگر چنین کنم پس اینهمه زحمتشان در راه تربیت من چه می شود و آنهمه حراست و مواظبتی که با سختی و ناراحتی از من داشتند چگونه به حساب می آید و آنهمه فشار و گرفتاری که برای آسایش من تحمّل نمودند چه می شود؟ !

إِقْتَارُهُمَا عَلَى أَنْفُسِهِمَا لِلتّوْسِعَهِ عَلَىّ؟! هَيْهَاتَ مَا يَسْتَوْفِيَانِ مِنّى حَقّهُمَا، وَ لَا أَدْرِكُ مَا يَجِبُ عَلَىّ لَهُمَا، وَ لَا أَنَا بِقَاضٍ وَظِيفَهَ خِدْمَتِهِمَا، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنّى يَا خَيْرَ مَنِ اسْتُعِينَ بِهِ، وَ وَفّقْنِى يَا أَهْدَى مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ لَا تَجْعَلْنِى فِى أَهْلِ الْعُقُوقِ لِلْ آبَاءِ وَ الْأُمّهَاتِ يَوْمَ تُجْزَى كُلّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَ هُمْ لَا يُظْلَمُونَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ وَ ذُرّيّتِهِ، وَ اخْصُصْ أَبَوَىّ بِأَفْضَلِ مَا خَصَصْتَ بِهِ آبَاءَ عِبَادِكَ الْمُؤْمِنِينَ وَ أُمّهَاتِهِمْ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ. اللّهُمّ لَا تُنْسِنِى ذِكْرَهُمَا فِى أَدْبَارِ صَلَوَاتِى، وَ فِى إِنَى مِنْ آنَاءِ لَيْلِى، وَ فِى كُلّ سَاعَهٍ مِنْ سَاعَاتِ نَهَارِى. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِى بِدُعَائِى لَهُمَا، وَ اغْفِرْ لَهُمَا بِبِرّهِمَا بِى مَغْفِرَهً حَتْماً، وَ ارْضَ عَنْهُمَا بِشَفَاعَتِى لَهُمَا رِضًى عَزْماً، وَ بَلّغْهُمَا بِالْكَرَامَهِ مَوَاطِنَ السّلَامَهِ. اللّهُمّ وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لَهُمَا فَشَفّعْهُمَا فِىّ، وَ إِنْ سَبَقَتْ مَغْفِرَتُكَ لِى فَشَفّعْنِى فِيهِمَا حَتّى نَجْتَمِعَ بِرَأْفَتِكَ فِى دَارِ كَرَامَتِكَ وَ مَحَلّ مَغْفِرَتِكَ وَ رَحْمَتِكَ، إِنّكَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَ الْمَنّ الْقَدِيمِ، وَ أَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمِينَ.

شگفتا که آن دو بزرگوار نمی توانند آن طور که سزاوارند حقشان را از من بستانند و من نمی توانم آنچه از ناحیه آنها بر من واجب شده ادا کنم و شرط خدمتگزاری آنان را به خوبی انجام دهم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا در خدمت به ایشان یاری کن ای بهترین کسی که از او یاری می طلبند و توفیقم ده ای بهترین هدایتگر برای کسی که به تو روی آورد؛ مرا در روزی که هرکس به آنچه کرده جزا داده می شود و به کسی ظلم نمی گردد عاق والدین قرار مده.

خدایا بر محمد و آل او و ذریه اش درود فرست و به پدر و مادرم از لطف و کرمت برتر از آنچه را که به پدران و مادران اهل ایمان عطا فرموده ای اختصاص ده ای مهربانترین مهربانان.

الها در تعقیب نمازهایم و در اوقات شب و در هر ساعتی از ساعات روزم یاد و ذکرشان را از دل و زبانم مبر.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و مرا به وسیله دعا در حق پدر و مادرم بیامرز و آنها را به خاطر مهربانی شان نسبت به من مشمول عفو حتمی خودت قرار ده و به شفاعت من از ایشان به طور قطع راضی شو و آنها را با گرامی داشتن به مکانهای آسایش جای ده.

خدایا اگر آنها را زودتر از من بخشیدی شفاعتشان را درباره من بپذیر و اگر مرا زودتر از آنها بخشیدی مرا شفیع ایشان قرار ده تا همراه پدر و مادرم در جوار رأفت و کرم و مغفرت و رحمتت قرار گیرم. زیرا که تو صاحب فضل بزرگ و نعمت دیرینه ای و تو هستی مهربانترین مهربانان.

(25) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِوُلْدِهِ عَلَيْهِمُ السّلَامُ

اللّهُمّ وَ مُنّ عَلَىّ بِبَقَاءِ وُلْدِي وَ بِإِصْلَاحِهِمْ لِي و بِإِمْتَاعِي بِهِمْ. إِلَهِي امْدُدْ لِي فِي أَعْمَارِهِمْ، وَ زِدْ لِي فِي آجَالِهِمْ، وَ رَبّ لِي صَغِيرَهُمْ، وَ قَوّ لِي ضَعِيفَهُمْ، وَ أَصِحّ لِي أَبْدَانَهُمْ وَ أَدْيَانَهُمْ وَ أَخْلَاقَهُمْ، وَ عَافِهِمْ فِي أَنْفُسِهِمْ وَ فِي جَوَارِحِهِمْ وَ فِي كُلّ مَا عُنِيتُ بِهِ مِنْ أَمْرِهِمْ، وَ أَدْرِرْ لِي وَ عَلَى يَدِي أَرْزَاقَهُمْ. وَ اجْعَلْهُمْ أَبْرَاراً أَتْقِيَاءَ بُصَرَاءَ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ لَكَ، وَ لِأَوْلِيَائِكَ مُحِبّينَ مُنَاصِحِينَ، وَ لِجَمِيعِ أَعْدَائِكَ مُعَانِدِينَ وَ مُبْغِضِينَ، آمِينَ. اللّهُمّ اشْدُدْ بِهِمْ عَضُدِي، وَ أَقِمْ بِهِمْ أَوَدِي، وَ كَثّرْ بِهِمْ عَدَدِي، وَ زَيّنْ بِهِمْ مَحْضَرِي، وَ أَحْيِ بِهِمْ ذِكْرِي، وَ اكْفِنِي بِهِمْ فِي غَيْبَتِي، وَ أَعِنّي بِهِمْ عَلَى حَاجَتِي، وَ اجْعَلْهُمْ لِي مُحِبّينَ، وَ عَلَىّ حَدِبِينَ مُقْبِلِينَ مُسْتَقِيمِينَ لِي، مُطِيعِينَ، غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا عَاقّينَ وَ

25

دعا در حق فرزندان

پروردگارا بر من منّت بگذار به زنده ماندن فرزندانم و به اصلاح و تربیت ایشان و به بهره بردن از وجودشان برای خودم.

خدایا عمرشان را برایم طولانی کن و مدت زندگانی آنها را بسیار نما، اطفال صغیر مرا تربیت کن و فرزندان ناتوانم را تقویت فرما و بدنها و آئین ها و اخلاقشان را برای من سالم بدار و در جان و اعضایشان و در هر کاری که برای ایشان تلاش می کنم عافیت و سلامتی عطا کن و روزیهایشان را برای من و به دست من بسیار کن.

خداوندا فرزندانم را از جمله نیکان و متقین و صاحبان بینش و حرف شنو و فرمانبرداران دستوراتت قرار ده.

الها آنها را برای دوستانت پند دهندگانی علاقمند و برای تمامی دشمنانت، دشمن و کینه توز نما. خدایا دعایم را مستجاب فرما.

خدایا به توسط فرزندانم بازوانم را محکم کن و در سختی ها باورم فرما و به وجود ایشان شماره یاوران مرا فراوان فرما و در حضور، آنها را سبب زینت و در غیاب، باعث یاد و ذکرم گردان و در نبود من آنها را کفایت کن و به وسیله آنها مرا حاجت روا فرما و ایشان را به من علاقمند کن و آنها را نسبت به من پابرجا و فرمانبردار کن و نه نافرمان و زشتکار و مخالفت کننده و خطا کار.

ص: 157

لَا مُخَالِفِينَ وَ لَا خَاطِئِينَ، وَ أَعِنّی عَلَی تَرْبِیَتِهِمْ وَ تَأْدِیبِهِمْ، وَ بِرّهِمْ، وَ هَبْ لِی مِنْ لَدُنْکَ مَعَهُمْ أَوْلَاداً ذُکُوراً، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ خَیْراً لِی، وَ اجْعَلْهُمْ لِی عَوْناً عَلَی مَا سَأَلْتُکَ. وَ أَعِذْنِی وَ ذُرّیّتِی مِنَ الشّیْطَانِ الرّجِیمِ، فَإِنّکَ خَلَقْتَنَا وَ أَمَرْتَنَا وَ نَهَیْتَنَا وَ رَغّبْتَنَا فِی ثَوَابِ مَا أَمَرْتَنَا وَ رَهّبْتَنَا عِقَابَهُ، وَ جَعَلْتَ لَنَا عَدُوّاً یَکِیدُنَا، سَلّطْتَهُ مِنّا عَلَی مَا لَمْ تُسَلّطْنَا عَلَیْهِ مِنْهُ، أَسْکَنْتَهُ صُدُورَنَا، وَ أَجْرَیْتَهُ مَجَارِیَ دِمَائِنَا، لَا یَغْفُلُ إِنْ غَفَلْنَا، وَ لَا یَنْسَی إِنْ نَسِینَا، یُؤْمِنُنَا عِقَابَکَ، وَ یُخَوّفُنَا بِغَیْرِکَ. إِنْ هَمَمْنَا بِفَاحِشَهٍ شَجّعَنَا عَلَیْهَا، وَ إِنْ هَمَمْنَا بِعَمَلِ صَالِحٍ ثَبّطَنَا عَنْهُ، یَتَعَرّضُ لَنَا بِالشّهَوَاتِ، وَ یَنْصِبُ لَنَا بِالشّبُهَاتِ، إِنْ وَعَدَنَا کَذَبَنَا، وَ إِنْ مَنّانَا أَخْلَفَنَا، وَ إِلّا تَصْرِفْ عَنّا کَیْدَهُ یُضِلّنَا، وَ إِلّا تَقِنَا خَبَالَهُ یَسْتَزِلّنَا. اللّهُمّ فَاقْهَرْ سُلْطَانَهُ عَنّا بِسُلْطَانِکَ حَتّی تَحْبِسَهُ عَنّا بِکَثْرَهِ الدّعَاءِ لَکَ فَنُصْبِحَ مِنْ کَیْدِهِ فِی الْمَعْصُومِینَ بِکَ. اللّهُمّ أَعْطِنِی کُلّ سُؤْلِی، وَ اقْضِ لِی حَوَائِجِی، وَ لَا تَمْنَعْنِی الْإِجَابَهَ وَ قَدْ ضَمِنْتَهَا لِی، وَ لَا تَحْجُبْ دُعَائِی عَنْکَ وَ قَدْ أَمَرْتَنِی بِهِ، وَ امْنُنْ عَلَیّ بِکُلّ مَا یُصْلِحُنِی فِی دُنْیَایَ وَ آخِرَتِی؛ مَا ذَکَرْتُ مِنْهُ وَ مَا نَسِیتُ، أَوْ أَظْهَرْتُ أَوْ أَخْفَیْتُ أَوْ أَعْلَنْتُ أَوْ أَسْرَرْتُ، وَ اجْعَلْنِی

الها در تربیت و ادب کردن و نیکی به آنها مرا یاری کن و از جانب فضل و کرمت در بین آنها فرزندانی پسر نیز عنایت فرما و وجودشان را برایم خیر و برکت قرار ده و فرزندانم را درباره آنچه از تو طلب می کنم یاورم گردان.

خدایا من و ذریّه ام را از شیطان رانده شده پناه ده زیرا که تو ما را آفریدی و به واجبات امر کردی و از محرمات نهی فرمودی و میل و رغبت در ثواب اعمال و ترس و وحشت از عقاب در دلهایمان انداختی. و برای من دشمنی مثل شیطان قرار دادی که هماره ما را فریب می دهد و او را بر مسائلی درباره ما مسلط فرمودی که ما بر آنها تسلط نداریم و او را در سینه هایمان لانه دادی و در خونهایمان به جریان انداختی، اگر ما غافل شویم او از ما غافل نیست و اگر ما فراموش کنیم او ما را فراموش نمی کند. او ما را از عذاب تو ایمن می سازد و از غیر تو می ترساند. اگر ما برای عمل بدی همت کنیم او ما را تشویق و ترغیب می کند و اگر به کار خوبی همت گماریم رأی ما را می زند.

خدایا شیطان ما را به شهوتها دعوت می کند و شبهه ها را برایمان برپا می نماید اگر به ما وعده دهد دروغ می گوید و اگر ما را به نعمت ها سرگرم کند خلاف آن انجام می دهد و اگر تو نیرنگ او را از ما دفع نکنی ما را گمراه می کند و اگر فساد و رفتار زشت او را مانع نشوی ما را گرفتار لغزش خواهد کرد.

خدایا: با قهر و غلبه خود قهر و غلبه اش را بشکن تا آنجا که او را به خاطر دعای فراوانی که ما می کنیم زندانی کنی و صبح کنیم در حالی که به لطف تو از فریب او مصون باشیم.

پروردگارا به همه درخواست هایم پاسخ بده و حوائجم را برآورده ساز و چون ضامن استجابت دعایم شده ای بنابراین مانع استجابت دعایم نشو و چون خود فرمان دادی که ترا بخوانیم پس دعایم را رد مفرما و بر من منت بگذار و هرچه که صلاح دنیا و آخرت من هست خواه ذکر کردم و یا فراموش نمودم و یا آشکار کردم و یا مخفی داشتم و یا اعلان کردم و یا پنهان داشتم همه و همه را به من عنایت فرما.

فِی جَمِیعِ ذَلِکَ مِنَ الْمُصْلِحِینَ بِسُؤَالِی إِیّاکَ، الْمُنْجِحِینَ بِالطّلَبِ إِلَیْکَ غَیْرِ الْمَمْنُوعِینَ بِالتّوَکّلِ عَلَیْکَ. الْمُعَوّدِینَ بِالتّعَوّذِ بِکَ، الرّابِحِینَ فِی التّجَارَهِ عَلَیْکَ، الْمُجَارِینَ بِعِزّکَ، الْمُوَسّعِ عَلَیْهِمُ الرّزْقُ الْحَلَالُ مِنْ فَضْلِکَ، الْوَاسِعِ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ، الْمُعَزّینَ مِنَ الذّلّ بِکَ، وَ الْمُجَارِینَ مِنَ الظّلْمِ بِعَدْلِکَ، وَ الْمُعَافَیْنَ مِنَ الْبَلَاءِ بِرَحْمَتِکَ، وَ الْمُغْتَنِیْنَ مِنَ الْفَقْرِ بِغِنَاکَ، وَ الْمَعْصُومِینَ مِنَ الذّنُوبِ وَ الزّلَلِ وَ الْخَطَاءِ بِتَقْوَاکَ، وَ الْمُوَفّقِینَ لِلْخَیْرِ وَ الرّشْدِ وَ الصّوَابِ بِطَاعَتِکَ، وَ الْمُحَالِ بَیْنَهُمْ وَ بَیْنَ الذّنُوبِ بِقُدْرَتِکَ، النّارِکِینَ لِکُلّ مَعْصِیَتِکَ، السّاکِنِینَ فِی جِوَارِکَ. اللّهُمّ أَعْطِنَا جَمِیعَ ذَلِکَ بِتَوْفِیقِکَ وَ رَحْمَتِکَ، وَ أَعِذْنَا مِنْ عَذَابِ السّعِیرِ، وَ أَعْطِ جَمِیعَ الْمُسْلِمِینَ وَ الْمُسْلِمَاتِ وَ الْمُؤْمِنِینَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ مِثْلَ الّذِی سَأَلْتُکَ لِنَفْسِی وَ لِوُلْدِی فِی عَاجِلِ الدّنْیَا وَ آجِلِ الْآخِرَهِ، إِنّکَ قَرِیبٌ مُجِیبٌ سَمِیعٌ عَلِیمٌ عَفُوٌّ غَفُورٌ رَءُوفٌ رَحِیمٌ. وَ آتِنَا فِی الدّنْیَا حَسَنَهً، وَ فِی الْآخِرَهِ حَسَنَهً وَ قِنَا عَذَابَ النّارِ.

و در تمام این موارد مرا از جمله کسانی قرار ده که خیر و صلاح خویش را از تو مطالبه می کند و در طلب از تو موفق بوده و با توکل بر تو محروم از الطافت نگشته است.

الها مرا از جمله آنهایی قرار ده که در پناه بردن بر تو عادت کرده و در معامله با تو سود برده است و به عزتت پناهنده شده و از جانب فضلت صاحب روزی وسیع گشته و این به سبب جود و کرمت حاصل گشته است.

خدایا مرا جزء کسانی قرار ده که از تنگنا و خواری به عزّت و شوکت رسیده اند و از ظلم ظالمین به عدلت پناه آورده اند و به توسط رحمتت از بلا معافشان فرموده ای و از نداری به ثروت رسیده و به سبب تقوی و ترس از خودت از گناهان و لغزشها و خطایا مصون مانده اند و به واسطه طاعت و بندگی ات موفق در کار خیر و راست و درست شده اند و بین ایشان و گناهان با قدرت لایزالت حایل شده ای و هر نافرمانی ات را رها کرده و در جوار رحمتت ساکن شده اند.

خدایا همه اینها را به لطف و رحمتت عطا فرما و ما را از عذاب آزاردهنده پناه ده و به جمیع مردان و زنان مسلمان و مؤمن همانند آنچه را که برای خود و فرزندانم سئوال کردم عطا کن، هم در این دنیا و هم در آخرت زیرا که تو به ما نزدیکی و ما را اجابت می کنی و صدای ما را می شنوی و آگاه به وضع ما هستی و اهل بخششی و آمرزش و رئوف و مهربان می باشی. بنابراین در دنیا و آخرت به ما حسنه و توفیق انجام کارهای نیک عنایت کن و ما را از عذاب آتشین دوزخ حفظ فرما.

(26) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِجِيرَانِهِ وَ أَوْلِيَائِهِ إِذَا ذَكَرَهُمْ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ تَوَلّنِى فِى جِيرَانِى وَ مَوَالِىّ الْعَارِفِينَ بِحَقّنَا، وَ الْمُنَابِذِينَ لِأَعْدَائِنَا بِأَفْضَلِ وَلَايَتِکَ. وَ وَفّقْهُمْ لِإِقَامَهِ سُنّتِکَ، وَ الْأَخْذِ بِمَحَاسِنِ أَدَبِکَ فِى إِرْفَاقِ ضَعِيفِهِمْ، وَ سَدّ خَلّتِهِمْ، وَ عِيَادَهِ مَرِيضِهِمْ، وَ هِدَايَهِ مُسْتَرْشِدِهِمْ، وَ مُنَاصَحَهِ مُسْتَشِيرِهِمْ، وَ تَعَهّدِ قَادِمِهِمْ، وَ كِتْمَانِ أَسْرَارِهِمْ، وَ سَتْرِ عَوْرَاتِهِمْ، وَ نُصْرَهِ مَظْلُومِهِمْ، وَ حُسْنِ مُوَاسَاتِهِمْ بِالْمَاعُونِ، وَ الْعَوْدِ عَلَيْهِمْ بِالْجِدَهِ وَ الْإِفْضَالِ، وَ إِعْطَاءِ مَا يَجِبُ لَهُمْ قَبْلَ السّؤَالِ. وَ اجْعَلْنِى اللّهُمّ أَجْزَى بِالْإِحْسَانِ مُسِيئَهُمْ، وَ أُعْرِضُ بِالتّجَاوُزِ عَنْ ظَالِمِهِمْ، وَ أَسْتَعْمِلُ حُسْنَ الظّنّ فِى كَافّتِهِمْ، وَ أَتَوَلّى بِالْبِرّ عَامّتَهُمْ، وَ أَغُضّ بَصَرِى عَنْهُمْ عِفّهً، وَ أَلِينُ جَانِبِى لَهُمْ تَوَاضُعاً، وَ أَرِقّ عَلَى أَهْلِ الْبَلَاءِ مِنْهُمْ رَحْمَهً، وَ أُسِرّ لَهُمْ بِالْغَيْبِ

## دعا در حق همسایگان و دوستان

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا با بهترین نوع سرپرستی و ولایت درباره همسایگان و دوستانم که حق ما را بشناسند و یا دشمنانمان سر ستیز داشته باشند کمک فرما و به همسایگان و دوستانم برپایی سنت هایت و کسب صفات پسندیده در سود رساندن به ضعیفان و جلوگیری از فقر و نداریشان و عیادت بیمارانشان و هدایت ره جویانشان و نصیحت اهل مشورتشان و دیدار مسافرینشان و حفظ اسرارشان و پوشاندن عیب هایشان و یاری مظلومانشان و خوب کمک کردن در خانه و سود رساندن همراه با بخشش فراوان و دادن آنچه که بر آنها واجب شده قبل از آنکه از ایشان مطالبه شود را توفیق ده.

الها به من نیز توفیق ده تا با همسایگان و دوستانی که رفتار ناپسند دارند به نیکی پاداش دهم و از ستمکارانشان با چشم پوشی از ستمشان درگذرم و نسبت به همگی آنها خوش گمان باشم و با نیکی بر آنها سرپرستی ایشان نمایم و با پاکدامنی، از لغزش آنها صرف نظر نمایم و در هنگام ملاقات با ایشان برخوردی متواضعانه و ملایم داشته باشم و با مهربانی و رقت قلب مصیبت زدگانشان را سر سلامتی بدهم و در پشت سرشان دوستی خود را ابراز نموده.

ص: 163

مَوَدّةً، وَ أُحِبّ بَقَاءَ النّعْمَهِ عِنْدَهُمْ نُصْحاً، وَ أُوجِبُ لَهُمْ مَا أُوجِبُ لِحَامّتِی، وَ أَرْعَی لَهُمْ مَا أَرْعَی لِخَاصّتِی. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِی مِثْلَ ذَلِکَ مِنْهُمْ، وَ اجْعَلْ لِی أَوْفَی الْحُظُوظِ فِیمَا عِنْدَهُمْ، وَ زِدْهُمْ بَصِیرَةً فِی حَقّی، وَ مَعْرِفَةً بِفَضْلِی حَتّی یَسْعَدُوا بِی وَ أَسْعَدَ بِهِمْ، آمِینَ رَبّ الْعَالَمِینَ.

و از روی صفای باطن بقای نعمت را برایشان دوست بدارم و آنچه برای نزدیکان خود لازم و واجب می دانم برای آنها نیز لازم و واجب بدانم و آنچه درباره اقوام و فامیل خویش مراعات می کنم نسبت به آنها نیز مراعات نمایم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و همانند آنچه را که برای همسایگان و دوستانم خواستم به من روزی کن و برخوردارترین بهره ها را که به ایشان عطا شده برایم در نظر بگیر، و آگاهی آنها را نسبت به حقوق من افزون فرما و به آنها آشنایی به فضل مرا فراوان کن تا به وسیله من نیکبخت شوند و من به توسط آنها سعادتمند گردم. ای خدای جهانیان دعایم را مستجاب فرما.

ص: 165

(27) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ لِأَهْلِ الثّغُورِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَصّنْ ثُغُورَ الْمُسْلِمِينَ بِعِزّتِکَ، وَ أَيّدْ حُمَاتَهَا بِقُوّتِکَ، وَ أَسْبِغْ عَطَايَاهُمْ مِنْ جِدَتِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ كَثّرْ عِدّتَهُمْ، وَ اشْحَذْ أَسْلِحَتَهُمْ، وَ احْرُسْ حَوْزَتَهُمْ، وَ امْنَعْ حَوْمَتَهُمْ، وَ أَلّفْ جَمْعَهُمْ، وَ دَبّرْ أَمْرَهُمْ، وَ وَاتِرْ بَيْنَ مِيَرِهِمْ، وَ تَوَحّدْ بِكِفَايَةِ مُؤَنِهِمْ، وَ اعْضُدْهُمْ بِالنّصْرِ، وَ أَعِنْهُمْ بِالصّبْرِ، وَ الْطُفْ لَهُمْ فِي الْمَكْرِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ عَرّفْهُمْ مَا يَجْهَلُونَ، وَ عَلّمْهُمْ مَا لَا يَعْلَمُونَ، وَ بَصّرْهُمْ مَا لَا يُبْصِرُونَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْسِهِمْ عِنْدَ لِقَائِهِمُ الْعَدُوّ ذِكْرَ دُنْيَاهُمُ الْخَدّاعَةِ الْغَرُورِ، وَ امْحُ عَنْ قُلُوبِهِمْ خَطَرَاتِ الْمَالِ الْفَتُونِ، وَ اجْعَلِ الْجَنّةَ نُصْبَ أَعْيُنِهِمْ، وَ لَوّحْ مِنْهَا لِأَبْصَارِهِمْ مَا أَعْدَدْتَ فِيهَا: مِنْ مَسَاكِنِ الْخُلْدِ، وَ مَنَازِلِ الْكَرَامَهِ،

27

دعا برای مرزداران

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به عزّتت مرزهای مسلمانان را محکم ساز و به نیرویت مرزبانان را تقویت فرما و به توانگریت عطاهایت را برایشان فراوان کن.

الها بر محمد و آل او درود فرست و تعداد مرزبانان را زیاد و اسلحه ایشان را تند و تیز از حوزه مأموریتشان حراست فرما و حومه کارشان را محکم و جمعشان را نسبت به یکدیگر مهربان گردان.

خدایا تدبیر در کارها و روزی پی در پی برایشان مقرّر کن و خود به تنهایی امور زندگی آنها را کفایت فرما و جهت پیروزی بر دشمن و دارا بودن استقامت و صبر مددشان فرما و برای فریب نخوردن از دست بیگانگان دقت نظر و عمل بدانها عنایت کن.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و در مسائل مربوط به جنگ و مرزبانی آنچه را که نمی دانند بدانها بشناسان و به آنچه آگاه نیستند آگاهشان ساز و به آنچه بصیرت ندارند بینش و بصیرتشان ده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست، و در آن هنگام که با دشمن روبرو می شوند توجه به دنیای نیرنگ باز و گول زننده را از آنها دور کن و از دلهایشان فکر به ثروت فتنه انگیز را محو فرما و بهشت را در مقابل چشمانشان قرار ده.

ص: 167

وَ الْحُورِ الْحِسَانِ وَ الْأَنْهَارِ الْمُطّرِدَهِ بِأَنْوَاعِ الْأَشْرِبَهِ وَ الْأَشْجَارِ الْمُتَدَلّيَهِ بِصُنُوفِ الثّمَرِ حَتّى لَا يَهُمّ أَحَدٌ مِنْهُمْ بِالْإِدْبَارِ، وَ لَا يُحَدّثَ نَفْسَهُ عَنْ قِرْنِهِ بِفِرَارٍ.

اللّهُمّ افْلُلْ بِذَلِکَ عَدُوّهُمْ، وَ اقْلِمْ عَنْهُمْ أَظْفَارَهُمْ، وَ فَرّقْ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَسْلِحَتِهِمْ، وَ اخْلَعْ وَثَائِقَ أَفْئِدَتِهِمْ، وَ بَاعِدْ بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ أَزْوِدَتِهِمْ، وَ حَيّرْهُمْ فِی سُبُلِهِمْ، وَ ضَلّلْهُمْ عَنْ وَجْهِهِمْ، وَ اقْطَعْ عَنْهُمُ الْمَدَدَ، وَ انْقُصْ مِنْهُمُ الْعَدَدَ، وَ امْلَأْ أَفْئِدَتَهُمُ الرّعْبَ، وَ اقْبِضْ أَيْدِيَهُمْ عَنِ الْبَسْطِ، وَ احْزِمْ أَلْسِنَتَهُمْ عَنِ النّطْقِ، وَ شَرّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ وَ نَكّلْ بِهِمْ مَنْ وَرَاءَهُمْ، وَ اقْطَعْ بِخِزْيِهِمْ أَطْمَاعَ مَنْ بَعْدَهُمْ. اللّهُمّ عَقّمْ أَرْحَامَ نِسَائِهِمْ، وَ يَبّسْ أَصْلَابَ رِجَالِهِمْ، وَ اقْطَعْ نَسْلَ دَوَابّهِمْ وَ أَنْعَامِهِمْ، لَا تَأْذَنْ لِسَمَائِهِمْ فِی قَطْرٍ، وَ لَا لِأَرْضِهِمْ فِی نَبَاتٍ. اللّهُمّ وَ قَوّ بِذَلِکَ مِحَالَ أَهْلِ الْإِسْلَامِ، وَ حَصّنْ بِهِ دِيَارَهُمْ، وَ ثَمّرْ بِهِ أَمْوَالَهُمْ، وَ فَرّغْهُمْ عَنْ مُحَارَبَتِهِمْ لِعِبَادَتِکَ، وَ عَنْ مُنَابَذَتِهِمْ لِلْخَلْوَهِ بِکَ حَتّى لَا يُعْبَدَ فِی بِقَاعِ الْأَرْضِ غَيْرُکَ، وَ لَا تُعَفّرَ لِأَحَدٍ مِنْهُمْ جَبْهَهٌ دُونَکَ. اللّهُمّ اغْزُ بِکُلّ نَاحِيَهٍ مِنَ الْمُسْلِمِينَ عَلَى مَنْ بِإِزَائِهِمْ مِنَ الْمُشْرِکِينَ، وَ أَمْدِدْهُمْ بِمَلَائِکَهٍ مِنْ عِنْدِکَ مُرْدِفِينَ حَتّى يَکْشِفُوهُمْ إِلَى مُنْقَطَعِ التّرَابِ قَتْلًا فِی أَرْضِکَ وَ

و از آن بهشت آنچه مهیا ساخته ای از خانه های جاودانی و منزلهای کرامت و حورالعین و نهرهایی که به انواع مختلف موجود است و درختانی که از زیادی میوه های متنوع خم گشته اند همه را در برابر چشمانشان جلوه گر ساز تا احدی از آنها فکر پشت کردن به دشمن و فرار از جبهه را در سر نپروراند و با خود گریختن را زمزمه ننماید.

بارالها به آنچه از تو درخواست شد دشمنانشان را در هم شکن و ناخن طمعشان را بگیر و بین آنها و اسلحه هایشان جدایی انداز و بند دلشان را از ترس پاره کن و بین آنها و بین آذوقه هایشان دوری انداز و در راههایی که برای جنگ انتخاب کرده اند حیرانشان کن و از چیزی که بدان روی آورده اند گمراهشان فرما و کمک را از آنها بردار و از تعدادشان بکاه و در دلهایشان رعب و وحشت بینداز و دستهایشان را بر جنگیدن پرتوان مفرما و زبانشان را از رجز خواندن بند بیاور و جمعیت پشت سرشان را پراکنده ساز و آنها را درس عبرتی برای آنها که به دنبالشان می باشند قرار ده و با خوار کردنشان طمع دنباله روهایشان را ببر.

خدایا زنانشان را از زائیدن عقیم کن و صلب مردانشان را خشک گردان و نسل حیوانات و چهارپایانشان را قطع کن. بر آسمانشان باران و بر زمین ایشان روئیدن را اجازه مده.

خدایا بدین طریق تدبیر اهل اسلام را تقویت فرما و شهرهایشان را محکم کن و اموالشان را فراوان فرما و به آنها وقت فراغتی جهت عبادتت عنایت کن و در عوض زد و خورد با آنها فرصتی برای خلوت کردن و راز و نیاز با خودت را توفیق ده تا آن روزی که در روی زمین جز ترا عبادت نکنند و برای غیر تو سر بر خاک نسایند.

پروردگارا گروه های مختلف مسلمین را جهت مبارزه با مشرکین اعزام کن و فرشتگان را پی در پی برای امدادرسانی به ایشان بفرست تا دشمنان را تا لب مرزها برده و آنها را در زمین تو کشته و یا اسیر کنند.

أَسْراً، أَوْ يُقِرّوا بِأَنّکَ أَنْتَ اللّهُ الّذِی لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِیکَ لَکَ. اللّهُمّ وَ اعْمُمْ بِذَلِکَ أَعْدَاءَکَ فِی أَقْطَارِ الْبِلَادِ مِنَ الْهِنْدِ وَ الرّومِ وَ التّرْکِ وَ الْخَزَرِ وَ الْحَبَشِ وَ النّوبَهِ وَ الزّنْجِ وَ السّقَالِبَهِ وَ الدّیَالِمَهِ وَ سَائِرِ أُمَمِ الشّرْکِ، الّذِینَ تَخْفَی أَسْمَاؤُهُمْ وَ صِفَاتُهُمْ، وَ قَدْ أَحْصَیْتَهُمْ بِمَعْرِفَتِکَ، وَ أَشْرَفْتَ عَلَیْهِمْ بِقُدْرَتِکَ.

اللّهُمّ اشْغَلِ الْمُشْرِکِینَ بِالْمُشْرِکِینَ عَنْ تَنَاوُلِ أَطْرَافِ الْمُسْلِمِینَ، وَ خُذْهُمْ بِالنّقْصِ عَنْ تَنَقّصِهِمْ، وَ ثَبّطْهُمْ بِالْفُرْقَهِ عَنِ الِاحْتِشَادِ عَلَیْهِمْ. اللّهُمّ أَخْلِ قُلُوبَهُمْ مِنَ الْأَمَنَهِ، وَ أَبْدَانَهُمْ مِنَ الْقُوّهِ، وَ أَذْهِلْ قُلُوبَهُمْ عَنِ الِاحْتِیَالِ، وَ أَوْهِنْ أَرْکَانَهُمْ عَنْ مُنَازَلَهِ الرّجَالِ، وَ جَبّنْهُمْ عَنْ مُقَارَعَهِ الْأَبْطَالِ، وَ ابْعَثْ عَلَیْهِمْ جُنْداً مِنْ مَلَائِکَتِکَ بِبَأْسٍ مِنْ بَأْسِکَ کَفِعْلِکَ یَوْمَ بَدْرٍ، تَقْطَعُ بِهِ دَابِرَهُمْ وَ تَحْصُدُ بِهِ شَوْکَتَهُمْ، وَ تُفَرّقُ بِهِ عَدَدَهُمْ. اللّهُمّ وَ امْزُجْ مِیَاهَهُمْ بِالْوَبَاءِ، وَ أَطْعِمَتَهُمْ بِالْأَدْوَاءِ، وَ ارْمِ بِلَادَهُمْ بِالْخُسُوفِ، وَ أَلِحّ عَلَیْهَا بِالْقُذُوفِ، وَ افْرَعْهَا بِالْمُحُولِ، وَ اجْعَلْ مِیَرَهُمْ فِی أَحَصّ أَرْضِکَ وَ أَبْعَدِهَا عَنْهُمْ، وَ امْنَعْ حُصُونَهَا مِنْهُمْ، أَصِبْهُمْ بِالْجُوعِ الْمُقِیمِ وَ السّقْمِ الْأَلِیمِ. اللّهُمّ وَ أَیّمَا غَازٍ غَزَاهُمْ مِنْ أَهْلِ مِلّتِکَ، أَوْ مُجَاهِدٍ جَاهَدَهُمْ مِنْ أَتْبَاعِ سُنّتِکَ، لِیَکُونَ دِینُکَ الْأَعْلَی،

و یا آنکه اقرار نمایند که تو هستی خدای یکتایی که خدایی غیر از تو نیست و شریک و مثل نداری.

خدایا این درخواست مرا درباره دشمنانت در هر کجای جهان هستند به اجرا درآور در هند و روم و ترکستان و خزر و حبشه و نوبه و زنگبار و سقالبه و دیالمه و سایر ملت های مشترک آنهایی که نام و نشانشان مخفی است ولی تو از آنها باخبری و به قدرت خویش بر آنها احاطه داری.

الها مشرکین را به مشرکین مشغول کن تا دست درازی به مرزهای مسلمانان نکنند و به ایجاد نقص در آنها از وارد کردن نقص بر مسلمین برحذرشان دار و تفرقه بین آنها بینداز تا هماهنگی علیه مردم مسلمان نداشته باشند.

خدایا دلهایشان از امنیت خالی و بدنهایشان از قوّت تهی فرما و افکارشان را از چاره جویی مضطرب کن و قدمهایشان را از جنگیدن با رجال ما سست گردان و آنها را از جنگ با دلیران به وحشت انداز و همانند روز بدر فرشتگانت را با کوبندگی و سرسختی تمام بر سر آنها فرود آور تا ریشه آنان را قطع و شکوهشان را نابود و بینشان پراکندگی ایجاد کنی.

خدایا آبشان به وبا آلوده ساز و خوردنی هایشان را به امراض گوناگون آمیخته کن و شهرهایشان را فرو بر و پی در پی بر آن شهرها بلا و گرفتاری برسان و آنها را با قحطی و خشکسالی سرکوب کن و آذوقه هایشان را در شهرهای دوردست قرار ده و پناهگاههایشان را در اختیارشان مگذار و آنها را به گرسنگی دائمی و بیماری دردناک مبتلا فرما.

پروردگارا هر رزمنده ای از ملّت تو و یا هر مجاهدی از پیروان مکتب تو که تلاش می کند دینت در مرتبه اعلی و حزبت در نهایت قدرت و بهره ات کاملتر گردد کارش را آسان

وَ حِزْبُکَ الْأَقْوَی وَ حَظّکَ الْأَوْفَی فَلَقِّهِ الْیُسْرَ، وَ هَیِّئْ لَهُ الْأَمْرَ، وَ تَوَلّهُ بِالنّجْحِ، وَ تَخَیّرْ لَهُ الْأَصْحَابَ، وَ اسْتَقْوِ لَهُ، الظّهْرَ، وَ أَسْبِغْ عَلَیْهِ فِی النّفَقَهِ، وَ مَتّعْهُ بِالنّشَاطِ، وَ أَطْفِ عَنْهُ حَرَارَهَ الشّوْقِ، وَ أَجِرْهُ مِنْ غَمّ الْوَحْشَهِ، وَ أَنْسِهِ ذِکْرَ الْأَهْلِ وَ الْوَلَدِ. وَ أْثُرْ لَهُ حُسْنَ النّیّهِ، وَ تَوَلّهُ بِالْعَافِیَهِ، وَ أَصْحِبْهُ السّلَامَهَ، وَ أَعْفِهِ مِنَ الْجُبْنِ، وَ أَلْهِمْهُ الْجُرْأَهَ، وَ ارْزُقْهُ الشّدّهَ، وَ أَیّدْهُ بِالنّصْرَهِ، وَ عَلّمْهُ السّیَرَ وَ السّنَنَ، وَ سَدّدْهُ فِی الْحُکْمِ، وَ اعْزِلْ عَنْهُ الرّیَاءَ، وَ خَلّصْهُ مِنَ السّمْعَهِ، وَ اجْعَلْ فِکْرَهُ وَ ذِکْرَهُ وَ ظَعْنَهُ وَ إِقَامَتَهُ، فِیکَ وَ لَکَ. فَإِذَا صَافّ عَدُوّکَ وَ عَدُوّهُ فَقَلّلْهُمْ فِی عَیْنِهِ، وَ صَغّرْ شَأْنَهُمْ فِی قَلْبِهِ، وَ أَدِلْ لَهُ مِنْهُمْ، وَ لَا تُدِلْهُمْ مِنْهُ، فَإِنْ خَتَمْتَ لَهُ بِالسّعَادَهِ، وَ قَضَیْتَ لَهُ بِالشّهَادَهِ فَبَعْدَ أَنْ یَجْتَاحَ عَدُوّکَ بِالْقَتْلِ، وَ بَعْدَ أَنْ یَجْهَدَ بِهِمُ الْأَسْرُ، وَ بَعْدَ أَنْ تَأْمَنَ أَطْرَافُ الْمُسْلِمِینَ، وَ بَعْدَ أَنْ یُوَلّیَ عَدُوّکَ مُدْبِرِینَ. اَللّهُمّ وَ أَیّمَا مُسْلِمٍ خَلَفَ غَازِیاً أَوْ مُرَابِطاً فِی دَارِهِ، أَوْ تَعَهّدَ خَالِفِیهِ فِی غَیْبَتِهِ، أَوْ أَعَانَهُ بِطَائِفَهٍ مِنْ مَالِهِ، أَوْ أَمَدّهُ بِعِتَادٍ، أَوْ شَحَذَهُ عَلَی جِهَادٍ، أَوْ أَتْبَعَهُ فِی وَجْهِهِ دَعْوَهً، أَوْ رَعَی لَهُ مِنْ وَرَائِهِ حُرْمَهً، فَآجِرْ لَهُ مِثْلَ أَجْرِهِ وَزْناً بِوَزْنٍ وَ مِثْلًا بِمِثْلٍ، وَ عَوّضْهُ مِنْ فِعْلِهِ عِوَضاً حَاضِراً یَتَعَجّلُ بِهِ

و امورش را مهیّا و پیروزی را برایش به ارمغان آور و یارانی برایش انتخاب کن که بدانها پشتش قوی گردد و جیره اش را فراوان و از شادی و نشاط بهره مندش ساز و حرارت شوق دوستان را در او فرو نشان و از غم تنهایی پناهش ده و یاد زن و فرزند را از دلش بیرون بر.

الها رزمنده ات را به انگیزه و نیت خوب راهنمایی کن و متولّی تندرستی و عافیتش باش و سلامتی را همراهش گردان و او را از ترسیدن معاف دار و جرأت و شهامت را به دلش الهام کن و شدت و قدرت را نصیبش فرما و او را با یاری خود کمک کن و راه و روش جنگیدن را به او بیاموز و در اجرای احکام شرعی درستکارش فرما و ریاکاری و تظاهر را از او بردار و او را برای خودت خالص فرما و از اینکه برای مردم کاری کند برحذر بدار و بدو توفیق ده تا فکر و ذکرش و سفر کردن و در وطن ماندنش فقط در راه تو و برای تو باشد.

هرگاه با دشمن تو و دشمن خودش روبرو شد دشمن را در برابرش کم جلوه بده و مقامشان را در دلش کوچک ساز، رزمنده ات را بر آنها پیروز کن و آنها را بر رزمنده ات پیروز مفرما البته پس از آنکه دشمنت را از پای درآورد و از آنها اسیر بگیرد و ایشان را فلج کند و بعد از آنکه در مرزهای مسلمین امنیت برقرار کرده و باعث فرار دشمن گردیده است.

بارالها هر مسلمانی که در پشت جبهه جانشین رزمندگان می شود و کارخانه رزمندگان را انجام می دهد و از خانواده آنها نگهداری می کند و یا کمک مالی می نماید و یا وسایل جنگی رزمندگان را آماده می سازد و آنها را به جهاد در راه خدا وادار می نماید و یا حداقل به دعاگویی آنها مشغول می شود و در پشت سر رزمنده آبرویش را حفظ می کند به همان اندازه که به رزمندگان مزد و پاداش می دهی به وی نیز پاداش ده.

نَفْعَ مَا قَدّمَ وَ سُرُورَ مَا أَتَى بِهِ، إِلَى أَنْ يَنْتَهِىَ بِهِ الْوَقْتُ إِلَى مَا أَجْرَيْتَ لَهُ مِنْ فَضْلِکَ، وَ أَعْدَدْتَ لَهُ مِنْ کَرَامَتِکَ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا مُسْلِمٍ أَهَمّهُ أَمْرُ الْإِسْلَامِ، وَ أَحْزَنَهُ تَحَزّبُ أَهْلِ الشّرْکِ عَلَيْهِمْ فَنَوَى غَزْواً، أَوْ هَمّ بِجِهَادٍ فَقَعَدَ بِهِ ضَعْفٌ، أَوْ أَبْطَأَتْ بِهِ فَاقَةٌ، أَوْ أَخّرَهُ عَنْهُ حَادِثٌ، أَوْ عَرَضَ لَهُ دُونَ إِرَادَتِهِ مَانِعٌ فَاکْتُبِ اسْمَهُ فِى الْعَابِدِينَ، وَ أَوْجِبْ لَهُ ثَوَابَ الْمُجَاهِدِينَ، وَ اجْعَلْهُ فِى نِظَامِ الشّهَدَاءِ وَ الصّالِحِينَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ آلِ مُحَمّدٍ، صَلَاةً عَالِيَةً عَلَى الصّلَوَاتِ، مُشْرِفَةً فَوْقَ التّحِيّاتِ، صَلَاةً لَا يَنْتَهِى أَمَدُهَا، وَ لَا يَنْقَطِعُ عَدَدُهَا کَأَتَمّ مَا مَضَى مِنْ صَلَوَاتِکَ عَلَى أَحَدٍ مِنْ أَوْلِيَائِکَ، إِنّکَ الْمَنّانُ الْحَمِيدُ الْمُبْدِئُ الْمُعِيدُ الْفَعّالُ لِمَا تُرِيدُ.

و عوض کارش را در همین دنیا عطا فرما تا نتیجه کار خود را نسبت به آنچه انجام داده و شادی کاری که بجا آورده ببیند تا آن زمان که عمرش به پایان رسد و به آنچه در آخرت از فضل و کرمت برایش در نظر گرفته ای نایل گردد.

بارالها هر مسلمانی که امر اسلام برایش مهم است و ساخت و ساز اهل کفر نگرانش می کند و تصمیم به شرکت در نبرد دارد ولی به خاطر ضعف جسمانی از جنگ باز می ماند و یا فقر و نداری او را وادار به درنگ می کند و یا حادثه ای او را برای شرکت در جنگ عقب می اندازد و یا برخلاف خواسته اش اتفاقی برایش می افتد و مانع اراده اش می شود، نامش را در زمره عبادت کنندگان ثبت فرما و پاداش مجاهدین در راهت را به وی عطا کن و او را در صف شهداء و صالحین قرار ده.

خدایا بر بنده ات و رسولت حضرت محمد و آل محمد درود فرست، درودی که برتر از همه درودها و بالاتر از همه ستودنها باشد. درودی که پایان نداشته و شماره اش قطع نگردد مانند درودهایی که بر یکی از اولیایت در گذشته فرستاده ای زیرا که تو بسیار بخشنده و ستوده و به وجود آورنده و زنده کننده ای و هرچه را اراده کنی بجا خواهی آورد.

ص: 175

(28) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ مُتَفَرّعاً إِلَى اللّهِ عَزّ وَ جَلّ

اللّهُمّ إِنّی أَخْلَصْتُ بِانْقِطَاعِی إِلَيْکَ، وَ أَقْبَلْتُ بِکُلّی عَلَيْکَ، وَ صَرَفْتُ وَجْهِی عَمّنْ يَحْتَاجُ إِلَى رِفْدِکَ. وَ قَلَبْتُ مَسْأَلَتِی عَمّنْ لَمْ يَسْتَغْنِ عَنْ فَضْلِکَ وَ رَأَيْتُ أَنّ طَلَبَ الْمُحْتَاجِ إِلَى الْمُحْتَاجِ سَفَهٌ مِنْ رَأْيِهِ وَ ضَلّهٌ مِنْ عَقْلِهِ. فَکَمْ قَدْ رَأَيْتُ -يَا إِلَهِی!- مِنْ أُنَاسٍ طَلَبُوا الْعِزّ بِغَيْرِکَ فَذَلّوا، وَ رَامُوا الثّرْوَةَ مِنْ سِوَاکَ فَافْتَقَرُوا، وَ حَاوَلُوا الِارْتِفَاعَ فَاتّضَعُوا، فَصَحّ بِمُعَايَنَهِ أَمْثَالِهِمْ حَازِمٌ وَفّقَهُ اعْتِبَارُهُ، وَ أَرْشَدَهُ إِلَى طَرِيقِ صَوَابِهِ اخْتِيَارُهُ، فَأَنْتَ يَا مَوْلَایَ دُونَ کُلّ مَسْئُولٍ مَوْضِعُ مَسْأَلَتِی، وَ دُونَ کُلّ مَطْلُوبٍ إِلَيْهِ وَلِيّ حَاجَتِی، أَنْتَ الْمَخْصُوصُ قَبْلَ کُلّ مَدْعُوٍّ بِدَعْوَتِی، لَا يَشْرَکُکَ أَحَدٌ فِی رَجَائِی، وَ لَا يَتّفِقُ أَحَدٌ مَعَکَ فِی دُعَائِی، وَ لَا يَنْظِمُهُ وَ إِيّاکَ نِدَائِی

لَکَ -يَا إِلَهِی- وَحْدَانِيّهُ

28

بریدن از خلق و اتکال بر پروردگار

پروردگارا با بریدن از خلق و اتکال بر تو خود را خالص کرده ام و با همه وجودم به تو رو آورده ام و از آنکه به تو محتاج است خواهش نمی کنم و درخواستم را از کسی که از احسانت بی نیاز نیست برگردانیده ام و دیدم که درخواست حاجت از کسی که خود محتاج است سفاهت و دیوانگی است.

خدای من چه انسان هایی را دیدم که از غیر تو درخواست نمودند و ذلیل شدند و از غیر تو مطالبه ثروت و مال دنیا کردند و فقیر شدند و از غیر تو طلب بالا رفتن و ترقی را نمودند و ضایع شدند. بنابراین با مشاهده این نوع افراد دوراندیشی انسان های آگاه کار صحیح و پسندیده ای است و این دوراندیشی و اتکال بر پروردگار او را به راه درست رهبری خواهد کرد.

پس مولای من تنها تویی پاسخ گوی مشکلات من و نه هرکه از او سئوال می شود و تو رواکننده خواهشم هستی و نه هرکه از او درخواست می شود.

خدایا تو پیش از هرکه خوانده می شود به دعاء من اختصاص داده شده ای و هیچکس در امیدم به تو سهمی ندارد و در خواندنم با تو برابر نمی گردد و دعایم کسی را با تو یکسان قرار نمی دهد.

ص: 177

الْعَدَدِ، وَ مَلَكَهُ الْقُدْرَهِ الصّمَدِ، وَ فَضِيلَهُ الْحَوْلِ وَ الْقُوّهِ، وَ دَرَجَهُ الْعُلُوّ وَ السّوْفْعَهِ. وَ مَنْ سِوَاکَ مَرْحُومٌ فِی عُمُرِهِ، مَغْلُوبٌ عَلَی أَمْرِهِ، مَقْهُورٌ عَلَی شَأْنِهِ، مُخْتَلِفُ الْحَالَاتِ، مُتَنَقّلٌ فِی الصّفَاتِ، فَتَعَالَیْتَ عَنِ الْأَشْبَاهِ وَ الْأَضْدَادِ، وَ تَکَبّرْتَ عَنِ الْأَمْثَالِ وَ الْأَنْدَادِ، فَسُبْحَانَکَ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ.

خداوندا عدد یک و یکتایی مخصوص توست و صفت قدرت صمدانی از آن توست و فضیلت حول و قوّه و درجه بلندی و برتری برای تو می باشد.

و هرکه غیر از تو در تمامی عمرش نیازمند رحمت است و در وضعی که هست مغلوب و مقهور است، حالاتش متفاوت و از جهت صفات در حال انتقال است.

و تو برتر از آنی که شبیه ها و یا اضداد داشته باشی و تو بزرگتر از آنی که کسی همتا و مانندت گردد پس منزّهی تو و نیست خدایی غیر از تو.

ص: 179

(29) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا قُتِّرَ عَلَيْهِ الرّزْقُ

اللّهُمّ إِنّكَ ابْتَلَيْتَنَا فِی أَرْزَاقِنَا بِسُوءِ الظّنّ، وَ فِی آجَالِنَا بِطُولِ الْأَمَلِ حَتّی الْتَمَسْنَا أَرْزَاقَکَ مِنْ عِنْدِ الْمَرْزُوقِينَ، وَ طَمِعْنَا بِ آمَالِنَا فِی أَعْمَارِ الْمُعَمّرِينَ.

فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لَنَا يَقِيناً صَادِقاً تَكْفِينَا بِهِ مِنْ مَئُونَهِ الطّلَبِ، وَ أَلْهِمْنَا ثِقَهً خَالِصَهً تُعْفِينَا بِهَا مِنْ شِدّهِ النّصَبِ، وَ اجْعَلْ مَا صَرّحْتَ بِهِ مِنْ عِدَتِکَ فِی وَحْيِکَ، وَ أَتْبَعْتَهُ مِنْ قَسَمِکَ فِی كِتَابِکَ، قَاطِعاً لِاهْتِمَامِنَا بِالرّزْقِ الّذِی تَكَفّلْتَ بِهِ، وَ حَسْماً لِلِاشْتِغَالِ بِمَا ضَمِنْتَ الْكِفَايَهَ لَهُ، فَقُلْتَ وَ قَوْلُکَ الْحَقّ الْأَصْدَقُ، وَ أَقْسَمْتَ وَ قَسَمُکَ الْأَبَرّ الْأَوْفَی» «وَ فِی السّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَ مَا تُوعَدُونَ»، ثُمّ قُلْتَ: «فَوَ رَبّ السّمَاءِ وَ الْأَرْضِ إِنّهُ لَحَقّ ٌ مِثْلَ مَا أَنّكُمْ تَنْطِقُونَ».

29

در موقعی که وضع اقتصادی حضرت ضعیف می باشد

خداوندا تو ما را در مورد مسائل اقتصادی خویش به سوءظن و در دوران عمرمان به آرزوی طولانی امتحان کردی تا آنجا که به سراغ روزی خوارانت رفتیم و از آنها کمک گرفتیم و به خاطر همین آرزوهای طولانی به آنهایی که عمر دراز کردند طمع نمودیم.

پس بر محمد و آل او درود فرست و به ما یقین درستی عطا فرما تا به وسیله آن از سختی طلب ما را کفایت کنی و به ما اعتماد خالصی عنایت فرما تا به واسطه آن از رنج طلب نگاهمان داری.

خدایا آنچه را به توسط وحی ات وعده داده ای و در کتاب خویش به دنبالش قسم یاد کرده ای و به طور قطع روزی ما را تکفّل نموده ای و ما را با همین ضمانت در کفالت روزیمان به کار و اشتغال واداشته ای برایمان مقرر فرما، و گفته ای و گفتارت حق و راسترین گفتار است و قسم خورده ای و قسمت از هر قسمی نیکوتر و وفاکننده تر است «و فرموده ای: روزی شما و آنچه بدان وعده داده شده در آسمان است.» سپس فرموده ای: قسم به پروردگار آسمان و زمین که آن وعده حق است همانند آنکه شما سخن می گویید.

ص: 181

(30) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الْمَعُونَهِ عَلَی قَضَاءِ الدّيْنِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِیَ الْعَافِيَهَ مِنْ دَيْنٍ تُخْلِقُ بِهِ وَجْهِی، وَ يَحَارُ فِيهِ ذِهْنِی، وَ يَتَشَعّبُ لَهُ فِكْرِی، وَ يَطُولُ بِمُمَارَسَتِهِ شُغْلِی. وَ أَعُوذُ بِكَ، يَا رَبّ، مِنْ هَمّ الدّيْنِ وَ فِكْرِهِ، وَ شُغْلِ الدّيْنِ وَ سَهَرِهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِی مِنْهُ، وَ أَسْتَجِيرُ بِكَ، يَا رَبّ، مِنْ ذِلّتِهِ فِی الْحَيَاهِ، وَ مِنْ تَبِعَتِهِ بَعْدَ الْوَفَاهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنی مِنْهُ بِوُسْعٍ فَاضِلٍ أَوْ كَفَافٍ وَاصِلٍ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْجُبْنِی عَنِ السّرَفِ وَ الِازْدِيَادِ، وَ قَوّمْنِی بِالْبَذْلِ وَ الِاقْتِصَادِ، وَ عَلّمْنِی حُسْنَ التّقْدِيرِ، وَ اقْبِضْنِی بِلُطْفِكَ عَنِ التّبْذِيرِ، وَ أَجْرِ مِنْ أَسْبَابِ الْحَلَالِ أَرْزَاقِی، وَ وَجّهْ فِی أَبْوَابِ الْبِرّ إِنْفَاقِی، وَ ازْوِ عَنّی مِنَ الْمَالِ مَا يُحْدِثُ لِی مَخِيلَهً أَوْ تَأَدّياً إِلَی بَغْيٍ أَوْ مَا أَتَعَقّبُ مِنْهُ طُغْيَاناً.

30

کمک خواستن برای پرداخت قرض

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، و مرا از زیربار قرضی که سبب آبروریزی ام شود و ذهنم را مشغول دارد و فکرم را پریشان کند و چاره اندیشی مرا طولانی سازد رهایی بخش.

خدایا به تو پناه می برم از اندوه قرض و فکر کردن درباره آن و از کار قرض و بی خوابی که همراه دارد پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا از قرض پناهم ده و از تو مدد می جویم ای پروردگارم از ذلت و زبونی قرض در زندگی و از تبعات آن پس از مرگ پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا به روزی فراوان یا به اندازه کفاف و در دسترس برخوردار فرما.

الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا از اسراف و زیاده روی بازدار و به بذل و بخشش و رعایت اقتصاد مقاومم ساز. و به من عقل معاش ده و اقتصاد سالم را بیاموز و به لطفت مرا از زیاده روی در صرف مال برحذر دار و روزی ام را از طریق حلال به جریان انداز و توفیقم ده تا انفاق و خرج کردنم در راه خیر باشد و آن ثروتی که باعث شود که مغرور شوم و طغیان کنم و دیگران را مورد ستم خویش قرار دهم از من بگیر.

ص: 183

اللّهُمّ حَبّبْ إِلَىّ صُحْبَةَ الْفُقَرَاءِ، وَ أَعِنّى عَلَى صُحْبَتِهِمْ بِحُسْنِ الصّبْرِ، وَ مَا زَوَيْتَ عَنّى مِنْ مَتَاعِ الدّنْيَا الْفَانِيَهِ فَاذْخَرْهُ لِى فِى خَزَائِنِکَ الْبَاقِيَهِ، وَ اجْعَلْ مَا خَوّلْتَنِى مِنْ حُطَامِهَا، وَ عَجّلْتَ لِى مِنْ مَتَاعِهَا بُلْغَةً إِلَى جِوَارِکَ وَ وُصْلَةً إِلَى قُرْبِکَ وَ ذَرِيعَةً إِلَى جَنّتِکَ، إِنّکَ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ، وَ أَنْتَ الْجَوَادُ الْکَرِيمُ.

پروردگارا علاقه هم صحبتی با فقراء را در دلم انداز و در این مسیر صبر نیکو به من عطا فرما و آنچه از متاع بی ارزش و نابود شدنی دنیا از من گرفتی آنها را برای جهان آخرت برایم ذخیره نما و آنچه از دارایی دنیا به من عنایت کرده ای و آنچه از مال دنیا برایم پیش انداخته ای وسیله رسیدن به جوار رحمتت و پیوستن به قربت و راهی به سوی بهشتت قرار ده زیرا که تو صاحب فضل و کرم بزرگی هستی و تویی جواد و کریم.

ص: 185

## (31) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی ذِكْرِ التّوْبَهِ وَ طَلَبِهَا

اللّهُمّ يَا مَنْ لَا يَصِفُهُ نَعْتُ الْوَاصِفِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يُجَاوِزُهُ رَجَاءُ الرّاجِينَ، وَ يَا مَنْ لَا يَضِيعُ لَدَيْهِ أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ، وَ يَا مَنْ هُوَ مُنْتَهَى خَوْفِ الْعَابِدِينَ، وَ يَا مَنْ هُوَ غَايَهُ خَشْيَهِ الْمُتّقِينَ، هَذَا مَقَامُ مَنْ تَدَاوَلَتْهُ أَيْدِی الذّنُوبِ، وَ قَادَتْهُ أَزِمّهُ الْخَطَايَا، وَ اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِ الشّيْطَانُ، فَقَصّرَ عَمّا أَمَرْتَ بِهِ تَفْرِيطاً، وَ تَعَاطَی مَا نَهَيْتَ عَنْهُ تَغْرِيراً، كَالْجَاهِلِ بِقُدْرَتِكَ عَلَيْهِ، أَوْ كَالْمُنْكِرِ فَضْلَ إِحْسَانِكَ إِلَيْهِ حَتّی إِذَا انْفَتَحَ لَهُ بَصَرُ الْهُدَی، وَ تَقَشّعَتْ عَنْهُ سَحَائِبُ الْعَمَی، أَحْصَی مَا ظَلَمَ بِهِ نَفْسَهُ، وَ فَكّرَ فِيمَا خَالَفَ بِهِ رَبّهُ، فَرَأَی كَبِيرَ عِصْيَانِهِ كَبِيراً وَ جَلِيلَ مُخَالَفَتِهِ جَلِيلًا، فَأَقْبَلَ نَحْوَكَ مُؤَمّلًا لَكَ، مُسْتَحْيِياً مِنْكَ، وَ وَجّهَ رَغْبَتَهُ إِلَيْكَ ثِقَهً بِكَ، فَأَمّكَ بِطَمَعِهِ يَقِيناً، وَ قَصَدَكَ بِخَوْفِهِ إِخْلَاصاً، قَدْ خَلَا

31

درخواست توفیق توبه

خدایا، ای کسی که توصیف کنندگانت قادر به وصفت نیستند و ای آنکه امید امیدواران از او تجاوز نمی کند و ای کسی که در محضرش اجر نیکوکاران ضایع نمی گردد و ای آنکه اهل عبادت از او بیم دارند و اهل تقوی از او در خوف و خشیت می باشند.

بارالها در درگاهت کسی ایستاده که دست های گنهکارش را به سویت باز نموده و خطاها وی را بدینجا کشانده اند و شیطان بر او غلبه نموده و نسبت به آنچه فرمان داده ای سهل انگاری کرده و آنچه نهی کرده ای از روی غرور انجام داده. همانند کسی که به توانایی ات نادان بوده و یا مثل کسی که منکر فضل و احسانت به او بوده تا آنجا که دیده هدایت برایش گشوده شده و ابرهای کوردلی از مقابلش کنار رفته و به شمارش ظلم بر نفس خویش اقدام نموده و به آنچه با خدای خویش مخالفت کرده به فکر فرو رفته و گناه بزرگش را بزرگ و مخالفت عظیمش را عظیم دیده است. به امیدی به تو روی آورده در حالی که از رویت شرمنده است و به خاطر اطمینان به تو به سویت متمایل گشته و با باوری محکم طمع به تو نموده و از روی اخلاص با ترسش قصد تو کرده.

ص: 187

طَمَعُهُ مِنْ كُلّ مَطْمُوعٍ فِيهِ غَيْرِکَ، وَ أَفْرَخَ رَوْعُهُ مِنْ كُلّ مَحْذُورٍ مِنْهُ سِوَاکَ، فَمَثَلَ بَيْنَ يَدَيْکَ مُتَضَرّعاً، وَ غَمّضَ بَصَرَهُ إِلَى الْأَرْضِ مُتَخَشّعاً، وَ طَأْطَأَ رَأْسَهُ لِعِزّتِکَ مُتَذَلّلًا، وَ أَبَثّکَ مِنْ سِرّهِ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنْهُ خُضُوعاً، وَ عَدّدَ مِنْ ذُنُوبِهِ مَا أَنْتَ أَحْصَى لَهَا خُشُوعاً، وَ اسْتَغَاثَ بِکَ مِنْ عَظِيمِ مَا وَقَعَ بِهِ فِى عِلْمِکَ، وَ قَبِيحِ مَا فَضَحَهُ فِى حُکْمِکَ، مِنْ ذُنُوبٍ أَدْبَرَتْ لَذّاتُهَا فَذَهَبَتْ، وَ أَقَامَتْ تَبِعَاتُهَا فَلَزِمَتْ، لَا يُنْکِرُ -يَا إِلَهِى- عَدْلَکَ إِنْ عَاقَبْتَهُ، وَ لَا يَسْتَعْظِمُ عَفْوَکَ إِنْ عَفَوْتَ عَنْهُ وَ رَحِمْتَهُ، لِأَنّکَ الرّبّ الْکَرِيمُ الّذِى لَا يَتَعَاظَمُهُ غُفْرَانُ الذّنْبِ الْعَظِيمِ. اللّهُمّ فَهَا أَنَا ذَا قَدْ جِئْتُکَ مُطِيعاً لِأَمْرِکَ فِيمَا أَمَرْتَ بِهِ مِنَ الدّعَاءِ، مُتَنَجّزاً وَعْدَکَ فِيمَا وَعَدْتَ بِهِ مِنَ الْإِجَابَهِ، إِذْ تَقُولُ: «ادْعُونِى أَسْتَجِبْ لَکُمْ». اللّهُمّ فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْقِنِى بِمَغْفِرَتِکَ کَمَا لَقِيتُکَ بِإِقْرَارِى، وَ ارْفَعْنِى عَنْ مَصَارِعِ الذّنُوبِ کَمَا وَضَعْتُ لَکَ نَفْسِى، وَ اسْتُرْنِى بِسِتْرِکَ کَمَا تَأَنّيْتَنِى عَنِ الِانْتِقَامِ مِنّى. اللّهُمّ وَ ثَبّتْ فِى طَاعَتِکَ نِيّتِى، وَ أَحْکِمْ فِى عِبَادَتِکَ بَصِيرَتِى، وَ وَفّقْنِى مِنَ الْأَعْمَالِ لِمَا تَغْسِلُ بِهِ دَنَسَ الْخَطَايَا عَنّى، وَ تَوَفّنِى عَلَى مِلّتِکَ وَ مِلّهِ نَبِيّکَ مُحَمّدٍ -عَلَيْهِ السّلَامُ- إِذَا تَوَفّيْتَنِى. اللّهُمّ إِنّى أَتُوبُ إِلَيْکَ فِى

در حالی که دل او از هر طمعی نسبت به غیر تو خالی است و از هرچه ترس آور است جز ترس از تو ندارد.

الها این بندگان گنهکار در حال گریه و زاری به درگاهت ایستاده و از روی خشوع چشم به زمین دوخته و ذلیلانه سر به زیر افکنده و با خضوع راز دلش را که بدان آگاه تری آشکار نموده و با خشوع تعداد گناهانش که تعدادش نزدت بهتر روشن است شمرده و نسبت به گناهان بزرگی که مرتکب شده به درگاهت استغانه نموده، همان گناهانی که در علم تو او را تباه ساخته و در فرمان تو او را رسوا ساخته و همان گناهانی که لذاتش گذشته و تبعات و گرفتاری هایش باقی مانده.

ای خدای من اگر این بنده گنهکارت را کیفر دهی عدلت را انکار نمی کند و اگر از وی درگذری و به او رحمت فرستی عفو تو را به خاطر رحمت واسعه ات بزرگ نمی شمارد چه آنکه تو آن پروردگار کریمی که آمرزش گناه بزرگ در نظرت بزرگ جلوه نمی کند.

خدایا اینک این منم که به قصد اطاعت فرمانت درخصوص دعا که بدان امر فرموده ای به حضورت آمده ام در حالی که قاطعانه می خواهم به وعده ات در مسئله استجابت دعا وفا کنی آنجا که می فرمایی «مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را».

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و مرا مشمول رحمتت گردان همان طور که من با اعتراف به گناه خود روی به تو آورده ام و مرا از ذلت گناهان بالا بر همان گونه که خود را ذلیل تو کرده ام و مرا در پرده رحمتت بپوشان همان طور که در انتقام گرفتن از من درنگ نمودی.

خدایا نیتم را در فرمانبری ات ثابت بدار و بصیرت و آگاهی ام را در بندگی ات استوار گردان و مرا به کارهایی توفیق ده که به وسیله آنها از چرک گناهان پاکیزه ام گردانی و در هنگام مرگ به دین خودت و آئین حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم جانم را بگیری.

مَقَامِی هَذَا مِنْ کَبَائِرِ ذُنُوبِی وَ صَغَائِرِهَا، وَ بَوَاطِنِ سَیِّئَاتِی وَ ظَوَاهِرِهَا، وَ سَوَالِفِ زَلّاتِی وَ حَوَادِثِهَا، تَوْبَهَ مَنْ لَا یُحَدّثُ نَفْسَهُ بِمَعْصِیَهٍ، وَ لَا یُضْمِرُ أَنْ یَعُودَ فِی خَطِیئَهٍ، وَ قَدْ قُلْتَ -یَا إِلَهِی- فِی مُحْکَمِ کِتَابِکَ: إِنّکَ تَقْبَلُ التّوْبَهَ عَنْ عِبَادِکَ، وَ تَعْفُو عَنِ السّیّئَاتِ، وَ تُحِبّ التّوّابِینَ، فَاقْبَلْ تَوْبَتِی کَمَا وَعَدْتَ، وَ اعْفُ عَنْ سَیّئَاتِی کَمَا ضَمِنْتَ، وَ أَوْجِبْ لِی مَحَبّتَکَ کَمَا شَرَطْتَ، وَ لَکَ -یَا رَبّ- شَرْطِی أَلّا أَعُودَ فِی مَکْرُوهِکَ، وَ ضَمَانِی أَنْ لَا أَرْجِعَ فِی مَذْمُومِکَ، وَ عَهْدِی أَنْ أَهْجُرَ جَمِیعَ مَعَاصِیکَ. اللّهُمّ إِنّکَ أَعْلَمُ بِمَا عَمِلْتُ فَاغْفِرْ لِی مَا عَلِمْتَ، وَ اصْرِفْنِی بِقُدْرَتِکَ إِلَی مَا أَحْبَبْتَ. اللّهُمّ وَ عَلَیّ تَبِعَاتٌ قَدْ حَفِظْتُهُنّ، وَ تَبِعَاتٌ قَدْ نَسِیتُهُنّ، وَ کُلّهُنّ بِعَیْنِکَ الّتِی لَا تَنَامُ، وَ عِلْمِکَ الّذِی لَا یَنْسَی، فَعَوّضْ مِنْهَا أَهْلَهَا، وَ احْطُطْ عَنّی وِزْرَهَا، وَ خَفّفْ عَنّی ثِقْلَهَا، وَ اعْصِمْنِی مِنْ أَنْ أُقَارِفَ مِثْلَهَا.

اللّهُمّ وَ إِنّهُ لَا وَفَاءَ لِی بِالتّوْبَهِ إِلّا بِعِصْمَتِکَ، وَ لَا اسْتِمْسَاکَ لِی عَنِ الْخَطَایَا إِلّا عَنْ قُوّتِکَ، فَقَوّنِی بِقُوّهٍ کَافِیَهٍ، وَ تَوَلّنِی بِعِصْمَهٍ مَانِعَهٍ. اللّهُمّ أَیّمَا عَبْدٍ تَابَ إِلَیْکَ وَ هُوَ فِی عِلْمِ الْغَیْبِ عِنْدَکَ فَاسِخٌ لِتَوْبَتِهِ، وَ عَائِدٌ فِی ذَنْبِهِ وَ خَطِیئَتِهِ، فَإِنّی أَعُوذُ بِکَ أَنْ أَکُونَ کَذَلِکَ، فَاجْعَلْ تَوْبَتِی هَذِهِ

بار پروردگارا در این حالی که هستم به سویت توبه می نمایم، توبه از گناهان بزرگ و گناهان کوچکم و از لغزش های پنهانی و آشکارم و زشتکاری های گذشته و حالم مانند توبه کاری که خاطره هیچ معصیتی را از فکر و ذهنش و از صفحه دلش نمی گذراند و لحظه ای نمی اندیشد که دوباره به خطایش برگردد.

و تو ای خدای من در کتاب محکم و استوار خود فرموده ای که توبه را از بندگانت می پذیری و از گناهانشان می گذری و توبه کاران مداوم را دوست می داری. پس توبه ام را بپذیر همان طور که وعده داده ای و مرا عفو کن همان گونه که ضمانت کرده ای و همان طور که شرط کرده ای محبت و دوستی خود را برای من واجب گردان.

پروردگارم، شرط من با تو این است که آنچه تو نمی پسندیدی بدان بازنگردم و تعهّد من آنکه به کاری که نزد تو مذموم است رجوع ننمایم و پیمان من اینکه از جمیع گناهان دوری گزینم.

خداوندا تو به آنچه من انجام داده ام داناتری، پس آنچه از من می دانی ببخش و به نیرویت مرا به آنچه دوست داری بازگردان.

الها بر گردن من بار معاصی و لغزش هایی است که بعضی را یاد دارم و بعضی را فراموش کرده ام و همه آنها مقابل چشم توست که هیچ گاه به خواب نمی رود و در نزد علم توست که هیچ وقت به فراموشی سپرده نمی شود.

پس در برابر آن گرفتاری ها به صاحبانش عوض ده و سنگینی آنها را از دوش من بردار و بارم را سبک کن و مرا از اینکه به امثال آن گرفتاری ها نزدیک و آلوده شوم حفظ کن.

پروردگارا حقیقت این است که من وفادار به توبه نمی مانم مگر به حفظ و نگهداری تو و جز با نیرویت توانایی ترک گناه را ندارم پس مرا به نیرویی کافی نیرومند گردان و با حفظی که مرا مانع از گناه می شود سرپرستی ام فرما.

الها هر بنده ای که توبه کرده و به سویت آمده در حالی که تو براساس علم غیبت می دانی که او توبه شکن است و دوباره به گناه خویش باز می گردد، اینک من به تو پناه می برم که این گونه باشم.

ص: 191

تَوْبَةً لَا أَحْتَاجُ بَعْدَهَا إِلَى تَوْبَةٍ، تَوْبَةً مُوجِبَةً لِمَحْوِ مَا سَلَفَ، وَ السّلَامَهِ فِيمَا بَقِىَ. اللّهُمّ إِنّى أَعْتَذِرُ إِلَيْکَ مِنْ جَهْلِى، وَ أَسْتَوْهِبُکَ سُوءَ فِعْلِى، فَاضْمُمْنِى إِلَى کَنَفِ رَحْمَتِکَ تَطَوّلًا، وَ اسْتُرْنِى بِسِتْرِ عَافِيَتِکَ تَفَضّلًا. اللّهُمّ وَ إِنّى أَتُوبُ إِلَيْکَ مِنْ کُلّ مَا خَالَفَ إِرَادَتَکَ، أَوْ زَالَ عَنْ مَحَبّتِکَ، مِنْ خَطَرَاتِ قَلْبِى، وَ لَحَظَاتِ عَيْنِى، وَ حِکَايَاتِ لِسَانِى، تَوْبَةً تَسْلَمُ بِهَا کُلّ جَارِحَهٍ عَلَى حِيَالِهَا مِنْ تَبِعَاتِکَ، وَ تَأْمَنُ مِمَا يَخَافُ الْمُعْتَدُونَ مِنْ أَلِيمِ سَطَوَاتِکَ. اللّهُمّ فَارْحَمْ وَحْدَتِى بَيْنَ يَدَيْکَ، وَ وَجِيبَ قَلْبِى مِنْ خَشْيَتِکَ، وَ اضْطِرَابَ أَرْکَانِى مِنْ هَيْبَتِکَ، فَقَدْ أَقَامَتْنِى يَا رَبّ! ذُنُوبِى مَقَامَ الْخِزْيِ بِفِنَائِکَ، فَإِنْ سَکَتّ لَمْ يَنْطِقْ عَنّى أَحَدٌ، وَ إِنْ شَفَعْتُ فَلَسْتُ بِأَهْلِ الشّفَاعَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ شَفّعْ فِى خَطَايَاىَ کَرَمَکَ، وَ عُدْ عَلَى سَيّئَاتِى بِعَفْوِکَ، وَ لَا تَجْزِنِى جَزَائِى مِنْ عُقُوبَتِکَ، وَ ابْسُطْ عَلَىّ طَوْلَکَ، وَ جَلّلْنِى بِسِتْرِکَ، وَ افْعَلْ بِى فِعْلَ عَزِيزٍ تَضَرّعَ إِلَيْهِ عَبْدٌ ذَلِيلٌ فَرَحِمَهُ، أَوْ غَنِىّ تَعَرّضَ لَهُ عَبْدٌ فَقِيرٌ فَنَعَشَهُ. اللّهُمّ لَا خَفِيرَ لِى مِنْکَ فَلْيَخْفُرْنِى عِزّکَ، وَ لَا شَفِيعَ لِى إِلَيْکَ فَلْيَشْفَعْ لِى فَضْلُکَ، وَ قَدْ أَوْجَلَتْنِى خَطَايَاىَ فَلْيُؤْمِنّى عَفْوُکَ. فَمَا کُلّ مَا نَطَقْتُ بِهِ عَنْ

پس توبه مرا توبه ای قرار ده که پس از آن، نیازی به توبه ای دیگر نداشته و باعث محو گناهان گذشته و سالم ماندن در بقیه روزهای عمرم باشند.

پروردگارا درباره نادانی خویش از تو معذرت می خواهم و آرزومندم که بدرفتاری مرا ببخشی پس از روی لطف و کرمت مرا در پناه رحمتت قرار ده و از روی فضل و بزرگواری ات مرا با پوشش عافیتت بپوشان.

خدایا از آنچه برخلاف اراده ات عمل کرده ام به درگاهت توبه می کنم، از قبیل اندیشه های دل و نگاه های زیرچشمی و حرف هایی که زده ام، توبه ای که بر اثر آن، یک یک اعضا و جوارحم به طور جداگانه از عقوبت های تو سالم بماند و از قهرها و سختگیری های دردناکت که بیدادگران از آن می هراسند آسوده باشند.

پروردگارا اینک به تنهایی ام در پیشگاهت و بر تپش قلبم از ترس تو و لرزه اعضای بدنم از هیبتت بر من رحم کن زیرا ای خدای من گناهانم مرا در درگاهت به زبونی کشانده و اگر خاموش شوم کسی درباره ام حرف نمی زند و اگر به جستجوی واسطه و شفیعی برخیزم سزاوار شفاعت نیستم.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و کرمت را در لغزش هایم شفیع گردان و به وسیله عفو و گذشت خود گناهانم را ببخش و مرا به مجازاتی که سزاوار آن هستم و آن عذاب توست مجازاتم مفرما. و چتر احسانت را بر سرم بگستران و مرا به پوشش خویش بپوشان، و با من همانند شخص قدرتمندی که بنده ای ذلیل زاری کنان به درگاهش شتافته و آنگاه آن قدرتمند او را مورد لطف و رحمت خویش قرار داده رفتار فرما و یا همانند توانگری برخورد کن که بنده ای فقیر به وی روی آورده و آن توانگر او را از خاک برداشته و نیازش را رفع می نماید.

پروردگارا مرا از عذاب تو پناهی نیست بنابراین عزّتت پناهگاه من است و مرا به سوی تو شفیعی نیست پس فضل تو باید شفیعم شود و گناهانم مرا ترسانیده پس عفو تو باید امانم دهد.

جَهْلٍ مِنّی بِسُوءِ أَثَرِی، وَ لَا نِسْیَانٍ لِمَا سَبَقَ مِنْ ذَمِیمِ فِعْلِی، لَکِنْ لِتَسْمَعَ سَمَاؤُکَ وَ مَنْ فِیهَا وَ أَرْضُکَ وَ مَنْ عَلَیْهَا مَا أَظْهَرْتُ لَکَ مِنَ النّدَمِ، وَ لَجَأْتُ إِلَیْکَ فِیهِ مِنَ التّوْبَهِ، فَلَعَلّ بَعْضَهُمْ بِرَحْمَتِکَ یَرْحَمُنِی لِسُوءِ مَوْقِفِی، أَوْ تُدْرِکُهُ اَلرّقّهُ عَلَیّ لِسُوءِ حَالِی فَیَنَالَنِی مِنْهُ بِدَعْوَهٍ هِیَ أَسْمَعُ لَدَیْکَ مِنْ دُعَائِی، أَوْ شَفَاعَهٍ أَوْکَدُ عِنْدَکَ مِنْ شَفَاعَتِی، تَکُونُ بِهَا نَجَاتِی مِنْ غَضَبِکَ وَ فَوْزَتِی بِرِضَاکَ. اللّهُمّ إِنْ یَکُنِ النّدَمُ تَوْبَهً إِلَیْکَ فَأَنَا أَنْدَمُ النّادِمِینَ، وَ إِنْ یَکُنِ التّرْکُ لِمَعْصِیَتِکَ إِنَابَهً فَأَنَا أَوّلُ الْمُنِیبِینَ، وَ إِنْ یَکُنِ الِاسْتِغْفَارُ حِطّهً لِلذّنُوبِ فَإِنّی لَکَ مِنَ الْمُسْتَغْفِرِینَ. اللّهُمّ فَکَمَا أَمَرْتَ بِالتّوْبَهِ، وَ ضَمِنْتَ الْقَبُولَ، وَ حَثَثْتَ عَلَی الدّعَاءِ، وَ وَعَدْتَ الْإِجَابَهَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْبَلْ تَوْبَتِی، وَ لَا تَرْجِعْنِی مَرْجِعَ الْخَیْبَهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، إِنّکَ أَنْتَ التّوّابُ عَلَی الْمُذْنِبِینَ، وَ الرّحِیمُ لِلْخَاطِئِینَ الْمُنِیبِینَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا هَدَیْتَنَا بِهِ، وَ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، کَمَا اسْتَنْقَذْتَنَا بِهِ، وَ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تَشْفَعُ لَنَا یَوْمَ الْقِیَامَهِ وَ یَوْمَ الْفَاقَهِ إِلَیْکَ، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ هُوَ عَلَیْکَ یَسِیرٌ.

الها آنچه بر زبان راندم نه از آن جهت است که نسبت به بدکاری ام جاهل هستم و نه از روی فراموشی درباره کارهای زشت گذشته ام می باشد. بلکه بدین خاطر است که آسمانت و هرکه در آن ساکن است و زمینت و هرچه بر روی آن است ندامت و توبه مرا در پیشگاهت بشنوند. تا شاید برخی از آنان به رحمت و مهربانی ات بر من رقّت آورند و بر من ترحم کنند.

آنگاه از جانب آنان دعایی به من رسد که از دعاهای من در نزد تو شنیدنی تر و به اجابت نزدیک تر باشد، یا شفاعتی دست دهد که به نزد تو از شفاعت من استوارتر به شمار آید تا به وسیله آن نجات من از خشم تو و دستیابی ام به رضایتت حاصل گردد.

خدایا اگر ندامت توبه است هم اینک من از نادم ترین نادمانم و اگر ترک گناه توبه است من اولین توبه کننده ام و اگر درخواست آمرزش سبب ریختن گناهان است من از درگاهت جزء درخواست کنندگان آمرزشم.

بارالها همان طور که فرمان به توبه داده ای و قبولی آن را ضمانت کرده ای و بر دعا کردن تشویق فرموده ای و وعده اجابت داده ای پس بر محمد و آل او درود فرست و توبه مرا قبول کن و مرا با نومیدی از رحمتت باز مگردان زیرا که تو بر گنهکاران بخشاینده ای و بر خطاکاران که در حال توبه اند، مهربان می باشی.

الها بر محمد و آل او درود فرست همان طور که به وسیله آن گرامی ما را هدایت کردی و بر محمد و آل او درود فرست چنان که ما را به وسیله آن حضرت از گمراهی رهایی بخشیدی و بر محمد و آل او درود فرست آنچنان درودی که ما را در روز قیامت و در روز نیازمندی به تو شفاعت نماید زیرا که تو بر هر چیز توانایی و برایت آسان است.

(32) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ بَعْدَ الْفَرَاغِ مِنْ صَلَاهِ اللّيْلِ لِنَفْسِهِ فِی الِاعْتِرَافِ بِالذّنْبِ

اللّهُمّ يَا ذَا الْمُلْكِ الْمُتَأَبّدِ بِالْخُلُودِ وَ السّلْطَانِ الْمُمْتَنِعِ بِغَيْرِ جُنُودٍ وَ لَا أَعْوَانٍ، وَ الْعِزّ الْبَاقِی عَلَی مَرّ الدّهُورِ وَ خَوَالِی الْأَعْوَامِ وَ مَوَاضِی الْأَزمَانِ وَ الْأَيّامِ، عَزّ سُلْطَانُکَ عِزّاً لَا حَدّ لَهُ بِأَوّلِيّهِ، وَ لَا مُنْتَهَی لَهُ بِآخِرِيّهِ، وَ اسْتَعْلَی مُلْکُکَ عَلُوّاً سَقَطَتِ الْأَشْيَاءُ دُونَ بُلُوغِ أَمَدِهِ، وَ لَا يَبْلُغُ أَدْنَی مَا اسْتَأْثَرْتَ بِهِ مِنْ ذَلِکَ أَقْصَی نَعْتِ النّاعِتِينَ. ضَلّتْ فِيکَ الصّفَاتُ، وَ تَفَسّخَتْ دُونَکَ النّعُوتُ، وَ حَارَتْ فِی کِبْرِيَائِکَ لَطَائِفُ الْأَوْهَامِ، کَذَلِکَ أَنْتَ اللّهُ الْأَوّلُ فِی أَوّلِيّتِکَ، وَ عَلَی ذَلِکَ أَنْتَ دَائِمٌ لَا تَزُولُ. وَ أَنَا الْعَبْدُ الضّعِيفُ عَمَلًا، الْجَسِيمُ أَمَلًا، خَرَجَتْ مِنْ يَدِی أَسْبَابُ الْوُصُلَاتِ إِلّا مَا وَصَلَهُ رَحْمَتُکَ، وَ تَقَطّعَتْ عَنّی عِصَمُ الْآمَالِ

32

دعای بعد از نماز شب

الها ای که صاحب سلطنت جاودانه ای و توانائی ات بدون نیاز به سپاهیان و پشتیبانهاست و ای کسی که عزتت همیشگی است و در گردش روزگار و گذشت سالها و سپری شدن زمانها پاینده است.

توانایی ات آنچنان است که اول و آخر ندارد و در تمام اعصار جلوه گر است و سلطنت آنچنان بلندمرتبه است که همه چیز پیش آنکه زمانش به پایان برسد ساقط شده است و بالاترین نوع توصیفی که بندگانت از تو می کنند به پائین ترین مرتبه بزرگواری ات نمی رسد. توصیف کردنها درباره ات گمراه و صفت ها نزدت از هم گسسته اند و افکار لطیف در برابر کبریایی ات سرگردانند.

آری تویی خدایی که در اولیّت خود اوّلی و بر همین حساب تو همیشه ای زیرا که زوال نمی پذیری و منم بنده ای که در عمل ضعیفم و آرزوی بزرگ و دراز دارم، اسباب و وسایل پیوندها از دستم بیرون رفته و تنها رحمت توست که آنها را پیوند داده است و رشته های آمال از من قطع شده و فقط به عفو تو چنگ زده ام.

خدایا طاعت و بندگی ام کم و معصیت و نافرمانی ام که بدان اقرار نمایم فراوان است و برایت سخت نیست که این بنده گنهکارت را عفو کنی پس مرا عفو کن.

ص: 197

إِلّا مَا أَنَا مُعْتَصِمٌ بِهِ مِنْ عَفْوِکَ. قَلّ عِنْدِی مَا أَعْتَدّ بِهِ مِنْ طَاعَتِکَ، و کَثُرَ عَلَیّ مَا أَبُوءُ بِهِ مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ لَئِنْ یَضِیقَ عَلَیْکَ عَفْوٌ عَنْ عَبْدِکَ وَ إِنْ أَسَاءَ، فَاعْفُ عَنّی. اللّهُمّ وَ قَدْ أَشْرَفَ عَلَی خَفَایَا الْأَعْمَالِ عِلْمُکَ، وَ انْکَشَفَ کُلّ مَسْتُورٍ دُونَ خُبْرِکَ، وَ لَا تَنْطَوِی عَنْکَ دَقَائِقُ الْأُمُورِ، وَ لَا تَعْزُبُ عَنْکَ غَیّبَاتُ السّرَائِرِ. وَ قَدِ اسْتَحْوَذَ عَلَیّ عَدُوّکَ الّذِی اسْتَنْظَرَکَ لِغَوَایَتِی فَأَنْظَرْتَهُ، وَ اسْتَمْهَلَکَ إِلَی یَوْمِ الدّینِ لِإِضْلَالِی فَأَمْهَلْتَهُ، فَأَوْقَعَنِی، وَ قَدْ هَرَبْتُ إِلَیْکَ مِنْ صَغَائِرِ ذُنُوبٍ مُوبِقَهٍ، وَ کَبَائِرِ أَعْمَالٍ مُرْدِیَهٍ حَتّی إِذَا قَارَفْتُ مَعْصِیَتَکَ، وَ اسْتَوْجَبْتُ بِسُوءِ سَعْیِی سَخْطَتَکَ، فَتَلَ عَنّی عِذَارَ غَدْرِهِ، وَ تَلَقّانِی بِکَلِمَهِ کُفْرِهِ، وَ تَوَلّی الْبَرَاءَهَ مِنّی، وَ أَدْبَرَ مُوَلّیاً عَنّی، فَأَصْحَرَنِی لِغَضَبِکَ فَرِیداً، وَ أَخْرَجَنِی إِلَی فِنَاءِ نَقِمَتِکَ طَرِیداً، لَا شَفِیعٌ یَشْفَعُ لِی إِلَیْکَ، وَ لَا خَفِیرٌ یُؤْمِنُنِی عَلَیْکَ، وَ لَا حِصْنٌ یَحْجُبُنِی عَنْکَ، وَ لَا مَلَاذٌ أَلْجَأُ إِلَیْهِ مِنْکَ. فَهَذَا مَقَامُ الْعَائِذِ بِکَ، وَ مَحَلّ الْمُعْتَرِفِ لَکَ، فَلَا یَضِیقَنّ عَنّی فَضْلُکَ، وَ لَا یَقْصُرَنّ دُونِی عَفْوُکَ، وَ لَا أَکُنْ أَخْیَبَ عِبَادِکَ التّائِبِینَ، وَ لَا أَقْنَطَ وُفُودِکَ الْآمِلِینَ، وَ اغْفِرْ لِی، إِنّکَ خَیْرُ الْغَافِرِینَ. اللّهُمّ إِنّکَ أَمَرْتَنِی فَتَرَکْتُ، وَ نَهَیْتَنِی فَرَکِبْتُ، وَ

پروردگارا بر اعمال پنهانی من احاطه علمی داری و هر کار مخفی من با آگاهی ات آشکار است و چیزی از کارهای دقیق و ریز از نظرت پنهان نیست و رازهای مخفی از تو پوشیده نمی باشد.

پروردگارا دشمن تو (شیطان) برای گمراه شدنم از تو مهلت خواسته و تو او را مهلت داده ای او بر من دست یافته در حالی که برای گمراهی من تا روز قیامت مهلت خواسته و تو به او مهلت داده ای و من از گناهان کوچک و نابودکننده و گناهان بزرگ و تباه سازنده به سویت آمدم او بر من چیره شد و هنگامی که به نافرمانی ات مشغول شدم و به خاطر بدرفتاری ام استحقاق دوری از رحمتت را سزاوار گشتم نیرنگش را از من برداشت و با حرف های کفرآمیز با من روبه رو شد و از من بیزاری جست و پشت به من کرده و رفت و مرا در صحرای گمراهی در برابر خشم تو تنها گذاشت و رانده شده درگاهت و گرفتار نقمتت نمود.

الها کسی را ندارم که به پیشگاهت شفیع آورم و نه کسی را دارم که مرا در برابرت ایمن دهد و نه پایگاه محکمی دارم که مرا از تو پنهان نماید و نه پناهگاهی است که از تو به آن پناه برم.

پس اینجا محل پناه آوردن است و جای اعتراف به توست بنابراین فضلت را از من مضایقه مکن و عفوت را درباره من دریغ مفرما و من از جمله بی بهره ترین بندگان توبه کننده و نومیدترین آنهایی که به درگاهت روی می آورند نباشم. مرا ببخش که تو بهترین بخشاینده ای.

خدایا تو مرا فرمان دادی تخلّف کردم و مرا نهی فرمودی انجام دادم و افکار بدم لغزش ها را برایم آرایش داد و می لغزیدم و تقصیر کردم.

الها برای روزه داری ام روزی را شاهد نمی گیرم و برای نماز شب و تهجّدم شبی را پناه نمی طلبم و انتظار ستایش برای کارهای مستحبی که کرده ام ندارم جز واجبات که اگر کسی آنها را ضایع کند نابود خواهد شد.

سَوّلَ لِیَ الْخَطَاءَ خَاطِرُ السّوءِ فَفَرّطْتُ. وَ لَا أَسْتَشْهِدُ عَلَی صِیَامِی نَهَاراً، وَ لَا أَسْتَجِیرُ بِتَهَجّدِی لَیْلًا، وَ لَا تُثْنِی عَلَیّ بِإِحْیَائِهَا سُنّهُ حَاشَا فُرُوضِکَ الّتِی مَنْ ضَیّعَهَا هَلَکَ. وَ لَسْتُ أَتَوَسّلُ إِلَیْکَ بِفَضْلِ نَافِلَهٍ مَعَ کَثِیرِ مَا أَغْفَلْتُ مِنْ وَظَائِفِ فُرُوضِکَ، وَ تَعَدّیْتُ عَنْ مَقَامَاتِ حُدُودِکَ إِلَی حُرُمَاتٍ انْتَهَکْتُهَا، وَ کَبَائِرِ ذُنُوبٍ اجْتَرَحْتُهَا، کَانَتْ عَافِیَتُکَ لِی مِنْ فَضَائِحِهَا سِتْراً. وَ هَذَا مَقَامُ مَنِ اسْتَحْیَا لِنَفْسِهِ مِنْکَ، وَ سَخِطَ عَلَیْهَا، وَ رَضِیَ عَنْکَ، فَتَلَقّاکَ بِنَفْسٍ خَاشِعَهٍ، وَ رَقَبَهٍ خَاضِعَهٍ، وَ ظَهْرٍ مُثْقَلٍ مِنَ الْخَطَایَا وَاقِفاً بَیْنَ الرّغْبَهِ إِلَیْکَ وَ الرّهْبَهِ مِنْکَ. وَ أَنْتَ أَوْلَی مَنْ رَجَاهُ، وَ أَحَقّ مَنْ خَشِیَهُ وَ اتّقَاهُ، فَأَعْطِنِی یَا رَبّ مَا رَجَوْتُ، وَ آمِنّی مَا حَذِرْتُ، وَ عُدْ عَلَیّ بِعَائِدَهِ رَحْمَتِکَ، إِنّکَ أَکْرَمُ الْمَسْئُولِینَ. اللّهُمّ وَ إِذْ سَتَرْتَنِی بِعَفْوِکَ، وَ تَغَمّدْتَنِی بِفَضْلِکَ فِی دَارِ الْفَنَاءِ بِحَضْرَهِ الْأَکْفَاءِ، فَأَجِرْنِی مِنْ فَضِیحَاتِ دَارِ الْبَقَاءِ عِنْدَ مَوَاقِفِ الْأَشْهَادِ مِنَ الْمَلَائِکَهِ الْمُقَرّبِینَ، وَ الرّسُلِ الْمُکَرّمِینَ، وَ الشّهَدَاءِ وَ الصّالِحِینَ، مِنْ جَارٍ کُنْتُ أُکَاتِمُهُ سَیّئَاتِی، وَ مِنْ ذِی رَحِمٍ کُنْتُ أَحْتَشِمُ مِنْهُ فِی سَرِیرَاتِی. لَمْ أَثِقْ بِهِمْ رَبّ فِی السّتْرِ عَلَیّ، وَ وَثِقْتُ بِکَ رَبّ فِی الْمَغْفِرَهِ لِی، وَ أَنْتَ أَوْلَی

الها من به خاطر انجام مستحبات به تو متمسک نمی شوم در حالی که نسبت به بسیاری از واجبات سهل انگاری و غفلت داشته ام و از مواضع احکامت تجاوز کرده و کارهای حرامی که نهی فرموده ای بجا آورده ام و به گناهان کبیره مبتلا شده که عافیت تو برایم فضاحت آنها را پوشیده است و اینجا مکان کسی است که درباره نفس خود از تو شرمنده است و بر خویش غضب کرده و از تو راضی است و با تو ملاقات نموده در حالی که نفسی خاشع و گردنی افتاده و پشتی از بار گناه خم شده دارد. به درگاهت ایستاده در حالی که بین خوف و رجاء و ترس از عذابت و امید به بخشش تو قرار دارد و تو از امیدش برتری و از هرکس سزاوارتری که از او بترسند و تقوی پیشه کنند. پس ای خدای من به آنچه بر تو امید دارم بر من ببخش و از هرچه نگرانم امانم ده و سود رحمتت را شامل حالم کن زیرا که تو از هرکه درخواست کنم بخشنده تری.

خدایا همان طور که در دنیا به عفو و کرمت لغزشهایم را پوشاندی و در دنیای فانی به فضلت مرا در حضور خلق رسوا نفرمودی از رسوایی های جهان آخرت در مکان هایی که فرشتگان مقرّب و رسولان مکرّم و شهداء و صالحین حضور دارند پناهم ده و از همسایگانی که کارهای خلافم را از آنها مخفی داشتم و از اقوامی که اعمال پنهانی خود را از آنها می پوشاندم نیز پناهم ده.

خداوندا به همسایگان و اقوام در پوشیدن اسرارم اعتماد نکردم ولی ای خدای من به مغفرتت درباره خودم اعتماد نمودم.

مَنْ وُثِقَ بِهِ، وَ أَعْطَى مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ أَرْأَفُ مَنِ اسْتُرْحِمَ، فَارْحَمْنِی. اللّهُمّ وَ أَنْتَ حَدَرْتَنِی مَاءً مَهیناً مِنْ صُلْبٍ مُتَضَایِقِ الْعِظَامِ، حَرِجِ الْمَسَالِکِ إِلَی رَحِمٍ ضَیّقَهِ سَتَرْتَهَا بِالْحُجُبِ، تُصَرّفُنِی حَالاً عَنْ حَالٍ حَتّی انْتَهَیْتَ بِی إِلَی تَمَامِ الصّورَهِ، وَ أَثْبَتّ فِیّ الْجَوَارِحَ کَمَا نَعَتّ فِی کِتَابِکَ نُطْفَهً ثُمّ عَلَقَهً ثُمّ مُضْغَهً ثُمّ عَظْماً ثُمّ کَسَوْتَ الْعِظَامَ لَحْماً، ثُمّ أَنْشَأْتَنِی خَلْقاً آخَرَ کَمَا شِئْتَ. حَتّی إِذَا احْتَجْتُ إِلَی رِزْقِکَ، وَ لَمْ أَسْتَغْنِ عَنْ غِیَاثِ فَضْلِکَ، جَعَلْتَ لِی قُوتاً مِنْ فَضْلِ طَعَامٍ وَ شَرَابٍ أَجْرَیْتَهُ لِأَمَتِکَ الّتِی أَسْکَنْتَنِی جَوْفَهَا، وَ أَوْدَعْتَنِی قَرَارَ رَحِمِهَا. وَ لَوْ تَکِلُنِی یَا رَبّ فِی تِلْکَ الْحَالَاتِ إِلَی حَوْلِی، أَوْ تَضْطَرّنِی إِلَی قُوّتِی لَکَانَ الْحَوْلُ عَنّی مُعْتَزِلاً، وَ لَکَانَتِ الْقُوّهُ مِنّی بَعِیدَهً. فَغَذَوْتَنِی بِفَضْلِکَ غِذَاءَ الْبَرّ اللّطِیفِ، تَفْعَلُ ذَلِکَ بِی تَطَوّلاً عَلَیّ إِلَی غَایَتِی هَذِهِ، لَا أَعْدَمُ بِرّکَ، وَ لَا یُبْطِئُ بِی حُسْنُ صَنِیعِکَ، وَ لَا تَتَأَکّدُ مَعَ ذَلِکَ ثِقَتِی فَأَتَفَرّغَ لِمَا هُوَ أَحْظَی لِی عِنْدَکَ. قَدْ مَلَکَ الشّیْطَانُ عِنَانِی فِی سُوءِ الظّنّ وَ ضَعْفِ الْیَقِینِ، فَأَنَا أَشْکُو سُوءَ مُجَاوَرَتِهِ لِی، وَ طَاعَهَ نَفْسِی لَهُ، وَ أَسْتَعْصِمُکَ مِنْ مَلَکَتِهِ، وَ أَتَضَرّعُ إِلَیْکَ فِی صَرْفِ کَیْدِهِ عَنّی، وَ أَسْأَلُکَ فِی أَنْ تُسَهّلَ إِلَی

و تو سزاوارتری به اعتماد کردن و بخشنده ترین کسی هستی که به او روی می آورند و به آنکه از تو طلب رحمت می کند مهربانتری پس بر من رحم کن.

پروردگارا تو مرا از آبی پست از صُلبی که استخوان هایی پیچ در پیچ دارد و راه هایش تنگ است به رحم تنگ که آن را با چند پرده پوشانده ای وارد ساختی. در آن موقع که مرا از حالی به حال دیگر برمی گردانیدی به شکل و صورت کامل درآوردی و جوارح مرا ثابت نمودی همان طور که در کتاب خودت تعریف فرمودی: «از نطفه به خون بسته و سپس پاره گوشت و بعد استخوان و استخوان را با گوشت پوشاندی و بعد به همان ترتیب که خواستی خلق دیگری بر روی من انجام دادی (که عبارت از دمیدن روح باشد.)»

تا آنجا که محتاج روزی گشتم و از یاری رساندن تو به وسیله کرمت بی نیاز نبودم و از اضافات خوردنی و آشامیدنی مادرم که مرا در شکم او جای دادی و در انتهای بچه دانش قرارم دادی تغذیه ام کردی.

الها اگر در آن روزها مرا به حال خودم وا می گذاشتی و یا مرا ناچار به پایداری با نیروی خودم می کردی قادر به حفظ خود و ماندن نبودم و نیرو از من دور بود. و تو همانند نیکوکار مهربان از فضلت به من غذا دادی و تا امروز به طور مرتب و منظّم آن لطف را در حق من کرده ای و نیکوئی ات را انکار نمی کنم و خوش برخوردی تو رو به کندی نمی رود و با این همه لطف اعتماد من به روزی رساندن تو محکم نیست تا به آنچه نزد تو سودمندتر است تلاش نمایم.

الها شیطان مهار مرا به بدگمانی و سستی یقین به دست گرفته و من به تو از همنشینی بد او و اطاعت نفسم از او شکایت می کنم و از احاطه او بر من به تو اعتصام می جویم و عاجزانه می خواهم که نیرنگش را از من برداری.

رِزْقِی سَبِیلاً، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ابْتِدَائِکَ بِالنّعَمِ الْجِسَامِ، وَ إِلْهَامِکَ الشّکْرَ عَلَی الْإِحْسَانِ وَ الْإِنْعَامِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ سَهّلْ عَلَیّ رِزْقِی، وَ أَنْ تُقَنّعَنِی بِتَقْدِیرِکَ لِی، وَ أَنْ تُرْضِیَنِی بِحِصّتِی فِیمَا قَسَمْتَ لِی، وَ أَنْ تَجْعَلَ مَا ذَهَبَ مِنْ جِسْمِی وَ عُمُرِی فِی سَبِیلِ طَاعَتِکَ، إِنّکَ خَیْرُ الرّازِقِینَ. اللّهُمّ إِنّی أَعُوذُ بِکَ مِنْ نَارٍ تَغَلّظْتَ بِهَا عَلَی مَنْ عَصَاکَ، وَ تَوَعّدْتَ بِهَا مَنْ صَدَفَ عَنْ رِضَاکَ، وَ مِنْ نَارٍ نُورُهَا ظُلْمَةٌ، وَ هَیّنُهَا أَلِیمٌ، وَ بَعِیدُهَا قَرِیبٌ، وَ مِنْ نَارٍ یَأْکُلُ بَعْضَهَا بَعْضٌ، وَ یَصُولُ بَعْضُهَا عَلَی بَعْضٍ. وَ مِنْ نَارٍ تَذَرُ الْعِظَامَ رَمِیماً، وَ تَسقِی أَهْلَهَا حَمِیماً، وَ مِنْ نَارٍ لَا تُبْقِی عَلَی مَنْ تَضَرّعَ إِلَیْهَا، وَ لَا تَرْحَمُ مَنِ اسْتَعْطَفَهَا، وَ لَا تَقْدِرُ عَلَی التّخْفِیفِ عَمّنْ خَشَعَ لَهَا وَ اسْتَسْلَمَ إِلَیْهَا تَلْقَی سُکّانَهَا بِأَحَرّ مَا لَدَیْهَا مِنْ أَلِیمِ النّکَالِ وَ شَدِیدِ الْوَبَالِ وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ عَقَارِبِهَا الْفَاغِرَهِ أَفْوَاهُهَا، وَ حَیّاتِهَا الصّالِقَهِ بِأَنْیَابِهَا، وَ شَرَابِهَا الّذِی یُقَطّعُ أَمْعَاءَ وَ أَفْئِدَهَ سُکّانِهَا، وَ یَنْزِعُ قُلُوبَهُمْ، وَ أَسْتَهْدِیکَ لِمَا بَاعَدَ مِنْهَا، وَ أَحَرّ عَنْهَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِی مِنْهَا بِفَضْلِ رَحْمَتِکَ، وَ أَقِلْنِی عَثَرَاتِی بِحُسْنِ إِقَالَتِکَ، وَ لَا تَخْذُلْنِی یَا خَیْرَ الْمُجِیرِینَ. اللّهُمّ إِنّکَ تَقِی الْکَرِیهَهَ، وَ تُعْطِی

خدایا از تو می خواهم که راه آسانی برای روزی من پیش پایم بگذاری و حمد مخصوص توست که نعمت های بزرگ را آغازگری و شکرگزاری بر احسان و نعمت هایت را بر من الهام نمودی پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام را آسان ساز و مرا به آنچه برایم مقدّر فرموده ای قانع کن و به سودم در آنچه نصیبم گردانیده ای خشنودم ساز و آنچه را که از جسم و عمرم به کار رفته در راه طاعت و بندگی ات قرار ده زیرا که بهترین روزی رسانانی.

بارالها به تو پناه می برم از آتشی که اسباب شکنجه برای معصیت کارانت قرار داده ای و به توسط آن هرکه را از رضایت دوری جوید وعده عذاب داده ای و از آتشی که نور آن کبود و تاریک کننده است و کم آن دردناک و دور آن نزدیک است و به تو پناه می برم از آتشی که بعضی از آن بعض دیگر را می خورد و برخی بر قسمت دیگر حمله می برد و از آتشی که استخوان ها را نرم می کند و به افتادگان در آن آب جوشیده می نوشاند و از آتشی که به تضرّع کننده اش رحمی نمی کند و به آنکه مهربانی می خواهد ترحم نمی نماید و برای آنکه در برابرش سر تسلیم فرود می آورد و خاشع می شود قادر به تخفیف نیست. و با ساکنین خود با پرحرارت ترین عذاب و گرفتاری سخت ملاقات می نماید.

خدایا به تو پناه می برم از عقربهای جهنم که دهانشان را باز کرده اند و مارهایی که نیش می زنند و آب جوشیده آنجا که دل و روده های ساکنین خود را پاره می نماید و دلهاشان را از جای می کند و الها از تو راه دوری جستن از آتش و رهایی از آن را درخواست می نمایم.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا از آتش دوزخ به فضل و رحمتت پناه ده و به شایستگی عفوت از گناهانم درگذر و مرا خوار مگردان ای بهترین پناه دهندگان.

الْحَسَنَهَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِيدُ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، إِذَا ذُكِرَ الْأَبْرَارُ، وَ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، مَا اخْتَلَفَ اللّيْلُ وَ النّهَارُ، صَلَاةً لَا يَنْقَطِعُ مَدَدُهَا، وَ لَا يُحْصَى عَدَدُهَا، صَلَاةً تَشْحَنُ الْهَوَاءَ، وَ تَمْلَأُ الْأَرْضَ وَ السّمَاءَ. صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ حَتّي يَرْضَى، وَ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بَعْدَ الرّضَا، صَلَاةً لَا حَدّ لَهَا وَ لَا مُنْتَهَى، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

خداوندا تویی که ما را از معصیت حفظ می کنی و نیکی می بخشی و آنچه بخواهی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

الها بر محمد و آل او درود فرست در آن هنگام که خوبان عالم یاد شوند و بر محمد و آلش درود فرست در گردش شب و روز، درودی که هیچ وقت قطع نگردد و تعدادش قابل شمارش نباشد. درودی که فضا را پر کند و آسمان و زمین را در بر گیرد. و خداوند بر او درود فرستد تا آنجا که خشنود گردد و باز پروردگار بر او و آلش درودی فرستد پس از خشنود شدن، درودی که پایان نداشته باشد ای مهربانترین مهربانان.

ص: 207

(33) وَ كَانَ، مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الِاسْتِخَارَهِ

اللّهُمّ إِنِیّ أَسْتَخِیرُکَ بِعِلْمِکَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اقْضِ لِی بِالْخِیَرَهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَهَ الِاخْتِیَارِ، وَ اجْعَلْ ذَلِکَ ذَرِیعَهً إِلَی الرّضَا بِمَا قَضَیْتَ لَنَا وَ التّسْلِیمِ لِمَا حَکَمْتَ فَأَزِحْ عَنّا رَیْبَ الِارْتِیَابِ، وَ أَیّدْنَا؛سسّ بِیَقِینِ الْمُخْلِصِینَ. وَ لَا تَسُمْنَا عَجْزَ الْمَعْرِفَهِ عَمّا تَخَیّرْتَ فَنَغْمِطَ قَدْرَکَ، وَ نَکْرَهَ مَوْضِعَ رِضَاکَ، وَ نَجْنَحَ إِلَی الّتِی هِیَ أَبْعَدُ مِنْ حُسْنِ الْعَاقِبَهِ، وَ أَقْرَبُ إِلَی ضِدّ الْعَافِیَهِ. حَبّبْ إِلَیْنَا مَا نَکْرَهُ مِنْ قَضَائِکَ، وَ سَهّلْ عَلَیْنَا مَا نَسْتَصْعِبُ مِنْ حُکْمِکَ، وَ أَلْهِمْنَا الِانْقِیَادَ لِمَا أَوْرَدْتَ عَلَیْنَا مِنْ مَشِیّتِکَ حَتّی لَا نُحِبّ تَأْخِیرَ مَا عَجّلْتَ، وَ لَا تَعْجِیلَ مَا أَخّرْتَ، وَ لَا نَکْرَهَ مَا أَحْبَبْتَ، وَ لَا نَتَخَیّرَ مَا کَرِهْتَ. وَ اخْتِمْ لَنَا بِالّتِی هِیَ أَحْمَدُ عَاقِبَهً، وَ أَکْرَمُ مَصِیراً، إِنّکَ تُفِیدُ الْکَرِیمَهَ، وَ تُعْطِی الْجَسِیمَهَ، وَ تَفْعَلُ مَا تُرِیدُ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ.

33

دعا برای استخاره

پروردگارا به علم تو طلب خیر می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و آنچه خیر است برایم مقرر فرما و شناخت انتخاب را بر دلمان الهام کن و این را وسیله رضامندی به آنچه برایمان مقدّر کرده ای و سبب تسلیم شدن به آنچه بر ما حکم فرموده ای قرار ده و شک و تردید را از ما برطرف کن و ما را به رساندن به یقین اهل اخلاص تأییدمان فرما.

الها ما را به عاجز بودن از شناخت آنچه تو اختیار کرده ای مبتلا مکن تا در نتیجه تقدیرت را سبک شماریم و رضایت را نپسندیم و به راهی رویم که به عاقبت بخیری دورتر و به بیماری و ناراحتی نزدیکتر است.

خداوندا آنچه را که تو حکم کرده ای و باب میل ما نیست مورد علاقه ما گردان و آنچه را که از قضای تو سخت می دانیم بر آن آسان کن. و پذیرفتن خواسته ات را که بر ما وارد نموده ای بر دلمان الهام فرما تا به عقب انداختن جلو انداخته ای و جلو انداختن عقب افتاده ای را دوست نداشته باشیم و آنچه را که تو دوست می داری ما نیز دوست بداریم و آنچه را که تو کراهت داری انتخاب نکنیم.

پروردگارا عاقبت ما را به طوری که پایانش پسندیده است و بازگشتش گرامی تر است ختم به خیر فرما زیرا که تو نیکو عطا می کنی و نعمت بزرگ می بخشی و آنچه اراده کنی انجام می دهی و تو بر همه چیز توانایی.

ص: 209

(34) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا ابْتُلِيَ أَوْ رَأَى مُبْتَلًى بِفَضِيحَةٍ بِذَنْبٍ

اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ عَلَى سِتْرِکَ بَعْدَ عِلْمِکَ، وَ مُعَافَاتِکَ بَعْدَ خُبْرِکَ، فَکُلّنَا قَدِ اقْتَرَفَ الْعَائِبَةَ فَلَمْ تَشْهَرْهُ، وَ ارْتَکَبَ الْفَاحِشَةَ فَلَمْ تَفْضَحْهُ، وَ تَسَتّرَ بِالْمَسَاوِئِ فَلَمْ تَدْلُلْ عَلَيْهِ. کَمْ نَهْيٍ لَکَ قَدْ أَتَيْنَاهُ، وَ أَمْرٍ قَدْ وَقَفْتَنَا عَلَيْهِ فَتَعَدّيْنَاهُ، وَ سَيّئَةٍ اکْتَسَبْنَاهَا، وَ خَطِيئَةٍ ارْتَکَبْنَاهَا، کُنْتَ الْمُطّلِعَ عَلَيْهَا دُونَ النّاظِرِينَ، وَ الْقَادِرَ عَلَى إِعْلَانِهَا فَوْقَ الْقَادِرِينَ، کَانَتْ عَافِيَتُکَ لَنَا حِجَاباً دُونَ أَبْصَارِهِمْ، وَ رَدْماً دُونَ أَسْمَاعِهِمْ. فَاجْعَلْ مَا سَتَرْتَ مِنَ الْعَوْرَهِ، وَ أَخْفَيْتَ مِنَ الدّخِيلَهِ، وَاعِظاً لَنَا، وَ زَاجِراً عَنْ سُوءِ الْخُلُقِ، وَ اقْتِرَافِ الْخَطِيئَهِ، وَ سَعْياً إِلَى التّوْبَهِ الْمَاحِيَهِ، وَ الطّرِيقِ الْمَحْمُودَهِ، وَ قَرّبِ الْوَقْتَ فِيهِ، وَ لَا تَسُمْنَا الْغَفْلَهَ عَنْکَ، إِنّا

34

هنگامی که گرفتار می شد و یا گرفتار به گناهی را می دید

بارالها تو را حمد می کنم که با دانائی ات گناهان را می پوشانی و با داشتن اطلاعات عافیت می بخشی پس هرکه از ما گناهی مرتکب شد مشهورش نکردی و هرکه فحشا و منکراتی بجا آورد رسوایش ننمودی. گنهکار، لغزش هایش را پوشاند و تو کسی را به لغزش هایش دلالت نکردی. چه اندازه از نهی تو را که بجا آوردیم و چه اندازه از دستوراتت را که ما را بر آن آشنایی دادی ولی بر آن تجاوز نمودیم و چه بسا زشتی که به چنگ آوردیم و گناهی که مرتکب شدیم، در حالی که تو از آن مطلع بودی ولی نظاره گر نبودی و بر افشا کردن آن بیشتر از هر توانایی توانا بودی و عافیت و رهایی دادن تو برای ما پیش چشم ایشان پرده و در برابر گوشهایشان حایل بود.

پس پروردگار آنچه که از بی حیایی پوشاندی و زشتی که مخفی داشتی برای ما وسیله موعظه و نفرت از اخلاق بد و انجام گناه و تلاش برای توبه ای که محو کننده گناه باشد را پسندیده قرار ده.

خدایا وقت بازگشت به سویت را نزدیک گردان و ما را از ناحیه خودت مبتلا به غفلت مفرما.

ص: 211

إِلَيْکَ رَاغِبُونَ، وَ مِنَ الذّنُوبِ تَائِبُونَ. وَ صَلّ عَلَى خِيَرَتِکَ اللّهُمّ مِنْ خَلْقِکَ مُحَمّدٍ وَ عِتْرَتِهِ الصّفْوَهِ مِنْ بَرِيّتِکَ الطّاهِرِينَ، وَ اجْعَلْنَا لَهُمْ سَامِعِينَ وَ مُطِيعِينَ كَمَا أَمَرْتَ.

ص: 212

ما به سویت خواهانیم و از گناهان توبه کننده می باشیم.

و درود فرست بر برگزیده ات از خلقت که عبارتند از حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم و عترت او که برگزیده از بین بندگانت می باشند و از پاکانند و به ما توفیق ده که شنوای فرامین و مطیع دستوراتشان باشیم همان طور که خود به ما امر فرموده ای.

ص: 213

(35) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الرّضَا إِذَا نَظَرَ إِلَی أَصْحَابِ الدّنْيَا

اَلْحَمْدُ لِلّهِ رِضًی بِحُكْمِ اللّهِ، شَهِدْتُ أَنّ اللّهَ قَسَمَ مَعَايِشَ عِبَادِهِ بِالْعَدْلِ، وَ أَخَذَ عَلَی جَمِيعِ خَلْقِهِ بِالْفَضْلِ. اَللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ لَا تَفْتِنّی بِمَا أَعْطَيْتَهُمْ، وَ لَا تَفْتِنْهُمْ بِمَا مَنَعْتَنِی فَأَحْسُدَ خَلْقَكَ، وَ أَغْمَطَ حُكْمَكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ طَيّبْ بِقَضَائِكَ نَفْسِی، وَ وَسّعْ بِمَوَاقِعِ حُكْمِكَ صَدْرِی، وَ هَبْ لِیَ الثّقَةَ لِأُقِرّ مَعَهَا بِأَنّ قَضَاءَكَ لَمْ يَجْرِ إِلّا بِالْخِيَرَةِ، وَ اجْعَلْ شُكْرِی لَكَ عَلَی مَا زَوَيْتَ عَنّی أَوْفَرَ مِنْ شُكْرِی إِيّاكَ عَلَی مَا خَوّلْتَنِی، وَ اعْصِمْنِی مِنْ أَنْ أَظُنّ بِذِی عَدَمٍ خَسَاسَةً، أَوْ أَظُنّ بِصَاحِبِ ثَرْوَةٍ فَضْلًا، فَإِنّ الشّرِيفَ مَنْ شَرّفَتْهُ طَاعَتُكَ، وَ الْعَزِيزَ مَنْ أَعَزّتْهُ عِبَادَتُكَ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ مَتّعْنَا بِثَرْوَةٍ لَا تَنْفَدُ، وَ

35

رضامندی امام علیه السلام به داده های خدا

حمد مخصوص پروردگار است و من به حکمش راضی هستم، شهادت می دهم که خداوند معیشت بندگانش را عادلانه تقسیم فرموده و با جمیع خلقش به فضل و احسان رفتار نموده. الها بر محمد و آل او درود فرست و مرا به داده هایت بر بندگانت امتحان مکن و ثروتمندان را به خاطر آنچه را که به من نداده ای گرفتار کبر و نخوت مفرما که بر بندگانت حسادت ورزم و حکم و مقدراتت را سبک شمارم.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و درونم را به حکم قطعی خود پاکیزه گردان و سینه ام را در چیزهایی که مقدر فرموده ای گشاده نما و به من اعتمادی ده که اقرار کنم که قضای تو جز در کار خیر جاری نمی گردد و سپاس مرا درباره آنچه به من نداده ای نسبت به آنچه عطا فرموده ای فراوانتر کن و مرا از اینکه آدم ندار را خوار و پست و ثروتمند را با فضیلت و برتر پندارم حفظ فرما چرا که شریف و ارزشمند کسی است که بندگی تو شرافتش بخشد و عزیز و گرانقدر کسی است که عبادتت عزیزش نماید.

ص: 215

أَيّدْنَا بِعِزٍّ لَا يُفْقَدُ، وَ اسْرَحْنَا فِی مُلْکِ الْأَبَدِ، إِنّکَ الْوَاحِدُ الْأَحَدُ الصّمَدُ، الّذِی لَمْ تَلِدْ وَ لَمْ تُولَدْ وَ لَمْ یَکُنْ لَکَ کُفُواً أَحَدٌ.

ص: 216

پس بر محمد و آل او درود فرست و ما را از ثروتی بهره مند ساز که نابود نمی شود و ما را به عزّتی تأیید فرما که از دست نمی رود و مرا در سلطنت ابدی روانه ساز زیرا که تو واحد احد و بی نیازی، کسی هستی که فرزند نداری و فرزند کسی نمی باشی و کسی همتایت نیست.

ص: 217

(36) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى السّحَابِ وَ الْبَرْقِ وَ سَمِعَ صَوْتَ الرّعْدِ

اللّهُمّ إِنّ هَذَيْنِ آيَتَانِ مِنْ آيَاتِکَ، وَ هَذَيْنِ عَوْنَانِ مِنْ أَعْوَانِکَ، يَبْتَدِرَانِ طَاعَتَکَ بِرَحْمَةٍ نَافِعَةٍ أَوْ نَقِمَةٍ ضَارّةٍ، فَلَا تُمْطِرْنَا بِهِمَا مَطَرَ السّوْءِ، وَ لَا تُلْبِسْنَا بِهِمَا لِبَاسَ الْبَلَاءِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْزِلْ عَلَيْنَا نَفْعَ هَذِهِ السّحَائِبِ وَ بَرَكَتَهَا، وَ اصْرِفْ عَنّا أَذَاهَا وَ مَضَرّتَهَا، وَ لَا تُصِبْنَا فِيهَا بِافَةٍ، وَ لَا تُرْسِلْ عَلَى مَعَايِشِنَا عَاهَةً.

اللّهُمّ وَ إِنْ كُنْتَ بَعَثْتَهَا نَقِمَةً، وَ أَرْسَلْتَهَا سَخْطَةً، فَإِنّا نَسْتَجِيرُکَ مِنْ غَضَبِکَ، وَ نَبْتَهِلُ إِلَيْکَ فِي سُؤَالِ عَفْوِکَ، فَمِلْ بِالْغَضَبِ إِلَى الْمُشْرِكِينَ، وَ أَدِرْرَحَى نَقِمَتِکَ عَلَى الْمُلْحِدِينَ. اللّهُمّ أَذْهِبْ مَحْلَ بِلَادِنَا بِسُقْيَاکَ، وَ أَخْرِجْ وَحَرَ صُدُورِنَا بِرِزْقِکَ، وَ لَا تَشْغَلْنَا عَنْکَ بِغَيْرِکَ، وَ لَا تَقْطَعْ عَنْ كَافّتِنَا

36

هنگام رعد و برق

پروردگارا رعد و برق دو آیت از آیات تواند و دو یاری رسان از یاران تواند که جهت فرمانبرداری از تو در رساندن رحمت سودمند و یا عذاب زیانبار می شتابند پس به وسیله آن دو، باران ویران کننده بر ما مبار و لباس بلا و گرفتاری بر قامتمان مپوشان.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و منافع و برکات این ابرها را بر ما نازل فرما و اذیت ها و زیان هایشان را از ما دفع کن و به توسط آنها به ما بیماری مرسان و بر معیشت ما از ناحیه آنها آسیبی وارد مفرما.

بارالها اگر ابرها را فرستاده ای برای بلا و کیفر رساندن پس به درستی که ما به تو پناه می بریم از غضبت و جهت طلب عفو به درگاهت گریه و زاری می کنیم بنابراین خشمت را به مشرکین و کفار برگردان و آسیای عذابت را بر آنانکه کافرند به چرخش درآور خدایا خشکی شهرهایمان را با فرستادن بارانت از بین ببر و بدخیالی و آزرده خاطر بودنمان را با روزی دادن خود زایل کن و ما را به غیر خودت مشغول مفرما و لطفت را از همه ما دریغ مکن.

ص: 219

مَادّهَ بِرّکَ، فَإِنّ الْغَنِیّ مَنْ أَغْنَیْتَ، وَ إِنّ السّالِمَ مَنْ وَقَیْت، مَا عِنْدَ أَحَدٍ دُونَکَ دِفَاعٌ، وَ لَا بِأَحَدٍ عَنْ سَطْوَتِکَ امْتِنَاعٌ، تَحْکُمُ بِمَا شِئْتَ عَلَی مَنْ شِئْتَ، وَ تَقْضِی بِمَا أَرَدْتَ فِیمَنْ أَرَدْت. فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی مَا وَقَیْتَنَا مِنَ الْبَلَاءِ، وَ لَکَ الشّکْرُ عَلَی مَا خَوّلْتَنَا مِنَ النّعْمَاءِ، حَمْداً یُخَلّفُ حَمْدَ الْحَامِدِینَ وَرَاءَهُ، حَمْداً یَمْلَأُ أَرْضَهُ وَ سَمَاءَهُ، إِنّکَ الْمَنّانُ بِجَسِیمِ الْمِنَنِ، الْوَهّابُ لِعَظِیمِ النّعَمِ، الْقَابِلُ یَسِیرَ الْحَمْدِ، الشّاکِرُ قَلِیلَ الشّکْرِ، الْمُحْسِنُ الْمُجْمِلُ ذُو الطّوْلِ، لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، إِلَیْکَ الْمَصِیرُ.

زیرا که بی نیاز واقعی کسی است که تو بی نیازش کنی و آدم سالم کسی است که تو او را سلامت بداری و از حوادث حفظ فرمایی.

چون هیچ کس مثل تو قادر به حفظ و دفاع از بنده اش نیست و هیچ کس را قدرت بازداشتن از غلبه و سطوتت نمی باشد زیرا به هرچه اراده کنی حکم خواهی کرد و به هرچه بخواهی فرمان خواهی داد. پس تو سزاوار حمدی زیرا که ما را از بلاها حفظ کردی و شکر تراست بر نعمت هایی که به ما بخشیده ای حمدی که بر سایر حمدها برتری داشته، حمدی که تمامی زمین و آسمان خدا را پر کند.

به تحقیق تویی کسی که نعمت فراوان می دهی و نعمت های بزرگ بسیار می بخشی و تویی آنکه سپاس اندک را می پذیری، پاداش دهنده شکر کم، نیکوکار و خوشرفتار دارای فضل و کرم، نیست خدایی جز تو و پایان کار به سوی تو می باشد.

ص: 221

(37) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا اعْتَرَفَ بِالتّقْصِيرِ عَنْ تَأْدِيَهِ الشّكْرِ

اللّهُمّ إِنّ أَحَداً لَا يَبْلُغُ مِنْ شُكْرِكَ غَايَةً إِلّا حَصَلَ عَلَيْهِ مِنْ إِحْسَانِكَ مَا يُلْزِمُهُ شُكْراً، وَ لَا يَبْلُغُ مَبْلَغاً مِنْ طَاعَتِكَ وَ إِنِ اجْتَهَدَ إِلّا كَانَ مُقَصّراً دُونَ اسْتِحْقَاقِكَ بِفَضْلِكَ، فَأَشْكَرُ عِبَادِكَ عَاجِزٌ عَنْ شُكْرِكَ، وَ أَعْبَدُهُمْ مُقَصّرٌ عَنْ طَاعَتِكَ. لَا يَجِبُ لِأَحَدٍ أَنْ تَغْفِرَ لَهُ بِاسْتِحْقَاقِهِ، وَ لَا أَنْ تَرْضَى عَنْهُ بِاسْتِيجَابِهِ، فَمَنْ غَفَرْتَ لَهُ فَبِطَوْلِكَ، وَ مَنْ رَضِيتَ عَنْهُ فَبِفَضْلِكَ، تَشْكُرُ يَسِيرَ مَا شَكَرْتَهُ، وَ تُثِيبُ عَلَى قَلِيلِ مَا تُطَاعُ فِيهِ حَتّى كَأَنّ شُكْرَ عِبَادِكَ الّذِى أَوْجَبْتَ عَلَيْهِ ثَوَابَهُمْ وَ أَعْظَمْتَ عَنْهُ جَزَاءَهُمْ أَمْرٌ مَلَكُوا اسْتِطَاعَةَ الِامْتِنَاعِ مِنْهُ دُونَكَ فَكَافَيْتَهُمْ، أَوْ لَمْ يَكُنْ سَبَبُهُ بِيَدِكَ فَجَازَيْتَهُمْ، بَلْ مَلَكْتَ يَا إِلَهِى! أَمْرَهُمْ قَبْلَ أَنْ يَمْلِكُوا

37

اقرار به ناتوانی در بجا آوردن شکر

پروردگارا کسی به کمال شکرت نمی رسد مگر اینکه احسان دیگری از جانب تو شامل حالش می گردد و لازم است شکری دیگر نماید. و به طاعتی از طاعاتت نایل نمی گردد گرچه تلاش کند مگر اینکه مقصّر است و مستحق فضل و کرم توست. بنابراین شاکرترین بندگانت عاجز از شکر تواند و عابدترین آنها ناتوان از طاعت تو می باشند. هیچ کس را به خاطر شایستگی که دارد لازم نیست که بیامرزی و نه به علت سزاوار بودنش او را راضی کنی بلکه هرکه را می آمرزی به خاطر فضل و کرمت می باشد و از هرکه راضی می شوی از لطف و مرحمت توست.

به شکر مختصر بنده ات پاداش فراوان می دهی و فرمانبرداری کم را پاداش می دهی تا اینکه گویا شکر بندگانت که پاداششان را بر آن واجب کرده ای و جزای آنان را از آن بزرگ نموده ای کاری است که بدون تو بر باز نگهداشتن از آن قدرت دارند به همین جهت آنها را پاداش می دهی و یا سبب آن شکرگزاری در اختیار تو نبوده بنابراین آنها را پاداش داده ای!

بلکه ای خدای من تو همه امورشان را در اختیار داری پیش از آنکه چیزی را مالک شوند.

ص: 223

عِبَادَتَکَ، وَ أَعْدَدْتَ ثَوَابَهُمْ قَبْلَ أَنْ يُفِيضُوا فِی طَاعَتِکَ، وَ ذَلِکَ أَنّ سُنّتَکَ الْإِفْضَالُ، وَ عَادَتَکَ الْإِحْسَانُ، وَ سَبِيلَکَ الْعَفْوُ. فَکُلّ الْبَرِيّهِ مُعْتَرِفَهٌ بِأَنّکَ غَيْرُ ظَالِمٍ لِمَنْ عَاقَبْتَ، وَ شَاهِدَهٌ بِأَنّکَ مُتَفَضّلٌ عَلَی مَنْ عَافَيْتَ، وَ کُلّ ٌ مُقِرٌّ عَلَی نَفْسِهِ بِالتّقْصِيرِ عَمّا اسْتَوْجَبْت، فَلَوْ لَا أَنّ الشّيْطَانَ يَخْتَدِعُهُمْ عَنْ طَاعَتِکَ مَا عَصَاکَ عَاصٍ، وَ لَوْ لَا أَنّهُ صَوّرَ لَهُمُ الْبَاطِلَ فِی مِثَالِ الْحَقّ مَا ضَلّ عَنْ طَرِيقِکَ ضَالّ ٌ. فَسُبْحَانَکَ مَا أَبْيَنَ کَرَمَکَ فِی مُعَامَلَهِ مَنْ أَطَاعَکَ أَوْ عَصَاکَ تَشْکُرُ لِلْمُطِيعِ مَا أَنْتَ تَوَلّيْتَهُ لَهُ، وَ تُمْلِی لِلْعَاصِی فِيمَا تَمْلِکُ مُعَاجَلَتَهُ فِيهِ، أَعْطَيْتَ کُلّا مِنْهُمَا مَا لَمْ يَجِبْ لَهُ، وَ تَفَضّلْتَ عَلَی کُلّ ٍ مِنْهُمَا بِمَا يَقْصُرُ عَمَلُهُ عَنْهُ، وَ لَوْ کَافَأْتَ الْمُطِيعَ عَلَی مَا أَنْتَ تَوَلّيْتَهُ لَأَوْشَکَ أَنْ يَفْقِدَ ثَوَابَکَ، وَ أَنْ تَزُولَ عَنْهُ نِعْمَتُکَ، وَ لَکِنّکَ بِکَرَمِکَ جَازَيْتَهُ عَلَی الْمُدّهِ الْقَصِيرَهِ الْفَانِيَهِ بِالْمُدّهِ الطّوِيلَهِ الْخَالِدَهِ، وَ عَلَی الْغَايَهِ الْقَرِيبَهِ الزّائِلَهِ بِالْغَايَهِ الْمَدِيدَهِ الْبَاقِيَهِ، ثُمّ لَمْ تَسُمْهُ الْقِصَاصَ فِيمَا أَکَلَ مِنْ رِزْقِکَ الّذِی يَقْوَی بِهِ عَلَی طَاعَتِکَ، وَ لَمْ تَحْمِلْهُ عَلَی الْمُنَاقَشَاتِ فِی الْآلَاتِ الّتِی تَسَبّبَ بِاسْتِعْمَالِهَا إِلَی مَغْفِرَتِکَ، وَ لَوْ فَعَلْتَ ذَلِکَ بِهِ لَذَهَبَ بِجَمِيعِ مَا کَدَحَ لَهُ وَ جُمْلَهِ مَا سَعَی فِيهِ،

و در اختیار گیرند و ثواب ایشان را آماده کرده ای قبل از آنکه در گرو دستوراتت درآیند و این بدین خاطر است که تو سنّت خیر رساندن داری و عادت تو بر احسان و راهت بر عفو و بخشش است.

الها تمامی موجودات اعتراف دارند که تو بر هرکه کیفر دهی ستم روا نمی داری و همگی شاهدند که تو به خاطر فضل و کرمت برای آنان عافیت می خواهی و همه اقرار دارند که نسبت به آنچه سزاواری کوتاهی کرده اند.

الها اگر شیطان درباره بندگی تو آنها را فریب ندهد هیچ کس نافرمانی ات نمی کند و اگر باطل را به صورت حق برای ایشان جلوه ندهد هیچ کس از راه تو گمراه نمی گردد. پس منزهی تو و چه اندازه کرم و بزرگواریت در معامله با آنهایی که فرمانبرداریت کرده و یا نافرمانیت نموده اند روشن و آشکار است. آنکه فرمانت را برده از آنچه برایش آماده ساخته ای پاداش می دهی و نافرمان را با اینکه قادر به شتاب هستی کیفرش را به تأخیر می اندازی. به هر دو یعنی فرمانبردار و نافرمان عطا می کنی در حالی که استحقاق ندارند و به هرکدام از آنها چیزی لطف می فرمایی که کارشان در مقابلش ارزش ندارد.

و اگر فرمانبردار را به کاری که بر او تکلیف کرده ای پاداش می دادی چیزی نمانده بود که ثواب را از دست بدهد و به نعمت تو نایل نگردد ولکن تو مطابق با کرمت کارهای او را که در مدت کمی بجا آورده در جهان آخرت به زندگی جاوید پاداش عنایت نمودی و کارهایی که پایانش نزدیک و از بین رفتنی است به پاداشی همیشگی پاسخ دادی.

و از بنده ات از آنچه که به کرمت ارتزاق می کند تا قدرت بر بندگی ات را داشته باشد توقع عوض نداشته و او را در ابزار و وسایلی که راهی به آمرزشت می باشد سختگیری ننموده ای و اگر با او چنین می کردی آنچه برایش زحمت کشیده و آنچه برایش تلاش کرده در مقابل کوچکترین الطافت از دست رفته بود.

جَزَاءً لِلصّغْرَى مِنْ أَيَادِيکَ وَ مِنَنِکَ، وَ لَبَقِیَ رَهِیناً بَیْنَ یَدَیْکَ بِسَائِرِ نِعَمِکَ، فَمَتَى کَانَ یَسْتَحِقّ شَیْئاً مِنْ ثَوَابِکَ؟ لَا! مَتَى؟! هَذَا -یَا إِلَهِی!- حَالُ مَنْ أَطَاعَکَ، وَ سَبِیلُ مَنْ تَعَبّدَ لَکَ، فَأَمّا الْعَاصِی أَمْرَکَ وَ الْمُوَاقِعُ نَهْیَکَ فَلَمْ تُعَاجِلْهُ بِنَقِمَتِکَ لِکَیْ یَسْتَبْدِلَ بِحَالِهِ فِی مَعْصِیَتِکَ حَالَ الْإِنَابَهِ إِلَى طَاعَتِکَ، وَ لَقَدْ کَانَ یَسْتَحِقّ فِی أَوّلِ مَا هَمّ بِعِصْیَانِکَ کُلّ مَا أَعْدَدْتَ لِجَمِیعِ خَلْقِکَ مِنْ عُقُوبَتِکَ، فَجَمِیعُ مَا أَحّرْتَ عَنْهُ مِنَ الْعَذَابِ وَ أَبْطَأْتَ بِهِ عَلَیْهِ مِنْ سَطَوَاتِ النّقِمَهِ وَ الْعِقَابِ تَرْکٌ مِنْ حَقّکَ، وَ رِضًى بِدُونِ وَاجِبِکَ. فَمَنْ أَکْرَمُ -یَا إِلَهِی!- مِنْکَ، وَ مَنْ أَشْقَى مِمّنْ هَلَکَ عَلَیْکَ؟ لَا! مَنْ؟. فَتَبَارَکْتَ أَنْ تُوصَفَ إِلّا بِالْإِحْسَانِ، وَ کَرُمْتَ أَنْ یُخَافَ مِنْکَ إِلّا الْعَدْلُ، لَا یُخْشَى جَوْرُکَ عَلَى مَنْ عَصَاکَ، وَ لَا یُخَافُ إِغْفَالُکَ ثَوَابَ مَنْ أَرْضَاکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِی أَمَلِی، وَ زِدْنِی مِنْ هُدَاکَ مَا أَصِلُ بِهِ إِلَى التّوْفِیقِ فِی عَمَلِی، إِنّکَ مَنّانٌ کَرِیمٌ.

و مدیون بقیه نعمت هایت می گشت. پس در چه موقع لایق ثواب تو باشد راستی چه موقع؟!

ای خدای من این است حال آنکه ترا فرمانبر است و راه کسی که ترا بندگی کرده است و اما آنکه فرمانت را تخلّف نموده و به آنچه را که نهی فرموده ای عمل کرده در کیفرش شتاب نکردی شاید از حال معصیت به حال توبه و بندگی ات برگردد و بی شک در همان اولین باری که مرتکب معصیت تو شد سزاوار کیفری بود که برای همه آفریدگانت آماده ساخته ای، بنابراین همه آنچه را که از عذاب برایش به تأخیر انداختی و هر آنچه از حق خود چشم پوشی کردی رضا به چیزی است که کمتر از استحقاق خود می باشد ای خدای من چه کسی از تو بزرگوارتر و چه کسی نگون بخت تر از آن است که برخلاف رضای تو نابود گردد، نه کیست که نگون بخت تر باشد؟ زیرا تو بزرگتر از آنی در حالی که به احسان و لطف توصیف شده ای و والاتر از آنی که جز از عدل از تو بترسند.

الها ترس از آن نیست که بر گنهکار ستم کنی و جای نگرانی نیست که پاداش آنکه رضایت را جلب کرده بدون ثواب بگذری، پس بر محمد و آل او درود فرست و به من هم آنچه آرزومندم، عطا فرما و با راهنمایی هایت مرا به توفیق در انجام اعمال صالحه برسان زیرا که نعمت دهنده فراوان و کریمی.

(38) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الِاعْتِذَارِ مِنْ تَبِعَاتِ الْعِبَادِ وَ مِنَ التّقْصِيرِ فِی حُقُوقِهِمْ وَ فِی فَكَاكِ رَقَبَتِهِ مِنَ النّارِ

اللّهُمّ إِنّی أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ مِنْ مَظْلُومٍ ظُلِمَ بِحَضْرَتِی فَلَمْ أَنْصُرْهُ، وَ مِنْ مَعْرُوفٍ أُسْدِیَ إِلَیّ فَلَمْ أَشْكُرْهُ، وَ مِنْ مُسِیءٍ اعْتَذَرَ إِلَیّ فَلَمْ أَعْذِرْهُ، وَ مِنْ ذِی فَاقَةٍ سَأَلَنِی فَلَمْ أُوثِرْهُ، وَ مِنْ حَقّ ذِی حَقّ لَزِمَنِی لِمُؤْمِنٍ فَلَمْ أُوَفّرْهُ، وَ مِنْ عَيْبِ مُؤْمِنٍ ظَهَرَ لِی فَلَمْ أَسْتُرْهُ، وَ مِنْ كُلّ إِثْمٍ عَرَضَ لِی فَلَمْ أَهْجُرْهُ، أَعْتَذِرُ إِلَيْكَ -يَا إِلَهِی !- مِنْهُنّ وَ مِنْ نَظَائِرِهِنّ اعْتِذَارَ نَدَامَةٍ يَكُونُ وَاعِظاً لِمَا بَيْنَ يَدَیّ مِنْ أَشْبَاهِهِنّ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْ نَدَامَتِی عَلَی مَا وَقَعْتُ فِيهِ مِنَ الزّلّاتِ، وَ عَزْمِی عَلَی تَرْكِ مَا يَعْرِضُ لِی مِنَ السّيّئَاتِ، تَوْبَةً تُوجِبُ لِی مَحَبّتَكَ، يَا مُحِبّ التّوّابِينَ.

معذرت خواهی از سهل انگاری ها درباره حقوق افراد و درخواست آزادی از آتش دوزخ

خداوندا از تو معذرت می خواهم از ظلمی که در برابر من بر مظلومی واقع شده و من ستمدیده را یاری نکرده ام و از نیکی و محبتی که به من شده و قدردانی و سپاسگزاری ننموده ام و از خطاکاری که از من عذر خواسته ولی عذرش را نپذیرفته ام و از گرفتار و بینوایی که از من کمک خواسته و من ترتیب اثری به خواسته اش نداده ام و از حق صاحب حق با ایمانی که بر من لازم بود و آن را نداده ام و از عیب مؤمنی که برایم آشکار شده و من سرپوشی نکرده ام و بالاخره از هر گناهی که برایم پیش آمده و از آن اجتناب ننموده ام.

از تو معذرت می خواهم ای خدای من از اینهایی که برشمردم و نظایر اینها معذرتی از روی پشیمانی که اگر مانند آنها برای من اتفاق افتاد واعظ و پند دهنده باشد.

پس بر محمد و آل او درود فرست و پشیمانی ام را نسبت به گناهانی که مرتکب شدم و تصمیم مرا بر ترک گناهانی که به من رو می آورد توبه ای قرار ده که برای من سبب دوستی تو گردد ای دوستدار توبه کنندگان.

ص: 229

(39) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی طَلَبِ الْعَفْوِ وَ الرّحْمَهِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْسِرْ شَهْوَتِی عَنْ كُلّ مَحْرَمٍ، وَ ازْوِ حِرْصِی عَنْ كُلّ مَأْثَمٍ، وَ امْنَعْنِی عَنْ أَذَی كُلّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَهٍ، وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَهٍ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا عَبْدٍ نَالَ مِنّی مَا حَظَرْتَ عَلَيْهِ، وَ انْتَهَكَ مِنّی مَا حَجَزْتَ عَلَيْهِ، فَمَضَی بِظُلَامَتِی مَيّتاً، أَوْ حَصَلَتْ لِی قِبَلَهُ حَيّاً فَاغْفِرْ لَهُ مَا أَلَمّ بِهِ مِنّی، وَ اعْفُ لَهُ عَمّا أَدْبَرَ بِهِ عَنّی، وَ لَا تَقِفْهُ عَلَی مَا ارْتَكَبَ فِیّ، وَ لَا تَكْشِفْهُ عَمّا اكْتَسَبَ بِی، وَ اجْعَلْ مَا سَمَحْتُ بِهِ مِنَ الْعَفْوِ عَنْهُمْ، وَ تَبَرّعْتُ بِهِ مِنَ الصّدَقَهِ عَلَيْهِمْ أَزْكَی صَدَقَاتِ الْمُتَصَدّقِينَ، وَ أَعْلَی صِلَاتِ الْمُتَقَرّبِينَ، وَ عَوّضْنِی مِنْ عَفْوِی عَنْهُمْ عَفْوَكَ، وَ مِنْ دُعَائِی لَهُمْ رَحْمَتَكَ، حَتّی يَسْعَدَ كُلّ وَاحِدٍ مِنّا بِفَضْلِكَ، وَ يَنْجُوَ كُلّ ٌ مِنّا بِمَنّكَ. اللّهُمّ وَ أَيّمَا عَبْدٍ مِنْ عَبِيدِكَ أَدْرَكَهُ مِنّی دَرَكٌ، أَوْ مَسّهُ مِنْ نَاحِيَتِی

39

طلب عفو و رحمت از پروردگار

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شهوتم را درباره هرکار حرام درهم شکن و حرص مرا از هر گناهی دور ساز و از آزار رساندن بر هر مرد و زن مؤمن و مسلمان بازم دار.

خداوندا هرکسی که درباره من آنچه را بر او حرام کرده ای انجام داده و نسبت به آنچه که منع نموده ای بی حیایی کرده و حق مرا برده و مرده و یا زنده است و حق من در اختیار اوست پس از ظلمی که او در حق من کرده درگذر و او را بیامرز و از حقی که از من برده مؤاخذه اش مکن و از آنچه درباره من انجام داده سرزنشش مفرما و به خاطر کارهایی که علیه من بجا آورده رسوایش مکن و این گذشتی که من نسبت به رفتار آنها نمودم و صدقه و لطفی که در حق آنها بخشیدم جزء پاکیزه ترین بخشش های اهل بخشش و برترین عطاهای مقربین درگاهت قرار ده. و در عوض گذشتی که از آنها نمودم عفو و گذشت خودت را شامل حالم فرما و از دعایی که برای ایشان کردم رحمتت را به من پاداش ده تا اینکه هرکدام از ما به فضل و کرمت سعادتمند شده و به نعمت هایت رستگار گردیم.

خدایا هرکدام از بندگانت که از ناحیه من آسیبی دیده و از جانب من به او آزاری رسیده

ص: 231

أَذًى، أَوْ لَحِقَهُ بِي أَوْ بِسَبَبِي ظُلْمٌ فَفُتِّهُ بِحَقِّهِ، أَوْ سَبَقْتُهُ بِمَظْلِمَتِهِ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَرْضِهِ عَنِّي مِنْ وُجْدِكَ، وَ أَوْفِهِ حَقَّهُ مِنْ عِنْدِكَ، ثُمَّ قِنِي مَا يُوجِبُ لَهُ حُكْمُكَ، وَ خَلِّصْنِي مِمَّا يَحْكُمُ بِهِ عَدْلُكَ، فَإِنَّ قُوَّتِي لَا تَسْتَقِلُّ بِنَقِمَتِكَ، وَ إِنَّ طَاقَتِي لَا تَنْهَضُ بِسُخْطِكَ، فَإِنَّكَ إِنْ تُكَافِنِي بِالْحَقِّ تُهْلِكْنِي، وَ إِلَّا تَغَمَّدْنِي بِرَحْمَتِكَ تُوبِقْنِي. اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْهِبُكَ -يَا إِلَهِي !- مَا لَا يُنْقِصُكَ بَذْلُهُ، وَ أَسْتَحْمِلُكَ، مَا لَا يَبْهَظُكَ حَمْلُهُ: أَسْتَوْهِبُكَ -يَا إِلَهِي !- نَفْسِيَ الَّتِي لَمْ تَخْلُقْهَا لِتَمْتَنِعَ بِهَا مِنْ سُوءٍ، أَوْ لِتَطَرَّقَ بِهَا إِلَى نَفْعٍ، وَ لَكِنْ أَنْشَأْتَهَا إِثْبَاتاً لِقُدْرَتِكَ عَلَى مِثْلِهَا، وَ احْتِجَاجاً بِهَا عَلَى شَكْلِهَا. وَ أَسْتَحْمِلُكَ مِنْ ذُنُوبِي مَا قَدْ بَهَظَنِي حَمْلُهُ، وَ أَسْتَعِينُ بِكَ عَلَى مَا قَدْ فَدَحَنِي ثِقْلُهُ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَبْ لِنَفْسِي عَلَى ظُلْمِهَا نَفْسِي، وَ وَكِّلْ رَحْمَتَكَ بِاحْتِمَالِ إِصْرِي، فَكَمْ قَدْ لَحِقَتْ رَحْمَتُكَ بِالْمُسِيئِينَ، وَ كَمْ قَدْ شَمِلَ عَفْوُكَ الظَّالِمِينَ، فَصَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنِي أُسْوَةَ مَنْ قَدْ أَنْهَضْتَهُ بِتَجَاوُزِكَ عَنْ مَصَارِعِ الْخَاطِئِينَ، وَ خَلَّصْتَهُ بِتَوْفِيقِكَ مِنْ وَرَطَاتِ الْمُجْرِمِينَ، فَأَصْبَحَ طَلِيقَ عَفْوِكَ مِنْ إِسَارِ سُخْطِكَ، وَ عَتِيقَ صُنْعِكَ مِنْ وَثَاقِ عَدْلِكَ. إِنَّكَ إِنْ تَفْعَلْ

و یا به دست من و یا به وسیله من ظلمی بر او وارد شده و حقش پایمال گشته و دادخواهی از حقّش از بین رفته بر محمد و آل او درود فرست و او را به قدرتی که در اختیارت هست از من راضی کن و از جانب فضلت حقش را تمام و کمال عطا فرما. و سپس مرا از آنچه فرمانت در عذاب من اقتضاء می کند حفظ کن و از آنچه را که مطابق عدلت می باشد رهایی ده چرا که نیروی من طاقت عذاب تو را ندارد و مرا توانی نیست تا با خشمت برابری کند و اگر توبه حق، کیفرم دهی نابودم خواهی کرد و اگر به رحمتت نپوشانی تباهم خواهی ساخت.

بارالها از تو می خواهم که به من عطا کنی زیرا که بخشش تو چیزی را از تو کم نمی کند ای خدای من برداشتن باری بر دوشم را می خواهم که برای تو سخت نیست.

ای خدای من از تو می خواهم که به من عطا کنی نفسی را که آن را نیافریدی تا به وسیله آن مانع بدی شوی و به سود و منفعتی برسی بلکه آن را آفریدی تا قدرت خود را در خلق آن و امثال آن ثابت کنی و بر خلقت شبیه آن دلیل آوری. خداوندا درخواست می کنم بار گناهانم را از دوش من برداری که بر من سنگینی می کند و از تو کمک می خواهم که این سنگینی مرا بیچاره کرده است.

پس بر محمد و آل او درود فرست و نفس مرا در حالی که ظلم به خویش کرده عفو کن و رحمتت را مأمور برداشتن بار گناهم فرما و چقدر رحمت تو به بندگان گنهکارت رسیده و چقدر عفو تو شامل حال ستمکاران گشته است.

پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا رهبر کسانی قرار ده که با گذشت خود آنها را از پرتگاه های لغزشکاران حفظ کرده ای و با توفیق خود آنها را از ورطه های سهمگین مجرمین نجات داده ای، صبح کرده اند در حالی که آزاد شده عفو تو از اسارت خشمت بوده و آزاد شده احسانت از بند عدلت گشته اند.

ذَلِکَ -يَا إِلَهِی !- تَفْعَلْهُ بِمَنْ لَا يَجْحَدُ اسْتِحْقَاقَ عُقُوبَتِکَ، وَ لَا يُبَرّئُ نَفْسَهُ مِن اسْتِيجَابِ نَقِمَتِکَ. تَفعَل [تَفْعَلْ] ذَلِکَ -يَا إِلَهِی !- بِمَنْ خَوْفُهُ مِنْکَ أَكْثَرُ مِنْ طَمَعِهِ فِيکَ، وَ بِمَنْ يَأْسُهُ مِنَ النّجَاهِ أَوْكَدُ مِنْ رَجَائِهِ لِلْخَلَاصِ، لَا أَنْ يَكُونَ يَأْسُهُ قُنُوطاً، أَوْ أَنْ يَكُونَ طَمَعُهُ اغْتِرَاراً، بَلْ لِقِلّهِ حَسَنَاتِهِ بَيْنَ سَيّئَاتِهِ، وَ ضَعْفِ حُجَجِهِ فِی جَمِيعِ تَبِعَاتِهِ. فَأَمّا أَنْتَ -يَا إِلَهِی !- فَأَهْلٌ أَنْ لَا يَغْتَرّ بِکَ الصّدّيقُونَ، وَ لَا يَيْأَسَ مِنْکَ الْمُجْرِمُونَ، لِأَنّکَ الرّبّ الْعَظِيمُ الّذِی لَا يَمْنَعُ أَحَداً فَضْلَهُ، وَ لَا يَسْتَقْصِی مِنْ أَحَدٍ حَقّهُ، تَعَالَی ذِكْرُکَ عَنِ الْمَذْكُورِينَ، وَ تَقَدّسَتْ أَسْمَاؤُکَ عَنِ الْمَنْسُوبِينَ، وَ فَشَتْ نِعْمَتُکَ فِی جَمِيعِ الْمَخْلُوقِينَ، فَلَکَ الْحَمْدُ عَلَی ذَلِکَ يَا رَبّ الْعَالَمِينَ.

ای خدای من اگر چنین کنی آن را درباره کسی انجام داده ای که سزاوار عذاب بودن را انکار نمی کند و نفس خود را از استحقاق کیفرت تبرئه نمی نماید.

ای خدای من چنین رفتاری را درباره کسی انجام می دهی که ترسش از تو بیش از طمعش به رحمتت می باشد و نومیدی اش از نجات از امیدواری اش برای رهایی محکمتر است نه اینکه نومیدی اش از رحمت توست یا طمعش از روی نیرنگ است، بلکه به خاطر کمی اعمال خوبش در برابر کارهای ناپسندش می باشد و دلیل هایش در همه دادخواهی ها و پاسخگویی ها ضعیف است.

ولی تو ای خدای من، سزاواری که راستگویان به رحمتت مغرور نشوند و مجرمین از عفوت نومید نگردند زیرا که تو آن پروردگار بزرگی هستی که کسی را از فضل خود باز نمی دارد و همه حق خود را از کسی باز نمی ستاند.

الها یاد تو برتر از آن است که اهل ذکر یادت می کنند و نامهایت از اینکه بر دیگران نسبت داده شود منزه و پاکیزه است و نعمت تو در بین تمامی بندگانت تقسیم شده پس بدین خاطر حمد مخصوص توست ای خدای جهانیان.

ص: 235

(40) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا نُعِيَ إِلَيْهِ مَيّتٌ، أَوْ ذَكَرَ الْمَوْتَ

اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنَا طُولَ الْأَمَلِ، وَ قَصّرْهُ عَنّا بِصِدْقِ الْعَمَلِ حَتّى لَا نُؤَمّلَ اسْتِتْمَامَ سَاعَةٍ بَعْدَ سَاعَةٍ، وَ لَا اسْتِيفَاءَ يَوْمٍ بَعْدَ يَوْمٍ، وَ لَا اتّصَالَ نَفَسٍ بِنَفَسٍ، وَ لَا لُحُوقَ قَدَمٍ بِقَدَمٍ. وَ سَلّمْنَا مِنْ غُرُورِهِ، وَ آمِنّا مِنْ شُرُورِهِ، وَ انْصِبِ الْمَوْتَ بَيْنَ أَيْدِينَا نَصْباً، وَ لَا تَجْعَلْ ذِكْرَنَا لَهُ غِبّاً. وَ اجْعَلْ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْأَعْمَالِ عَمَلًا نَسْتَبْطِئُ مَعَهُ الْمَصِيرَ إِلَيْكَ، وَ نَحْرِصُ لَهُ عَلَى وَشْكِ اللّحَاقِ بِكَ حَتّى يَكُونَ الْمَوْتُ مَأنَسَنَا الّذِي نَأْنَسُ بِهِ، وَ مَأْلَفَنَا الّذِي نَشْتَاقُ إِلَيْهِ، وَ حَامّتَنَا الّتِي نُحِبّ الدّنُوّ مِنْهَا، فَإِذَا أَوْرَدْتَهُ عَلَيْنَا وَ أَنْزَلْتَهُ بِنَا فَأَسْعِدْنَا بِهِ زَائِراً، وَ آنِسْنَا بِهِ قَادِماً، وَ لَا تُشْقِنَا بِضِيَافَتِهِ، وَ لَا تُخْزِنَا بِزِيَارَتِهِ، وَ اجْعَلْهُ بَاباً مِنْ أَبْوَابِ مَغْفِرَتِكَ، وَ مِفْتَاحاً مِنْ مَفَاتِيحِ رَحْمَتِكَ. أَمِنّا مُهْتَدِينَ غَيْرَ ضَالّينَ، طَائِعِينَ غَيْرَ مُسْتَكْرِهِينَ، تَائِبِينَ غَيْرَ عَاصِينَ وَ لَا مُصِرّينَ، يَا ضَامِنَ جَزَاءِ الْمُحْسِنِينَ، وَ مُسْتَصْلِحَ عَمَلِ الْمُفْسِدِينَ.

40

یاد مرگ

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و آرزوی طولانی را از دل ما بیرون بر و آن را با صداقت در رفتارمان کوتاه کن تا آنجا که تمام کردن ساعتی بعد ساعتی و دریافتن روزی بعد روزی و اتصال تنفّس ها و گام های پی در پی را آرزو نکنیم.

بارالها ما را از غرور آرزو سلامت بدار و ما را از شرّش حفظ فرما و مرگ را نصب العین و در برابر چشمانمان قرار ده و ما را از مرگ غافل مفرما و از میان اعمال خوب توفیق انجام عملی را به ما عطا کن که با آن رسیدن به جهان آخرت و لقائت را دیر شماریم در نتیجه تلاش کنیم و حرص ورزیم که هرچه زودتر به رحمتت ملحق شویم تا آنجا که مرگ جای اُنس ما باشد و جای اُلفت و به سویش مشتاق شویم و همانند خویشاوندی باشد که در کنار آن بودن را دوست داشته باشیم.

الها هرگاه مرگ را به سراغ ما فرستادی در هنگام زیارت او ما را به وسیله او سعادتمند فرما و به محض آمدن ما را با او مأنوس کن و ما را به مهمانی او بدبخت مکن و ما را با ملاقاتش خوار و زبون مفرما.

خدایا مرگ را دری از درهای مغفرتت و کلیدی از کلیدهای رحمتت قرار ده الها ما را بمیران در حالی که هدایت شده ایم و گمراه نیستیم، فرمانبریم و از بندگی ات کراهت نداریم. توبه کننده ایم و معصیت کار و اصرار بر گناه نداریم ای خدایی که ضامن پاداش نیکوکارانی و اصلاح کننده رفتار تبهکارانی.

ص: 237

(41) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی طَلَبِ السّتْرِ وَ الْوِقَايَهِ

اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَفْرِشْنِی مِهَادَ كَرَامَتِکَ، وَ أَوْرِدْنِی مَشَارِعَ رَحْمَتِکَ، وَ أَحْلِلْنِی بُحْبُوحَهَ جَنّتِکَ، وَ لَا تَسُمْنِی بِالرّدّ عَنْکَ، وَ لَا تَحْرِمْنِی بِالْخَيْبَهِ مِنْکَ. وَ لَا تُقَاصّنِی بِمَا اجْتَرَحْتُ وَ لَا تُنَاقِشْنِی بِمَا اكْتَسَبْتُ، وَ لَا تُبْرِزْ مَكْتُومِی، وَ لَا تَكْشِفْ مَسْتُورِی، وَ لَا تَحْمِلْ عَلَی مِيزَانِ الْإِنْصَافِ عَمَلِی، وَ لَا تُعْلِنْ عَلَی عُيُونِ الْمَلَإِ خَبَرِی، أَخْفِ عَنْهُمْ مَا يَكونُ نَشْرُهُ عَلَيّ عَاراً، وَ اطْوِ عَنْهُمْ مَا يُلْحِقُنِی عِنْدَکَ شَنَاراً، شَرّفْ دَرَجَتِی بِرِضْوَانِکَ، وَ أَكْمِلْ كَرَامَتِی بِغُفْرَانِکَ، وَ انْظِمْنِی فِی أَصْحَابِ الْيَمِينِ، وَ وَجّهْنِی فِی مَسَالِكِ الْ آمِنِينَ، وَ اجْعَلْنِی فِی فَوْجِ الْفَائِزِينَ، وَ اعْمُرْ بِی مَجَالِسَ الصّالِحِينَ، آمِينَ رَبّ الْعَالَمِينَ.

41

تقاضای پوشیدن گناهان از ستّارالعیوب

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، بسترهای کرمت را برایم بگستران و مرا از محل نوشیدن شراب رحمتت سیراب کن و در بهشتت جایم ده و با رد کردن از در خانه ات مرا مرنجان و به نومیدی از رحمتت نومیدم مکن، و مرا به گناهانم تقاص مفرما و به آنچه را که انجام داده ام سختگیری مکن و رازم را فاش و سرّم را آشکار مفرما و کارم را در ترازوی عدلت مسنج و وضع حالم را در برابر چشم بزرگان فاش مگردان.

خدایا آنچه برایم ننگ است از دید بزرگان در روز قیامت مخفی بدار و آنچه که نزد تو مرا رسوا می کند از آنان بپوشان.

الها به رضای خویش درجه و رتبه ام را بالا بر و به مغفرتت کرامتت را نسبت به من کمال بخش و مرا از یاران دست راست قرار ده و با بردن در گروه ایمن شدگان آبرویم بخش و از جمله رستگارانم کن و مجالس بندگان صالحت را به وسیله من آباد کن دعایم را بپذیر ای پروردگار جهانیان.

ص: 239

(42) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ

اللّهُمّ إِنّکَ أَعَنْتَنِی عَلَی خَتْمِ کِتَابِکَ الّذِی أَنْزَلْتَهُ نُوراً، وَ جَعَلْتَهُ مُهَیْمِناً عَلَی کُلّ کِتَابٍ أَنْزَلْتَهُ، وَ فَصّلْتَهُ عَلَی کُلّ حَدِیثٍ قَصَصْتَهُ. وَ فُرْقَاناً فَرَقْتَ بِهِ بَیْنَ حَلَالِکَ وَ حَرَامِکَ، وَ قُرْآناً أَعْرَبْتَ بِهِ عَنْ شَرَائِعِ أَحْکَامِکَ وَ کِتَاباً فَصّلْتَهُ لِعِبَادِکَ تَفْصِیلاً، وَ وَحْیاً أَنْزَلْتَهُ عَلَی نَبِیّکَ مُحَمّدٍ -صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ- تَنْزِیلاً. وَ جَعَلْتَهُ نُوراً نَهْتَدِی مِنْ ظُلَمِ الضّلَالَهِ وَ الْجَهَالَهِ بِاتّبَاعِهِ، وَ شِفَاءً لِمَنْ أَنْصَتَ بِفَهَمِ التّصْدِیقِ إِلَی اسْتِمَاعِهِ، وَ مِیزَانَ قِسْطٍ لَا یَحِیفُ عَنِ الْحَقّ لِسَانُهُ، وَ نُورَ هُدًی لَا یَطْفَأُ عَنِ الشّاهِدِینَ بُرْهَانُهُ، وَ عَلَمَ نَجَاهٍ لَا یَضِلّ مَنْ أَمّ قَصْدَ سُنّتِهِ، وَ لا تَنَالُ أَیْدِی الْهَلَکَاتِ مَنْ تَعَلّقَ بِعُرْوَهِ عِصْمَتِهِ. اللّهُمّ فَإِذْ أَفَدْتَنَا الْمَعُونَهَ عَلَی تِلَاوَتِهِ، وَ سَهّلْتَ جَوَاسِیَ أَلْسِنَتِنَا بِحُسْنِ عِبَارَتِهِ، فَاجْعَلْنَا مِمّنْ یَرْعَاهُ

42

دعای ختم قرآن

پروردگارا در ختم قرآنی که آن را نور و روشنایی فرستادی کمکم کردی و قرآن را بر هر کتابی که نازل فرمودی نگاهبان و بر هر سخنی که نقل کرده ای فضیلت داده ای و آن را جدا کننده حلال از حرامت قرار داده ای همان قرآنی که بیان کننده راه های احکامت می باشد همان کتابی که برای بندگانت به طور مبسوط شرح داده ای و همان وحی ای که آن را بر پیامبرت حضرت محمّد که صلوات تو بر او و آلش باد نازل فرموده ای.

الها پیروی از قرآن را نوری برای رهایی از تاریکی های گمراهی و نادانی، و شفایی برای آنکه از صمیم دل و از روی درک صحیح به تلاوت آیاتش گوش می دهد قرار دادی و آن را ترازوی عدلی گردانیدی که هیچگاه زبانه اش از حقیقت برنمی گردد و نور هدایتی که برای گواهانش هیچ وقت از اقامه دلیل خاموش نمی شود و پرچم نجاتی که هرکس قصد پیروی از آن نماید گمراه نمی گردد و هرکس که به ریسمان عصمت آن چنگ بزند گرفتار هلاکت نخواهد شد.

بارالها چون ما را بر تلاوت آن کمک نمودی و سختی و لکنت زبان ما را با زیبایی عباراتش آسان نمودی پس ما را از جمله کسانی قرار ده که به طور شایسته حقوقش را رعایت کرده اند.

ص: 241

حَقّ رِعَايَتِهِ، وَ يَدِينُ لَکَ بِاعْتِقَادِ التّسْلِيمِ لِمُحْکَمِ آيَاتِهِ، وَ يَفْزَعُ إِلَى الْإِقْرَارِ بِمُتَشَابِهِهِ، وَ مُوضَحَاتِ بَيّنَاتِهِ. اللّهُمّ إِنّکَ أَنْزَلْتَهُ عَلَى نَبِيّکَ مُحَمّدٍ صَلّى اللّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مُجْمَلًا، وَ أَلْهَمْتَهُ عِلْمَ عَجَائِبِهِ مُکَمّلًا، وَ وَرّثْتَنَا عِلْمَهُ مُفَسّراً، وَ فَضّلْتَنَا عَلَى مَنْ جَهِلَ عِلْمَهُ، وَ قَوّيْتَنَا عَلَيْهِ لِتَرْفَعَنَا فَوْقَ مَنْ لَمْ يُطِقْ حَمْلَهُ. اللّهُمّ فَکَمَا جَعَلْتَ قُلُوبَنَا لَهُ حَمَلَةً، وَ عَرّفْتَنَا بِرَحْمَتِکَ شَرَفَهُ وَ فَضْلَهُ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ الْخَطِيبِ بِهِ، وَ عَلَى آلِهِ الْخُزّانِ لَهُ، وَ اجْعَلْنَا مِمّنْ يَعْتَرِفُ بِأَنّهُ مِنْ عِنْدِکَ حَتّى لَا يُعَارِضَنَا؛طط الشّکّ فِى تَصْدِيقِهِ، وَ لَا يَخْتَلِجَنَا الزّيْغُ عَنْ قَصْدِ طَرِيقِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِمّنْ يَعْتَصِمُ بِحَبْلِهِ، وَ يَأْوِى مِنَ الْمُتَشَابِهَاتِ إِلَى حِرْزِ مَعْقِلِهِ، وَ يَسْکُنُ فِى ظِلّ جَنَاحِهِ، وَ يَهْتَدِى بِضَوْءِ صَبَاحِهِ، وَ يَقْتَدِى بِتَبَلّجِ أَسْفَارِهِ، وَ يَسْتَصْبِحُ بِمِصْبَاحِهِ، وَ لَا يَلْتَمِسُ الْهُدَى فِى غَيْرِهِ. اللّهُمّ وَ کَمَا نَصَبْتَ بِهِ مُحَمّداً عَلَماً لِلدّلَالَهِ عَلَيْکَ، وَ أَنْهَجْتَ بِ آلِهِ سُبُلَ الرّضَا إِلَيْکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ وَسِيلَةً لَنَا إِلَى أَشْرَفِ مَنَازِلِ الْکَرَامَهِ، وَ سُلّماً نَعْرُجُ فِيهِ إِلَى مَحَلّ السّلَامَهِ، وَ سَبَباً نُحْزَى بِهِ النّجَاهَ فِى عَرْصَهِ الْقِيَامَهِ، وَ ذَرِيعَةً نَقْدَمُ بِهَا عَلَى نَعِيمِ دَارِ الْمُقَامَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى

و در برابر آیات محکمه آن از روی اعتقاد گردن نهاده و نسبت به آیات متشابه و غیرمحکم به دلیل های روشن آن پناه می برند.

خدایا تو قرآن را بر پیامبرت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم بدون شرح و تفصیل نازل فرمودی و دانش به رازهای آن را به طور مفصل و مشروح به وی الهام نمودی و علم به قرآن همراه با تفسیر به ما میراث دادی و ما را بر آنکه ناآشنای بدین علوم است برتری بخشیدی و بر ما قدرت اشراف بر قرآن را عنایت کردی تا بر آنکه طاقت زیر بار رفتن آن را نداشت شرافت دهی.

الها همان طور که دلهای ما را حامل قرآن قرار دادی و به رحمتت ما را به شرافت و فضیلت آن آشنا کردی پس بر محمد گوینده آن و بر آلش خزانه داران آن درود فرست و ما را از جمله کسانی قرار ده که اعتراف دارند که قرآن از جانب توست تا در باور کردن آن گرفتار تردید شویم و گرایش به گمراهی ما را از سیر در مسیر حق باز ندارد.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را از جمله افرادی قرار ده که به ریسمان قرآن چنگ می زنند و از متشابهات آن به محکمات آن پناه می برند و در سایه حمایت آن آرام می گیرند و از نور صبحگاهی آن هدایت می شوند و به درخشش نور آن اقتدا می کنند و از روشنایی آن روشنایی ایجاد می نمایند و از غیر آن طلب نیکبختی نمی نمایند.

الها همان طور که به توسط قرآن برای حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم نشانه ای برای دلالت بر خودت برپا داشتی و به وسیله آل محمد صلی الله علیه و آله و سلّم راههای جلب رضایتت را آشکار ساختی پس بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را برای ما وسیله رسیدن به شریف ترین منزل های کرامت و بزرگواری و نردبانی جهت ترقی به جایگاه سلامت قرار ده و سببی که به توسط آن در عرصه قیامت نجات یافته و وسیله ای که به خاطر آن همراه با نعمت ها در بهشت جاودانه باشیم.

مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ احْطُطْ بِالْقُرْآنِ عَنّا ثِقْلَ الْأَوْزَارِ، وَ هَبْ لَنَا حُسْنَ شَمَائِلِ الْأَبْرَارِ، وَ اقْفُ بِنَا آثَارَ الّذِينَ قَامُوا لَکَ بِهِ آنَاءَ اللّيْلِ وَ أَطْرَافَ النّهَارِ حَتّى تُطَهّرَنَا مِنْ کُلّ دَنَسٍ بِتَطْهِيرِهِ، وَ تَقْفُوَ بِنَا آثَارَ الّذِينَ اسْتَضَاءُوا بِنُورِهِ، وَ لَمْ يُلْهِهِمُ الْأَمَلُ عَنِ الْعَمَلِ فَيَقْطَعَهُمْ بِخُدَعِ غُرُورِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلِ الْقُرْآنَ لَنَا فِى ظُلَمِ اللّيَالِى مُونِساً، وَ مِنْ نَزَغَاتِ الشّيْطَانِ وَ خَطَرَاتِ الْوَسَاوِسِ حَارِساً، وَ لِأَقْدَامِنَا عَنْ نَقْلِهَا إِلَى الْمَعَاصِى حَابِساً، وَ لِأَلْسِنَتِنَا عَنِ الْخَوْضِ فِى الْبَاطِلِ مِنْ غَيْرِ مَا آفَةٍ مُخْرِساً، وَ لِجَوَارِحِنَا عَنِ اقْتِرَافِ الْآثَامِ زَاجِراً، وَ لِمَا طَوَتِ الْغَفْلَةُ عَنّا مِنْ تَصَفّحِ الِاعْتِبَارِ نَاشِراً، حَتّى تُوصِلَ إِلَى قُلُوبِنَا فَهْمَ عَجَائِبِهِ، وَ زَوَاجِرَ أَمْثَالِهِ الّتِى ضَعُفَتِ الْجِبَالُ الرّوَاسِى عَلَى صَلَابَتِهَا عَنِ احْتِمَالِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَدِمْ بِالْقُرْآنِ صَلَاحَ ظَاهِرِنَا، وَ احْجُبْ بِهِ خَطَرَاتِ الْوَسَاوِسِ عَنْ صِحّهِ ضَمَائِرِنَا، وَ اغْسِلْ بِهِ دَرَنَ قُلُوبِنَا وَ عَلَائِقَ أَوْزَارِنَا، وَ اجْمَعْ بِهِ مُنْتَشَرَ أُمُورِنَا، وَ أَرْوِ بِهِ فِى مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَيْکَ ظَمَأَ هَوَاجِرِنَا، وَ اکْسُنَا بِهِ حُلَلَ الْأَمَانِ يَوْمَ الْفَزَعِ الْأَکْبَرِ فِى نُشُورِنَا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْبُرْ بِالْقُرْآنِ خَلّتَنَا مِنْ عَدَمِ الْإِمْلَاقِ، وَ سُقْ إِلَيْنَا

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و از برکت وجود قرآن بار سنگین لغزش ها را از ما بردار و صفات پسندیده خوبان را به ما عطا فرما و ما را به پیروی از راه هایی که تلاوت کنندگان قرآن در ساعات شب و روز بدان پرداخته اند موفق بدار تا به وسیله پاکیزگی قرآن ما را نیز از هر آلودگی پاکیزه نمایی و ما پیرو کسانی گردانی که به نور قرآن نورانی شدند و آرزوها آنها را از انجام کارها باز نداشته تا با نیرنگری آرزوها تباه گردند.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و قرآن را در شب های تار مونس و در مواقعی که شیطان ما را دعوت به بدکاری می کند و در دلهایمان وسوسه می اندازد نگهبانمان قرار ده.

الها قرآن را بازدارنده قدم های ما به سوی معصیت ها و زبان هایمان را در عین حالی که بیماری ندارند در گفتن حرف های باطل لال کننده و اعضای ما را از انجام گناهان ممنوع و در هنگامی که غفلت ما را احاطه کرده تا درس عبرت از حوادث روزگار بگیریم هشدار دهنده قرار ده تا در نتیجه درک عجایب قرآن برای ما حاصل گردد و آن چیزهایی که کوه های استوار با همه صلابتی که دارند از حمل آن عاجز بودند برایمان قابل فهم و درک شود.

الها بر محمد و آل او درود فرست و توسط قرآن ظاهرمان را در آراستگی پابرجا فرما و به قرآن اندیشه های بد را از باطن سالم ما بازدار و آلودگی قلب هایمان و وابستگی به گناهانمان را شستشو ده و کارهای پراکنده ما را به وسیله آن جمع کن و در آن ایستگاهی که در پیشگاهت قرار می گیریم و بسیار گرم است سیرابمان فرما و به برکت قرآن در روز فزع اکبر و در روز قیامت لباس امان از آتش و غضبت را بر ما بپوشان.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به قرآن نداری ما را به بی نیازی جبران و وسعت در زندگی و فراوانی روزی را به سوی ما روان و ما را از صفات ناپسند و اخلاق پست دور کن.

بِهِ رَغَدَ الْعَيْشِ وَ خِصْبَ سَعَهِ الْأَرْزَاقِ، وَ جَنِّبْنَا بِهِ الصَّرَائِبَ الْمَذْمُومَهَ وَ مَدَانِيَ الْأَخْلَاقِ، وَ اعْصِمْنَا بِهِ مِنْ هُوَّهِ الْكُفْرِ وَ دَوَاعِی النِّفَاقِ حَتّی یَکُونَ لَنَا فِی الْقِیَامَهِ إِلَی رِضْوَانِکَ وَ جِنَانِکَ قَائِداً، وَ لَنَا فِی الدُّنْیَا عَنْ سُخْطِکَ وَ تَعَدِّی حُدُودِکَ ذَائِداً، وَ لِمَا عِنْدَکَ بِتَحْلِیلِ حَلَالِهِ وَ تَحْرِیمِ حَرَامِهِ شَاهِداً. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ هَوِّنْ بِالْقُرْآنِ عِنْدَ الْمَوْتِ عَلَی أَنْفُسِنَا کَرْبَ السِّیَاقِ، وَ جَهْدَ الْأَنِینِ، وَ تَرَادُفَ الْحَشَارِجِ إِذَا بَلَغَتِ النُّفُوسُ التَّرَاقِیَ، وَ قِیلَ مَنْ رَاقٍ؟ وَ تَجَلَّی مَلَکُ الْمَوْتِ لِقَبْضِهَا مِنْ حُجُبِ الْغُیُوبِ، وَ رَمَاهَا عَنْ قَوْسِ الْمَنَایَا بِأَسْهُمِ وَحْشَهِ الْفِرَاقِ، وَ دَافَ لَهَا مِنْ ذُعَافِ الْمَوْتِ کَأْساً مَسْمُومَهَ الْمَذَاقِ، وَ دَنَا مِنَّا إِلَی الْآخِرَهِ رَحِیلٌ وَ انْطِلَاقٌ، وَ صَارَتِ الْأَعْمَالُ قَلَائِدَ فِی الْأَعْنَاقِ، وَ کَانَتِ الْقُبُورُ هِیَ الْمَأْوَی إِلَی مِیقَاتِ یَوْمِ التَّلَاقِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ بَارِکْ لَنَا فِی حُلُولِ دَارِ الْبِلَی، وَ طُولِ الْمُقَامَهِ بَیْنَ أَطْبَاقِ الثَّرَی، وَ اجْعَلِ الْقُبُورَ بَعْدَ فِرَاقِ الدُّنْیَا خَیْرَ مَنَازِلِنَا، وَ افْسَحْ لَنَا بِرَحْمَتِکَ فِی ضِیقِ مَلَاحِدِنَا، وَ لَا تَفْضَحْنَا فِی حَاضِرِی الْقِیَامَهِ بِمُوبِقَاتِ آثَامِنَا. وَ ارْحَمْ بِالْقُرْآنِ فِی مَوْقِفِ الْعَرْضِ عَلَیْکَ ذُلَّ مَقَامِنَا، وَ ثَبِّتْ بِهِ عِنْدَ اضْطِرَابِ

و به قرآن ما را از افتادن در گودال کفر و آنچه که نفاق است حفظ کن تا برای ما در روز قیامت به سوی رضوان و بهشتت راهبر باشد و در دنیا از غضبت و تجاوز به حدودت بازدارنده و به آنچه را از احکام حلال و حرام نزد توست شاهد باشد.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست و به وسیله قرآن سخت جان دادن و ناله های هنگام مرگ را بر ما آسان کن آنگاه که جانها به حلقوم رسد و گفته می شود کیست که او را از مرگ نجات بخشد؟ در این هنگام جناب عزرائیل علیه السلام آشکار می گردد و از پرده های غیب ظاهر می شود و این انسان را با تیرهای وحشت جدایی هدف قرار می دهد. و برای آن جانها جامی که زهرآلوده است و آمیخته به زهر مرگ است آماده می سازد و اینجاست که رفتن و روان شدن ما به سوی جهان آخرت نزدیک می شود و هرکس در گرو اعمال خویش واقع می گردد و خانه های قبر محل سکونت تا روز رستاخیز و روز به هم رسیدن می شود.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ورود ما را به خانه درهم ریخته قبر و بسیار ماندن در میان طبقات خاک را مبارک گردان و بعد از جدایی از دنیا خانه های قبر را بهترین خانه های ما قرار ده و به رحمت خود تنگی لحدهایمان را گشاده گردان و ما را در برابر حاضرین در روز قیامت به خاطر گناهان نابودکننده مان رسوا مفرما.

پروردگارا به خاطر قرآن در روزی که در پیشگاهت در مرتبه ذلت و خواری ایستاده ایم بر ما رحم کن.

جِسْرِ جَهَنّمَ يَوْمَ الْمَجَازِ عَلَيْهَا زَلَلَ أَقْدَامِنَا، وَ نَوّرْ بِهِ قَبْلَ الْبَعْثِ سُدَفَ قُبُورِنَا، وَ نَجّنَا بِهِ مِنْ كُلّ كَرْبٍ يَوْمَ الْقِيَامَهِ وَ شَدَائِدِ أَهْوَالِ يَوْمِ الطّامّهِ وَ بَيّضْ وُجُوهَنَا يَوْمَ تَسْوَدّ وُجُوهُ الظّلَمَهِ فِي يَوْمِ الْحَسْرَهِ وَ النّدَامَهِ، وَ اجْعَلْ لَنَا فِی صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ وُدّاً، وَ لَا تَجْعَلِ الْحَيَاهَ عَلَيْنَا نَكَداً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ عَبْدِكَ وَ رَسُولِكَ كَمَا بَلّغَ رِسَالَتَكَ، وَ صَدَعَ بِأَمْرِكَ، وَ نَصَحَ لِعِبَادِكَ. اللّهُمّ اجْعَلْ نَبِيّنَا -صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ- يَوْمَ الْقِيَامَهِ أَقْرَبَ النّبِيّينَ مِنْكَ مَجْلِساً، وَ أَمْكَنَهُمْ مِنْكَ شَفَاعَهً، وَ أَجَلّهُمْ عِنْدَكَ قَدْراً، وَ أَوْجَهَهُمْ عِنْدَكَ جَاهاً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ شَرّفْ بُنْيَانَهُ، وَ عَظّمْ بُرْهَانَهُ، وَ ثَقّلْ مِيزَانَهُ، وَ تَقَبّلْ شَفَاعَتَهُ، وَ قَرّبْ وَسِيلَتَهُ، وَ بَيّضْ وَجْهَهُ، وَ أَتِمّ نُورَهُ، وَ ارْفَعْ دَرَجَتَهُ، وَ أَحْيِنَا عَلَى سُنّتِهِ، وَ تَوَفّنَا عَلَى مِلّتِهِ وَ خُذْ بِنَا مِنْهَاجَهُ، وَ اسْلُكْ بِنَا سَبِيلَهُ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَهْلِ طَاعَتِهِ، وَ احْشُرْنَا فِی زُمْرَتِهِ، وَ أَوْرِدْنَا حَوْضَهُ، وَ اسْقِنَا بِكَأْسِهِ. وَ صَلّ اللّهُمّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاهً تُبَلّغُهُ بِهَا أَفْضَلَ مَا يَأْمُلُ مِنْ خَيْرِكَ وَ فَضْلِكَ وَ كَرَامَتِكَ، إِنّكَ ذُو رَحْمَهٍ وَاسِعَهٍ، وَ فَضْلٍ كَرِيمٍ. اللّهُمّ اجْزِهِ بِمَا بَلّغَ مِنْ رِسَالَاتِكَ، وَ أَدّى مِنْ آيَاتِكَ، وَ

و قدمهایمان را در لحظه های پراضطراب و هنگام عبور از پل جهنم و وقتی که جواز عبور برایمان صادر شده ثابت و استوار گردان و قبل از زنده شدن در قیامت به نور قرآنیت قبرهای تاریکمان را نورانی فرما و به وسیله کتاب آسمانی ات از گرفتاری های روز قیامت و سختی های ترسناک رستاخیز نجاتمان ده.

الها در روزی که چهره ستمکاران سیاه می شود در آن روز حسرت و ندامت چهره های ما را سفید کن و محبت ما را در دلهای اهل ایمان بینداز و زندگی را بر ما دشوار مفرما.

خدایا بر حضرت محمد بنده و رسولت همان طور که رسالت را ابلاغ نمود و فرمانت را با صدای رسا بیان کرد و بندگانت را پند داد درود فرست.

الها پیامبر ما را که درودت بر او و بر آلش باد در روز قیامت نزدیک ترین پیامبران از نظر رتبه و مقام در درگاهت قرار ده و از جهت شفاعت امکاناتش را از همه بیشتر کن و در قدر منزلت بالاترین مقام و در وجاهت و آبرو و آبرومندترین آنان نزد خودت قرار ده.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و بنیانش را شرافت ده و دلیلش را بزرگ گردان و باز نیکویی هایش را سنگین کن و شفاعتش را بپذیر و وسیله اش را مقرّب قرار ده و رو سفیدش فرما و نورش را کامل و درجه اش را بالا بر.

پروردگارا ما را به وسیله سنّت پیامبر صلی الله علیه و آله و سلّم زنده بدار و بر دین او بمیران و ما را در مسیر آن گرامی سیر ده و به راه او ببر و ما را از اطاعت کنندگان دستوراتش قرار ده و در زمره پیروانش محشورمان فرما و توفیق ورود به حوض کوثرش و نوشیدن از آن را به ما عنایت فرما.

و بر محمد و آل او درود فرست درودی که حضرتش را به بهترین چیزی که امید داشت از خیر و فضل و کرمت برسانی زیرا که تو صاحب رحمت واسعه و فضل بزرگی.

نَصَحَ لِعِبَادِکَ، وَ جَاهَدَ فِی سَبِیلِکَ، أَفْضَلَ مَا جَزَیْتَ أَحَداً مِنْ مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرّبِینَ، وَ أَنْبِیَائِکَ الْمُرْسَلِینَ الْمُصْطَفَیْنَ، وَ السّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَی آلِهِ الطّیّبِینَ الطّاهِرِینَ وَ رَحْمَهُ اللّهِ وَ بَرَکَاتُهُ.

ص: 250

خدایا پیامبرت را به خاطر آنچه را که از پیغام هایت ابلاغ کرد و آیاتت را به مردم رسانید و بندگانت را نصیحت فرمود و در راهت مجاهده کرد پاداش ده برترین پاداش که به فرشتگانت مقرّبت و انبیاء مرسل برگزیده ات دادی و سلام و رحمت و برکات الهی بر حضرت او و آل و پاکیزه اش باد.

ص: 251

(43) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا نَظَرَ إِلَى الْهِلَالِ

أَيّهَا الْخَلْقُ الْمُطِيعُ، الدّائِبُ السّرِيعُ، الْمُتَرَدّدُ فِي مَنَازِلِ التّقْدِيرِ، الْمُتَصَرّفُ فِي فَلَكِ التّدْبِيرِ! آمَنْتُ بِمَنْ نَوّرَ بِكَ الظّلَمَ، وَ أَوْضَحَ بِكَ الْبُهَمَ، وَ جَعَلَكَ آيَةً مِنْ آيَاتِ مُلْكِهِ، وَ عَلَامَةً مِنْ عَلَامَاتِ سُلْطَانِهِ، وَ امْتَهَنَكَ بِالزّيَادَهِ وَ النّقْصَانِ، وَ الطّلُوعِ وَ الْأُفُولِ، وَ الْإِنَارَهِ وَ الْكُسُوفِ، فِي كُلّ ذَلِكَ أَنْتَ لَهُ مُطِيعٌ، وَ إِلَى إِرَادَتِهِ سَرِيعٌ. سُبْحَانَهُ مَا أَعْجَبَ مَا دَبّرَ فِي أَمْرِكَ وَ أَلْطَفَ مَا؛ع عّ صَنَعَ فِي شَأْنِكَ جَعَلَكَ مِفْتَاحَ شَهْرٍ حَادِثٍ لِأَمْرٍ حَادِثٍ، فَأَسْأَلُ اللّهَ رَبّي وَ رَبّكَ، وَ خَالِقِي وَ خَالِقَكَ، وَ مُقَدّرِي وَ مُقَدّرَكَ، وَ مُصَوّرِي وَ مُصَوّرَكَ أَنْ يُصَلّيَ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَنْ يَجْعَلَكَ هِلَالَ بَرَكَهٍ لَا تَمْحَقُهَا الْأَيّامُ، وَ طَهَارَهٍ لَا تُدَنّسُهَا الْآثَامُ، هِلَالَ أَمْنٍ مِنَ الْآفَاتِ، وَ سَلَامَهٍ مِنَ السّيّئَاتِ، هِلَالَ سَعْدٍ لَا نَحْسَ فِيهِ،

43

دعا در هنگام نگاه بر ماه در شب اول

ای آفریده فرمانبر، ای گردش گر سریع، ای رفت و آمدکننده در منزل هایی که برایت مقدر شده، ای تصرف کننده در چرخی که جای تدبیر است، ایمان آوردم به آنکه به وسیله تو تاریکی ها را روشن نمود و به وجود تو کارها را از ابهام درآورد و تو را آیتی از آیات قدرتش و نشانه ای از نشانه های سلطنتش قرار داد و تو را خدمتگزار و فرمانبردار کرد با زیاد و نقصان نمودنت و طلوع و افولت و نور دادن و کسوفت و تو در پیشگاه پروردگار در تمامی موارد مطیع و فرمانبردار بودی و در اجرای اراده حضرت او سریع عمل کرده ای.

منزه است پروردگار که در آفرینش تو چه شگفتی ها به کار برده است و چه دقیق و لطیف است آنچه درباره ات انجام داده و تو را کلید هر ماه نو برای کاری نو قرار داده است.

از خدایی که پروردگار و خالق من و توست و تقدیرکننده امور و صورت بخش من و توست مسئلت می جویم که بر محمد و آل او درود فرستد و تو را ماه برکت برای ما قرار دهد که در مرور زمان برکت آن زایل نشود و تو را ماه پاکیزه ای قرار ده که گناهان آن را آلوده نسازند.

ماهی که از آفات در امان باشد و از لغزش ها سلامت، ماهی که نیکبختی آورد و نحسی در آن نباشد.

ص: 253

وَ يُمْنٍ لَا تَكَدَ مَعَهُ، وَ يُسْرٍ لَا يُمَازِجُهُ عُسْرٌ، وَ خَيْرٍ لَا يَشُوبُهُ شَرٌّ، هِلَالَ أَمْنٍ وَ إِيمَانٍ وَ نِعْمَةٍ وَ إِحْسَانٍ وَ سَلَامَةٍ وَ إِسْلَامٍ. اللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَرْضَى مَنْ طَلَعَ عَلَيْهِ، وَ أَزْكَى مَنْ نَظَرَ إِلَيْهِ، وَ أَسْعَدَ مَنْ تَعَبَّدَ لَکَ فِيهِ، وَ وَفِّقْنَا فِيهِ لِلتَّوْبَهِ، وَ اعْصِمْنَا فِيهِ مِنَ الْحَوْبَهِ، وَ احْفَظْنَا فِيهِ مِنْ مُبَاشَرَهِ مَعْصِيَتِکَ

وَ أَوْزِعْنَا فِيهِ شُكْرَ نِعْمَتِکَ، وَ أَلْبِسْنَا فِيهِ جُنَنَ الْعَافِيَهِ، وَ أَتْمِمْ عَلَيْنَا بِاسْتِكْمَالِ طَاعَتِکَ فِيهِ الْمِنَّهَ، إِنَّکَ الْمَنَّانُ الْحَمِيدُ، وَ صَلَّى اللّٰهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ.

و ماه پرنعمت که سختی را همراه نداشته و ماه آسانی که ممزوج با گرفتاری نباشد و ماه خیری که آلوده به شرّ نشود، ماه امنیت و ایمان و نعمت و احسان و سلامتی و اسلام.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ما را از راضی ترین کسانی که ماه بر آنها طلوع می کند و پاکیزه ترین افرادی که بر ماه نظر می اندازند و سعادتمندترین کسانی که تو را در این ماه بندگی می کنند قرار ده و توفیق توبه در آن به ما عنایت کن و ما را از لغزیدن و از اینکه در این ماه به نافرمانی ات بپردازیم حفظ فرما.

و ما را بر آن بدار که شکر نعمت هایت را بجا آوریم و لباس عافیت را در این ماه به تن ما کن و به وسیله کامل کردن فرمانبریت در این ماه نعمتت را بر ما کامل ساز زیرا تو بسیار نعمت دهنده و ستایش شده ای و پروردگار بر محمد و آل پاک و پاکیزه او درود می فرستد.

ص: 255

(44) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ إِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَمَضَانَ

الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی هَدَانَا لِحَمْدِهِ، وَ جَعَلَنَا مِنْ أَهْلِهِ لِنَكُونَ لِإِحْسَانِهِ مِنَ الشّاكِرِينَ، وَ لِيَجْزِيَنَا عَلَى ذَلِكَ جَزَاءَ الْمُحْسِنِينَ. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی حَبَانَا بِدِينِهِ، وَ اخْتَصّنَا بِمِلّتِهِ، وَ سَبّلَنَا فِی سُبُلِ إِحْسَانِهِ لِنَسْلُكَهَا بِمَنّهِ إِلَى رِضْوَانِهِ، حَمْداً يَتَقَبّلُهُ مِنّا، وَ يَرْضَى بِهِ عَنّا. وَ الْحَمْدُ لِلّهِ الّذِی جَعَلَ مِنْ تِلْكَ السّبُلِ شَهْرَهُ شَهْرَ رَمَضَانَ، شَهْرَ الصّيَامِ، وَ شَهْرَ الْإِسْلَامِ، وَ شَهْرَ الطّهُورِ، وَ شَهْرَ التّمْحِيصِ، وَ شَهْرَ الْقِيَامِ الّذِی أَنْزَلَ فِيهِ الْقُرْآنُ، هُدًى لِلنّاسِ، وَ بَيّنَاتٍ مِنَ الْهُدَى وَ الْفُرْقَانِ، فَأَبَانَ فَضِيلَتَهُ عَلَى سَائِرِ الشّهُورِ بِمَا جَعَلَ لَهُ مِنَ الْحُرُمَاتِ الْمَوْفُورَهِ، وَ الْفَضَائِلِ الْمَشْهُورَهِ، فَحَرّمَ فِيهِ مَا أَحَلّ فِی غَيْرِهِ إِعْظَاماً، وَ حَجَرَ فِيهِ الْمَطَاعِمَ وَ الْمَشَارِبَ إِكْرَاماً، وَ جَعَلَ لَهُ وَقْتاً بَيّناً لَا يُجِيزُ -جَلّ وَ عَزّ- أَنْ يُقَدّمَ قَبْلَهُ،

دعا هنگام ورود به ماه مبارک رمضان

حمد خدایی راست که توفیق حمدش به ما عطا فرمود و ما را از جمله دوستان خویش گردانید تا به خاطر محبت هایش سپاسگزارش باشیم، و ما را به سبب سپاسگزاری پاداش نیکوکاران عنایت فرماید.

و حمد خدایی را که دینش را به ما عطا فرمود و ما را جزء ملت خودش گردانید و ما را در مسیر لطف و کرامتش سیر داد تا به وسیله نعمت هایش به سوی رضوانش سلوک نمائیم. حمدی که از ما قبول فرماید و به توسط آن از ما راضی گردد.

و حمد خدایی را که یکی از راه های هدایت یعنی ماه مبارک رمضان را به ما اختصاص داد، ماه روزه و ماه اسلام و ماه پاکیزگی و ماه تزکیه و اصلاح درون و ماه برپا خاستن، همان ماهی که قرآن در آن نازل شد در حالی که برای مردم راهنما و بیان کننده راههای هدایت و جداکننده حق از باطل است.

پروردگارا ماه مبارک رمضان را بر سایر ماه های سال به سبب احترامات فراوان و فضایل مشهورش برتری داد و به علت بزرگداشت این ماه آنچه در ماه های دیگر حلال بود در این ماه حرام فرمود و به خاطر گرامی داشت آن، خوردنی ها و آشامیدنی ها را در هنگام روزه داری منع نمود و برای آن زمان معیّنی را تعیین فرمود و جایز ندانست که جلو انداخته شود و تأخیرش را نیز قبول نمی کند.

ص: 257

وَ لَا يَقْبَلُ أَنْ يُؤَخِّرَ عَنْهُ. ثُمّ فَصّلَ لَيْلَةً وَاحِدَةً مِنْ لَيَالِيهِ عَلَى لَيَالِى أَلْفِ شَهْرٍ، وَ سَمّاهَا لَيْلَةَ الْقَدْرِ، تَنَزّلُ الْمَلَائِكَهُ وَ الرّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبّهِمْ مِنْ كُلّ أَمْرٍ سَلَامٌ، دَائِمُ الْبَرَكَهِ إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ بِمَا أَحْكَمَ مِنْ قَضَائِهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَلْهِمْنَا مَعْرِفَهَ فَضْلِهِ وَ إِجْلَالَ حُرْمَتِهِ، وَ التّحَفّظَ مِمّا حَظَرْتَ فِيهِ، وَ أَعِنّا عَلَى صِيَامِهِ بِكَفّ الْجَوَارِحِ عَنْ مَعَاصِيكَ، وَ اسْتِعْمَالِهَا فِيهِ بِمَا يُرْضِيكَ حَتّى لَا نُصْغِىَ بِأَسْمَاعِنَا إِلَى لَغْوٍ، وَ لَا نُسْرِعَ بِأَبْصَارِنَا إِلَى لَهْوٍ وَ حَتّى لَا نَبْسُطَ أَيْدِيَنَا إِلَى مَحْظُورٍ، وَ لَا نَخْطُوَ بِأَقْدَامِنَا إِلَى مَحْجُورٍ، وَ حَتّى لَا تَعِىَ بُطُونُنَا إِلّا مَا أَحْلَلْتَ، وَ لَا تَنْطِقَ أَلْسِنَتُنَا إِلّا بِمَا مَثّلْتَ، وَ لَا نَتَكَلّفَ إِلّا مَا يُدْنِى مِنْ ثَوَابِكَ، وَ لَا نَتَعَاطَى إِلّا الّذِى يَقِى مِنْ عِقَابِكَ، ثُمّ خَلّصْ ذَلِكَ كُلّهُ مِنْ رِئَاءِ الْمُرَاءِينَ، وَ سُمْعَهِ الْمُسْمِعِينَ، لَا نُشْرِكُ فِيهِ أَحَداً دُونَكَ، وَ لَا نَبْتَغِى فِيهِ مُرَاداً سِوَاكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ قِفْنَا فِيهِ عَلَى مَوَاقِيتِ الصّلَوَاتِ الْخَمْسِ بِحُدُودِهَا الّتِى حَدّدْتَ، وَ فُرُوضِهَا الّتِى فَرَضْتَ، وَ وَظَائِفِهَا الّتِى وَظّفْتَ، وَ أَوْقَاتِهَا الّتِى وَقّتَ، وَ أَنْزِلْنَا فِيهَا مَنْزِلَهَ الْمُصِيبِينَ لِمَنَازِلِهَا، الْحَافِظِينَ لِأَرْكَانِهَا، الْمُؤَدّينَ لَهَا

سپس برتری یک شب از شبهای آن ماه را بر هزار ماه قرار داد و نامش را شب قدر گذاشت که در آن شب فرشتگان همراه روح به اجازه پروردگارشان برای هر مطلبی نازل شوند، برکاتشان تا طلوع فجر بر هرکه از بندگانش که بخواهد با قضا و قدری که محکم کرده ادامه دارد.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و شناخت فضیلت ماه رمضان و عظمت مقاماتش و راه خود نگهداری از محرماتش را به ما الهام فرما و بر بجا آوردن روزه ای که اعضاء و جوارح از افتادن در نافرمانی هایت برحذر باشند و در آن ماه به آنچه ترا راضی می کند مشغول گردند یاریمان کن تا با گوش هایمان سخن بیهوده گوش ندهیم و با چشمانمان به لهو و لعب ننگریم.

و تا دست هایمان را به روی حرام دراز نکنیم و با قدم هایمان به سوی آنچه حرام است قدم ننهیم و تا شکم هایمان فقط از حلال پر شود و زبان هایمان گویای آن باشد که تو خبر داده ای و تا به زحمت نیفتیم مگر به آنچه که ما را به ثواب تو نزدیک می کند و بجا نیاوریم جز آنچه را که از عذاب تو نگاه می دارد.

آنگاه همه کارهایمان را از ریا و تظاهر و رساندن به گوش این و آن خالص گردان تا در بندگی ات کسی را شریک تو قرار نداده و غیر از تو مقصود و مرادی را طلب نکنیم.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست و ما را در بجا آوردن نمازهای پنجگانه در این ماه مبارک با حفظ حدود و احکام آنها و رعایت واجبات و وظایفی که در آنها تکلیف شده و خواندن در اول وقت و هنگام فضیلت آنها توفیقمان ده.

الها ما را از جمله نمازگزارانی قرار ده که به منازل ارزشمند آن رسیده، ارکان آنها را به خوبی مواظبت نموده،

فِی أَوْقَاتِهَا عَلَی مَا سَنّهُ عَبْدُکَ وَ رَسُولُکَ -صَلَوَاتُکَ عَلَیْهِ وَ آلِهِ- فِی رُکُوعِهَا وَ سُجُودِهَا وَ جَمِیعِ فَوَاضِلِهَا عَلَی أَتَمّ الطّهُورِ وَ أَسْبَغِهِ، وَ أَبْیَنِ الْخُشُوعِ وَ أَبْلَغِهِ.

وَ وَفّقْنَا فِیهِ لِأَنْ نَصِلَ أَرْحَامَنَا بِالْبِرّ وَ الصّلَهِ، وَ أَنْ نَتَعَاهَدَ جِیرَانَنَا بِالْإِفْضَالِ وَ الْعَطِیّهِ، وَ أَنْ نُخَلّصَ أَمْوَالَنَا مِنَ التّبِعَاتِ، وَ أَنْ نُطَهّرَهَا بِإِخْرَاجِ الزّکَوَاتِ، وَ أَنْ نُرَاجِعَ مَنْ هَاجَرَنَا، وَ أَنْ نُنْصِفَ مَنْ ظَلَمَنَا، وَ أَنْ نُسَالِمَ مَنْ عَادَانَا حَاشَی مَنْ عُودِیَ فِیکَ وَ لَکَ، فَإِنّهُ الْعَدُوّ الّذِی لَا نُوَالِیهِ، وَ الْحِزْبُ الّذِی لَا نُصَافِیهِ. وَ أَنْ نَتَقَرّبَ إِلَیْکَ فِیهِ مِنَ الْأَعْمَالِ الزّاکِیَهِ بِمَا؛عمّ تُطَهّرُنَا بِهِ مِنَ الذّنُوبِ، وَ تَعْصِمُنَا فِیهِ مِمّا نَسْتَأْنِفُ مِنَ الْعُیُوبِ، حَتّی لَا یُورِدَ عَلَیْکَ أَحَدٌ مِنْ مَلَائِکَتِکَ إِلّا دُونَ مَا نُورِدُ مِنْ أَبْوَابِ الطّاعَهِ لَکَ، وَ أَنْوَاعِ الْقُرْبَهِ إِلَیْکَ. اللّهُمّ إِنّی أَسْأَلُکَ بِحَقّ هَذَا الشّهْرِ، وَ بِحَقّ مَنْ تَعَبّدَ لَکَ فِیهِ مِنِ ابْتِدَائِهِ إِلَی وَقْتِ فَنَائِهِ مِنْ مَلَکٍ قَرّبْتَهُ، أَوْ نَبِیّ ٍ أَرْسَلْتَهُ، أَوْ عَبْدٍ صَالِحٍ اخْتَصَصْتَهُ، أَنْ تُصَلّیَ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَهّلْنَا فِیهِ لِمَا وَعَدْتَ أَوْلِیَاءَکَ مِنْ کَرَامَتِکَ، وَ أَوْجِبْ لَنَا فِیهِ مَا أَوْجَبْتَ لِأَهْلِ الْمُبَالَغَهِ فِی طَاعَتِکَ، وَ اجْعَلْنَا فِی نَظْمِ مَنِ اسْتَحَقّ الرّفِیعَ الْأَعْلَی بِرَحْمَتِکَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ جَنّبْنَا

در وقت تعیین شده همانند سنّت بنده ات و رسولت حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم در رکوع و سجود و همه فضیلت هایش با کامل ترین طهارت و رساترین خشوع بجا آورده اند.

خدایا توفیق صله ارحام و نیکی و احسان بر آنها را در این ماه به ما عنایت فرما و نیز توفیقمان ده که متعهد شویم به عطا و کرم کردن بر همسایگان و اموالمان را از ناخالصی ها پاکیزه کنیم و با پرداخت زکوه آنها را پاکیزه کرده و با کسی که با ما قهر است آشتی کنیم و آنکه بر ما ظلم کرده در حقش منصفانه رفتار نمائیم و با کسی که در حق ما دشمنی کرده دست دوستی دراز کنیم مگر آنکه برای رضای تو با او دشمنی شده باشد زیرا که او دشمنی است که سزاوار دوستی نیست و از حزبی است که نمی شود با وی پیوند محبت داشت.

الها توفیقمان ده که در این ماه رمضان کارهایی انجام دهیم که باعث شود تقرب به درگاهت یافته و تو ما را از گناهان پاک کنی و نگذاری که دوباره روی به لغزش ها آوریم تا اینکه هیچ یک از فرشتگانت جز مواردی از طاعتت و انواعی از عوامل تقربت را بر تو ارائه ندهند.

خداوندا به حق این ماه عزیز و به حق آن بنده ای که از اول تا آخر ماه بندگی تو را کرده و به حق فرشته ای که او را مقرب ساخته ای، یا پیامبری که فرستاده ای و یا بنده صالحی که انتخاب کرده ای بر محمد و آل او درود فرست و لیاقت رسیدن به آنچه را که بر دوستانت از کرم و فضلت وعده داده ای عنایت فرما و بر ما واجب و لازم کن آنچه را که برای تلاشگران در بندگی ات واجب نموده ای و به رحمت و مهربانی ات ما را در صف آنهایی قرار ده که شایسته بالاترین رتبه و مقام هستند.

الْإِلْحَادَ فِی تَوْحِیدِکَ، وَ التَّقْصِیرَ فِی تَمْجِیدِکَ، وَ الشَّکَّ فِی دِینِکَ، وَ الْعَمَی عَنْ سَبِیلِکَ، وَ الْإِغْفَالَ لِحُرْمَتِکَ، وَ الِانْخِدَاعَ لِعَدُوِّکَ الشَّیْطَانِ الرَّجِیمِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِذَا کَانَ لَکَ فِی کُلِّ لَیْلَةٍ مِنْ لَیَالِی شَهْرِنَا هَذَا رِقَابٌ یُعْتِقُهَا عَفْوُکَ، أَوْ یَهَبُهَا صَفْحُکَ فَاجْعَلْ رِقَابَنَا مِنْ تِلْکَ الرِّقَابِ، وَ اجْعَلْنَا لِشَهْرِنَا مِنْ خَیْرِ أَهْلٍ وَ أَصْحَابٍ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ امْحَقْ ذُنُوبَنَا مَعَ امِّحَاقِ هِلَالِهِ، وَ اسْلَخْ عَنَّا تَبِعَاتِنَا مَعَ انْسِلَاخِ أَیَّامِهِ حَتَّی یَنْقَضِیَ عَنَّا وَ قَدْ صَفَّیْتَنَا فِیهِ مِنَ الْخَطِیئَاتِ، وَ أَخْلَصْتَنَا فِیهِ مِنَ السَّیِّئَاتِ. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ إِنْ مِلْنَا فِیهِ فَعَدِّلْنَا، وَ إِنْ زُغْنَا فِیهِ فَقَوِّمْنَا، وَ إِنِ اشْتَمَلَ عَلَیْنَا عَدُوُّکَ الشَّیْطَانُ فَاسْتَنْقِذْنَا مِنْهُ. اللَّهُمَّ اشْحَنْهُ بِعِبَادَتِنَا إِیَّاکَ، وَ زَیِّنْ أَوْقَاتَهُ بِطَاعَتِنَا لَکَ، وَ أَعِنَّا فِی نَهَارِهِ عَلَی صِیَامِهِ، وَ فِی لَیْلِهِ عَلَی الصَّلَاةِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَیْکَ، وَ الْخُشُوعِ لَکَ، وَ الذِّلَّةِ بَیْنَ یَدَیْکَ حَتَّی لَا یَشْهَدَ نَهَارُهُ عَلَیْنَا بِغَفْلَةٍ، وَ لَا لَیْلُهُ بِتَفْرِیطٍ. اللَّهُمَّ وَ اجْعَلْنَا فِی سَائِرِ الشُّهُورِ وَ الْأَیَّامِ کَذَلِکَ مَا عَمَّرْتَنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ عِبَادِکَ الصَّالِحِینَ الَّذِینَ یَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِیهَا خَالِدُونَ، وَ الَّذِینَ یُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَ قُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ، أَنَّهُمْ إِلَی رَبِّهِمْ

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و ما را در کجروی و الحاد در توحیدت و تقصیر در ثناگوئیت و شک در دینت و از کوری در راهت و غفلت از آنچه قابل احترام است و از فریب خوردن از شیطان دشمن رانده شده ات در حذر بدار.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و اگر بناست که در شبی از شب های رمضان بنده ای از بندگانت را مشمول عفو و رحمتت قرار دهی و یا گذشتت به آنها تعلق گیرد ما را از آن گروه بندگان قرار ده و ما را از بهترین اهل و اصحاب ماه رمضان به حساب آور.

الها بر محمد و آل او درود فرست و با کاسته شدن هلال ماه مبارک گناهانمان را کاسته و محو فرما و با بپایان رسیدن روزهایش بدی های ما را از وجودمان برکن تا اینکه این ماه از ما بگذرد در حالی که ما را از خطاها پاکیزه کرده و از بدی ها خالص نموده باشی.

بارالها بر محمد و آل او درود فرست و اگر در این ماه از حق برگشتیم ما را به حق برگردان و اگر راه خطا را انتخاب کردیم ما را به راه راست دلالتمان کن و اگر دشمن تو شیطان بر ما مسلط شد ما را از چنگال او رهایی ده.

خداوندا ماه رمضان را به بندگی ات لبریز کن و اوقاتش را به طاعتت زینت بخش و در روز آن بر گرفتن روزه یاری مان فرما و در شب آن توفیق خواندن نماز و تضرّع و زاری و خشوع و ذلت در درگاهت عنایت کن تا آنجا که روز رمضان به غفلت تمام نشود و شب آن به تقصیر و کوتاهی سپری نگردد.

الها در بقیه ماه های سال و روزها تا زمانی که به ما عمر داده ای ما را نیز اینگونه قرار ده و ما را از جمله بندگان صالحی گردان که وارث فردوس و جاودانگی در آن هستند. همان هایی که همه نوع انفاق می کنند ولی دل هایشان از اینکه به سوی پروردگارشان باز می گردند ترسناک است.

رَاجِعُونَ، وَ مِنَ الّذِينَ يُسَارِعُونَ فِی الْخَيْرَاتِ وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، فِی كُلّ وَقْتٍ وَ كُلّ أَوَانٍ وَ عَلَی كُلّ حَالٍ عَدَدَ مَا صَلّيْتَ عَلَی مَنْ صَلّيْتَ عَلَيْهِ، وَ أَضْعَافَ ذَلِكَ كُلّهِ بِالْأَضْعَافِ الّتِی لَا يُحْصِيهَا غَيْرُكَ، إِنّكَ فَعّالٌ لِمَا تُرِيدُ.

ص: 264

و برای انجام کارهای شایسته شتاب می کنند و بدان سبقت می گیرند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست در هر زمان و هر آن و در هر حال به عدد درودهایی که بر اهلش فرستاده ای به چندین برابر آنها که جز تو نتوانند آنها را شماره کند زیرا که تو هرچه را بخواهی انجام خواهی داد.

ص: 265

(45) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی وَدَاعِ شَهْرِ رَمَضَانَ

اللّهُمّ يَا مَنْ لَا يَرْغَبُ فِی الْجَزَاءِ، وَ يَا مَنْ لَا يَنْدَمُ عَلَی الْعَطَاءِ، وَ يَا مَنْ لَا يُكَافِئُ عَبْدَهُ عَلَی السّوَاءِ. مِنّتُكَ ابْتِدَاءٌ، وَ عَفْوُكَ تَفَضّلٌ، وَ عُقُوبَتُكَ عَدْلٌ، وَ قَضَاؤُكَ خِيَرَهٌ. إِنْ أَعْطَيْتَ لَمْ تَشُبْ عَطَاءَكَ بِمَنّ، وَ إِنْ مَنَعْتَ لَمْ يَكُنْ مَنْعُكَ تَعَدّياً. تَشْكُرُ مَنْ شَكَرَكَ وَ أَنْتَ أَلْهَمْتَهُ شُكْرَكَ. وَ تُكَافِئُ مَنْ حَمِدَكَ وَ أَنْتَ عَلّمْتَهُ حَمْدَكَ، تَسْتُرُ عَلَی مَنْ لَوْ شِئْتَ فَضَحْتَهُ، وَ تَجُودُ عَلَی مَنْ لَوْ شِئْتَ مَنَعْتَهُ، وَ كِلَاهُمَا أَهْلٌ مِنْكَ لِلْفَضِيحَهِ وَ الْمَنْعِ غَيْرَ أَنّكَ بَنَيْتَ أَفْعَالَكَ عَلَی التّفَضّلِ، وَ أَجْرَيْتَ قُدْرَتَكَ عَلَی التّجَاوُزِ. وَ تَلَقّيْتَ مَنْ عَصَاكَ بِالْحِلْمِ، وَ أَمْهَلْتَ مَنْ قَصَدَ لِنَفْسِهِ بِالظّلْمِ، تَسْتَنْظِرُهُمْ بِأَنَاتِكَ إِلَی الْإِنَابَهِ، وَ تَتْرُكُ مُعَاجَلَتَهُمْ إِلَی التّوْبَهِ لِكَيْلَا يَهْلِكَ عَلَيْكَ هَالِكُهُمْ، وَ لَا يَشْقَی بِنِعْمَتِكَ شَقِيّهُمْ

45

هنگام وداع با ماه مبارک رمضان

خداوندا ای کسی که رغبتی به پاداش ندارد و ای آنکه به عطا کردن نادم نمی گردد و ای کسی که پاداش بنده اش را یکسان نمی دهد. نعمت دادن تو بدون سئوال و عفوت از روی فضل و کرم و عقوبتت بر پایه عدل و حکم قطعی تو خیر است.

الها اگر عطا کنی عطایت را به منّت آغشته نمی فرمایی و اگر ندهی ندادنت براساس تعدّی و ستم نیست. آنکه شکرت را بجا می آورد پاداشش می دهی در حالی که خود شکرگزاری را بدو الهام فرموده ای و آنکه در مقام ستودنت برآید جزا می دهی در حالی که خود ستودن را بدو آموخته ای.

خدایا گناهان بنده ات را می پوشانی و حال آنکه اگر بخواهی رسوایش می کنی به او بخشش می کنی و حال آنکه اگر بخواهی نمی دهی در حالی که هر دو سزاوار رسوایی هستند ولی بنای تو هماره بر این بوده لطف و مرحمت داشته باشی و قدرتت را بر اغماض و صرف نظر کردن روان نمایی.

الها با آنکه معصیت تو را کرده با حلم رفتار کرده ای و با آنکه بر نفس خویش ظلم کرده مهلتش داده ای پروردگارا بدانها مهلت می دهی تا انابه کنند و در مؤاخذه آنها شتاب نمی فرمایی تا رو به توبه آورند تا برخلاف رضای تو هلاک نشوند و به فضل تو گرفتار شقاوت نگردند.

ص: 267

إِلّا عَنْ طُولِ الْإِعْذَارِ إِلَيْهِ، وَ بَعْدَ تَرَادُفِ الْحُجّهِ عَلَيْهِ، كَرَماً مِنْ عَفْوِکَ يَا كَرِيمُ، وَ عَائِدَةً مِنْ عَطْفِکَ يَا حَلِيمُ. أَنْتَ الّذِی فَتَحْتَ لِعِبَادِکَ بَاباً إِلَی عَفْوِکَ، وَ سَمّيْتَهُ التّوْبَهَ، وَ جَعَلْتَ عَلَی ذَلِکَ الْبَابِ دَلِيلاً مِنْ وَحْيِکَ لِئَلّا يَضِلّوا عَنْهُ، فَقُلْتَ- تَبَارَکَ اسْمُکَ-: «تُوبُوا إِلَی اللّهِ تَوْبَهً نَصُوحاً عَسَی رَبّکُمْ أَنْ يُکَفّرَ عَنْکُمْ سَيّئَاتِکُمْ وَ يُدْخِلَکُمْ جَنَاتٍ تَجْرِی مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ. يَوْمَ لَا يُخْزِی اللّهُ النّبِیّ وَ الّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ، نُورُهُمْ يَسْعَی بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ، يَقُولُونَ: رَبّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا، وَ اغْفِرْ لَنَا، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ». فَمَا عُذْرُ مَنْ أَغْفَلَ دُخُولَ ذَلِکَ الْمَنْزِلِ بَعْدَ فَتْحِ الْبَابِ وَ إِقَامَهِ الدّلِيلِ؟ وَ أَنْتَ الّذِی زِدْتَ فِی السّوْمِ عَلَی نَفْسِکَ لِعِبَادِکَ، تُرِيدُ رِبْحَهُمْ فِی مُتَاجَرَتِهِمْ لَکَ، وَ فَوْزَهُمْ بِالْوِفَادَهِ عَلَيْکَ، وَ الزّيَادَهِ مِنْکَ، فَقُلْتَ -تَبَارَکَ اسْمُکَ وَ تَعَالَيْتَ-: «مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَهِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا، وَ مَنْ جَاءَ بِالسّيّئَهِ فَلَا يُجْزَی إِلّا مِثْلَهَا»، وَ قُلْتَ: «مَثَلُ الّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِی سَبِيلِ اللّهِ كَمَثَلِ حَبّهٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلَ فِی كُلّ سُنْبُلَهٍ مِائَهُ حَبّهٍ، وَ اللّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ»، وَ قُلْتَ: «مَنْ ذَا الّذِی يُقْرِضُ اللّهَ قَرْضاً حَسَناً فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافاً كَثِيرَهً»، وَ مَا أَنْزَلْتَ مِنْ

مگر اینکه عذر زیاد و حجّت پی در پی آنها تمام شود و این بزرگواری ها از عفو توست ای بزرگوار و سودی از مهربانی توست ای صاحب حلم و بردباری!

خدایا تو کسی هستی که برای بندگانت دری به سوی عفوت گشوده ای و نامش را توبه گذاشته و بر آن در دلیلی از وحی ات قرار دادی تا از آن گمراه نشوند و خود که نامت پر برکت است فرموده ای: سوی پروردگار توبه ای غیر قابل بازگشت بیارید شاید پروردگارتان گناهانتان را محو کند و به بهشت هایتان در آرد که در آن جوی ها روان است، روزی که خداوند پیغمبر و کسانی را که به او ایمان آورده اند خوار نکند و نورشان پیشاپیش آنها و طرف راستشان رود و گویند: پروردگارا نور ما را کامل کن و بیامرزمان که تو به همه چیز توانایی.

الها پس از گشودن آن در و اقامه دلیلی از وحی ات بر آن، چه عذری برای آن کس است که از آمدن به آن منزل غافل می باشد.

و تویی آنکه بر خود لازم کرده ای تا بندگانت در معامله با تو سود بیشتری ببرند و اراده کرده ای در تجارتشان با تو منفعت کسب کنند و در سیر به سویت و حظ فراوانی که از ناحیه تو نصیبشان می گردد رستگار شوند.

و خود که نامت پربرکت و بلند است فرموده ای: هرکس کار خوبی انجام دهد ده برابر مزد می گیرد و هر که کار بدی بجا آورد فقط یک بار جزا می بیند.

و نیز خود فرمودی: حکایت آنها که اموال خویش در راه خدا انفاق می کنند، چون دانه ای است که هفت خوشه رویانیده که در هر خوشه صد دانه است و خدا برای هرکه خواهد دو برابر می کند که خدا وسعت بخش داناست.

و نیز فرمودی: چه کسی است که به خداوند تبارک و تعالی قرض دهد و خداوند قرض او را به چندین برابر افزون کند.

نَظَائِرِ هِنّ فِی الْقُرْآنِ مِنْ تَضَاعِیفِ الْحَسَنَاتِ. وَ أَنْتَ الّذِی دَلَلْتَهُمْ بِقَوْلِکَ مِنْ غَیْبِکَ وَ تَرْغِیبِکَ الّذِی فِیهِ حَظّهُمْ عَلَی مَا لَوْ سَتَرْتَهُ عَنْهُمْ لَمْ تُدْرِکْهُ أَبْصَارُهُمْ، وَ لَمْ تَعِهِ أَسْمَاعُهُمْ، وَ لَمْ تَلْحَقْهُ أَوْهَامُهُمْ، فَقُلْتَ: «اذْکُرُونِی أَذْکُرْکُمْ، وَ اشْکُرُوا لِی وَ لَا تَکْفُرُونِ»، وَ قُلْتَ: «لَئِنْ شَکَرْتُمْ لَأَزِیدَنّکُمْ، وَ لَئِنْ کَفَرْتُمْ إِنّ عَذَابِی لَشَدِیدٌ»،

وَ قُلْتَ: «ادْعُونِی أَسْتَجِبْ لَکُمْ، إِنّ الّذِینَ یَسْتَکْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِی سَیَدْخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِینَ»، فَسَمّیْتَ دُعَاءَکَ عِبَادَةً، وَ تَرْکَهُ اسْتِکْبَاراً، وَ تَوَعّدْتَ عَلَی تَرْکِهِ دُخُولَ جَهَنّمَ دَاخِرِینَ. فَذَکَرُوکَ بِمَنّکَ، وَ شَکَرُوکَ بِفَضْلِکَ، وَ دَعَوْکَ بِأَمْرِکَ، وَ تَصَدّقُوا لَکَ طَلَباً لِمَزِیدِکَ، وَ فِیهَا کَانَتْ نَجَاتُهُمْ مِنْ غَضَبِکَ، وَ فَوْزُهُمْ بِرِضَاکَ. وَ لَوْ دَلّ مَخْلُوقٌ مَخْلُوقاً مِنْ نَفْسِهِ عَلَی مِثْلِ الّذِی دَلَلْتَ عَلَیْهِ عِبَادَکَ مِنْکَ کَانَ مَوْصُوفاً بِالْإِحْسَانِ، وَ مَنْعُوتاً بِالِامْتِنَانِ، وَ مَحْمُوداً بِکُلّ لِسَانٍ، فَلَکَ الْحَمْدُ مَا وُجِدَ فِی حَمْدِکَ مَذْهَبٌ، وَ مَا بَقِیَ لِلْحَمْدِ لَفْظٌ تُحْمَدُ بِهِ، وَ مَعْنًی یَنْصَرِفُ إِلَیْه، یَا مَنْ تَحَمّدَ إِلَی عِبَادِهِ بِالْإِحْسَانِ وَ الْفَضْلِ، وَ غَمَرَهُمْ بِالْمَنّ وَ الطّوْلِ، مَا أَفْشَی فِینَا نِعْمَتَکَ! وَ أَسْبَغَ عَلَیْنَا مِنّتَکَ! وَ أَخَصّنَا بِبِرّکَ! هَدَیْتَنَا لِدِینِکَ الّذِی اصْطَفَیْتَ، وَ

و آنچه از نظایر اینها که در قرآن درباره افزایش حسنات نازل فرموده ای.

و تویی آنکه از جانب غیبت بندگانت را راهنمایی نمودی که اگر آنها را دلالت نمی کردی دیدگانشان حقایق را نمی دید و گوش هایشان آنها را حفظ نمی کرد و اندیشه هایشان به آن نمی رسید و خود فرمودی:

به یاد من باشید تا به یاد شما باشم و مرا سپاس گزارید و کفران نعمت هایم را ننمائید و نیز فرمودی: اگر شکرگزار باشید نعمت هایم را برایتان فزونی بخشم و اگر ناسپاسی نمایید بدانید که عذاب من سخت و شدید است.

و خود فرمودی: مرا بخوانید استجابت کنم شما را و آنهایی که از پرستش من کبر می ورزند به زودی با خواری و مذلت داخل جهنم خواهند شد و تو دعا کردن به درگاهت را جزء عبادات و ترک آن را سرکشی و طغیان نامیدی و وعده دادی که آنهایی که از این عبادت دوری جویند با ذلت داخل در آتش خواهند شد.

بنابراین تو را به خاطر نعمت هایت یاد کردند و فضل و احسان ترا سپاس گزارند و به سبب فرمانت تو را خواندند و برای رضای تو و فزونی نعمت ها صدقه دادند و در همین صدقه دادن بود که رهایی از خشمت و رستگاری به سوی رضایت را به دست آورند.

و اگر هر آفریده ای همنوع خود را همان گونه که تو بندگانت را دلالت فرمودی دلالت می کرد به احسان توصیف می شد و به نعمت دهنده تعریف می گشت و در هر زبانی از او ستایش می شد. پس حمد تراست تا آنجا که راهی در حمد تو یافت شود و برای حمد لفظی که به آن حمد شوی و معنی و مقصودی که به حمد برگردد باقی مانده باشد.

ای خدایی که به بندگانش احسان و کرم را به ارمغان داده و ایشان را غرق در نعمت و بخشش خویش فرموده، چه آشکار است در زندگی ما نعمت تو و چه فراوان است برای ما کرم تو و چه بسیار است نیکی هایی که به ما اختصاص داده ای!

مِلّتِکَ الّتِی ارْتَضَیْتَ، وَ سَبِیلِکَ الّذِی سَهّلْتَ، وَ بَصّرْتَنَا الزّلْفَةَ لَدَیْکَ، وَ الْوُصُولَ إِلَی کَرَامَتِکَ. اللّهُمّ وَ أَنْتَ جَعَلْتَ مِنْ صَفَایَا تِلْکَ الْوَظَائِفِ، وَ خَصَائِصِ تِلْکَ الْفُرُوضِ شَهْرَ رَمَضَانَ الّذِی اخْتَصَصْتَهُ مِنْ سَائِرِ الشّهُورِ، وَ تَخَیّرْتَهُ مِنْ جَمِیعِ الْأَزْمِنَهِ وَ الدّهُورِ، وَ آثَرْتَهُ عَلَی کُلّ أَوْقَاتِ السّنَهِ بِمَا أَنْزَلْتَ فِیهِ مِنَ الْقُرْآنِ وَ النّورِ، وَ ضَاعَفْتَ فِیهِ مِنَ الْإِیمَانِ، وَ فَرَضْتَ فِیهِ مِنَ الصّیَامِ، وَ رَغّبْتَ فِیهِ مِنَ الْقِیَامِ، وَ أَجْلَلْتَ فِیهِ مِنْ لَیْلَهِ الْقَدْرِ الّتِی هِیَ خَیْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ، ثُمّ آثَرْتَنَا بِهِ عَلَی سَائِرِ الْأُمَمِ، وَ اصْطَفَیْتَنَا بِفَضْلِهِ دُونَ أَهْلِ الْمِلَلِ، فَصُمْنَا بِأَمْرِکَ نَهَارَهُ، وَ قُمْنَا بِعَوْنِکَ لَیْلَهُ، مُتَعَرّضِینَ بِصِیَامِهِ وَ قِیَامِهِ لِمَا عَرّضْتَنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ تَسَبّبْنَا إِلَیْهِ مِنْ مَثُوبَتِکَ، وَ أَنْتَ الْمَلِی ءُ بِمَا رُغِبَ فِیهِ إِلَیْکَ، الْجَوَادُ بِمَا سُئِلْتَ مِنْ فَضْلِکَ، الْقَرِیبُ إِلَی مَنْ حَاوَلَ قُرْبَکَ. وَ قَدْ أَقَامَ فِینَا هَذَا الشّهْرُ مُقَامَ حَمْدٍ، وَ صَحِبَنَا صُحْبَهَ مَبْرُورٍ، وَ أَرْبَحَنَا أَفْضَلَ أَرْبَاحِ الْعَالَمِینَ، ثُمّ قَدْ فَارَقَنَا عِنْدَ تَمَامِ وَقْتِهِ، وَ انْقِطَاعِ مُدّتِهِ، وَ وَفَاءِ عَدَدِهِ، فَنَحْنُ مُوَدّعُوهُ وِدَاعَ مَنْ عَزّ فِرَاقُهُ عَلَیْنَا، وَ غَمّنَا وَ أَوْحَشَنَا انْصِرَافُهُ عَنّا، وَ لَزِمَنَا لَهُ الذّمَامُ الْمَحْفُوظُ، وَ الْحُرْمَهُ الْمَرْعِیّهُ، وَ الْحَقّ الْمَقْضِیّ، فَنَحْنُ قَائِلُونَ: السّلَامُ عَلَیْکَ یَا شَهْرَ

الها ما را به سوی دینت که مورد انتخاب خودت بود و به راه و روشت که آن را دوست می داشتی و طریقه ات که آن را آسان گردانیدی هدایت فرمودی و ما را در رسیدن به مقام قربت و کامیابی از بزرگواری ات آشنا ساختی.

پروردگارا تو از بین وظایف تعیین شده و واجبات مخصوص، ماه مبارک رمضان را معیّن فرمودی همان ماهی که بر سایر ماه ها امتیاز دادی و آن را از تمامی زمان ها و روزگاران انتخاب نمودی و بر تمامی اوقات سال به خاطر آنکه قرآن و نور را در آن نازل فرمودی برگزیدی. ماهی که در آن ایمان را فزونی بخشیدی و روزه را در آن واجب کردی و عبادت در آن را تشویق نمودی و شب قدر را که از هزار ماه برتر است در آن بزرگ گردانیدی.

و بعد ما را به خاطر این ماه گرانقدر بر سایر امت ها امتیاز دادی و به فضل و برتری آن، ما را بر ملت هایی که محروم از رمضان هستند برگزیدی آنگاه به فرمانت روز آن ماه را روزه داشتیم و به یاری ات شبش به عبادت پرداختیم و با روزه داری و شب زنده داری خود را در معرض رحمتت قرار دادیم و آن را وسیله رسیدن به ثواب تو گردانیدیم و تو به آنچه در این ماه به سویت رغبت و شوق نشان داده شود مایلی و به آنچه از فضل و کرمت درخواست شود بخشنده ای و به آنکه قصد تقرب به تو را داشته باشد نزدیکی.

خداوندا این ماه عزیز در بین ما خوب گذشت و با ما هم صحبت شایسته ای بود و بالاترین سودی که مردم عالم می برند نصیب ما کرد و بعد وقتی که عرض به پایان رسید و شماره اش تکمیل گردید از ما جدا شد. و ما هم ناخواسته با آن وداع می کنیم در حالی که جدایی برایمان سخت و رفتنش از میان ما سبب غم و وحشت ما گشته در حالی که ما موظّف به مواظبت آن و احترام و رعایت آن و اداء حق آن بوده ایم.

اللّهِ الْأَكْبَرَ، وَ يَا عِيدَ أَوْلِيَائِهِ. السّلَامُ عَلَيْکَ يَا أَكْرَمَ مَصْحُوبٍ مِنَ الْأَوْقَاتِ، وَ يَا خَيْرَ شَهْرٍ فِی الْأَيّامِ وَ السّاعَاتِ. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ قَرُبَتْ فِيهِ الْ آمَالُ، وَ نُشِرَتْ فِيهِ الْأَعْمَالُ. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ قَرِينٍ جَلّ قَدْرُهُ مَوْجُوداً، وَ أَفْجَعَ فَقْدُهُ مَفْقُوداً، وَ مَرْجُوٍّ آلَمَ فِرَاقُهُ. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ أَلِيفٍ آنَسَ مُقْبِلًا فَسَرّ، وَ أَوْحَشَ مُنْقَضِياً فَمَضّ. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ مُجَاوِرٍ رَقّتْ فِيهِ الْقُلُوبُ، وَ قَلّتْ فِيهِ الذّنُوبُ. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ نَاصِرٍ أَعَانَ عَلَى الشّيْطَانِ، وَ صَاحِبٍ سَهّلَ سُبُلَ الْإِحْسَانِ. السّلَامُ عَلَيْکَ مَا أَكْثَرَ عُتَقَاءَ اللّهِ فِيکَ، وَ مَا أَسْعَدَ مَنْ رَعَى حُرْمَتَکَ بِکَ !. السّلَامُ عَلَيْکَ مَا كَانَ أَمْحَاکَ لِلذّنُوبِ، وَ أَسْتَرَکَ لِأَنْوَاعِ الْعُيُوبِ !. السّلَامُ عَلَيْکَ مَا كَانَ أَطْوَلَکَ عَلَى الْمُجْرِمِينَ، وَ أَهْيَبَکَ فِی صُدُورِ الْمُؤْمِنِينَ !. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ لَا تُنَافِسُهُ الْأَيّامُ، السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ شَهْرٍ هُوَ مِنْ كُلّ أَمْرٍ سَلَامٌ. السّلَامُ عَلَيْکَ غَيْرَ كَرِيهِ الْمُصَاحَبَهِ، وَ لَا ذَمِيمِ الْمُلَابَسَهِ. السّلَامُ عَلَيْکَ كَمَا وَفَدْتَ عَلَيْنَا بِالْبَرَكَاتِ، وَ غَسَلْتَ عَنّا دَنَسَ الْخَطِيئَات. السّلَامُ عَلَيْکَ غَيْرَ مُوَدّعٍ بَرَماً وَ لَا مَتْرُوکٍ صِيَامُهُ سَأَماً. السّلَامُ عَلَيْکَ مِنْ مَطْلُوبٍ قَبْلَ وَقْتِهِ، وَ مَحْزُونٍ عَلَيْهِ قَبْلَ فَوْتِهِ.

و ما می گوئیم: سلام بر تو ای ماه بزرگ خدا و ای عید دوستان پروردگار، سلام بر تو ای گرامی ترین هم صحبت در زمان ها و ای بهترین ماه در روزها و ساعات.

سلام بر تو ماهی که آرزوها برآورده می شود و اعمال و عبادات در سراسر آن پخش است.

سلام بر تو همنشینی که قدر و منزلتش بزرگ و نبودش درد آور است و سلام بر تو پناهگاهی که جدایی اش قابل تحمل نیست.

سلام بر تو که وقتی با او اُنس می گیرند روی می آورد و شاد می گرداند و هنگامی که می رود بر وحشت و ترس می افزاید.

سلام بر تو همسایه ای که در آن دلها نرم و گناهان کم گردید. سلام بر تو یاوری که در سرکوب کردن شیطان کمک بود و سلام بر تو هم صحبتی که راه های احسان را آسان نمود. سلام بر تو ماهی که بیشتر بخشوده شدگان الهی در تو بوده اند و چه نیکبخت است آنکه رعایت مقامات تو را نماید.

سلام بر تو که گناهان را نابود کردی و عیب ها را پوشاندی. سلام بر تو که بر گنهکاران دیر گذشتی و در دل اهل ایمان با اُبهت و بزرگ بودی.

سلام بر تو ماهی که روزهای سال بر آن فخری ندارند و سلام بر تو ماهی که از هر چیز در امان و سلامت است و سلام بر تو که هم صحبتی با آن ناگوار نیست و معاشرت با آن نکوهیده نمی باشد.

سلام بر تو به خاطر آنکه با برکات بر ما وارد شدی و چرکی خطاها را از ما شستی. سلام بر تو نه سلام وداع و از روی دلتنگی و نه آنکه روزه آن از جهت خستگی ترک شده.

سلام بر تو قبل از آنکه وقتش فرا رسد مطلوب است و قبل از پایانش بر آن اندوهناکیم.

السّلَامُ عَلَيْکَ کَمْ مِنْ سُوءٍ صُرِفَ بِکَ عَنّا، وَ کَمْ مِنْ خَيْرٍ أُفِيضَ بِکَ عَلَيْنَا. السّلَامُ عَلَيْکَ وَ عَلَى لَيْلَةِ الْقَدْرِ الّتِى هِىَ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ. السّلَامُ عَلَيْکَ مَا کَانَ أَحْرَصَنَا بِالْأَمْسِ عَلَيْکَ، وَ أَشَدّ شَوْقَنَا غَداً إِلَيْکَ !. السَّلَامُ عَلَيْکَ وَ عَلَى فَضْلِکَ الّذِى حُرِمْنَاهُ، وَ عَلَى مَاضٍ مِنْ بَرَکَاتِکَ سُلِبْنَاهُ. اللّهُمّ إِنّا أَهْلُ هَذَا الشّهْرِ الّذِى شَرّفْتَنَا بِهِ، وَ وَفّقْتَنَا بِمَنّکَ لَهُ حِينَ جَهِلَ الْأَشْقِيَاءُ وَقْتَهُ، وَ حُرِمُوا لِشَقَائِهِمْ فَضْلَهُ، أَنْتَ وَلِىّ مَا آثَرْتَنَا بِهِ مِنْ مَعْرِفَتِهِ، وَ هَدَيْتَنَا لَهُ مِنْ سُنّتِهِ، وَ قَدْ تَوَلّيْنَا بِتَوْفِيقِکَ صِيَامَهُ وَ قِيَامَهُ عَلَى تَقْصِيرٍ، وَ أَدّيْنَا فِيهِ قَلِيلاً مِنْ کَثِيرٍ. اللّهُمّ فَلَکَ الْحَمْدُ إِقْرَاراً بِالْإِسَاءَةِ، وَ اعْتِرَافاً بِالْإِضَاعَةِ، وَ لَکَ مِنْ قُلُوبِنَا عَقْدُ النّدَمِ، وَ مِنْ أَلْسِنَتِنَا صِدْقُ الِاعْتِذَارِ، فَأْجُرْنَا عَلَى مَا أَصَابَنَا فِيهِ مِنَ التّفْرِيطِ أَجْراً نَسْتَدْرِکُ بِهِ الْفَضْلَ الْمَرْغُوبَ فِيهِ، وَ نَعْتَاضُ بِهِ مِنْ أَنْوَاعِ الذّخْرِ الْمَحْرُوصِ عَلَيْهِ، وَ أَوْجِبْ لَنَا عُذْرَکَ عَلَى مَا قَصّرْنَا فِيهِ مِنْ حَقّکَ، وَ ابْلُغْ بِأَعْمَارِنَا مَا بَيْنَ أَيْدِينَا مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ الْمُقْبِلِ، فَإِذَا بَلّغْتَنَاهُ فَأَعِنّا عَلَى تَنَاوُلِ مَا أَنْتَ أَهْلُهُ مِنَ الْعِبَادَةِ، وَ أَدّنَا إِلَى الْقِيَامِ بِمَا يَسْتَحِقّهُ مِنَ الطّاعَةِ، وَ أَجْرِ لَنَا مِنْ صَالِحِ الْعَمَلِ مَا يَکُونُ دَرَکاً لِحَقّکَ فِى الشّهْرَيْنِ

سلام بر تو که چه حوادث ناگوار به خاطر تو از ما دفع شد و چه خیراتی که از ناحیه تو نصیب ما گردید.

سلام بر تو و بر شب قدری که از هزار ماه برتر است. سلام بر تو که روزهای قبل انتظارت را می کشیم و حریص به آمدنت بودیم و روزهای آینده چه قدر مشتاق هستیم.

سلام بر تو و بر برتری که از آن محروم شدیم و از برکات گذشته ات بهره مند نگشتیم.

پروردگارا ما اهل این ماهی هستیم که ما را بدان شرافت دادی و ما را به کرم خویش به توسط آن توفیق بخشیدی در حالی که مردم بدبخت آمدن و رفتن آن را نشناختند و به خاطر بدبختی شان از فضل و عظمت این ماه بهره مند نگشتند.

الها تویی صاحب اختیار ما که معرفت ماه رمضان را به ما شناساندی و ما را به آداب آن هدایت فرمودی و با توفیق تو اقدام به روزه و عبادات آن البته به تقصیر و ناقص نمودیم و کمی از بسیار اعمال آن را بجا آوردیم.

خداوندا حمد تراست در حالی که به بد کردن و به ضایع نمودن اعتراف داریم و ندامت واقعی دلها و معذرت خواهی زبان هایمان از روی صدق است پس به ما در آن قسمت هایی که از ماه تقصیر داشتیم حال که اعتراف می کنیم، پاداش خوب ده تا نیکی مرغوب را به دست آوریم و اندوخته های گوناگون را که بدانها علاقمندیم دریافت نمائیم.

خدایا ما را در کوتاهی نسبت به حق خودت ملامت مکن و توفیق درک ماه رمضان آینده را نیز به ما عطا فرما و هرگاه ما را به ماه رمضان سال بعد رساندی برای عبادتی که ترا سزاست یاریمان کن.

و بر رعایت فرمانبری که سزاوار آن ماه است ما را نایل کن و ما را در راهی که موفق به انجام اعمال شایسته بدان گونه که حق توست در ماه رمضان کنونی و رمضان آینده روان کن.

مِنْ شُهُورِ الدّهْرِ. اللّهُمّ وَ مَا أَلْمَمْنَا بِهِ فِی شَهْرِنَا هَذَا مِنْ لَمَمٍ أَوْ إِثْمٍ، أَوْ وَاقَعْنَا فِيهِ مِنْ ذَنْبٍ، وَ اكْتَسَبْنَا فِيهِ مِنْ خَطِيئَةٍ عَلَى تَعَمّدٍ مِنّا، أَوْ عَلَى نِسْيَانٍ ظَلَمْنَا فِيهِ أَنْفُسَنَا، أَوِ انْتَهَكْنَا بِهِ حُرْمَةً مِنْ غَيْرِنَا، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتُرْنَا بِسِتْرِکَ، وَ اعْفُ عَنّا بِعَفْوِکَ، وَ لَا تَنْصِبْنَا فِيهِ لِأَعْيُنِ الشّامِتِينَ، وَ لَا تَبْسُطْ عَلَيْنَا فِيهِ أَلْسُنَ الطّاعِنِينَ، وَ اسْتَعْمِلْنَا بِمَا يَكُونُ حِطّةً وَ كَفّارَةً لِمَا أَنْكَرْتَ مِنّا فِيهِ بِرَأْفَتِکَ الّتِی لَا تَنْفَدُ، وَ فَضْلِکَ الّذِی لَا يَنْقُصُ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اجْبُرْ مُصِيبَتَنَا بِشَهْرِنَا، وَ بَارِکْ لَنَا فِی يَوْمِ عِيدِنَا وَ فِطْرِنَا، وَ اجْعَلْهُ مِنْ خَيْرِ يَوْمٍ مَرّ عَلَيْنَا أَجْلَبِهِ لِعَفْوٍ، وَ أَمْحَاهُ لِذَنْبٍ، وَ اغْفِرْ لَنَا مَا خَفِیَ مِنْ ذُنُوبِنَا وَ مَا عَلَنَ. اللّهُمّ اسْلَخْنَا بِانْسِلَاخِ هَذَا الشّهْرِ مِنْ خَطَايَانَا، وَ أَخْرِجْنَا بِخُرُوجِهِ مِنْ سَيّئَاتِنَا، وَ اجْعَلْنَا مِنْ أَسْعَدِ أَهْلِهِ بِهِ، وَ أَجْزَلِهِمْ قِسْماً فِيهِ، وَ أَوْفَرِهِمْ حَظّاً مِنْهُ. اللّهُمّ وَ مَنْ رَعَى هَذَا الشّهْرَ حَقّ رِعَايَتِهِ، وَ حَفِظَ حُرْمَتَهُ حَقّ حِفْظِهَا، وَ قَامَ بِحُدُودِهِ حَقّ قِيَامِهَا، وَ اتّقَى ذُنُوبَهُ حَقّ تُقَاتِهَا، أَوْ تَقَرّبَ إِلَيْکَ بِقُرْبَةٍ أَوْجَبَتْ رِضَاکَ لَهُ، وَ عَطَفَتْ رَحْمَتَکَ عَلَيْهِ، فَهَبْ لَنَا مِثْلَهُ مِنْ وُجْدِکَ، وَ أَعْطِنَا أَضْعَافَهُ مِنْ فَضْلِکَ، فَإِنّ فَضْلَکَ لَا يَغِيضُ، وَ إِنّ خَزَائِنَکَ

بارالها هر آنچه از لغزش ها در این ماه از ما سر زد و یا گناهی که در آن انجام دادیم و خطایی که از روی عمد یا فراموشی بجا آوردیم و در آن بر خویش ظلم کردیم و هر آنچه که نسبت به دیگران بی احترامی نمودیم به پوشش خودت بر ما بپوشان و بر محمد و آل او درود فرست و به عفوت بر ما ببخش و ما را در معرض دید شماتت کننده قرار مده و زبان طعنه زنها را بر ما مسلط مفرما و ما را به رأفتت که قطع نمی شود و به احسانت که کم نمی گردد به کاری وادار که باعث از میان رفتن و پوشاندن چیزی شود که در آن ماه بر ما نهی نموده ای.

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، و مصیبت رفتن ماه رمضان را برایمان جبران کن و روز عید فطر ما را مبارک گردان و آن را بهترین روزهایی برایمان قرار ده که جلب عفوت را نموده ایم و نابودکننده ترین روزها برای گناه باشد و آنچه از گناهان چه مخفی و چه آشکار سراغ داری مورد عفوت قرار ده.

خدایا با به پایان رسیدن این ماه از خطایای ما درگذر و با خروج آن ما را از بدی ها خارج کن و به وسیله ماه مبارک رمضان ما را از سعادتمندترین و از با نصیب ترین و بهره مند ترین افراد آن قرار ده.

بارالها هرکه درست آداب رمضان را رعایت کند و به طور صحیح احترام آن را نگه دارد و در اجرای حدود و احکام آن کوشش نماید و از گناهان آن طور که سزاوار است پرهیز کند و یا به توسط کاری که تقرب آور است به سویت تقرّب جوید تا رضایت را جلب کند و رحمتت را بر خویش معطوف دارد. پس از قدرت خود پاداشی همانند پاداش او به ما ببخش و چند برابر از آنچه به او عنایت کردی از جانب فضلت به ما عطا کن چرا که فضل تو نقصان پذیر نیست.

لَا تَنْقُصُ بَلْ تَفِيضُ، وَ إِنّ مَعَادِنَ إِحْسَانِکَ لَا تَفْنَى، وَ إِنّ عَطَاءَکَ لَلْعَطَاءُ الْمُهَنّا. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اکْتُبْ لَنَا مِثْلَ أُجُورِ مَنْ صَامَهُ، أَوْ تَعَبّدَ لَکَ فِيهِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ. اللّهُمّ إِنّا نَتُوبُ إِلَيْکَ فِي يَوْمِ فِطْرِنَا الّذِي جَعَلْتَهُ لِلْمُؤْمِنِينَ عِيداً وَ سُرُوراً، وَ لِأَهْلِ مِلّتِکَ مَجْمَعاً وَ مُحْتَشَداً مِنْ کُلّ ذَنْبٍ أَذْنَبْنَاهُ، أَوْ سُوءٍ أَسْلَفْنَاهُ، أَوْ خَاطِرِ شَرٍّ أَضْمَرْنَاهُ، تَوْبَهً نَصُوحاً خَلَصَتْ مِنَ الشّکّ وَ الِارْتِيَابِ، فَتَقَبّلْهَا مِنّا، وَ ارْضَ عَنّا، وَ ثَبّتْنَا عَلَيْهَا. اللّهُمّ ارْزُقْنَا خَوْفَ عِقَابِ الْوَعِيدِ، وَ شَوْقَ ثَوَابِ الْمَوْعُودِ حَتّى نَجِدَ لَذّهَ مَا نَدْعُوکَ بِهِ، وَ کَأْبَهَ مَا نَسْتَجِيرُکَ مِنْهُ. وَ اجْعَلْنَا عِنْدَکَ مِنَ التّوّابِينَ الّذِينَ أَوْجَبْتَ لَهُمْ مَحَبّتَکَ، وَ قَبِلْتَ مِنْهُمْ مُرَاجَعَهَ طَاعَتِکَ، يَا أَعْدَلَ الْعَادِلِينَ. اللّهُمّ تَجَاوَزْ عَنْ آبَائِنَا وَ أُمّهَاتِنَا وَ أَهْلِ دِينِنَا جَمِيعاً مَنْ سَلَفَ مِنْهُمْ وَ مَنْ غَبَرَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَهِ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ نَبِيّنَا وَ آلِهِ کَمَا صَلّيْتَ عَلَى مَلَائِکَتِکَ الْمُقَرّبِينَ، وَ صَلّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ کَمَا صَلّيْتَ عَلَى أَنْبِيَائِکَ الْمُرْسَلِينَ، وَ صَلّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ کَمَا صَلّيْتَ عَلَى عِبَادِکَ الصّالِحِينَ، وَ أَفْضَلَ مِنْ ذَلِکَ يَا رَبّ الْعَالَمِينَ، صَلَاهً

و گنجینه های تو کم نمی شود بلکه افزون می گردد. و بلکه معادن احسانت فانی نگشته و به تحقیق که عطاء تو عطایی است گوارا.

الها بر محمد و آل او درود فرست، و برای ما پاداشی همانند پاداش روزه دار ماه رمضان بنویس و یا عبادت آنکه تا روز قیامت بندگی تو را کرده است.

خدایا ما در این روز فطری که برای مؤمنین عید و روز شادمانی، روز اجتماع و روز تعاون برای اهل دینت قرار داده ای از گناهی که آن را انجام داده ایم و یا کار زشتی که در گذشته کرده ایم و یا فکر غلطی که در ذهن گذرانده ایم به سویت توبه می کنیم. تو به کسی که بازگشت به گناه را در دل نمی گذراند توبه خالصی که از شک و تردید پاکیزه باشد. پس آن را از ما قبول کن و از ما راضی باش و توفیق پابرجایی و استقامت عنایت فرما.

پروردگارا ترس از عذاب وعده داده شده و شوق ثواب مقرر گشته را روزیمان کن تا لذّت آنچه را که وعده داده ای بر کام جانمان نشیند و از اندوه آنچه را که لازم است به تو پناه ببریم دریابیم.

الها ما را از جمله توبه کنندگان قرار ده که محبتت را بر ایشان واجب فرمودی و این بازگشت افراد به بندگی ات را قبول نموده ای، ای عادل ترین دادگران.

پروردگارا پدران و مادران ما را از اهل دین ما آنهایی که دستشان از دنیا کوتاه شده و آنهایی که زنده اند همه و همه را تا روز قیامت مورد آمرزش خویش قرار ده و از گناهانشان درگذر.

خدایا بر حضرت محمد پیامبر ما و آل او درود فرست همان طور که بر ملائکه مقرّب خویش درود می فرستی و بر او و اهل بیت گرامش درود فرست همان گونه که بر پیامبران مرسلت درود فرستی و بر او و اهل بیتش درود فرست همان طور که بر بندگان صالحت درود فرستی و بلکه برتر از آنها ای خدای جهانیان.

تَبْلُغُنَا بَرَكَتُهَا، وَ يَنَالُنَا نَفْعُهَا، وَ يُسْتَجَابُ لَهَا دُعَاؤُنَا، إِنّکَ أَكْرَمُ مَنْ رُغِبَ إِلَيْهِ، وَ أَكْفَى مَنْ تُوُكّلَ عَلَيْهِ، وَ أَعْطَى مَنْ سُئِلَ مِنْ فَضْلِهِ، وَ أَنْتَ عَلَى كُلّ شَىْ ءٍ قَدِيرٌ.

ص: 282

درودی که برکت و سودش به ما رسد و دعایمان مستجاب گردد زیرا که تو کریم تر از آنی که از او درخواست شود و بی نیاز کننده ترین کسی هستی که بر او توکّل شود و تویی که هرکه از او بخواهد می دهی و تویی که بر همه چیز توانایی.

ص: 283

(46) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی يَوْمِ الْفِطْر، إِذَا انْصَرَفَ مِنْ صَلَاتِهِ قَامَ قَائِماً ثُمّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ، وَ فِی يَوْمِ الْجُمُعَهِ، فَقَالَ:

يَا مَنْ يَرْحَمُ مَنْ لَا يَرْحَمُهُ الْعِبَادُ، وَ يَا مَنْ يَقْبَلُ مَنْ لَا تَقْبَلُهُ الْبِلَادُ، وَ يَا مَنْ لَا يَحْتَقِرُ أَهْلَ الْحَاجَهِ إِلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَا يُخَيّبُ الْمُلِحّينَ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ لَا يَجْبَهُ بِالرّدّ أَهْلَ الدّالّهِ عَلَيْهِ، وَ يَا مَنْ يَجْتَبِی صَغِيرَ مَا يُتْحَفُ بِهِ، وَ يَشْكُرُ يَسِيرَ مَا يُعْمَلُ لَهُ، وَ يَا مَنْ يَشْكُرُ عَلَی الْقَلِيلِ وَ يُجَازِی بِالْجَلِيلِ، وَ يَا مَنْ يَدْنُو إِلَی مَنْ دَنَا مِنْهُ، وَ يَا مَنْ يَدْعُو إِلَی نَفْسِهِ مَنْ أَدْبَرَ عَنْهُ، وَ يَا مَنْ لَا يُغَيّرُ النّعْمَهَ، وَ لَا يُبَادِرُ بِالنّقِمَهِ، وَ يَا مَنْ يُتْمِرُ الْحَسَنَهَ حَتّی يُنْمِيَهَا، وَ يَتَجَاوَزُ عَنِ السّيّئَهِ حَتّی يُعَفّيَهَا. انْصَرَفَتِ الْآمَالُ دُونَ مَدَی كَرَمِكَ بِالْحَاجَاتِ، وَ امْتَلَأَتْ بِفَيْضِ جُودِكَ أَوْعِيَهُ الطّلِبَاتِ، وَ تَفَسّخَتْ دُونَ بُلُوغِ نَعْتِكَ الصّفَاتُ، فَلَكَ الْعُلُوّ الْأَعْلَی فَوْقَ

46

دعای آن گرامی در روز عید فطر و روز جمعه

ای خدایی که رحم می کنی به کسی که بندگان به او رحم نمی کنند و ای آنکه می پذیرد آن کسی را که شهرها وی را قبول نمی نمایند و ای کسی که محتاجان درگاهش را خوار نمی نماید و ای آنکه اصرارکنندگان خود را نومید نمی سازند. و ای کسی که دست رد بر پیشانی رو آورندگان به درش نمی زند و ای آنکه ارمغان کوچک بنده اش را قبول می فرماید و به اندک چیزی که برایش انجام می دهند پاداش می دهد.

و ای آنکه عمل کم را می پذیرد و پاداش بزرگ می دهد و ای آنکه روی برگرداننده از خود را به سوی خویش می خواند و ای آنکه نعمت را تغییر نمی دهد و در عذاب نمودن شتاب نمی نماید. و ای کسی که کار خوب را ثمر می بخشد تا آنجا که باور شود و از بدیها می گذرد تا آن را محو و نابود سازد.

الها آرزوها قبل از رسیدن به آخر همراه با کرمت و برآورده شدن حاجات برگشتند و ظرف های مطالبات به وسیله فیض جودت پر شدند و اوصاف قبل از رسیدن به وصف تو از هم متلاشی شدند. پس ترا بالاترین درجه برتری و بزرگترین بزرگی است که برتر از آن بالایی و بزرگی وجود ندارد.

ص: 285

كُلّ عَالٍ، وَ الْجَلَالُ الْأَمْجَدُ فَوْقَ كُلّ جَلَالٍ. كُلّ جَلِيلٍ عِنْدَکَ صَغِيرٌ، وَ كُلّ شَرِيفٍ فِی جَنْبِ شَرَفِکَ حَقِيرٌ، خَابَ الْوَافِدُونَ عَلَی غَيْرِکَ، وَ خَسِرَ الْمُتَعَرّضُونَ إِلّا لَکَ، وَ ضَاعَ الْمُلِمّونَ إِلّا بِکَ، وَ أَجْدَبَ الْمُنْتَجِعُونَ إِلّا مَنِ انْتَجَعَ فَضْلَکَ. بَابُکَ مَفْتُوحٌ لِلرّاغِبِينَ، وَ جُودُکَ مُبَاحٌ لِلسّائِلِينَ، وَ إِغَاثَتُکَ قَرِيبَةٌ مِنَ الْمُسْتَغِيثِينَ. لَا يَخِيبُ مِنْکَ الْ آمِلُونَ، وَ لَا يَيْأَسُ مِنْ عَطَائِکَ الْمُتَعَرّضُونَ، وَ لا يَشْقَی بِنَقِمَتِکَ الْمُسْتَغْفِرُونَ. رِزْقُکَ مَبْسُوطٌ لِمَنْ عَصَاکَ، وَ حِلْمُکَ مُعْتَرِضٌ لِمَنْ نَاوَاکَ، عادَتُکَ الْإِحْسَانُ إِلَی الْمُسِيئِينَ، وَ سُنّتُکَ الْإِبْقَاءُ عَلَی الْمُعْتَدِينَ، حَتّی لَقَدْ غَرّتْهُمْ أَنَاتُکَ عَنِ الرّجُوعِ، وَ صَدّهُمْ إِمْهَالُکَ عَنِ النّزُوعِ، وَ إِنّمَا تَأَنّيْتَ بِهِمْ لِيَفِيئُوا إِلَی أَمْرِکَ، وَ أَمْهَلْتَهُمْ ثِقَةً بِدَوَامِ مُلْکِکَ، فَمَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ السّعَادَةِ خَتَمْتَ لَهُ بِهَا، وَ مَنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الشّقَاوَةِ خَذَلْتَهُ لَهَا، كُلّهُمْ صَائِرُونَ، إِلَی حُکْمِکَ، وَ أُمُورُهُمْ آئِلَةٌ إِلَی أَمْرِکَ، لَمْ يَهِنْ عَلَی طُولِ مُدّتِهِمْ سُلْطَانُکَ، وَ لَمْ يَدْحَضْ لِتَرْکِ مُعَاجَلَتِهِمْ بُرْهَانُکَ، حُجّتُکَ قَائِمَةٌ لَا تُدْحَضُ، وَ سُلْطَانُکَ ثَابِتٌ لَا يَزُولُ، فَالْوَيْلُ الدّائِمُ لِمَنْ جَنَحَ عَنْکَ، وَ الْخَيْبَةُ الْخَاذِلَةُ لِمَنْ خَابَ مِنْکَ، وَ الشّقَاءُ الْأَشْقَی لِمَنِ اغْتَرّ بِکَ، مَا أَكْثَرَ

خداوندا، هر بزرگی نزد تو کوچک و هر شریفی در کنار شرفت حقیر، آنهایی که به غیر تو روی آوردند نومید شدند و آنهایی که جز ترا خواستند ضرر کردند و آنان که به درگاه غیر تو التماس نمودند ضایع شدند. حاجتمندان جز آن کس که فقط از تو احسان درخواست کرد گرفتار و بدبخت گشتند.

الها در خانه ات به سوی میل کنندگان باز وجودت برای پرسش کنندگان حلال و یاریت برای استغاثه کنندگان درگاهت آماده است.

پروردگارا آرزومندان از تو محروم نمی شوند و درخواست کنندگان از عطایت نومید نمی گردند و استغفار کنندگان به عذابت بدبخت نمی گردند.

خداوندا روزی تو برای آنکه نافرمانی ات کرده گسترده و بردباری ات برای آنکه با تو دشمنی نموده آماده است. الها عادت تو احسان به گنهکاران و سنت تو بر تجاوز پیشه گان مهربانی است تا آنجا که مهلت دادن تو به آنها سبب غرورشان شده و آنها را از ترک گناه بازداشته.

بارالها تو به آنها فرصت دادی تا شاید بازگشت نمایند و اگر به آنها مهلت دادی به خاطر اعتماد به دوام سلطنت خود می باشد. بنابراین هرکه اهل نیکبختی باشد عاقبتش را به خیر گردانیدی و هرکه اهل بدبختی باشد او را به خاطر شقاوتش خوار کردی. چه خوشبخت و چه بدبخت هر دو به حکم تو می رسند و کارهایشان به فرمان تو باز می گردد. مهلت طولانی دادن به ایشان سلطنت تو را سست نسازد و شتاب نکردنت در مؤاخذه آنها برهانت را باطل نمی گرداند.

آری دلیل و برهانت پابرجا و سلطنتت ثابت و استوار است پس عذاب همیشگی برای کسی که از تو روی برگرداند و نومیدی خورکننده کسی راست که از تو نومید شده و بدبخترین بدبختی برای آنکه به کرم تو مغرور گشته.

تَصَرّفَهُ فِی عَذَابِکَ! وَ مَا أَطْوَلَ تَرَدّدَهُ فِی عِقَابِکَ! وَ مَا أَبْعَدَ غَایَتَهُ مِنَ الْفَرَجِ! وَ مَا أَقْنَطَهُ مِنْ سُهُولَهِ الْمَخْرَجِ! عَدْلاً مِنْ قَضَائِکَ لَا تَجُورُ فِیهِ، وَ إِنْصَافاً مِنْ حُکْمِکَ لَا تَحِیفُ عَلَیْهِ. فَقَدْ ظَاهَرْتَ الْحُجَجَ، وَ أَبْلَیْتَ الْأَعْذَارَ، وَ قَدْ تَقَدّمْتَ بِالْوَعِیدِ، وَ تَلَطّفْتَ فِی التّرْغِیبِ، وَ ضَرَبْتَ الْأَمْثَالَ، وَ أَطَلْتَ الْإِمْهَالَ، وَ أَخّرْتَ وَ أَنْتَ مُسْتَطِیعٌ لِلمُعَاجَلَهِ، وَ تَأَنّیْتَ وَ أَنْتَ مَلِیءٌ بِالْمُبَادَرَهِ، لَمْ تَکُنْ أَنَاتُکَ عَجْزاً، وَ لَا إِمْهَالُکَ وَهْناً، وَ لَا إِمْسَاکُکَ غَفْلَهً، وَ لَا انْتِظَارُکَ مُدَارَاهً، بَلْ لِتَکُونَ حُجّتُکَ أَبْلَغَ، وَ کَرَمُکَ أَکْمَلَ، وَ إِحْسَانُکَ أَوْفَی، وَ نِعْمَتُکَ أَتَمّ، کُلّ ذَلِکَ کَانَ وَ لَمْ تَزَلْ، وَ هُوَ کَائِنٌ وَ لَا تَزَالُ. حُجّتُکَ أَجَلّ مِنْ أَنْ تُوصَفَ بِکُلّهَا، وَ مَجْدُکَ أَرْفَعُ مِنْ أَنْ یُحَدّ بِکُنْهِهِ، وَ نِعْمَتُکَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُحْصَی بِأَسْرِهَا، وَ إِحْسَانُکَ أَکْثَرُ مِنْ أَنْ تُشْکَرَ عَلَی أَقَلّهِ. وَ قَدْ قَصّرَ بِیَ السّکُوتُ عَنْ تَحْمِیدِکَ، وَ فَهّهَنِیَ الْإِمْسَاکُ عَنْ تَمْجِیدِکَ، وَ قُصَارَایَ الْإِقْرَارُ بِالْحُسُورِ، لَا رَغْبَهً یَا إِلَهِی! بَلْ عَجْزاً. فَهَا أَنَا ذَا أَؤُمّکَ بِالْوِفَادَهِ، وَ أَسْأَلُکَ حُسْنَ الرّفَادَهِ، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْمَعْ نَجْوَایَ، وَ اسْتَجِبْ دُعَائِی، وَ لَا تَخْتِمْ یَوْمِی بِخَیْبَتِی، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِالرّدّ فِی مَسْأَلَتِی، وَ أَکْرِمْ مِنْ عِنْدِکَ

چه بسیار است شامل شدن او عذابت را و چه طولانی است رفت و برگشت او عقابت را و چه دور است پایان غم و اندوهش و چه نومید است از به آسانی نجات یافتن! تو به خاطر قضاوت عادلانه ات ظلم نمی کنی و به علت انصاف توست که بر او ستم روا نمی داری.

پروردگارا، تو حجت ها را ظاهر ساختی و عذر و بهانه ها را برداشتی، وعده ها را اعلام نمودی و با لطف خود ترغیب و تشویق کردی و در تأیید فرمایشات خویش مثالها زدی، مهلت را طولانی کرده و کیفر را به تأخیر انداختی در حالی که تو قادر به شتاب در عذاب هستی ولی شتاب نفرمودی.

خدایا درنگ تو از روی عجز نیست، مهلت دادنت به خاطر سستی نمی باشد، خودداری ات از روی بی خبری نیست، تأخیر انداختنت از روی مدارا نمی باشد، بلکه برای آن است که حجتت را برسانی و کرمت را کامل تر و احسانت را فراوان تر و نعمتت را تمام تر دهی و همه اینها همیشه بوده و هست.

حجت تو بزرگتر از آن است که به طور کامل توصیف گردد و عظمت تو بالاتر از آن است که حقیقت آن اندازه گیری شود و نعمت تو بیشتر از آن است که همه آنها شماره گردد و احسانت فراوان تر از آن است که به طور مختصر سپاسگزاری شود. خداوندا سکوت مرا از حمد تو ناتوان ساخته و خودداری مرا از تمجیدت درمانده کرده و تمام تلاش من اعتراف به درماندگی است نه از روی بی میلی از حمد تو بلکه خدای من از روی عجز و ناتوانی.

حالا این بنده به درگاهت روی آورده و تقاضای بخشش شایسته را دارد، پس بر محمد و آل او درود فرست و راز دلم را گوش ده و دعایم را مستجاب کن و روزم را به نومیدی تمام مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن، رفتنم را به درگاهت و بازگشتم را به سویت ارج نه.

مُنْصَرَفِی، وَ إِلَیْکَ مُنْقَلَبِی، إِنّکَ غَیْرُ ضَائِقٍ بِمَا تُرِیدُ، وَ لَا عَاجِزٍ عَمّا تُسْأَلُ، وَ أَنْتَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ، وَ لَا حَوْلَ وَ لَا قُوّهَ إِلّا بِاللّهِ الْعَلِیّ الْعَظِیمِ.

ص: 290

زیرا که تو هرچه بخواهی برایت مشکل نیست و از آنچه از تو مسئلت می جویند ناتوان نیستی و تو بر انجام هرکاری توانایی و نیست هیچ حول و قوه ای مگر به یاری پروردگار بلندمرتبه.

ص: 291

## (47) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی يَوْمِ عَرَفَهَ

الْحَمْدُ لِلّهِ رَبّ الْعَالَمِينَ. اللّهُمّ لَکَ الْحَمْدُ بَدِيعَ السّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ، رَبّ الْأَرْبَابِ، وَ إِلَهَ كُلّ مَأْلُوهٍ، وَ خَالِقَ كُلّ مَخْلُوقٍ، وَ وَارِثَ كُلّ شَيْ ءٍ، لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْ ءٌ، وَ لَا يَعْزُبُ عَنْهُ عِلْمُ شَيْ ءٍ، وَ هُوَ بِكُلّ شَيْ ءٍ مُحِيطٌ، وَ هُوَ عَلَى كُلّ شَيْ ءٍ رَقِيبٌ. أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْأَحَدُ الْمُتَوَحّدُ الْفَرْدُ الْمُتَفَرّدُ

وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْمُتَكَرّمُ، الْعَظِيمُ الْمُتَعَظّمُ، الْكَبِيرُ الْمُتَكَبّرُ، وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْعَلِيّ الْمُتَعَالِ، الشّدِيدُ الْمِحَالِ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الرّحْمَنُ الرّحِيمُ، الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، السّمِيعُ الْبَصِيرُ، الْقَدِيمُ الْخَبِيرُ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْكَرِيمُ الْأَكْرَمُ، الدّائِمُ الْأَدْوَمُ. وَ أَنْتَ اللّهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْأَوّلُ قَبْلَ كُلّ

47

دعای امام علیه السلام در روز عرفه

حمد مخصوص خداوندی است که پروردگار جهانیان است، بارالها تراست حمد که به وجود آورنده آسمان ها و زمین هستی، صاحب جلالت و کرامت، ربّ اربابان، خدای هر پرستیده شده، آفریننده هر آفریده، وارث کل عالم، خدایی که هیچ چیز مثل او نیست، و هیچ چیز از دیدنش پنهان نمی باشد، و او بر همه چیز احاطه دارد، و او مراقب همه چیز است. تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بالاتر از کرمی و بزرگ و بالاتر از بزرگ و کبیر و بلکه اکبر است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که رحیم و رحمن و بسیار دانا و حکیم است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که شنوا و بینا و ازلی و آگاه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که کریم و بخشنده و بخشندگی همیشگی دارد.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که اول قبل از هر چیز و آخر بعد از هر عدد است.

ص: 293

أَحَدٍ، وَ الْآخِرُ بَعْدَ كُلِّ عَدَدٍ. وَ أَنْتَ اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الدّانِی فِی عُلُوِّهِ، وَ الْعَالِی فِی دُنُوِّهِ. وَ أَنْتَ اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ، وَ الْكِبْرِيَاءِ وَ الْحَمْدِ. وَ أَنْتَ اللّٰهُ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الّذِی أَنْشَأْتَ الْأَشْيَاءَ مِنْ غَيْرِ سِنْخٍ، وَ صَوّرْتَ مَا صَوّرْتَ مِنْ غَيْرِ مِثَالٍ، وَ ابْتَدَعْتَ الْمُبْتَدَعَاتِ بِلَا احْتِذَاءٍ. أَنْتَ الّذِی قَدّرْتَ كُلّ شَیْ ءٍ تَقْدِيراً، وَ يَسّرْتَ كُلّ شَیْ ءٍ تَيْسِيراً، وَ دَبّرْتَ مَا دُونَكَ تَدْبِيراً. أَنْتَ الّذِی لَمْ يُعِنْكَ عَلَى خَلْقِكَ شَرِيكٌ، وَ لَمْ يُوَازِرْكَ فِی أَمْرِكَ وَزِيرٌ، وَ لَمْ يَكُنْ لَكَ مُشَاهِدٌ وَ لَا نَظِيرٌ. أَنْتَ الّذِی أَرَدْتَ فَكَانَ حَتْماً مَا أَرَدْتَ، وَ قَضَيْتَ فَكَانَ عَدْلًا مَا قَضَيْتَ، وَ حَكَمْتَ فَكَانَ نِصْفاً مَا حَكَمْتَ. أَنْتَ الّذِی لَا يَحْوِيكَ مَكَانٌ، وَ لَمْ يَقُمْ لِسُلْطَانِكَ سُلْطَانٌ، وَ لَمْ يُعْيِكَ بُرْهَانٌ وَ لَا بَيَانٌ. أَنْتَ الّذِی أَحْصَيْتَ كُلّ شَیْ ءٍ عَدَداً، وَ جَعَلْتَ لِكُلّ شَیْ ءٍ أَمَداً، وَ قَدّرْتَ كُلّ شَیْ ءٍ تَقْدِيراً. أَنْتَ الّذِی قَصُرَتِ الْأَوْهَامُ عَنْ ذَاتِيّتِكَ، وَ عَجَزَتِ الْأَفْهَامُ عَنْ كَيْفِيّتِكَ، وَ لَمْ تُدْرِكِ الْأَبْصَارُ مَوْضِعَ أَيْنِيّتِكَ. أَنْتَ الّذِی لَا تُحَدّ فَتَكُونَ مَحْدُوداً، وَ لَمْ تُمَثّلْ فَتَكُونَ مَوْجُوداً، وَ لَمْ تَلِدْ فَتَكُونَ مَوْلُوداً. أَنْتَ الّذِی لَا ضِدّ مَعَكَ فَيُعَانِدَكَ، وَ لَا عِدْلَ لَكَ فَيُكَاثِرَكَ، وَ لَا نِدّ لَكَ

و تویی خدایی که خدایی غیر از تو نیست، خدایی که در عین بلند مرتبه بودن نزدیک و در عین نزدیکی بلند مرتبه است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که دارای ارزش و بزرگی است و شایسته کبریایی و ستایش است.

و تویی خدایی که غیر از تو خدایی نیست، خدایی که چیزها را بدون خمیر مایه اولیه آفرید و صورت ها را بدون نمونه و مانند ترسیم می کند و مخلوقات جدیدش را از کسی تقلید و پیروی نمی کند.

تویی خدایی که بر هر چیز، اندازه ای قرار دادی و هر چیز را برای آنچه از آن خواسته می شود آماده ساخته ای و آنچه را جز توست آراسته گردانیده ای.

تویی که در خلق موجودات، شریک یاری ات نمی کند و در کار تو وزیر و معاونی ترا کمک نمی نماید و کسی بر تو شاهد و ناظر نمی باشد.

تویی که به هر کاری اراده کنی به طور قطع انجام می گیرد و آنچه حکم کرده ای از روی عدل و آنچه فرمان داده ای از روی انصاف بوده است.

الها تویی که بدون مکان هستی و در برابر سلطنتت کسی سلطه ندارد و برهان و بیان افراد ترا ناتوان نساخته است.

تویی که همه چیزها را شمارش کرده ای و برای هر چیزی انتهایی قرار داده ای و هر چیز را به مقدار معلوم ایجاد فرموده ای.

تویی که اذهان از درک حقیقت ذاتت عاجزند فهم ها از کیفیتت ناتوانند و دیده ها جای ترا نیافتند.

تویی آن خدایی که حدّی نداری تا محدود شوی و به تصور نیایی تا دریافته گردی و فرزندی نیاوردی تا زائیده شوی.

فَيُعَارِضَکَ، أَنْتَ الَّذِی ابْتَدَأَ وَ اخْتَرَعَ، وَ اسْتَحْدَثَ، وَ ابْتَدَعَ، وَ أَحْسَنَ صُنْعَ مَا صَنَعَ. سُبْحَانَکَ! مَا أَجَلَّ شَأْنَکَ! وَ أَسْنَی فِی الْأَمَاکِنِ مَکَانَکَ! وَ أَصْدَعَ بِالْحَقِّ فُرْقَانَکَ! سُبْحَانَکَ مِنْ لَطِیفٍ مَا أَلْطَفَکَ! وَ رَءُوفٍ مَا أَرْأَفَکَ! وَ حَکِیمٍ مَا أَعْرَفَکَ! سُبْحَانَکَ مِنْ مَلِیکٍ مَا أَمْنَعَکَ! وَ جَوَادٍ مَا أَوْسَعَکَ! وَ رَفِیعٍ مَا أَرْفَعَکَ! ذُو الْبَهَاءِ وَ الْمَجْدِ وَ الْکِبْرِیَاءِ وَ الْحَمْدِ. سُبْحَانَکَ! بَسَطْتَ بِالْخَیْرَاتِ یَدَکَ، وَ عُرِفَتِ الْهِدَایَهُ مِنْ عِنْدِکَ، فَمَنِ الْتَمَسَکَ لِدِینٍ أَوْ دُنْیَا وَجَدَکَ. سُبْحَانَکَ! خَضَعَ لَکَ مَنْ جَرَی فِی عِلْمِکَ، وَ خَشَعَ لِعَظَمَتِکَ مَا دُونَ عَرْشِکَ، وَ انْقَادَ لِلتَّسْلِیمِ لَکَ کُلُّ خَلْقِکَ، سُبْحَانَکَ! لَا تُحَسُّ وَ لَا تُجَسُّ وَ لَا تُمَسُّ وَ لَا تُکَادُ وَ لَا تُمَاطُ وَ لَا تُنَازَعُ وَ لَا تُجَارَی وَ لَا تُمَارَی وَ لَا تُخَادَعُ وَ لَا تُمَاکَرُ. سُبْحَانَکَ! سَبِیلُکَ جَدَدٌ. وَ أَمْرُکَ رَشَدٌ، وَ أَنْتَ حَیٌّ صَمَدٌ. سُبْحَانَکَ! قَولُکَ حُکْمٌ، وَ قَضَاؤُکَ حَتْمٌ، وَ إِرَادَتُکَ عَزْمٌ. سُبْحَانَکَ! لَا رَادَّ لِمَشِیَّتِکَ، وَ لَا مُبَدِّلَ لِکَلِمَاتِکَ. سُبْحَانَکَ! بَاهِرَ الْآیَاتِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ، بَارِئَ النَّسَمَاتِ. لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یَدُومُ بِدَوَامِکَ، وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً خَالِداً بِنِعْمَتِکَ، وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً یُوَازِی صُنْعَکَ، وَ لَکَ الْحَمْدُ

تویی که ضد نداری تا با تو ستیز کند و مانندی نداری که بر تو سزاواری نماید و همتایی برایت نیست تا با تو معارضه نماید.

تویی که ابتداء و اختراع و احداث و به وجود آورنده مخلوقات هستی و آفرینش آنچه را که آفریدی نیکو گرداندی.

منزّهی تو! منزلت تو چه بزرگ و قدر تو چه بلند است و چه آشکارا حق را از باطل جدا ساخته ای.

منزّهی تو! ای لطف کننده به بندگان چقدر لطف تو فراوان است و ای مهربانی که مهربانی ات بسیار است و ای حکیم و آگاه که آگاهی ات فراوان است.

منزّهی تو! ای توانایی که توانایی ات بسیار و ای بخشنده که بخشش تو زیاد و ای بلند مرتبه که مرتبه ات از همه بالاتر است. تویی که صاحب ارزش و بزرگی و کبریایی و حمد می باشی.

منزّهی تو! دستت را برای رساندن خیر باز گذاشته ای و هدایت و ارشاد از ناحیه تو شناخته شده و هرکه به دین و یا دنیا متمسک شود ترا خواهد یافت.

منزّهی تو! هرکس در جریان دانش تو قرار گیرد خاضع درگاهت خواهد شد و آنچه زیر عرش توست خاشع در مقابل عظمتت می باشد و همه مخلوقات برای اطاعت از تو فرمانبرند.

منزّهی تو! محسوس به حواس نیستی و با دست مالیدن و اتصال لمس نمی شوی و کسی نمی تواند تو را فریب دهد و تو را دور سازد و یا با تو درگیر شود و بر تو غلبه کرده و با تو خدعه و مکر نماید.

منزّهی تو! راهت هموار و فرمانت رشد و تعالی است و تویی زنده بی نیاز.

منزّهی تو! گفتارت حکمت آمیز و فرمانت قطعی و اراده ات قاطع است.

منزّهی تو! کسی نمی تواند اراده ات را برگرداند و چیزی از کلماتت را تغییر دهد.

منزّهی تو! آیاتت آشکار و غالب است، تویی که پدید آورنده آسمان هایی، آفریننده جهان هایی.

حمد مخصوص توست، حمدی که به دوام تو دائم باشد و حمد تراست، حمدی که به وسیله نعمت هایت جاودانه باشد و حمد تراست حمدی که موازی و برابر با خلق تو باشد.

ص: 297

حَمْداً يَزِيدُ عَلَى رِضَاکَ، وَ لَکَ الْحَمْدُ حَمْداً مَعَ حَمْدِ کُلّ حَامِدٍ، وَ شُکْراً يَقْصُرُ عَنْهُ شُکْرُ کُلّ شَاکِرٍ، حَمْداً لَا يَنْبَغِی إِلّا لَکَ، وَ لَا يُتَقَرّبُ بِهِ إِلّا إِلَيْکَ، حَمْداً يُسْتَدَامُ بِهِ الْأَوّلُ، وَ يُسْتَدْعَی بِهِ دَوَامُ الْآخِرِ. حَمْداً يَتَضَاعَفُ عَلَى کُرُورِ الْأَزْمِنَهِ، وَ يَتَزَايَدُ أَضْعَافاً مُتَرَادِفَهً. حَمْداً يَعْجِزُ عَنْ إِحْصَائِهِ الْحَفَظَهُ، وَ يَزِيدُ عَلَى مَا أَحْصَتْهُ فِی کِتَابِکَ الْکَتَبَهُ، حَمْداً يُوازِنُ عَرْشَکَ الْمَجِيدَ وَ يُعَادِلُ کُرْسِيّکَ الرّفِيعَ. حَمْداً يَکْمُلُ لَدَيْکَ ثَوَابُهُ، وَ يَسْتَغْرِقُ کُلّ جَزَاءٍ جَزَاؤُهُ، حَمْداً ظَاهِرُهُ وَفْقٌ لِبَاطِنِهِ، وَ بَاطِنُهُ وَفْقٌ لِصِدْقِ النّيّهِ، حَمْداً لَمْ يَحْمَدْکَ خَلْقٌ مِثْلَهُ، وَ لَا يَعْرِفُ أَحَدٌ سِوَاکَ فَضْلَهُ، حَمْداً يُعَانُ مَنِ اجْتَهَدَ فِی تَعْدِيدِهِ، وَ يُؤَيّدُ مَنْ أَغْرَقَ نَزْعاً فِی تَوْفِيَتِهِ، حَمْداً يَجْمَعُ مَا خَلَقْتَ مِنَ الْحَمْدِ، وَ يَنْتَظِمُ مَا أَنْتَ خَالِقُهُ مِنْ بَعْدُ، حَمْداً لَا حَمْدَ أَقْرَبُ إِلَى قَوْلِکَ مِنْهُ، وَ لَا أَحْمَدَ مِمّنْ يَحْمَدُکَ بِهِ، حَمْداً يُوجِبُ بِکَرَمِکَ الْمَزِيدَ بِوُفُورِهِ، وَ تَصِلُهُ بِمَزِيدٍ بَعْدَ مَزِيدٍ طَوْلًا مِنْکَ، حَمْداً يَجِبُ لِکَرَمِ وَجْهِکَ، وَ يُقَابِلُ عِزّ جَلَالِکَ. رَبّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، الْمُنْتَجَبِ الْمُصْطَفَی الْمُکَرّمِ الْمُقَرّبِ، أَفْضَلَ صَلَوَاتِکَ، وَ بَارِکْ عَلَيْهِ أَتَمّ بَرَکَاتِکَ، وَ تَرَحّمْ عَلَيْهِ أَمْتَعَ رَحَمَاتِکَ. رَبّ

و حمد تراست، حمدی که بر خشنودی ات بیفزاید و حمد تراست، حمدی که با حمد هر حمد کننده ای همراه باشد و شکری که شکر هیچ شکرگزاری به پایه آن نرسد.

حمدی که فقط ترا سزاست و جز به سوی تو وسیله تقرب نگردد.

حمدی که باعث شود نعمت اول ادامه یافته و نعمت آخر به وسیله آن جاودانه گردد.

حمدی که در گردش روزگار اضافه گرد و با اضافه شدن پی در پی افزون شود.

حمدی که فرشتگان نگهبانت از شمارشش عاجز شوند و بر آنچه نویسندگان در کتاب تو ضبط نموده اند فزونی گیرد.

حمدی که هموزن عرش بزرگت و برابر کسی بلند پایه ات باشد.

حمدی که پاداش آن نزد تو کامل باشد، و پاداش همه پاداش ها را در بر گیرد.

حمدی که ظاهرش مطابق با باطنش و باطنش موافق با صدق نیت باشد.

حمدی که آفریده شده ای مانند آن را بجا نیاورده باشد و کسی جز خودت فضل آن را نمی شناسد.

حمدی که هرکه در مواظبت آن کوشد یاری گردد و هرکه در رعایت آداب آن کوتاهی کند کمک شود.

حمدی که هر حمدی را که آفریده ای جمع نماید، و هر حمدی را که در آینده خلق کنی به یک رشته درآورد.

حمدی که هیچ حمدی به گفتارت نزدیک تر و حمدکننده ای از کسانی که ترا حمد می کنند نباشد.

حمدی که به خاطر بسیاریش به وسیله کرمت نعمت ها را فراوان گرداند و تو آن را از روی فضل و کرامت با فزونی پی در پی همراه نمایی.

حمدی که شایسته عظمت تو و برابر با عزّت و جلالت باشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست همو که برگزیده، پسندیده، گرامی و مقرّب است برترین درودهای خود را به او فرست و کامل ترین برکاتت را بر او نازل کن و سودمندترین مهربانی هایت را نثارش کن.

ص: 299

صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً زَاكِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَزْكَى مِنْهَا، وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً نَامِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ أَنْمَى مِنْهَا، وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً رَاضِيَةً لَا تَكُونُ صَلَاةٌ فَوْقَهَا.

رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُرْضِيهِ وَ تَزِيدُ عَلَى رِضَاهُ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً تُرْضِيکَ و تَزِيدُ عَلَى رِضَاکَ لَهُ وَ صَلِّ عَلَيْهِ صَلَاةً لَا تَرْضَى لَهُ إِلّا بِهَا، وَ لَا تَرَى غَيْرَهُ لَهَا أَهْلًا. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ صَلَاةً تُجَاوِزُ رِضْوَانَکَ، وَ يَتّصِلُ اتّصَالُهَا بِبَقَائِکَ، وَ لَا يَنْفَدُ كَمَا لَا تَنْفَدُ كَلِمَاتُکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تَنْتَظِمُ صَلَوَاتِ مَلَائِكَتِکَ وَ أَنْبِيَائِکَ وَ رُسُلِکَ وَ أَهْلِ طَاعَتِکَ، وَ تَشْتَمِلُ عَلَى صَلَوَاتِ عِبَادِکَ مِنْ جِنّکَ وَ إِنْسِکَ وَ أَهْلِ إِجَابَتِکَ، وَ تَجْتَمِعُ عَلَى صَلَاةِ كُلّ مَنْ ذَرَأْتَ وَ بَرَأْتَ مِنْ أَصْنَافِ خَلْقِکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُحِيطُ بِكُلّ صَلَاةٍ سَالِفَةٍ وَ مُسْتَأْنَفَةٍ، وَ صَلِّ عَلَيْهِ وَ عَلَى آلِهِ، صَلَاةً مَرْضِيّةً لَکَ وَ لِمَنْ دُونَکَ،

وَ تُنْشِئُ مَعَ ذَلِکَ صَلَوَاتٍ تُضَاعِفُ مَعَهَا تِلْکَ الصّلَوَاتِ عِنْدَهَا، وَ تَزِيدُهَا عَلَى كُرُورِ الْأَيّامِ زِيَادَةً فِي تَضَاعِيفَ لَا يَعُدّهَا غَيْرُکَ. رَبِّ صَلِّ عَلَى أَطَايِبِ أَهْلِ بَيْتِهِ اَلّذِينَ اخْتَرْتَهُمْ لِأَمْرِکَ، وَ جَعَلْتَهُمْ خَزَنَةَ عِلْمِکَ، وَ حَفَظَةَ دِينِکَ، وَ خُلَفَاءَکَ فِي أَرْضِکَ، وَ حُجَجَکَ

خداوندا بر محمد و آل او درود فرست، درودی پاکیزه که پاکیزه تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی فزاینده که درودی افزون کننده تر از آن نباشد. و بر او درود فرست، درودی خشنود کننده که درودی بالاتر از آن نباشد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که او را راضی سازد و بر رضایتش بیفزاید. و بر او درود فرست، درودی که تو را راضی سازد و بر رضایتت بیفزاید.

و بر او درود فرست، درودی که به جز آن راضی نباشی. و غیر آن را سزاوار نبینی.

الها بر محمد و آل او درود فرست، درودی که از رضای تو بگذرد و به بقاء و هستی تو متصل گردد و فانی و نابود نشود همان طور که کلماتت فانی نمی گردند.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که در برگیرنده درود فرشتگانت و پیامبران و رسولان و اهل طاعتت باشد و درودی که بندگانت از جنّ و انسان و پذیرندگان دعوت تو را شامل شود و درود هرکه را از انواع آفریدگانت که پدید آورده ای گرد آورد.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که هر درود گذشته و حال را در بر گیرد. و بر او و آلش درود فرست، درودی که مورد رضای تو و غیر تو نباشد. درودی که با آنچه گفته شد درودهایی را خلق کنی و آنها را چندین برابر سازی و در گردش روزگار آنها را افزون نمایی، افزون شدنی که فقط خودت قادر به شمارش آنها باشی.

بارالها با پاکیزگان اهل پیامبر، همان هایی که برای اجرای فرامینت برگزیدی درود فرست همان هایی که گنجینه های علمت و حافظان دینت و جانشینان روی زمینت و حجت ها برای بندگانت قرار دادی.

عَلَى عِبَادِکَ، وَ طَهّرْتَهُمْ مِنَ الرّجْسِ وَ الدّنَسِ تَطْهِيراً بِإِرَادَتِکَ، وَ جَعَلْتَهُمُ الْوَسِيلَةَ إِلَيْکَ، وَ الْمَسْلَکَ إِلَى جَنّتِکَ، رَبّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، صَلَاةً تُجْزِلُ لَهُمْ بِهَا مِنْ نِحَلِکَ وَ کَرَامَتِکَ، وَ تُکْمِلُ لَهُمُ الْأَشْيَاءَ مِنْ عَطَايَاکَ وَ نَوَافِلِکَ، وَ تُوَفّرُ عَلَيْهِمُ الْحَظّ مِنْ عَوَائِدِکَ وَ فَوَائِدِکَ. رَبّ صَلّ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ صَلَاةً لَا أَمَدَ فِى أَوّلِهَا، وَ لَا غَايَةَ لِأَمَدِهَا، وَ لَا نِهَايَةَ لِآخِرِهَا. رَبّ صَلّ عَلَيْهِمْ زِنَةَ عَرْشِکَ وَ مَا دُونَهُ، وَ مِلْ ءَ سَمَاوَاتِکَ وَ مَا فَوْقَهُنّ، وَ عَدَدَ أَرَضِيکَ وَ مَا تَحْتَهُنّ وَ مَا بَيْنَهُنّ، صَلَاةً تُقَرّبُهُمْ مِنْکَ زُلْفَى، وَ تَکُونُ لَکَ وَ لَهُمْ رِضًى، وَ مُتّصِلَةً بِنَظَائِرِهِنّ أَبَداً. اللّهُمّ إِنّکَ أَيّدْتَ دِينَکَ فِى کُلّ أَوَانٍ بِإِمَامٍ أَقَمْتَهُ عَلَماً لِعِبَادِکَ، وَ مَنَاراً فِى بِلَادِکَ بَعْدَ أَنْ وَصَلْتَ حَبْلَهُ بِحَبْلِکَ، وَ جَعَلْتَهُ الذّرِيعَةَ إِلَى رِضْوَانِکَ، وَ افْتَرَضْتَ طَاعَتَهُ، وَ حَذّرْتَ مَعْصِيَتَهُ، وَ أَمَرْتَ بِامْتِثَالِ أَوَامِرِهِ، وَ اَلِانْتِهَاءِ عِنْدَ نَهْيِهِ، وَ أَلّا يَتَقَدّمَهُ مُتَقَدّمٌ، وَ لَا يَتَأَخّرَ عَنْهُ مُتَأَخّرٌ فَهُوَ عِصْمَةُ اللّائِذِينَ، وَ کَهْفُ اَلْمُؤْمِنِينَ وَ عُرْوَةُ اَلْمُتَمَسّکِينَ، وَ بَهَاءُ اَلْعَالَمِينَ. اللّهُمّ فَأَوْزِعْ لِوَلِيّکَ شُکْرَ مَا أَنْعَمْتَ بِهِ عَلَيْهِ، وَ أَوْزِعْنَا مِثْلَهُ فِيهِ، وَ آتِهِ مِنْ لَدُنْکَ سُلْطَاناً نَصِيراً، وَ افْتَحْ لَهُ فَتْحاً يَسِيراً، وَ أَعِنْهُ بِرُکْنِکَ اَلْأَعَزّ، وَ اشْدُدْ

همان هایی که به اراده خودت از هر ناپاکی و پلیدی پاکشان فرمودی و ایشان را وسیله ای برای ارتباط با خودت و راهی به سوی بهشتت گردانیدی.

خدایا بر محمد و آل او درود فرست، درودی که به توسط آن بخشش و کرامتت را نسبت به ایشان فراوان گردانی و همه چیز از کرامتت و عطایایت را برای آنها کامل نمایی و حظ و بهره عنایاتت را برای ایشان فراوان کنی الها بر حضرت محمد و بر اهل بیت گرامش درود فرست، درودی که اول آن حدّ و آخر آن پایان نداشته باشد.

خدایا بر آن بزرگواران به وزن عرش خود و آنچه در زیر عرش است و به اندازه آنچه آسمانهایت و فوق آسمانهایت را پر می کند. و به تعداد زمین هایت و آنچه در زیر زمین هایت و بین آنهاست درود فرست، درودی که آنها را به کمال قرب تو رساند و برای تو و ایشان رضامندی آورد و همیشه به مثل آن درودها پیوسته باشد.

الها دینت را در هر زمان به توسط امامی که برای بندگانت علامت و در شهرها نشانه بوده اند برپا داشتی و تأیید نمودی بعد از آنکه دوستی آن امام را به دوستی خود پیوند زدی و وی را سبب خشنودی خویش گردانیدی و طاعت او را واجب نمودی و مردم را از نافرمانی اش بر حذر داشتی و فرمان دادی تا از دستوراتش اطاعت کنند و از آنچه را که نهی می نماید اجتناب نمایند و از آن امام جلو نیفتند و در اجرای دستوراتش از او عقب نمانند.

امامی که حافظ پناهندگان و پناه اهل ایمان و ریسمان اهل توسل و بهاء جهانیان است.

بار پروردگارا پس بر ولیّت شکر آنچه را که بر او تفضّل فرمودی الهام فرما و توفیق همان نوع شکرگزاری را به وسیله آن گرامی به ما عنایت کن و از جانب فضلت به او قدرت و پیروزی ده و درها را به روی او بگشا آن هم گشودنی آسان و او را به تواناترین تکیه گاهت یاری فرما و توانائیش را محکم گردان.

أَزْرَهُ، وَ قَوّ عَضُدَهُ، وَ رَاعِهِ بِعَيْنِکَ، وَ احْمِهِ بِحِفْظِکَ وَ انْصُرْهُ بِمَلَائِکَتِکَ، وَ امْدُدْهُ بِجُنْدِکَ الْأَغْلَبِ، وَ أَقِمْ بِهِ کِتَابَکَ وَ حُدُودَکَ وَ شَرَائِعَکَ وَ سُنَنَ رَسُولِکَ -صَلَوَاتُکَ اللّهُمّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- وَ أَحْيِ بِهِ مَا أَمَاتَهُ الظّالِمُونَ مِنْ مَعَالِمِ دِينِکَ، وَ اجْلُ بِهِ صَدَاءَ الْجَوْرِ عَنْ طَرِيقَتِکَ، وَ أَبِنْ بِهِ الضّرّاءَ مِنْ سَبِيلِکَ، وَ أَزِلْ بِهِ النّاکِبِينَ عَنْ صِرَاطِکَ، وَ امْحَقْ بِهِ بُغَاةَ قَصْدِکَ عِوَجاً، وَ أَلِنْ جَانِبَهُ لِأَوْلِيَائِکَ، وَ ابْسُطْ يَدَهُ عَلَى أَعْدَائِکَ، وَ هَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ، وَ رَحْمَتَهُ وَ تَعَطّفَهُ وَ تَحَنّنَهُ، وَ اجْعَلْنَا لَهُ سَامِعِينَ مُطِيعِينَ، وَ فِى رِضَاهُ سَاعِينَ، وَ إِلَى نُصْرَتِهِ وَ الْمُدَافَعَهِ عَنْهُ مُکْنِفِينَ، وَ إِلَيْکَ وَ إِلَى رَسُولِکَ -صَلَوَاتُکَ اللّهُمّ عَلَيْهِ وَ آلِهِ- بِذَلِکَ مُتَقَرّبِينَ. اللّهُمّ وَ صَلّ عَلَى أَوْلِيَائِهِمُ الْمُعْتَرِفِينَ بِمَقَامِهِمُ، الْمُتّبِعِينَ مَنْهَجَهُمُ، الْمُقْتَفِينَ آثَارَهُمُ، الْمُسْتَمْسِکِينَ بِعُرْوَتِهِمُ، الْمُتَمَسّکِينَ بِوِلَايَتِهِمُ، الْمُؤْتَمّينَ بِإِمَامَتِهِمُ، الْمُسَلّمِينَ لِأَمْرِهِمُ، الْمُجْتَهِدِينَ فِى طَاعَتِهِمُ، الْمُنْتَظِرِينَ أَيّامَهُمُ، الْمَادّينَ إِلَيْهِمْ أَعْيُنَهُمُ، الصّلَوَاتِ الْمُبَارَکَاتِ الزّاکِيَاتِ النّامِيَاتِ الْغَادِيَاتِ الرّائِحَاتِ. وَ سَلّمْ عَلَيْهِمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِهِمْ، وَ اجْمَعْ عَلَى التّقْوَى أَمْرَهُمْ، وَ أَصْلِحْ لَهُمْ شُئُونَهُمْ، وَ تُبْ عَلَيْهِمْ، إِنّکَ أَنْتَ التّوّابُ الرّحِيمُ، وَ خَيْرُ

و بازویش را قدرت بخش و با دیده ات وی را نگهبانی کن و با حمایتت او را حفظ فرما و با فرشتگانت او را نصرت بخش و با سپاهت که غالبند کمکش کن.

خدایا به وسیله او کتاب و احکام و شرایع و سنّت های پیامبرت را برپا دار الها درود تو بر او و آلش باد، خدایا به وجود امام آنچه را که ظالمان از معالم و احکام دینت ضایع کردند و از بین بردند زنده کن و زنگ زدگی که از ستمکاران به دینت وارد شده برطرف نما و به وسیله او سختی را از مسیر هدایتت و دین برشتگان و مرتدّین را از سر راهت بردار و به توسط او آنان را که برای راهت کجی و انحراف را طلب می کنند نابود فرما.

خدایا امام را برای دوستانت نرم و مهربان و دست قدرتش را بر دشمنانت غالب گردان و رأفت و رحمت و لطف و مهربانی اش را به ما ببخش و ما را جزء گوش فرا دهندگان به فرامین و اطاعت کنندگان دستوراتش و کوشندگان در جلب رضایش و سیرکنندگان به یاری اش و مدافعین از حضرتش قرار ده.

پروردگارا به سوی تو و به سوی پیامبرت روانه مان ساز و درودت را بر او و آلش بفرست و بدین وسیله ما را جزء تقرب جویان قرار ده.

پروردگارا و درود فرست بر آن دسته دوستان آن گرامیان که به مقامات ایشان اعتراف دارند و از راه و سیره آنها پیروی می کنند و به دنبال آثارشان می روند و به راهنمایی هایشان تمسک می جویند، به دوستی ایشان توسل جسته و به امامتشان اقتدا می کنند، تسلیم امر آن بزرگوارانند و در بجا آوردن فرامین آنها کوشا هستند و انتظار روزهای آنها را می کشند و چشم به راه دولت ایشانند، درودهای با برکت و پاکیزه و فزاینده در صبحگاهان و شبانگاهان.

خدایا برایشان و ارواحشان درود فرست و کارشان را با تقوی و پاکدامنی فراهم نما و شئونات زندگی ایشان را اصلاح کن و بر آنها ببخش و عفوشان فرما زیرا که تو زیاد توبه پذیر و مهربانی و بهترین بخشنده می باشی.

الْغَافِرِينَ، وَ اجْعَلْنَا مَعَهُمْ فِی دَارِ السّلَامِ بِرَحْمَتِکَ، یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. اللّهُمّ هَذَا یَوْمُ عَرَفَهَ یَوْمٌ شَرّفْتَهُ وَ کَرّمْتَهُ وَ عَظّمْتَهُ، نَشَرْتَ فِیهِ رَحْمَتَکَ، وَ مَنَنْتَ فِیهِ بِعَفْوِکَ، وَ أَجْزَلْتَ فِیهِ عَطِیّتَکَ، وَ تَفَضّلْتَ بِهِ عَلَی عِبَادِکَ. اللّهُمّ وَ أَنَا عَبْدُکَ الّذِی أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ قَبْلَ خَلْقِکَ لَهُ وَ بَعْدَ خَلْقِکَ إِیّاهُ، فَجَعَلْتَهُ مِمّنْ هَدَیْتَهُ لِدِینِکَ، وَ وَفّقْتَهُ لِحَقّکَ، وَ عَصَمْتَهُ بِحَبْلِکَ، وَ أَدْخَلْتَهُ فِی حِزْبِکَ، وَ أَرْشَدْتَهُ لِمُوَالَاهِ أَوْلِیَائِکَ، وَ مُعَادَاهِ أَعْدَائِکَ. ثُمّ أَمَرْتَهُ فَلَمْ یَأْتَمِرْ، وَ زَجَرْتَهُ فَلَمْ یَنْزَجِرْ، وَ نَهَیْتَهُ عَنْ مَعْصِیَتِکَ، فَخَالَفَ أَمْرَکَ إِلَی نَهْیِکَ، لَا مُعَانَدَهً لَکَ، وَ لَا اسْتِکْبَاراً عَلَیْکَ، بَلْ دَعَاهُ هَوَاهُ إِلَی مَا زَیّلْتَهُ وَ إِلَی مَا حَذّرْتَهُ، وَ أَعَانَهُ عَلَی ذَلِکَ عَدُوّکَ وَ عَدُوّهُ، فَأَقْدَمَ عَلَیْهِ عَارِفاً بِوَعِیدِکَ، رَاجِیاً لِعَفْوِکَ، وَاثِقاً بِتَجَاوُزِکَ، وَ کَانَ أَحَقّ عِبَادِکَ مَعَ مَا مَنَنْتَ عَلَیْهِ أَلّا یَفْعَلَ. وَ هَا أَنَا ذَا بَیْنَ یَدَیْکَ صَاغِراً ذَلِیلًا خَاضِعاً خَاشِعاً خَائِفاً، مُعْتَرِفاً بِعَظِیمٍ مِنَ الذّنُوبِ تَحَمّلْتُهُ، وَ جَلِیلٍ مِنَ الْخَطَایَا اجْتَرَمْتُهُ، مُسْتَجِیراً بِصَفْحِکَ، لَائِذاً بِرَحْمَتِکَ، مُوقِناً أَنّهُ لَا یُجِیرُنِی مِنْکَ مُجِیرٌ، وَ لَا یَمْنَعُنِی مِنْکَ مَانِعٌ.

فَعُدْ عَلَیّ بِمَا تَعُودُ بِهِ عَلَی مَنِ اقْتَرَفَ مِنْ تَغَمّدِکَ، وَ جُدْ عَلَیّ بِمَا تَجُودُ بِهِ عَلَی مَنْ أَلْقَی بِیَدِهِ

الها ما را با ایشان در دارالسلام در یکجا قرار ده به لطف و کرمت ای مهربانترین مهربانان.

پروردگارا این روز عرفه است که آن را شرافت و کرامت و عظمت بخشیدی و رحمتت را در آن توسعه دادی و عفوت را تفضل فرمودی و عطایت را در آن بسیار کرده و به وسیله آن بر بندگان کرم کردی.

خدایا این منم بنده تو که پیش از آفرینش و بعد آن به او نعمت دادی و او را جزء هدایت یافتگان در دینت نمودی و برای فهم و عمل به حقّت توفیقش دادی و با تمسک به رشته رحمتت او را حفظ کرده و داخل در حزب خویشت فرمودی و به راه دوستی ات و دشمنی با دشمنانت ارشادش کردی.

سپس به او فرمان دادی و اطاعت نکرد و او را نهی کردی دست از کار خلاف خود برنداشت. تو او را از گناه برحذر داشت و او با فرمانت مخالفت کرد البته نه از روی دشمنی با تو و نه از جهت تکبر بر تو بلکه دعوت هوای نفس خویش را اجابت کرد و همان هوای نفس او را به آنچه ترسانده ای خواند و دشمن تو و دشمن او را بر آن یاری کرد. آنگاه با آشنایی به ترسانیدن تو و امیدواری به عفو تو و اعتماد به گذشت تو بر نافرمانی ات اقدام نمود در حالی که به آن نعمت هایی که به او عنایت کرده ای سزاوارترین بندگانت بود که به نافرمانی ات اقدام ننماید. و اینک منم در اختیار تو در حالی که ناچیز، ذلیل، خاضع، خاشع، ترسانم و به گناهان بزرگی که تن به آنها داده ام و خطاهای بزرگی مرتکب شده ام اعتراف می کنم. الها به عفوت امیدوار به رحمتت پناهنده ام و یقین دارم که غیر از تو پناهگاهی ندارم و بازدارنده ای مرا از تو باز نخواهد داشت.

پس به من پوششی را ببخش که به گنهکاران می بخشی و عفوت را بر من عطا کن همان گونه که به تسلیم شده درگاهت عطا می کنی.

ص: 307

إِلَيْکَ مِنْ عَفْوِکَ، وَ امْنُنْ عَلَیّ بِمَا لَا یَتَعَاظَمُکَ أَنْ تَمُنّ بِهِ عَلَی مَنْ أَمّلَکَ مِنْ غُفْرَانِکَ، وَ اجْعَلْ لِی فِی هَذَا الْیَوْمِ نَصِیباً أَنَالُ بِهِ حَظّاً مِنْ رِضْوَانِکَ، وَ لَا تَرُدّنِی صِفْراً مِمّا یَنْقَلِبُ بِهِ الْمُتَعَبّدُونَ لَکَ مِنْ عِبَادِکَ، وَ إِنّی وَ إِنْ لَمْ أُقَدّمْ مَا قَدّمُوهُ مِنَ الصّالِحَاتِ فَقَدْ قَدّمْتُ تَوْحِیدَکَ وَ نَفْیَ الْأَضْدَادِ وَ الْأَنْدَادِ وَ الْأَشْبَاهِ عَنْکَ، وَ أَتَیْتُکَ مِنَ الْأَبْوَابِ الّتِی أَمَرْتَ أَنْ تُؤْتَی مِنْهَا، وَ تَقَرّبْتُ إِلَیْکَ بِمَا لَا یَقْرُبُ أَحَدٌ مِنْکَ إِلّا بِالتّقَرّبِ بِهِ. ثُمّ أَتْبَعْتُ ذَلِکَ بِالْإِنَابَهِ إِلَیْکَ، وَ التّذَلّلِ وَ الِاسْتِکَانَهِ لَکَ، وَ حُسْنِ الظّنّ بِکَ، وَ الثّقَهِ بِمَا عِنْدَکَ، وَ شَفَعْتُهُ بِرَجَائِکَ الّذِی قَلّ مَا یَخِیبُ عَلَیْهِ رَاجِیکَ. وَ سَأَلْتُکَ مَسْأَلَهَ الْحَقِیرِ الذّلِیلِ الْبَائِسِ الْفَقِیرِ الْخَائِفِ الْمُسْتَجِیرِ، وَ مَعَ ذَلِکَ خِیفَهً وَ تَضَرّعاً وَ تَعَوّذاً وَ تَلَوّذاً، لَا مُسْتَطِیلًا بِتَکَبّرِ الْمُتَکَبّرِینَ، وَ لَا مُتَعَالِیاً بِدَالّهِ الْمُطِیعِینَ، وَ لَا مُسْتَطِیلًا بِشَفَاعَهِ الشّافِعِینَ. وَ أَنَا بَعْدُ أَقَلّ الْأَقَلّینَ، وَ أَذَلّ الْأَذَلّینَ، وَ مِثْلُ الذّرّهِ أَوْ دُونَهَا، فَیَا مَنْ لَمْ یُعَاجِلِ الْمُسِیئِینَ، وَ لَا یَبْدَهُ الْمُتْرَفِینَ، وَ یَا مَنْ یَمُنّ بِإِقَالَهِ الْعَاثِرِینَ، وَ یَتَفَضّلُ بِإِنْظَارِ الْخَاطِئِینَ. أَنَا الْمُسِی ءُ الْمُعْتَرِفُ الْخَاطِئُ الْعَاثِرُ، أَنَا الّذِی أَقْدَمَ عَلَیْکَ مُجْتَرِئاً، أَنَا الّذِی عَصَاکَ مُتَعَمّداً، أَنَا الّذِی اسْتَخْفَی مِنْ عِبَادِکَ وَ بَارَزَکَ،

بر من نعمت آمرزشت را عنایت کن که این کار در جایگاه با عظمت تو کار بزرگی نیست در حالی که به کسی که به تو امید بسته عنایت می فرمایی.

در این روز عرفه از کانون رضایت مرا بهره مند فرما و مرا از آنچه تلاشگران در بندگی ات بدان می رسند دست خالی برنگردان.

الها گر چه اعمال شایسته ای که تلاشگران در بندگی ات فرستاده اند نفرستاده ام ولی یکتایی تو و نفی تو و نفی بتها و اشباه را از برایت فرستاده ام و از آن درهایی وارد شده ام که تو فرمان به ورود آنها داده ای و به آنچه که هیچ کس جز با قرب به تو به آن نمی رسد تقرب جسته ام.

سپس در پی قرب به تو گریه و زاری و ذلت و خواری و حسن ظنّ به تو و اعتماد به بزرگواری ات را قرار داده ام و نیز امید به تو را که هیچ گاه امیدوار به تو ناامید نخواهد شد. و از تو مسئلت می جویم همانند کسی که حقیر و ذلیل و گرفتار و فقیر و نگران و پناهنده است. با این حال سئوال از روی ترس و زاری و پناه خواهی و روی آوردن است و نه از روی تکبّر و گردنکشی گردنکشان. و نه از روی بلند پروازی آنهایی که به طاعت خود مغرورند و نه از روی کبر و نخوت به شفاعت میانجیگران.

پس پروردگارا بعد از این اعتراف من از کمترین کمتران و ذلیل ترین ذلیلان هستم و همانند ذرّه و یا کمتر از ذرّه می باشم. پس ای خدایی که در جزا دادن به گنهکاران شتاب نمی کنی و به اسراف کنندگان فرصت می دهی و ای خدایی که از سر تقصیر گنهکاران می گذری و خطاکاران را از روی لطف مهلت می دهی.

منم معترف به بدکاری و خطاکاری و منم همان که از روی جرأت ترا نافرمانی کرد منم آنکه از روی عمد ترا معصیت نمود، منم آنکه گناهش را از مردم پنهان داشت ولی در محضر تو گناه کرد. منم آنکه از بندگانت ترسید و خود را از تو در امان دانست،

أَنَا الّذِی هَابَ عِبَادَکَ وَ أَمِنَکَ، أَنَا الّذِی لَمْ یَرْهَبْ سَطْوَتَکَ، وَ لَمْ یَخَفْ بَأْسَکَ، أَنَا الْجَانِی عَلَی نَفْسِهِ، أَنَا الْمُرْتَهَنُ بِبَلِیّتِهِ، أَنَا القَلِیلُ الْحَیَاءِ، أَنَا الطّوِیلُ الْعَنَاءِ، بِحَقّ مَنِ انْتَجَبْتَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ بِمَنِ اصْطَفَیْتَهُ لِنَفْسِکَ، بِحَقّ مَنِ اخْتَرْتَ مِنْ بَرِیّتِکَ، وَ مَنِ اجْتَبَیْتَ لِشَأْنِکَ، بِحَقّ مَنْ وَصَلْتَ طَاعَتَهُ بِطَاعَتِکَ، وَ مَنْ جَعَلْتَ مَعْصِیَتَهُ کَمَعْصِیَتِکَ، بِحَقّ مَنْ قَرَنْتَ مُوَالَاتَهُ بِمُوَالَاتِکَ، وَ مَنْ نُطْتَ مُعَادَاتَهُ بِمُعَادَاتِکَ، تَغَمّدْنِی فِی یَوْمِی هَذَا بِمَا تَتَغَمّدُ بِهِ مَنْ جَارَ إِلَیْکَ مُتَنَصّلًا، وَ عَاذَ بِاسْتِغْفَارِکَ تَائِباً. وَ تَوَلّنِی بِمَا تَتَوَلّی بِهِ أَهْلَ طَاعَتِکَ وَ الزّلْفَی لَدَیْکَ وَ الْمَکَانَهِ مِنْکَ، وَ تَوَحّدْنِی بِمَا تَتَوَحّدُ بِهِ مَنْ وَفَی بِعَهْدِکَ، وَ أَتْعَبَ نَفْسَهُ فِی ذَاتِکَ، وَ أَجْهَدَهَا فِی مَرْضَاتِکَ، وَ لَا تُؤَاخِذْنِی بِتَفْرِیطِی فِی جَنْبِکَ، وَ تَعَدّی طَوْرِی فِی حُدُودِکَ، وَ مُجَاوَزَهِ أَحْکَامِکَ، وَ لَا تَسْتَدْرِجْنِی بِإِمْلَائِکَ لِی اسْتِدْرَاجَ مَنْ مَنَعَنِی خَیْرَ مَا عِنْدَهُ وَ لَمْ یَشْرَکْکَ فِی حُلُولِ نِعْمَتِهِ بِی. وَ نَبّهْنِی مِنْ رَقْدَهِ الْغَافِلِینَ، وَ سِنَهِ الْمُسْرِفِینَ، وَ نَعْسَهِ الْمَخْذُولِینَ. وَ خُذْ بِقَلْبِی إِلَی مَا اسْتَعْمَلْتَ بِهِ الْقَانِتِینَ، وَ اسْتَعْبَدْتَ بِهِ الْمُتَعَبّدِینَ، وَ اسْتَنْقَذْتَ بِهِ الْمُتَهَاوِنِینَ. وَ أَعِذْنِی مِمّا یُبَاعِدُنِی عَنْکَ، وَ یَحُولُ بَیْنِی وَ بَیْنَ

منم آنکه از قهر تو نهراسید و از عذاب نترسید، منم ستمگر بر خود، منم در گرو گرفتاری خویش، منم بنده بی حیاء، منم مبتلا به رنج طولانی.

ترا به حق کسی که از بین خلقت برگزیده ای و به حق آنکه برای خویش انتخاب فرموده ای و به حق کسی که او را از آنچه آفریده ای اختیار کرده ای و به حق کسی که برای خویش انتخاب کرده ای و به حق آنکه اطاعتش را به اطاعت خودت پیوند داده ای.

و مخالفتش را همانند مخالفت خودت قرار داده ای و به حق کسی که دوستی اش را قرین دوستی ات نموده ای و دشمنی اش را دشمنی خودت معرفی فرموده ای در این روز لباس رحمتت را بر قامتم بپوشان همانند آنکه با حال زاری به سوی تو زاری می نماید و او را می بخشی و با توبه و استغفار به درگاهت پناه می آورد و مرا سرپرستی کن به مانند آنهایی که اهل طاعت تو و دارای منزلت و ارجمندی نزدت هستند.

و خود به تنهایی مرا مشمول لطف و مرحمتت قرار ده همان گونه که به تنهایی به آنکه وفای به عهدت کرد و خود را به خاطر تو به زحمت انداخت و بیش از طاقتش در مقام جلب رضایت کوشید احسان و محبت نمودی.

خدایا مرا به علّت کوتاهی در انجام تکالیف و تجاوز از حدود و احکامت مؤاخذه مفرما و به خاطر مهلت دادن به من مرا به تدریج مستحق عذابم مکن مثل کسی که به تدریج سزاوار عذاب گشته و مار از خیری که نزد اوست محروم ساخته در حالی که در رسیدن نعمت او به من شریک تو نبود.

الها مرا از غفلت بی خبران و چرت زدن اسراف کنندگان و خواب ذلیل شدگان بیدار فرما و قلبم را در اختیار خود بگیر تا آنچه بندگان خاضعت و کوشش کنندگان در عبادتت و نجات یافتگان از سهل انگاری ها بدان رسیده اند نایل گردد.

پروردگارا مرا از هرچه از تو دورم می سازد و بین من و بهره ام از تو مانع می شود و از آنچه نزد تو قصد می نمایم مرا باز می دارد پناهم ده.

حَظّی مِنْکَ، وَ یَصُدّنِی عَمّا أُحَاوِلُ لَدَیْکَ. وَ سَهّلْ لِی مَسْلَکَ الْخَیْرَاتِ إِلَیْکَ، وَ الْمُسَابَقَهَ إِلَیْهَا مِنْ حَیْثُ أَمَرْتَ، وَ الْمُشَاحّهَ فِیهَا عَلَی مَا أَرَدْتَ. وَ لَا تَمْحَقْنِی فِیمَن تَمْحَقُ مِنَ الْمُسْتَخِفّینَ بِمَا أَوْعَدْت، وَ لَا تُهْلِکْنِی مَعَ مَنْ تُهْلِکُ مِنَ الْمُتَعَرّضِینَ لِمَقْتِکَ، وَ لَا تُتَبّرْنِی فِیمَنْ تُتَبّرُ مِنَ الْمُنْحَرِفِینَ عَنْ سُبُلِکَ، وَ نَجّنِی مِنْ غَمَرَاتِ الْفِتْنَهِ، وَ خَلّصْنِی مِنْ لَهَوَاتِ الْبَلْوَی، وَ أَجِرْنِی مِنْ أَخْذِ الْإِمْلَاءِ، وَ حُلْ بَیْنِی وَ بَیْنَ عَدُوٍّ یُضِلّنِی، وَ هَوًی یُوبِقُنِی، وَ مَنْقَصَهٍ تَرْهَقُنِی، وَ لَا تُعْرِضْ عَنّی إِعْرَاضَ مَنْ لَا تَرْضَی عَنْهُ بَعْدَ غَضَبِکَ، وَ لَا تُؤْیِسْنِی مِنَ الْأَمَلِ فِیکَ فَیَغْلِبَ عَلَیّ الْقُنُوطُ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ لَا تَمْنَحْنِی بِمَا لَا طَاقَهَ لِی بِهِ فَتَبْهَظَنِی مِمّا تُحَمّلُنِیهِ مِنْ فَضْلِ مَحَبّتِکَ، وَ لَا تُرْسِلْنِی مِنْ یَدِکَ إِرْسَالَ مَنْ لَا خَیْرَ فِیهِ، وَ لَا حَاجَهَ بِکَ إِلَیْهِ، وَ لَا إِنَابَهَ لَهُ، وَ لَا تَرْمِ بِی رَمْیَ مَنْ سَقَطَ مِنْ عَیْنِ رِعَایَتِکَ، وَ مَنِ اشْتَمَلَ عَلَیْهِ الْخِزْیُ مِنْ عِنْدِکَ، بَلْ خُذْ بِیَدِی مِنْ سَقْطَهِ الْمُتَرَدّینَ، وَ وَهْلَهِ الْمُتَعَسّفِینَ، وَ زَلّهِ الْمَغْرُورِینَ، وَ وَرْطَهِ الْهَالِکِینَ، وَ عَافِنِی مِمّا ابْتَلَیْتَ بِهِ طَبَقَاتِ عَبِیدِکَ وَ إِمَائِکَ، وَ بَلّغْنِی مَبَالِغَ مَنْ عُنِیتَ بِهِ، وَ أَنْعَمْتَ عَلَیْهِ، وَ رَضِیتَ عَنْهُ، فَأَعَشْتَهُ حَمِیداً، وَ تَوَفّیْتَهُ سَعِیداً. وَ طَوّقْنِی طَوْقَ

الها سلوک به خوبی هایی که نزد توست و سبقت گرفتن به رسیدن فیض و ثوابی که در آنچه امر فرموده ای و حرص به آنچه تو برایم خواسته ای، همه را برایم آسان کن.

و مرا با آنهایی که دستوراتت را سبک می شمارند و وعده هایت را به حساب نمی آوردند هلاک مفرما و نیز مرا با کسانی که دشمنی تو را طلب می کنند نابود مکن و با آنهایی که به سخت ترین عذاب هلاکشان می کنی به خاطر انحرافشان مرا هلاک مکن.

خدایا مرا از گرداب های فتنه نجات ده و از بلایا و گرفتاری ها خلاصم فرما و از مؤاخذه مهلت دادن ها پناهم ده.

الها بین من دشمنی که می خواهد مرا گمراه کند و هوای نفس که نابودم می سازد و زیانی که مرا در بر می گیرد حایل و مانع شو و از من روی برمگردان مثل روی برگردان از کسی که بر او غضب کرده ای و از او راضی می شوی.

و از امید به درگاهت ناامیدم مکن تا نومیدی بر من غالب آید و چیزی که در توانم نیست به من مده تا به خاطر علاقه فراوانم به تو تکلیفم سنگین شود.

و مرا از درگاه خویش رها مکن مانند رها کردن کسی که در او خیر نیست و ترا به او حاجتی نبوده و اجازه توبه نداشته باشد. و دورم نینداز مانند کسی که از چشم تو افتاده و مورد حفاظت تو نیست و مثل کسی که زبونی از جانب تو گریبانش را گرفته، بلکه دستم را بگیر تا مثل افتادن افتادگان در عذاب و مبتلا به ترس شدن گمراهان و لغزیدن فریب خوردگان و تباه شدن تباه شدگان نگردم.

و از آنچه که طبقات ناتوان جامعه بدان مبتلا می گردند عافیتم بخش و مرا به بالاترین درجات آنهایی که نعمت داده ای و از رفتارشان راضی هستی و آنها را به خاطر کارهای خوبشان ستوده و زندگی بخشیده ای و در سعادت و نیکبختی میرانده ای برسان.

الْإِقْلَاعِ عَمّا يُحْبِطُ الْحَسَنَاتِ، وَ يَذْهَبُ بِالْبَرَكَاتِ، وَ أَشْعِرْ قَلْبِی الِازْدِجَارَ عَنْ قَبَائِحِ السّيِّئَاتِ، وَ فَوَاضِحِ الْحَوْبَاتِ، وَ لَا تَشْغَلْنِی بِمَا لَا أُدْرِكُهُ إِلّا بِكَ عَمّا لَا يُرْضِيكَ عَنّی غَيْرُهُ. وَ انْزِعْ مِنْ قَلْبِی حُبّ دُنْيَا دَنِيّهٍ تَنْهَی عَمّا عِنْدَكَ، وَ تَصُدّ عَنِ ابْتِغَاءِ الْوَسِيلَهِ إِلَيْكَ، وَ تُذْهِلُ عَنِ التّقَرّبِ مِنْكَ، وَ زَيّنْ لِیَ التّفَرّدَ بِمُنَاجَاتِكَ بِاللّيْلِ وَ النّهَارِ، وَ هَبْ لِی عِصْمَهً تُدْنِينِی مِنْ خَشْيَتِكَ، وَ تَقْطَعُنِی عَنْ رُكُوبِ مَحَارِمِكَ، وَ تَفُكّنِی مِنْ أَسْرِ الْعَظَائِمِ. وَ هَبْ لِیَ التّطْهِيرَ مِنْ دَنَسِ الْعِصْيَانِ، وَ أَذْهِبْ عَنّی دَرَنَ الْخَطَايَا، وَ سَرْبِلْنِی بِسِرْبَالِ عَافِيَتِكَ، وَ رَدّنِی رِدَاءَ مُعَافَاتِكَ، وَ جَلّلْنِی سَوَابِغَ نَعْمَائِكَ، وَ ظَاهِرْ لَدَیّ فَضْلَكَ وَ طَوْلَكَ، وَ أَيّدْنِی بِتَوْفِيقِكَ وَ تَسْدِيدِكَ، وَ أَعِنّی عَلَی صَالِحِ النّيّهِ، وَ مَرْضِیّ الْقَوْلِ، وَ مُسْتَحْسَنِ الْعَمَلِ، وَ لَا تَكِلْنِی إِلَی حَوْلِی وَ قُوّتِی دُونَ حَوْلِكَ وَ قُوّتِكَ، وَ لَا تُخْزِنِی يَوْمَ تَبْعَثُنِی لِلِقَائِكَ، وَ لَا تَفْضَحْنِی بَيْنَ يَدَیْ أَوْلِيَائِكَ، وَ لَا تُنْسِنِی ذِكْرَكَ، وَ لَا تُذْهِبْ عَنّی شُكْرَكَ، بَلْ أَلْزِمْنِيهِ فِی أَحْوَالِ السّهْوِ عِنْدَ غَفَلَاتِ الْجَاهِلِينَ لِآلَائِكَ، وَ أَوْزِعْنِی أَنْ أُثْنِیَ بِمَا أَوْلَيْتَنِيهِ، وَ أَعْتَرِفَ بِمَا أَسْدَيْتَهُ إِلَیّ. وَ اجْعَلْ رَغْبَتِی إِلَيْكَ فَوْقَ رَغْبَهِ الرّاغِبِينَ، وَ حَمْدِی إِيّاكَ فَوْقَ حَمْدِ

و خودداری از آنچه که باعث از بین رفتن کارهای پسندیده می شود و برکات را از بین می برد بر من تکلیف کن.

و قلبم را از گرایش به زشتی ها و رسوایی گناهان بپوشان و مرا به آنچه که رضایت را در بر نمی گیرد مشغول فرما و علاقه دنیای پست که باعث می شود از آنچه نزد توست مرا منع کند از دلم خارج کن همان چیزی را که سبب می گردد از تدارک وسیله به سویت باز دارد و از نزدیکی به تو بی خبرم گرداند. الها مناجات با خودت را در شب و روز و در خلوت و تنهایی برایم زینت ده.

و من یک نوع خود نگهداری عطا کن که به خوف و خشم تو نزدیکم گرداند و از آنچه حرام است بازم دارد و از گرفتار شدن به گناهان بزرگ رهایم نماید. و پاکیزه شدن از چرکی گناهان را به من ببخش و آلودگی معصیت ها را از من برطرف فرما و لباس عافیتت را بر قامتم بپوشان و ردای تندرستی را از جانب خودت در برم کن و نعمت های فراوانت را نصیبم فرما و احسان پی در پی خود را برایم ظاهر ساز.

خداوندا به توفیقات و راهنمایی هایت کمکم کن و برای داشتن انگیزه سالم و گفتار پسندیده و عمل شایسته یاریم فرما و مرا به حول و قوه خودم وامگذار در حالی که از حول و قوّه تو بیرون باشم.

آن روز که برای ملاقاتت مرا برمی انگیزانی خوارم مکن و در برابر دوستانت رسوایم مفرما. یادت را از دلم مبر و توفیق شکرگزاری از نعمت هایت را از من سلب مفرما، بلکه روح شکرگزاری در مواقع فراموشی و هنگامی که نادانان نعمت هایت را از یاد ببرد به من عنایت کن و به من بفهمان که بر آنچه عطا فرموده ای ستایش کنم و به آنچه احسان نموده ای اعتراف نمایم.

خداوندا میل و رغبتم را به سویت برتر از میل و رغبت علاقمندانت و حمدم را برتر از حمد حمدکنندگان درگاهت قرار ده.

الْحَامِدِينَ، وَ لَا تَخْذُلْنِی عِنْدَ فَاقَتِی إِلَیْکَ، وَ لَا تُهْلِکْنِی بِمَا. أَسْدَیْتُهُ إِلَیْکَ، وَ لَا تَجْبَهْنِی بِمَا جَبَهْتَ بِهِ الْمُعَانِدِینَ لَکَ، فَإِنِّی لَکَ مُسَلَّمٌ، أَعْلَمُ أَنّ الْحُجَّةَ لَکَ، وَ أَنّکَ أَوْلَی بِالْفَضْلِ، وَ أَعْوَدُ بِالْإِحْسَانِ، وَ أَهْلُ التّقْوَی، وَ أَهْلُ الْمَغْفِرَهِ، وَ أَنّکَ بِأَنْ تَعْفُوَ أَوْلَی مِنْکَ بِأَنْ تُعَاقِبَ، وَ أَنّکَ بِأَنْ تَسْتُرَ أَقْرَبُ مِنْکَ إِلَی أَنْ تَشْهَرَ.

فَأَحْیِنِی حَیَاهً طَیّبَهً تَنْتَظِمُ بِمَا أُرِیدُ، وَ تَبْلُغُ مَا أُحِبّ مِنْ حَیْثُ لَا آتِی مَا تَکْرَهُ، وَ لَا أَرْتَکِبُ مَا نَهَیْتَ عَنْهُ، وَ أَمِتْنِی مِیتَهَ مَنْ یَسْعَی نُورُهُ بَیْنَ یَدَیْهِ وَ عَنْ یَمِینِهِ. وَ ذَلّلْنِی بَیْنَ یَدَیْکَ، وَ أَعِزّنِی عِنْدَ خَلْقِکَ، وَ ضَعْنِی إِذَا خَلَوْتُ بِکَ، وَ ارْفَعْنِی بَیْنَ عِبَادِکَ، وَ أَغْنِنِی عَمّنْ هُوَ غَنِیّ ٌ عَنّی، وَ زِدْنِی إِلَیْکَ فَاقَهً وَ فَقْراً. وَ أَعِذْنِی مِنْ شَمَاتَهِ الْأَعْدَاءِ، وَ مِنْ حُلُولِ الْبَلَاءِ، وَ مِنَ الذّلّ وَ الْعَنَاءِ، تَغَمّدْنِی فِیمَا اطّلَعْتَ عَلَیْهِ مِنّی بِمَا یَتَغَمّدُ بِهِ الْقَادِرُ عَلَی الْبَطْشِ لَوْ لَا حِلْمُهُ، وَ الْآخِذُ عَلَی الْجَرِیرَهِ لَوْ لَا أَنَاتُهُ وَ إِذَا أَرَدْتَ بِقَوْمٍ فِتْنَهً أَوْ سُوءاً فَنَجّنِی مِنْهَا لِوَاذاً بِکَ، وَ إِذْ لَمْ تُقِمْنِی مَقَامَ فَضِیحَهٍ فِی دُنْیَاکَ فَلَا تُقِمْنِی مِثْلَهُ فِی آخِرَتِکَ، وَ اشْفَعْ لِی أَوَائِلَ مِنَنِکَ بِأَوَاخِرِهَا، وَ قَدِیمَ فَوَائِدِکَ بِحَوَادِثِهَا، وَ لَا تَمْدُدْ لِی مَدّاً یَقْسُو مَعَهُ قَلْبِی، وَ لَا تَقْرَعْنِی قَارِعَهً یَذْهَبُ لَهَا بَهَائِی، وَ لَا تَسُمْنِی

و در هنگام نیازمندی به سویت خوارم مساز و به وسیله آنچه در محضرت نیکویی کرده ام نابودم مکن و دست رد بر پیشانی ام مزن همان طور که بر پیشانی دشمنانت زده ای زیرا که من تسلیم توام و می دانم که حق با توست و تو سزاواری در رساندن احسان و یاری کننده تری در بخشش و تویی اهل تقوی و اهل مغفرت و تویی که در بخشیدن سزاوارتری تا عذاب کردن و در پوشیدن گناهان بندگانت نزدیکتری تا افشا کردن و رسوا نمودن! بنابراین زنده ام به زندگی پاکیزه ای که به خواسته ام برسم و به آنچه دوست دارم نایل شوم در صورتی که آنچه را که تو نمی پسندی ترک کنم و آنچه را که نهی فرمودی بجا نیاورم و به طریقی مرا بمیرانی که نورش در پیش رو و از سمت راست درخشش داشته باشد.

الها مرا ذلیل درگاهت و عزیز بین آفریدگانت کن و در هنگام خلوت با خودت فروتن در بین بندگانت ارفع و سزاوارم فرما و از آنکه از من بی نیاز است بی نیازم ساز و بر فقر و نیازم به درگاهت بیفزا.

خدایا از شماتت دشمنان و افتادن در گرفتاری ها و ذلت و خواری نزد مردم پناهم ده و آنچه را که از من می دانی مخفی دار که اگر بردباری ات نبود حتماً مؤاخذه می کردی و اگر شتاب نکردنش نبود عقاب بر گناه می نمودی.

الها هرگاه اراده کردی تا مردمی را گرفتار فتنه کنی و یا بلایی بر آنها وارد سازی مرا از جمع آنها رهایی ده و همین که در دنیا در آنجایی که سزاوار رسوایی بودم ولی رسوایم نفرمودی در جهان آخرت نیز رسوایم مکن و برای من نعمت های دنیایت را با نعمت های آخرتت و سودهای گذشته ات را با تازه های آنها جمع کن و آن قدر عمرم را طولانی مکن که گرفتار قساوت قلب گردم و آن چنان مصیبت زده ام مفرما که ارزشم زایل شود و آنچنان خوارم مکن که از قدر و منزلتم کاسته گردد.

خَسِيسَهَيَصْغُرُ لَهَا قَدْرِي وَ لَا نَقِيصَةً يُجْهَلُ مِنْ أَجْلِهَا مَكَانِی، وَ لَا تَرُعْنِی رَوْعَةً أُبْلِسُ بِهَا، وَ لَا خِيفَةً أُوجِسُ دُونَهَا، اجْعَلْ هَيْبَتِی فِی وَعِيدِکَ، وَ حَذَرِی مِنْ إِعْذَارِکَ وَ إِنْذَارِکَ، وَ رَهْبَتِی عِنْد تِلَاوَهِ آيَاتِکَ، وَ اعْمُرْ لَيْلِی بِإِيقَاظِی فِيهِ لِعِبَادَتِکَ، وَ تَفَرّدِی بِالتّهَجّدِ لَکَ، وَ تَجَرّدِی بِسُكُونِی إِلَيْکَ، وَ إِنْزَالِ حَوَائِجِی بِکَ، وَ مُنَازَلَتِی إِيّاکَ فِی فَكَاكِ رَقَبَتِی مِنْ نَارِکَ، وَ إِجَارَتِی مِمّا فِيهِ أَهْلُهَا مِنْ عَذَابِکَ. وَ لَا تَذَرْنِی فِی طُغْيَانِی عَامِهاً، وَ لَا فِی غَمْرَتِی سَاهِياً حَتّی حِينٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِی عِظَةً لِمَنِ اتّعَظَ، وَ لَا نَكَالاً لِمَنِ اعْتَبَرَ، وَ لَا فِتْنَةً لِمَنْ نَظَرَ، وَ لَا تَمْكُرْ بِی فِيمَنْ تَمْكُرُ بِهِ، وَ لَا تَسْتَبْدِلْ بِی غَيْرِی، وَ لَا تُغَيّرْ لِی اسْماً، وَ لَا تُبَدّلْ لِی جِسْماً، وَ لَا تَتّخِذْنِی هُزُواً لِخَلْقِکَ، وَ لَا سُخْرِيّاً لَکَ، وَ لَا تَبَعاً إِلّا لِمَرْضَاتِکَ، وَ لَا مُمْتَهَناً إِلّا بِالِانْتِقَامِ لَکَ. وَ أَوْجِدْنِی بَرْدَ عَفْوِکَ، وَ حَلَاوَهَ رَحْمَتِکَ وَ رَوْحِکَ وَ رَيْحَانِکَ، وَ جَنّهِ نَعِيمِکَ، وَ أَذِقْنِی طَعْمَ الْفَرَاغِ لِمَا تُحِبّ بِسَعَهٍ مِنْ سَعَتِکَ، وَ الِاجْتِهَادِ فِيمَا يُزْلِفُ لَدَيْکَ وَ عِنْدَکَ، وَ أَتْحِفْنِی بِتُحْفَهٍ مِنْ تُحَفَاتِکَ، وَ اجْعَلْ تِجَارَتِی رَابِحَةً، وَ كَرّتِی غَيْرَ خَاسِرَهٍ، وَ أَخِفْنِی مَقَامَکَ، وَ شَوّقْنِی لِقَاءَکَ، وَ تُبْ عَلَیّ تَوْبَةً نَصُوحاً

و آن گونه در رتبه و و مقام ناقصم مفرما که ارزش من دانسته نشود و چنان وحشت و ترس در دلم مینداز که ناامید شوم و چنان بیمناکم مگردان که ترس در دلم افتد.

پروردگارا ترسم را در وعده های عذابت و بیمم را در مهلت دادنت و ترساندنت و نگرانیم را در هنگام خواندن آیات قرآنت قرار ده.

الها شبم را آباد کن به بیدار ماندن برای بندگی ات و خلوت نمودن برای نماز شب و مناجاتت و آرامش گرفتن فقط با تو و درخواست حوائجم فقط از تو و درخواست نمودن مدام از تو جهت رهایی از آتش جهنّمت و پناه بردن به درگاهت از عذابی که استحقاق آن را دارم.

خداوندا مرا در مدتی طولانی در طغیان و سرکشی و سرگردانی در نادانیم وامگذار و مرا برای کسی که قبول موعظه کند پند و برای آنکه از حوادث عبرت می گیرد عبرت قرار ده.

الها مرا سبب گمراهی کسی مکن که به کارهایم نظری افکند و مرا به خاطر فریبی که داده ام کیفر مفرما و دیگری را به جای من برمگزین و نامم را تغییر مده و تنم را تبدیل مکن و مرا مسخره بندگانت و خودت قرار ده و مرا جز پیرو رضایت و جز به کیفر رساندن دشمنانت برای خودت خادم مگردان.

خدایا خنکی عفوت و شیرینی رحمتت و روح و ریحانت و بهشت پر نعمتت را برایم فراهم مساز و با قدرتی که در اختیار داری مزه فراغت و انجام آنچه را که تو دوست می داری و تلاش برای انجام آنچه را که مرا به تو نزدیک می کند به من بچشان و ارمغانی از تحفه هایت برایم بفرست.

پروردگارا در این راه تجارتم را سودمند و بازگشتم را بی ضرر گردان و مرا از مقامت بترسان و مشتاق لقائت کن و توفیقی عنایت کن تا توبه ای که غیر قابل بازگشت باشد بجا آورم.

لَا تُبْقِ مَعَهَا ذُنُوباً صَغِيرَةً وَ لَا كَبِيرَةً، وَ لَا تَذَرْ مَعَهَا عَلَانِيَةً وَ لَا سَرِيرَةً، وَ انْزِعِ الْغِلَّ مِنْ صَدْرِی لِلْمُؤْمِنِينَ، وَ اعْطِفْ بِقَلْبِی عَلَی الْخَاشِعِينَ، وَ كُنْ لِی كَمَا تَكُونُ لِلصَّالِحِينَ، وَ حَلِّنِی حِلْيَةَ الْمُتَّقِينَ، وَ اجْعَلْ لِی لِسَانَ صِدْقٍ فِی الْغَابِرِينَ، وَ ذِكْراً نَامِياً فِی الآخِرِينَ، وَ وَافِ بِی عَرْصَةَ الْأَوَّلِينَ. وَ تَمِّمْ سُبُوغَ نِعْمَتِكَ، عَلَیَّ، وَ ظَاهِرْ كَرَامَاتِهَا لَدَیَّ، امْلَأْ مِنْ فَوَائِدِكَ يَدِی، وَ سُقْ كَرَائِمَ مَوَاهِبِكَ إِلَیَّ، وَ جَاوِرْ بِیَ الْأَطْيَبِينَ مِنْ أَوْلِيَائِكَ فِی الْجِنَانِ الَّتِی زَيَّنْتَهَا لِأَصْفِيَائِكَ، وَ حَلِّلْنِی شَرَائِفَ نِحَلِكَ فِی الْمَقَامَاتِ الْمُعَدِّهِ لِأَحِبَّائِكَ. وَ اجْعَلْ لِی عِنْدَكَ مَقِيلًا آوِی إِلَيْهِ مُطْمَئِنّاً، وَ مَثَابَةً أَتَبَوَّؤُهَا، وَ أَقَرّ عَيْناً، وَ لَا تُقَايِسْنِی بِعَظِيمَاتِ الْجَرَائِرِ، وَ لَا تُهْلِكْنِی يَوْمَ تُبْلَی السَّرَائِرُ، وَ أَزِلْ عَنِّی كُلَّ شَكٍّ وَ شُبْهَهٍ، وَ اجْعَلْ لِی فِی الْحَقِّ طَرِيقاً مِنْ كُلِّ رَحْمَهٍ، وَ أَجْزِلْ لِی قِسَمَ الْمَوَاهِبِ مِنْ نَوَالِكَ، وَ وَفِّرْ عَلَیَّ حُظُوظَ الْإِحْسَانِ مِنْ إِفْضَالِكَ. وَ اجْعَلْ قَلْبِی وَاثِقاً بِمَا عِنْدَكَ، وَ هَمِّی مُسْتَفْرَغاً لِمَا هُوَ لَكَ، وَ اسْتَعْمِلْنِی بِمَا تَسْتَعْمِلُ بِهِ خَالِصَتَكَ، وَ أَشْرِبْ قَلْبِی عِنْدَ ذُهُولِ الْعُقُولِ طَاعَتَكَ، وَ اجْمَعْ لِیَ الْغِنَی وَ الْعَفَافَ وَ الدَّعَهَ وَ الْمُعَافَاهَ وَ الصِّحَّهَ وَ السَّعَهَ وَ الطَّمَأْنِينَهَ وَ الْعَافِيَهَ. وَ لَا تُحْبِطْ

و دیگر گناه کوچک و بزرگ و آشکار و نهان از من باقی نماند.

الها کینه اهل ایمان را از دلم برکن و دلم به خاشعین درگاهت نرم فرما و با من چنان باش که با بندگان صالحت هستی و لباس تقوی را بر قامتم بپوشان و برای من یاد خوبی در آیندگان و ذکر پرآوازه ای در بین دیگران قرار ده و مرا در بین مؤمنین نخستین درآور و فراوانی نعمتت را برای من کامل کن و کرامت های آن نعمت ها را برایم ظاهر ساز و دستم را از سودهای خود پر کن و بخشش های گرامی ات را به سویم روانه ساز و پاکیزگان از دوستانت را در بهشتی که برای برگزیدگانت زینت داده ای همسایه ام فرما و در جاهایی که برای دوستانت آماده شده مرا به عطاهای بزرگت بپوشان و برایم نزدت استراحتگاهی مطمئن و مکانی که جای گیرم و باعث روشنی چشمم گردد قرار ده و به گناهان بزرگی که انجام داده ام تقاصم مکن و در روزی که پرده ها کنار می رود نابودم مفرما و هر نوع شک و شبهه را از من زایل کن و برای رسیدن به حق، راهی از کل رحمتت پیش پایم بگذار و تقسیم عطاهایت را برایم بسیار و نصیب های احسان از خان کرمت را برایم فراوان گردان.

پروردگارا دلم را نسبت به آنچه در اختیار تو است مطمئن ساز و تمام همتم را به خودت اختصاص ده و مرا به کاری موفق دار که بندگان خالصت را وا می داری و هنگام غفلت عقل ها طاعتت را به دلم الهام فرما و بی نیازی، پاکدامنی، راحتی در زندگیف نداشتن درد و گرفتاری و سلامتی، توسعه در روزی و آرامش و عافیت را برایم فراهم آور.

حَسَنَاتِی بِمَا یَشُوبُهَا مِنْ مَعْصِیَتِکَ، وَ لَا خَلَوَاتِی بِمَا یَعْرِضُ لِی مِنْ نَزَغَاتِ فِتْنَتِکَ، وَ صُنْ وَجْهِی عَنِ الطَّلَبِ إِلَی أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِینَ، وَ ذُبَّنِی عَنِ الْتِمَاسِ مَا عِنْدَ الْفَاسِقِینَ. وَ لَا تَجْعَلْنِی لِلظَّالِمِینَ ظَهِیراً، وَ لَا لَهُمْ عَلَی مَحْوِ کِتَابِکَ یَداً وَ نَصِیراً، وَ حُطْنِی مِنْ حَیْثُ لَا أَعْلَمُ حِیَاطَةً تَقِینِی بِهَا، وَ افْتَحْ لِی أَبْوَابَ تَوْبَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ وَ رَأْفَتِکَ وَ رِزْقِکَ الْوَاسِعِ، إِنِّی إِلَیْکَ مِنَ الرَّاغِبِینَ، وَ أَتْمِمْ لِی إِنْعَامَکَ، إِنَّکَ خَیْرُ الْمُنْعِمِینَ، وَ اجْعَلْ بَاقِیَ عُمُرِی فِی الْحَجِّ وَ الْعُمْرَهِ ابْتِغَاءَ وَجْهِکَ، یَا رَبَّ الْعَالَمِینَ، وَ صَلَّی اللَّهُ عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ الطَّیِّبِینَ الطَّاهِرِینَ، وَ السَّلَامُ عَلَیْهِ وَ عَلَیْهِمْ أَبَدَ الْآبِدِینَ.

ص: 322

الها کارهای خوبم را به خاطر آلوده شدن به معصیت نابود مکن و راز و نیاز در خلوتم را به علت خلاف کاری هایی که از راه آزمایش تو برایم اتفاق افتاده تباه مساز. و آبرویم را جهت درخواست از مردم عالم حفظ فرما و از طلب کردن و التماس از آنچه نزد مردم فاسق هست بازم دار.

خدایا مرا پشت و کمک کننده ستمگران قرار مده و نیز مرا برای نابود کردن کتابت دست و یاورشان مگردان و از جایی که نمی دانم مرا حفظ کن آن گونه حفظ کردنی که از همه بلایا محفوظ بمانم.

الها درهای توبه ات و رحمتت و رأفتت و روزی فراوانت را به رویم باز کن زیرا که من به سویت از جمله روی آورندگانم و نعمتت را بر من تمام فرما زیرا که تویی بهترین نعمت دهندگان.

خداوندا باقی عمرم را در حج و عمره و کسب آبرو از درگاهت قرار ده ای خدای جهانیان و درود خدا بر محمد و آل پاک و پاکیزه اش باد و سلام همیشگی و جاودانه بر حضرت و بر اهل بیت گرامش.

ص: 323

(48) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ يَوْمَ الْأَضْحَى وَ يَوْمَ الْجُمُعَهِ

اَللّهُمّ هَذَا يَوْمٌ مُبَارَکٌ مَيْمُونٌ، وَ الْمُسْلِمُونَ فِيهِ مُجْتَمِعُونَ فِي أَقْطَارِ أَرْضِکَ، يَشْهَدُ السّائِلُ مِنْهُمْ وَ الطّالِبُ وَ الرّاغِبُ وَ الرّاهِبُ وَ أَنْتَ النّاظِرُ فِی حَوَائِجِهِمْ،

فَأَسْأَلُکَ بِجُودِکَ وَ کَرَمِکَ وَ هَوَانِ مَا سَأَلْتُکَ عَلَيْکَ أَنْ تُصَلّیَ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِهِ. وَ أَسْأَلُکَ اللّهُمّ رَبّنَا بِأَنّ لَکَ الْمُلْکَ، وَ لَکَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، الْحَلِيمُ الْکَرِيمُ الْحَنّانُ الْمَنّانُ ذُو الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ، بَدِيعُ السّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ، مَهْمَا قَسَمْتَ بَيْنَ عِبَادِکَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْ خَيْرٍ أَوْ عَافِيَهٍ أَوْ بَرَکَهٍ أَوْ هُدًی أَوْ عَمَلٍ بِطَاعَتِکَ، أَوْ خَيْرٍ تَمُنّ بِهِ عَلَيْهِمْ تَهْدِيهِمْ بِهِ إِلَيْکَ، أَوْ تَرْفَعُ لَهُمْ عِنْدَکَ دَرَجَهً، أَوْ تُعْطِيهِمْ بِهِ خَيْراً مِنْ خَيْرِ الدّنْيَا وَ الْ آخِرَهِ أَنْ تُوَفّرَ حَظّی وَ نَصِيبِی مِنْهُ. وَ أَسْأَلُکَ اللّهُمّ بِأَنّ لَکَ الْمُلْکَ وَ الْحَمْدَ، لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ، أَنْ تُصَلّیَ عَلَی

48

در روز عید قربان و روز جمعه

بارالها این روزی است مبارک و خوب و مسلمانان از همه نقاط زمینت گرد آمده اند. سائل و طالب و میل کننده و ترسنده همگی حاضر شده اند و تو ناظر بر حوائج ایشان هستی، بنابراین از جود و کرمت می پرسم زیرا که آنچه می خواهم برایت آسان است و درخواست من این است که بر محمد و آل او درود فرستی.

و ای خدای ما تراست سلطنت و مکنت و حمد مخصوص توست، خدایی نیست جز تو که بردبار و کریم و مهربان و بسیار نعمت دهنده، صاحب جلالت و کرامتی.

ای خدایی که آفریدگار آسمانها و زمینی و از تو مسئلت می جویم که در هنگامی که بین بندگان خیر و عافیت و برکت و یا هدایت و یا عمل به طاعتت را تقسیم می کنی و یا خیری را که به سبب آن برایشان منت می گذاری و آنان را به سویت راهنمایی می نمایی و یا درجه آنها را بالا می بری و یا خیر از دنیا و آخرت به آنها عطا می فرمایی حظّ و نصیبی هم برای من در نظر داشته باش.

پروردگارا تراست سلطنت و حمد، خدایی غیر تو نیست.

ص: 325

مُحَمّدٍ عَبْدِکَ وَ رَسُولِکَ وَ حَبِیبِکَ وَ صِفْوَتِکَ وَ خِیَرَتِکَ مِنْ خَلْقِکَ، وَ عَلَی آلِ مُحَمّدٍ الْأَبْرَارِ الطّاهِرِینَ الْأَخْیَارِ صَلَاةً لَا یَقْوَی عَلَی إِحْصَائِهَا إِلّا أَنْتَ، وَ أَنْ تُشْرِکَنَا فِی صَالِحِ مَنْ دَعَاکَ فِی هَذَا الْیَوْمِ مِنْ عِبَادِکَ الْمُؤْمِنِینَ، یَا رَبّ الْعَالَمِینَ، وَ أَنْ تَغْفِرَ لَنَا وَ لَهُمْ، إِنّکَ عَلَی کُلّ شَیْ ءٍ قَدِیرٌ. اللّهُمّ إِلَیْکَ تَعَمّدْتُ بِحَاجَتِی، وَ بِکَ أَنْزَلْتُ الْیَوْمَ فَقْرِی وَ فَاقَتِی وَ مَسْکَنَتِی، وَ إِنّی بِمَغْفِرَتِکَ وَ رَحْمَتِکَ أَوْثَقُ مِنّی بِعَمَلِی، وَ لَمَغْفِرَتُکَ وَ رَحْمَتُکَ أَوْسَعُ مِنْ ذُنُوبِی، فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ تَوَلّ قَضَاءَ کُلّ حَاجَةٍ هِیَ لِی بِقُدْرَتِکَ عَلَیْهَا، وَ تَیْسِیرِ ذَلِکَ عَلَیْکَ، وَ بِفَقْرِی إِلَیْکَ، وَ غِنَاکَ عَنّی، فَإِنّی لَمْ أُصِبْ خَیْراً قَطّ إِلّا مِنْکَ، وَ لَمْ یَصْرِفْ عَنّی سُوءاً قَطّ أَحَدٌ غَیْرُکَ، وَ لَا أَرْجُو لِأَمْرِ آخِرَتِی وَ دُنْیَایَ سِوَاکَ. اللّهُمّ مَنْ تَهَیّأَ وَ تَعَبّأَ وَ أَعَدّ وَ اسْتَعَدّ لِوِفَادَةٍ إِلَی مَخْلُوقٍ رَجَاءَ رِفْدِهِ وَ نَوَافِلِهِ وَ طَلَبَ نَیْلِهِ وَ جَائِزَتِهِ، فَإِلَیْکَ -یَا مَوْلَایَ- کَانَتِ الْیَوْمَ تَهْیِئَتِی وَ تَعْبِئَتِی وَ إِعْدَادِی وَ اسْتِعْدَادِی رَجَاءَ عَفْوِکَ وَ رِفْدِکَ وَ طَلَبَ نَیْلِکَ وَ جَائِزَتِکَ. اللّهُمّ فَصَلّ عَلَی مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ لَا تُخَیّبِ الْیَوْمَ ذَلِکَ مِنْ رَجَائِی، یَا مَنْ لَا یُحْفِیهِ سَائِلٌ وَ لَا یَنْقُصُهُ نَائِلٌ، فَإِنّی لَمْ آتِکَ ثِقَةً مِنّی بِعَمَلٍ

از تو می خواهم که بر محمد بنده و رسول و حبیب و برگزیده ات و بهترین آفریدگان و بر آل محمّد که نیکوکار، پاکیزه و خیر رساننده درود فرستی، درودی که کسی جز تو شمارش نتواند کرد و از تو می خواهیم که ما را در دعای خیر بندگان مؤمنت که امروز ترا می خوانند شریک گردانی ای خدای جهانیان و ما و ایشان را مشمول عفوت قرار دهی زیرا که تو بر هر چیزی توانایی.

الها حاجت خود را از تو درخواست می کنم و امروز با فقر و تنگدستی و نهایت بی چیزی به درگاهت روی آورده ام و من به مغفرت و رحمتت از کارهایی که کرده ام بیشتر امیدوارم و به تحقیق که مغفرتت و رحمتت از گناهان من بیشتر و وسیع تر است، پس بر محمد و آل او درود فرست و با دست قدرتت همه حاجاتم را روا فرما و این کار برای تو سهل است با فقری که من به سوی تو دارم و بی نیازی که تو به من داری. بارالها بی شک من به هیچ خیری نرسم مگر با مدد تو و هیچ بدی از من دور نگردد مگر با عنایت تو و من به امور دنیا و آخرتم امیدی ندارم مگر آنکه از ناحیه تو کمک رسد.

ای مولای من، هر که روی به مخلوقات آورد به امید عطا و درخواست احسان من فقط به سوی تو آیم و تنها امید به عفو و بخشش تو دارم.

خداوندا بر محمّد و آل او درود فرست و امروز آن امید مرا ناامید مکن. ای خدایی که سائل را به رنج نمی اندازی و از بخشش کم نمی گذاری زیرا که اعتمادی نیست به اعمال خوبم که پیش فرستاده ام ندارم.

صَالِحٍ قَدّمْتُهُ، وَ لَا شَفَاعَهِ مَخْلُوقٍ رَجَوْتُهُ إِلّا شَفَاعَهَ مُحَمّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ وَ عَلَيْهِمْ سَلَامُکَ. أَتَيْتُکَ مُقِرّاً بِالْجُرْمِ وَ الْإِسَاءَهِ إِلَى نَفْسِى، أَتَيْتُکَ أَرْجُو عَظِيمَ عَفْوِکَ الّذِى عَفَوْتَ بِهِ عَنِ الْخَاطِئِينَ، ثُمّ لَمْ يَمْنَعْکَ طُولُ عُکُوفِهِمْ عَلَى عَظِيمِ الْجُرْمِ أَنْ عُدْتَ عَلَيْهِمْ بِالرّحْمَهِ وَ الْمَغْفِرَهِ. فَيَا مَنْ رَحْمَتُهُ وَاسِعَهٌ، وَ عَفْوُهُ عَظِيمٌ، يَا عَظِيمُ يَا عَظِيمُ! يَا کَرِيمُ يَا کَرِيمُ! صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ وَ عُدْ عَلَيّ بِرَحْمَتِکَ وَ تَعَطّفْ عَلَيّ بِفَضْلِکَ وَ تَوَسّعْ عَلَيّ بِمَغْفِرَتِکَ. اللّهُمّ إِنّ هَذَا الْمَقَامَ لِخُلَفَائِکَ وَ أَصْفِيَائِکَ وَ مَوَاضِعَ أَمَنَائِکَ فِى الدّرَجَهِ الرّفِيعَهِ الّتِى اخْتَصَصْتَهُمْ بِهَا قَدِ ابْتَزّوهَا، وَ أَنْتَ الْمُقَدّرُ لِذَلِکَ، لَا يُغَالَبُ أَمْرُکَ، وَ لَا يُجَاوَزُ الْمَحْتُومُ مِنْ تَدْبِيرِکَ کَيْفَ شِئْتَ وَ أَنّى شِئْتَ، وَ لِمَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ غَيْرُ مُتّهَمٍ عَلَى خَلْقِکَ وَ لَا لِإِرَادَتِکَ حَتّى عَادَ صِفْوَتُکَ وَ خُلَفَاؤُکَ مَغْلُوبِينَ مَقْهُورِينَ مُبْتَزّينَ، يَرَوْنَ حُکْمَکَ مُبَدّلًا، وَ کِتَابَکَ مَنْبُوذاً، وَ فَرَائِضَکَ مُحَرّفَهً عَنْ جِهَاتِ أَشْرَاعِکَ، وَ سُنَنَ نَبِيّکَ مَتْرُوکَهً. اللّهُمّ الْعَنْ أَعْدَاءَهُمْ مِنَ الْأَوّلِينَ وَ الْآخِرِينَ، وَ مَنْ رَضِىَ بِفِعَالِهِمْ وَ أَشْيَاعَهُمْ وَ أَتْبَاعَهُمْ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، إِنّکَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، کَصَلَوَاتِکَ وَ بَرَکَاتِکَ وَ تَحِيّاتِکَ

و به شفاعت مخلوقی جز شفاعت محمد و آل او که سلام تو بر آنها باد به سویت نیامده ام.

بارالها به محضرت آمده ام در حالی که به جز او گناه و بدی هایی که بر خویش کرده ام معترفم به محضرت آمده ام در حالی که به بخشش بزرگت که برای گنهکاران در نظر گرفته ای امیدوارم و سپس زیادی اصرارشان بر گناه بزرگ تر باعث نشده که تو بر ایشان رحمت و مغفرت نفرستی. پس ای خدایی که رحمتش وسیع و عفوش بزرگ است، ای بزرگ، ای بزرگ، ای کریم، ای کریم، بر محمد و آل او درود فرست و رحمتت را شامل حالم نما و به فضل و کرمت بر من عطوفت کن و به مغفرتت بر من وسعت نعمت و روزی عطا فرما.

پروردگارا این مقام برای جانشینان و برگزیدگان توست و این مقام جایگاه اُمناء، توست که درجه ای بلند پریشان در نظر گرفته ای و آنها چنین مقامی را ربودند.

و تویی تقدیر کننده این درجات و چیزی بر فرمانت غالب نگردد و بر تدبیر حتمی تو هر زمان که بخواهی چیزی چیره نشود و تویی تقدیر کننده برای آنچه تو به آن داناتری و در آفرینش و خواسته ات متهم نیستی تا اینکه جانشینان تو شکست خوردند و حقشان از دست رفت، مشاهده کردند که احکامت را تغییر داده، کتابت را کنار گذارده و واجبات را از مسیر خود منحرف نمودند و سنت های پیامبرت را ترک کردند.

خداوندا دشمنان خلفاء و جانشینان به حقّت را از اولین و آخرین و کسانی که به کارها و بدعت های ایشان راضی هستند و پیروان و دنباله روهایشان را لعنت کن.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست، زیرا که تو ستایش شده و بزرگواری.

عَلَى أَصْفِيَائِکَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَ عَجِّلِ الْفَرَجَ وَ الرّوْحَ وَ النّصْرَةَ وَ التّمْکِينَ وَ التّأْيِيدَ لَهُمْ. اللّهُمّ وَ اجْعَلْنِى مِنْ أَهْلِ التّوْحِيدِ وَ الْإِيمَانِ بِکَ، وَ التّصْدِيقِ بِرَسُولِکَ، وَ الْأَئِمّهِ الّذِينَ حَتَمْتَ طَاعَتَهُمْ مِمّنْ يَجْرِى ذَلِکَ بِهِ وَ عَلَى يَدَيْهِ، آمِينَ رَبّ الْعَالَمِينَ. اللّهُمّ لَيْسَ يَرُدّ غَضَبَکَ إِلّا حِلْمُکَ، وَ لَا يَرُدّ سَخَطَکَ إِلّا عَفْوُکَ، وَ لا يُجِيرُ مِنْ عِقَابِکَ إِلّا رَحْمَتُکَ، وَ لَا يُنْجِينِى مِنْکَ إِلّا التّضَرّعُ إِلَيْکَ وَ بَيْنَ يَدَيْکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ هَبْ لَنَا -يَا إِلَهِى- مِنْ لَدُنْکَ فَرَجاً بِالْقُدْرَهِ الّتِى بِهَا تُحْيِى أَمْوَاتَ الْعِبَادِ، وَ بِهَا تَنْشُرُ مَيْتَ الْبِلَادِ. وَ لَا تُهْلِکْنِى يَا إِلَهِى غَمّاً حَتّى تَسْتَجِيبَ لِى، وَ تُعَرّفَنِى الْإِجَابَهَ فِى دُعَائِى، وَ أَذِقْنِى طَعْمَ الْعَافِيَهِ إِلَى مُنْتَهَى أَجَلِى، وَ لَا تُشْمِتْ بِى عَدُوّى، وَ لَا تُمَکّنْهُ مِنْ عُنُقِى، وَ لَا تُسَلّطْهُ عَلَىّ. إِلَهِى! إِنْ رَفَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يَضَعُنِى؟ وَ إِنْ وَضَعْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يَرْفَعُنِى؟ وَ إِنْ أَکْرَمْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يُهِينُنِى؟ وَ إِنْ أَهَنْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يُکْرِمُنِى؟ وَ إِنْ عَذّبْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يَرْحَمُنِى، وَ إِنْ أَهْلَکْتَنِى فَمَنْ ذَا الّذِى يَعْرِضُ لَکَ فِى عَبْدِکَ؟ أَوْ يَسْأَلُکَ عَنْ أَمْرِهِ؟ وَ قَدْ عَلِمْت أَنّهُ لَيْسَ فِى حُکْمِکَ ظُلْمٌ، وَ لَا فِى نَقِمَتِکَ عَجَلَهٌ، وَ إِنّمَا يَعْجَلُ مَنْ يَخَافُ

همانند درود و برکات و رحمت هایت بر برگزیدگانت ابراهیم و آل ابراهیم و در گشایش و نصرت و تسلط دادن و تأیید ایشان شتاب فرما.

بارالها مرا از گروه خدا پرستان و ایمان آورندگان به خودت و تصدیق کنندگان رسولت و امامانی که فرمانبرداری از آنها را واجب کرده ای قرار ده همان هایی که توحید و ایمان و تصدیق به وسیله ایشان واقع گردید. دعایم را مستجاب کن ای خدای جهانیان. الها خشمت را جز حلمت و غضبت را جز عفوت مانع نمی شود و جز رحمتت چیزی مرا از عذابت پناه نمی دهد و جز تضرّع و زاری به درگاهت چیزی مرا از عقابت رهایی نمی بخشد.

پس بر محمد و آل او درود فرست و ای خدای من از جانب فضل و قدرتت که می توانی بندگان مرده را زنده و شهرهای بی آب و گیاه را حیات تازه بخشی گشایشی به من عطا فرما. ای خدای من تا دعایم را مستجاب نفرموده ای مرا در غم و اندوه نمیران و از اینکه دعایم را استجابت فرموده ای مطّلع ساز و مزه عافیت و سلامتی را تا پایان عمرم به من بچشان و مرا گرفتار شماتت دشمنم مفرما و او را بر گردن من مسلط مکن.

خدای من اگر تو مرا بالا بری چه کسی می تواند مرا پائین آورد و ضایع کند و اگر تو مرا پایین آوری چه کسی می تواند مرا بالا برد و اگر بر من کرامت فرمایی چه کسی می تواند بر من اهانت کند و اگر مرا خوار کنی چه کسی می تواند مرا کرامت نماید و اگر مرا عذاب نمایی چه کسی می تواند به من رحم کند و اگر مرا هلاک نمایی چه کسی می تواند مانع و جلوگیر باشد و یا جرأت سئوال کردن از وضع او از تو را داشته باشد و به تحقیق که دانستم در حکم تو ستمی وجود ندارد و رد بلا رساندنت شتابی نخواهد بود.

الْقُوْتَ، وَ إِنّمَا يَحْتَاجُ إِلَى الظّلْمِ الضّعِيفُ، وَ قَدْ تَعَالَيْتَ -يَا إِلَهِى- عَنْ ذَلِکَ عُلُوّاً كَبِيراً. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ لَا تَجْعَلْنِى لِلْبَلَاءِ غَرَضاً، وَ لَا لِنَقِمَتِکَ نَصَباً، وَ مَهّلْنِى، وَ نَفّسْنِى، وَ أَقِلْنِى عَثْرَتِى، وَ لَا تَبْتَلِيَنّى بِبَلَاءٍ عَلَى أَثَرِ بَلَاءٍ، فَقَدْ تَرَى ضَعْفِى وَ قِلّةَ حِيلَتِى وَ تَضَرّعِى إِلَيْکَ. أَعُوذُ بِکَ اللّهُمّ الْيَوْمَ مِنْ غَضَبِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِذْنِى. وَ أَسْتَجِيرُ بِکَ الْيَوْمَ مِنْ سَخَطِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَجِرْنِى. وَ أَسْأَلُکَ أَمْناً مِنْ عَذَابِکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ آمِنّى. وَ أَسْتَهْدِيکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اهْدِنِى. وَ أَسْتَنْصِرُکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ انْصُرْنِى. وَ أَسْتَرْحِمُکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْحَمْنِى. وَ أَسْتَكْفِيکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اكْفِنِى. وَ أَسْتَرْزِقُکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ ارْزُقْنِى. وَ أَسْتَعِينُکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ أَعِنّى. وَ أَسْتَغْفِرُکَ لِمَا سَلَفَ مِنْ ذُنُوبِى، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اغْفِرْ لِى. وَ أَسْتَعْصِمُکَ، فَصَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اعْصِمْنِى، فَإِنّى لَنْ أَعُودَ لِشَىْ ءٍ كَرِهْتَهُ مِنّى إِنْ شِئْتَ ذَلِکَ، يَا رَبّ يَا رَبّ، يَا حَنّانُ يَا مَنّانُ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ !. صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِهِ، وَ اسْتَجِبْ لِى جَمِيعَ مَا سَأَلْتُکَ وَ طَلَبْتُ إِلَيْکَ

و جز این نیست که کسی شتاب می کند که از فوت شدن کارش بترسد و محتاج به ظلم ضعیف باشد. ولی تو ای خدای من برتر از این حرفها هستی آن هم برتری بزرگ.

پروردگارا بر محمد و آل او درود فرست و مرا هدف تیر بلایا و نشانه انتقام خود قرار مده خداوندا مهلتم ده، اندوهم را از بین ببر و از گناهم درگذر و به بلایای پشت سر هم گرفتارم مکن. تو که ضعف و کم تدبیری و تضرّعم به سویت را می بینی.

الها امروز از غضبت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و امروز از خشمت به تو پناه می برم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا پناه ده و از تو در امان ماندن از عذابت را می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و امانم ده و از تو طلب هدایت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و هدایتم کن و از تو طلب نصرت و یاری می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و یاریم کن. و از تو طلب رحمت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و بر من رحم کن و از تو درخواست کفایت می کنم پس بر محمد و آل او درود فرست و کفایتم کن و از تو طلب روزی می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و روزی ام ده و از تو کمک می خواهم پس بر محمد و آل او درود فرست و کمکم کن و از تو نسبت به گناهان گذشته ام طلب مغفرت می نمایم پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا ببخش.

و از تو می خواهم که مرا حفظ کنی پس بر محمد و آل او درود فرست و مرا حفظ فرما زیرا که من چیزی را که تو آن را نخواهی بر نمی گزینم. ای خدای من ای خدای من، ای بسیار مهربان و ای بسیار نعمت دهنده، ای صاحب جلالت و کرامت بر محمد و آل او درود فرست و آنچه را که از تو درخواست نمودم و به سویت تمایل نشان دادم مستجاب فرما.

وَ رَغِبْتُ فِيهِ إِلَيْکَ، وَ أَرِدْهُ وَ قَدِّرْهُ وَ اقْضِهِ وَ أَمْضِهِ، وَ خِرْ لِی فِیمَا تَقْضِی مِنْهُ، وَ بَارِکْ لِی فِی ذَلِکَ، وَ تَفَضَّلْ عَلَیَّ بِهِ، وَ أَسْعِدْنِی بِمَا تُعْطِینِی مِنْهُ، وَ زِدْنِی مِنْ فَضْلِکَ وَ سَعَهِ مَا عِنْدَکَ، فَإِنَّکَ وَاسِعٌ کَرِیمٌ، وَ صِلْ ذَلِکَ بِخَیْرِ الْآخِرَهِ وَ نَعِیمِهَا، یَا أَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ.

«ثُمَّ تَدْعُو بِمَا بَدَا لَکَ، وَ تُصَلِّی عَلَی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ أَلْفَ مَرَّهٍ هَکَذَا کَانَ یَفْعَلُ عَلَیْهِ السَّلَامُ.»

و آن را اراده کن و مقدّر فرما، حکم کن و امضاء فرما و در آنچه از خواسته هایم که حکم می کنی برایم خیر و برکت قرار ده و بر من کرم فرما و مرا به آنچه عطا می فرمایی سعادتمند کن و به فضل و رحمت واسعه ات آنچه که در اختیار داری برایم بیفزا زیرا که تو وسعت بخش و کریم هستی و آن را به خیر آخرت و نعمت فراوان آن متصل کن ای مهربانترین مهربانان.

سپس به هرچه که می خواهی دعا کن و هزار بار ذکر صلوات را بفرست که امام سجاد زین العابدین علیه السلام پس از خواندن این دعا چنین کرد.

ص: 335

(49)وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی دِفَاعِ كَيْدِ الْأَعْدَاءِ، وَ رَدّ بَأْسِهِمْ

إِلَهِی! هَدَيْتَنِی فَلَهَوْتُ، وَ وَعَظْتَ فَقَسَوْتُ، وَ أَمْلَيْتَ الْجَمِيلَ فَعَصَيْتُ، ثُمّ عَرَفْتُ مَا أَصْدَرْتَ إِذْ عَرّفْتَنِيهِ، فَاسْتَغْفَرْتُ فَأَقَلْتَ، فَعُدْتُ فَسَتَرْتَ، فَلَکَ إِلَهِی الْحَمْدُ.

تَقَحّمْتُ أَوْدِيَةَ الْهَلَاکِ، وَ حَلَلْتُ شِعَابَ تَلَفٍ، تَعَرّضْتُ فِيهَا لِسَطَوَاتِکَ وَ بِحُلُولِهَا عُقُوبَاتِکَ. وَ وَسِيلَتِی إِلَيْکَ التّوْحِيدُ، وَ ذَرِيعَتِی أَنّی لَمْ أُشْرِکْ بِکَ شَيْئاً، وَ لَمْ أَتّخِذْ مَعَکَ إِلَهاً، وَ قَدْ فَرَرْتُ إِلَيْکَ بِنَفْسِی، وَ إِلَيْکَ مَفَرّ الْمُسِی ءِ، وَ مَفْزَعُ الْمُضَيّعِ لِحَظّ نَفْسِهِ الْمُلْتَجِئِ. فَکَمْ مِنْ عَدُوٍّ انْتَضَی عَلَیّ سَيْفَ عَدَاوَتِهِ، وَ شَحَذَ لِی ظُبَةَ مُدْيَتِهِ، وَ أَرْهَفَ لِی شَبَا حَدّهِ، وَ دَافَ لِی قَوَاتِلَ سُمُومِهِ، وَ سَدّدَ نَحْوِی صَوَائِبَ سِهَامِهِ، وَ لَمْ تَنَمْ عَنّی عَيْنُ حِرَاسَتِهِ، وَ أَضْمَرَ أَنْ يَسُومَنِی الْمَکْرُوهَ، وَ يُجَرّعَنِی زُعَاقَ مَرَارَتِهِ. فَنَظَرْتَ -يَا إِلَهِی- إِلَی

49

دعاء برای دفع شرّ دشمنان

خدایا هدایتم کردی ولی غافل ماندم، موعظه ام نمودی و سخت دل شدم و زیبایی ها را به من دادی و من نافرمانیت کردم و سپس آنچه را که به من معرفی کردی شناختم، آنگاه استغفار نمودم و تو مرا بخشیدی ولی دوباره من به گناه بازگشتم و تو پوشاندی پس ای خدای من حمد مخصوص توست. پروردگارا خود را در درّه های هلاکت افکندم و در راه های تلف شدن خود را قرار دادم و در آن درّه ها و راهها به سخت گیری هایت و عذاب هایت مبتلا گشتم.

الها وسیله من به سوی تو یکتاپرستی است و راه من به درگاهت نگرفتن شریک برای توست و من در کنار تو خدایی را برنگزیده ام و با جانم به سویت گریخته ام و البته گریزگاه گنهکار و پناهگاه آنکه حظ خود را ضایع کرده به سوی توست.

چه بسا دشمنی که اسلحه اش را از روی خصومت به رویم گشود و لبه کارد برنده اش را برایم تیز کرده و طرف تیزی آن را به طرفم نشانه گرفته و زهرهای سمومش را برای کشتنم آماده کرده و مرا مورد حمله تیرهایش که از هدف نمی گذرد قرار داده و چشم نگهبانش از من برداشته نشده و در دل، فکر رساندن شرّ به مرا دارد و از آب بسیار تلخ و شرّ خود که نمی شود آشامید آبم دهد.

ص: 337

ضَعْفِی عَنِ احْتِمَالِ الْفَوَادِحِ، وَ عَجْزِی عَنِ الِانْتِصَارِ مِمّنْ قَصَدَنِی بِمُحَارَبَتِهِ، وَ وَحْدَتِی فِی کَثِیرِ عَدَدِ مَنْ نَاوَانِی، وَ أَرْصَدَ لِی بِالْبَلَاءِ فِیمَا لَمْ أُعْمِلْ فِیهِ فِکْرِی.

فَابْتَدَأْتَنِی بِنَصْرِکَ، وَ شَدَدْتَ أَزْرِی بِقُوَّتِکَ، ثُمّ فَلَلْتَ لِی حَدّهُ، وَ صَیّرْتَهُ مِنْ بَعْدِ جَمْعٍ عَدِیدٍ وَحْدَهُ، وَ أَعْلَیْتَ کَعْبِی عَلَیْهِ، وَ جَعَلْتَ مَا سَدّدَهُ مَرْدُوداً عَلَیْهِ، فَرَدَدْتَهُ لَمْ یَشْفِ غَیْظَهُ، وَ لَمْ یَسْکُنْ غَلِیلُهُ، قَدْ عَضّ عَلَی شَوَاهُ وَ أَدْبَرَ مُوَلّیاً قَدْ أَخْلَفَتْ سَرَایَاهُ. وَ کَمْ مِنْ بَاغٍ بَغَانِی بِمَکَایِدِهِ، وَ نَصَبَ لِی شَرَکَ مَصَایِدِهِ، وَ وَکّلَ بِی تَفَقّدَ رِعَایَتِهِ، وَ أَصْبَأَ إِلَیّ إِصْبَاءَ السّبُعِ لِطَرِیدَتِهِ انْتِظَاراً لِانْتِهَازِ الْفُرْصَهِ لِفَرِیسَتِهِ، وَ هُوَ یُظْهِرُ لِی بَشَاشَهَ الْمَلَقِ، وَ یَنْظُرُنِی عَلَی شِدّهِ الْحَنَقِ. فَلَمّا رَأَیْتَ -یَا إِلَهِی! تَبَارَکْتَ وَ تَعَالَیْتَ- دَغَلَ سَرِیرَتِهِ، وَ قُبْحَ مَا انْطَوَی عَلَیهِ، أَرْکَسْتَهُ لِأُمّ رَأْسِهِ فِی زُبْیَتِهِ، وَ رَدَدْتَهُ فِی مَهْوَی حُفْرَتِهِ، فَانْقَمَعَ بَعْدَ اسْتِطَالَتِهِ ذَلِیلًا فِی رِبَقِ حِبَالَتِهِ الّتِی کَانَ یُقَدّرُ أَنْ یَرَانِی فِیهَا، وَ قَدْ کَادَ أَنْ یَحُلّ بِی لَوْ لَا رَحْمَتُکَ مَا حَلّ بِسَاحَتِهِ. وَ کَمْ مِنْ حَاسِدٍ قَدْ شَرِقَ بِی بِغُصّتِهِ، وَ شَجِیَ مِنّی بِغَیْظِهِ، وَ سَلَقَنِی بِحَدّ لِسَانِهِ، وَ وَحَرَنِی بِقَرْفِ عُیُوبِهِ، وَ جَعَلَ عِرْضِی غَرَضاً لِمَرَامِیهِ، وَ قَلّدَنِی خِلَالًا لَمْ تَزَلْ فِیهِ، وَ

پس ای خدای من بر من نظر فرمودی و دیدی ناتوانی ام را در برابر سختی ها و عجزم را از انتقام گرفتن آنکه قصد جنگ با من را نموده و تنهایی ام را در برابر تعداد دشمنانم و آنکه برای گرفتار ساختنم در کمین نشسته است.

و تو پروردگار من پیش از آنکه از تو یاری بخواهم یاریم نمودی و پشتم را با نیرویت محکم ساختی و برندگی دشمنم را شکستی و پس از آنکه تعدادی بود تنهایش نمودی و مرا بر وی پیروز کردی و آنچه را که برایم نشانه گرفته بود به خودش برگرداندی، در حالی که خشمش التیام نیافته بود و کینه اش فرو ننشسته بود او را بازگرداندی، سر انگشتان خود را به دندان گزید در حالی که یارانش به وعده هایشان عمل نکردند.

الها چه ستمگری که با مکر خویش بر من ستم نمود و دام شکارهایش را برایم گسترد و مرا قبانی برایم گماشت و در کمین نشست مانند در کمین نشستن حیوان درنده و مثل حیوانی که منتظر فرصت است تا شکار مناسبی را به چنگ آورد در حالی که چاپلوسی می کرد و با چهره خشم آلود به من نگاه می کرد.

وقتی تو ای خدای من که منزه و برتری دغل بازی پنهان و زشتی کارش را مشاهده کردی او را با سر در گودالی که برای شکار کنده بود انداختی و در همان پرتگاه کنده شده به دستش جایش دادی. تا پس از طغیانش با ذلت در دامی افتاد که فکر می کرد مرا در آن بیفکند و اگر لطف و مرحمت تو نبود نزدیک بود من در آنچه او در آن افتاد، می افتادم.

و چه بسیار حسودی که به خاطر نعمت های من غصه دار شد و بغض گلویش را گرفت و با زبانش مرا آزار داد و به تهمت زدن عیب هایی که در خود داشت خشمش را بر من افزود و آبروی مرا هدف تیر کینه خویش قرار داد و صفات بد را مانند گردن بند به گردن من انداخت.

وَحَرَنِی بِکَیْدِهِ، وَ قَصَدَنِی بِمَکِیدَتِهِ، فَنَادَیْتُکَ -یَا إِلَهِی- مُسْتَغِیثاً بِکَ، وَاثِقاً بِسُرْعَهِ إِجَابَتِکَ، عَالِماً أَنَّهُ لَا یُضْطَهَدُ مَنْ أَوَی إِلَی ظِلِّ کَنَفِکَ، وَ لَا یَفْزَعُ مَنْ لَجَأَ إِلَی مَعْقِلِ انْتِصَارِکَ، فَحَصَّنْتَنِی مِنْ بَأْسِهِ بِقُدْرَتِکَ. وَ کَمْ مِنْ سَحَائِبِ مَکْرُوهٍ جَلَّیْتَهَا عَنِّی، وَ سَحَائِبِ نِعَمٍ أَمْطَرْتَهَا عَلَیَّ، وَ جَدَاوِلِ رَحْمَهٍ نَشَرْتَهَا، وَ عَافِیَهٍ أَلْبَسْتَهَا، وَ أَعْیُنِ أَحْدَاثٍ طَمَسْتَهَا، وَ غَوَاشِی کُرُبَاتٍ کَشَفْتَهَا. وَ کَمْ مِنْ ظَنِّ ٍ حَسَنٍ حَقَّقْتَ، وَ عَدَمٍ جَبَرْتَ، وَ صَرْعَهٍ أَنْعَشْتَ، وَ مَسْکَنَهٍ حَوَّلْتَ. کُلَّ ذَلِکَ إِنْعَاماً وَ تَطَوّلًا مِنْکَ، وَ فِی جَمِیعِهِ انْهِمَاکاً مِنِّی عَلَی مَعَاصِیکَ، لَمْ تَمْنَعْکَ إِسَاءَتِی عَنْ إِتْمَامِ إِحْسَانِکَ، وَ لَا حَجَرَنِی ذَلِکَ عَنِ ارْتِکَابِ مَسَاخِطِکَ، لَا تُسْأَلُ عَمّا تَفْعَلُ. وَ لَقَدْ سُئِلْتَ فَأَعْطَیْتَ، وَ لَمْ تُسْأَلْ فَابْتَدَأْتَ، وَ اسْتُمِیحَ فَضْلُکَ فَمَا أَکْدَیْتَ، أَبَیْتَ یَا مَوْلَایَ إِلّا إِحْسَاناً وَ امْتِنَاناً وَ تَطَوّلًا وَ إِنْعَاماً، وَ أَبَیْتُ إِلّا تَقَحّماً لِحُرُمَاتِکَ، وَ تَعَدّیاً لِحُدُودِکَ، وَ غَفْلَهً عَنْ وَعِیدِکَ، فَلَکَ الْحَمْدُ إِلَهِی مِنْ مُقْتَدِرٍ لَا یُغْلَبُ، وَ ذِی أَنَاهٍ لَا یَعْجَلُ. هَذَا مَقَامُ مَنِ اعْتَرَفَ بِسُبُوغِ اَلنَّعَمِ، وَ قَابَلَهَا بِالتّقْصِیرِ، وَ شَهِدَ عَلَی نَفْسِهِ بِالتّضْیِیعِ. اللّهُمّ فَإِنِّی أَتَقَرّبُ إِلَیْکَ بِالْمُحَمّدِیّهِ الرّفِیعَهِ، وَ الْعَلَوِیّهِ الْبَیْضَاءِ، وَ أَتَوَجّهُ إِلَیْکَ بِهِمَا أَنْ تُعِیذَنِی مِنْ

که البته در خود او بود و به مکر و نیرنگش بر من خشمگین شد و با نیرنگش قصد مرا کرد.

در همین موقع ای خدای من ترا خواندم و از تو کمک خواستم بدین امید که تو خیلی زود جوابم را خواهی داد و دانای به این موقعیت بودم که هرکس در سایه رحمتت قرار گیرد شکست نمی خورد و آنکه به جایگاه انتقامت پناه آورد از کسی هراس ندارد بنابراین تو بودی که مرا با قدرتت از سختی و ناراحتی نجات دادی.

پروردگارا چه بسیار ابرهای تیره شرّ را از من دور ساختی و چه بسیار ابرهای رحمت و نعمت را برایم یاراندی و جوی های رحمتت را بر من گستراندی و چه بسیار لباس عافیت که در برم نمودی و چشم های حوادث تلخ را کور کردی و پرده های غم و اندوه از من کنار زدی.

و چه بسیار حسن ظنّ افراد را پذیرفتی و نداری را جبران کردی و افتاده ای را زیر بال گرفتی و درمانده ای را تغییر زندگی و حیات دادی. البته همه اینها لطف و مرحمت تو بود. و در همه آن موارد تلاش من در معصیت تو بوده، آری بدرفتاری ترا از کامل کردن احسانت مانع نشد و آنچه من در جلب غضبت بوده ام ترا از احسان و نیکی به من جلوگیری نکرد و تو از آنچه انجام می دهی مورد سئوال واقع نخواهی شد. و به طور قطع هر وقت از تو درخواستی شده عنایت کرده ای و حتی سئوال نشده را به عطا نمودن ابتدا نموده ای. وقتی طلب احسانت شده کم نداده ای و تو ای مولا و آقای من تصمیم نداری نسبت به بندگان غیر از احسان و نعمت دادن و نیکی کردن و نعمت بخشیدن را و من تصمیمی و حرکتی جز در ورود در محرمات و کارهای خلافی که تو منع فرموده ای و تجاوز از حدودت و غفلت از وعده هایت ندارم پس حمد مخصوص توست ای خدای من تویی که توانایی و کسی بر تو غالب نمی گردد و مهلت دهنده ای و اهل شتاب نمی باشی.

الها اینجا جایی است که بنده ات به فراوانی نعمت ها اعتراف می کند و در برابر آن همه نعمت اعتراف به قصور و کوتاهی در حمد و شکر آنها دارد و علیه خویش شهادت می دهد که آنها را ضایع ساخته است.

بارالها به وسیله حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم با آن مقام بلندش و به توسط نورانیت امیرالمؤمنین علی علیه السلام به درگاهت تقرّب می جویم و به آن گرامیان به سویت روی آورده.

ص: 341

شَرّ كَذَا وَ كَذَا...، فَإِنّ ذَلِکَ لَا يَضِيقُ عَلَيْکَ فِی وُجْدِکَ، وَ لَا يَتَكَأّدُکَ فِی قُدْرَتِکَ وَ أَنْتَ عَلَی كُلّ شَیْ ءٍ قَدِيرٌ، فَهَبْ لِی -يَا إِلَهِی- مِنْ رَحْمَتِکَ وَ دَوَامِ تَوْفِيقِکَ مَا أَتّخِذُهُ سُلّماً أَعْرُجُ بِهِ إِلَی رِضْوَانِکَ، وَ آمَنُ بِهِ مِنْ عِقَابِکَ، يَا أَرْحَمَ الرّاحِمِينَ.

ص: 342

تا مرا از شرّ آنچه از شرّ آن پناه می خواهد پناه دهی زیرا پناه دادن تو با آن قدرتی که در تو هست کار دشواری نیست.

و ترا در برابر تواناییت به زحمت نمی اندازد و تو بر همه چیز توانایی.

پس ای خدای من ببخش بر من از رحمت و مهربانی همیشگی و توفیق دائمی تا آن را نردبان ترقی به سوی رضایتت قرار دهم و از عذابت در امان بمانم ای مهربان ترین مهربانان.

ص: 343

## (50) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الرّهْبَهِ

اللّهُمّ إِنّکَ خَلَقْتَنِی سَوِیّاً، وَ رَبّیْتَنِی صَغِیراً، وَ رَزَقْتَنِی مَکْفِیّاً. اللّهُمّ إِنّی وَجَدْتُ فِیمَا أَنْزَلْتَ مِنْ کِتَابِکَ، وَ بَشّرْتَ بِهِ عِبَادَکَ أَنْ قُلْتَ: «یَا عِبَادِیَ الّذِینَ أَسْرَفُوا عَلَی أَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِنْ رَحْمَهِ اللّهِ، إِنّ اللّهَ یَغْفِرُ الذّنُوبَ جَمِیعاً»، وَ قَدْ تَقَدّمَ مِنّی مَا قَدْ عَلِمْتَ وَ مَا أَنْتَ أَعْلَمُ بِهِ مِنّی، فَیَا سَوْأَتَا مِمّا؛ لاَلاّ أَحْصَاهُ عَلَیّ کِتَابُکَ

فَلَوْ لَا الْمَوَاقِفُ الّتِی أُؤَمّلُ مِنْ عَفْوِکَ الّذِی شَمِلَ کُلّ شَیْ ءٍ لَأَلْقَیْتُ بِیَدِی، وَ لَوْ أَنّ أَحَداً اسْتَطَاعَ الْهَرَبَ مِنْ رَبّهِ لَکُنْتُ أَنَا أَحَقّ بِالْهَرَبِ مِنْکَ، وَ أَنْتَ لَا تَخْفَی عَلَیْکَ خَافِیَهٌ فِی الْأَرْضِ وَ لَا فِی السّمَاءِ إِلّا أَتَیْتَ بِهَا، وَ کَفَی بِکَ جَازِیاً، وَ کَفَی بِکَ حَسِیباً. اللّهُمّ إِنّکَ طَالِبِی إِنْ أَنَا هَرَبْتُ، وَ مُدْرِکِی إِنْ أَنَا فَرَرْتُ، فَهَا أَنَا ذَا بَیْنَ یَدَیْکَ خَاضِعٌ ذَلِیلٌ رَاغِمٌ، إِنْ تُعَذّبْنِی فَإِنّی

50

در هنگام ترس و وحشت

پروردگارا مرا بدون نقص آفریدی و در کوچکی پرورشم دادی و بدون زحمت روزیم دادی.

الها در آنچه که در کتابت نازل فرموده ای و بدان بندگانت را مژده دادی این گونه فرمودی: «ای بندگان که بر نفس خویش ظلم کرده اید از رحمت پروردگار ناامید نباشید زیرا که خداوند همه گناهانتان را می بخشد و در گذشته تمام کارهایی را انجام داده ام که تو خود از من آگاه تری پس وای بر رسوایی من از آنچه نویسندگانت برایم شمرده و نوشته اند.

بارالها اگر نبود مراکزی که امیدوار به عفو همه جانبه تو بودم خود را از دست می دادم و اگر کسی قدرت داشت که از پروردگارش فرار کند من برای فرار سزاوارتر بودم. و چیزی در نزد تو از آنچه در زمین و آسمان است مخفی نیست و همه را در روز قیامت حاضر می فرمایی و کافی است که فقط خود جزا دهی و به حساب افراد برسی.

خدایا در صورتی که فرار کنم تو مرا می یابی و اگر بگریزم مرا در می یابی و اینک این منم که در حال خضوع و ذلّت و بینی بر خاک مالیده به پیشگاهت حضور یافته ام. اگر مرا عذاب کنی سزاوار عذابم.

ص: 345

لِذَلِکَ أَهْلٌ، وَ هُوَ یَا رَبِّ! مِنْکَ عَدْلٌ، وَ إِنْ تَعْفُ عَنّی فَقَدِیماً شَمَلَنِی عَفْوُکَ، وَ أَلْبَسْتَنِی عَافِیَتَکَ. فَأَسْأَلُکَ اللّهُمّ بِالْمَخْزُونِ مِنْ أَسْمَائِکَ، وَ بِمَا وَارَتْهُ الْحُجُبُ مِنْ بَهَائِکَ، إِلّا رَحِمْتَ هَذِهِ النّفْسَ الْجَزُوعَةَ، وَ هَذِهِ الرّمّةَ الْهَلُوعَةَ، الّتِی لَا تَسْتَطِیعُ حَرّ شَمْسِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ حَرّ نَارِکَ؟ وَ الّتِی لَا تَسْتَطِیعُ صَوْتَ رَعْدِکَ، فَکَیْفَ تَسْتَطِیعُ صَوْتَ غَضَبِکَ؟ فَارْحَمْنِیَ اللّهُمّ! فَإِنّی امْرُؤٌ حَقِیرٌ، وَ خَطَرِی یَسِیرٌ، وَ لَیْسَ عَذَابِی مِمّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ مِثْقَالَ ذَرّةٍ، وَ لَوْ أَنّ عَذَابِی مِمّا یَزِیدُ فِی مُلْکِکَ لَسَأَلْتُکَ الصّبْرَ عَلَیْهِ، وَ أَحْبَبْتُ أَنْ یَکُونَ ذَلِکَ لَکَ، وَ لَکِنْ سُلْطَانُکَ اللّهُمّ! أَعْظَمُ، وَ مُلْکُکَ أَدْوَمُ مِنْ أَنْ تَزِیدَ فِیهِ طَاعَةُ الْمُطِیعِینَ، أَوْ تَنْقُصَ مِنْهُ مَعْصِیَةُ الْمُذْنِبِینَ. فَارْحَمْنِی یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ، وَ تَجَاوَزْ عَنّی یَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِکْرَامِ، وَ تُبْ عَلَیّ، إِنّکَ أَنْتَ التّوّابُ الرّحِیمُ.

و این کار از عدل توست و اگر مرا ببخشی معلوم می شود که از قبل عفوت و عافیتت مرا در بر گرفته است.

پس از تو مسئلت می جویم ای خدای من به حق آن اسماء پنهانی ات و به جمال نیکویی ات که پرده ها آن را پوشانده است که به این جان بی تاب و این استخوان ضعیف رحم کنی زیرا توانایی گرمی آفتابت را ندارد پس چگونه توانایی آتش دوزخت را داشته باشد؟ ! این بدنی که قدرت شنیدن صدای رعد و برقت را ندارد پس چگونه توانایی شنیدن صدای خشمت را داشته باشد؟ !

پس خداوندا به من رحم کن زیرا که من بنده کوچک توام و قدر و منزلتی اندک دارم و اگر عذاب کردن من چیزی نیست که بر سلطنت تو بیفزاید و اگر چنین بود صبر بر آن را از تو تمنّا می نمودم و دوست داشتم که آن افزودنی برای تو باشد ولی خدایا سلطنت تو بزرگتر از آن است که اطاعت اهل طاعت به آن چیزی اضافه کند و یا معصیت گنهکاران از آن چیزی کم نماید.

پس خداوندا به من رحم کن ای مهربانترین مهربانان و از من درگذر ای صاحب جلالت و کرامت و توبه ام را بپذیر زیرا که تو فراوان توبه پذیر و مهربانی.

## (51) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی التّضَرّعِ وَ الِاسْتِكَانَهِ

إِلَهِی أَحْمَدُکَ -وَ أَنْتَ لِلْحَمْدِ أَهْلٌ- عَلَی حُسْنِ صَنِيعِکَ إِلَیّ، وَ سُبُوغِ نَعْمَائِکَ عَلَیّ، وَ جَزِيلِ عَطَائِکَ عِنْدِی، وَ عَلَی مَا فَضّلْتَنِی بِهِ مِنْ رَحْمَتِکَ، وَ أَسْبَغْتَ عَلَیّ مِنْ نِعْمَتِکَ، فَقَدِ اصْطَنَعْتَ عِنْدِی مَا يَعْجِزُ عَنْهُ شُكْرِی. وَ لَوْ لَا إِحْسَانُکَ إِلَیّ،وَ سُبُوغُ نَعْمَائِکَ عَلَیّ مَا بَلَغْتُ إِحْرَازَ حَظّی، وَ لَا إِصْلَاحَ نَفْسِی، وَ لَكِنّکَ ابْتَدَأْتَنِی بِالْإِحْسَانِ، وَ رَزَقْتَنِی فِی أُمُورِی كُلّهَا الْكِفَايَهَ، وَ صَرَفْتَ عَنّی جَهْدَ الْبَلَاءِ، وَ مَنَعْتَ مِنّی مَحْذُورَ الْقَضَاءِ. إِلَهِی! فَكَمْ مِنْ بَلَاءٍ جَاهِدٍ قَدْ صَرَفْتَ عَنّی، وَ كَمْ مِنْ نِعْمَهٍ سَابِغَهٍ أَقْرَرْتَ بِهَا عَيْنِی! وَ كَمْ مِنْ صَنِيعَهٍ كَرِيمَهٍ لَکَ عِنْدِی!. أَنْتَ الّذِی أَجَبْتَ عِنْدَ الِاضْطِرَارِ دَعْوَتِی، وَ أَقَلْتَ عِنْدَ الْعِثَارِ زَلّتِی، وَ أَخَذْتَ لِی مِنَ الْأَعْدَاءِ بِظُلَامَتِی. إِلَهِی! مَا وَجَدْتُکَ بَخِيلًا

51

تضرع و زاری و خضوع به درگاه پروردگار

پروردگارا تو را حمد می کنم و تو سزاوار حمدی به خاطر رفتار شایسته ات و فراوانی نعمت هایت و بسیاری بخشش هایت نسبت به من و به خاطر رحمتت که مرا بر دیگران برتری دادی و نعمتت را درباره من به کمال رساندی و به تحقیق احسانت به من آن قدر است که من عاجز از حمد و شکر آن هستم و اگر نبود احسانت به من و فراوانی نعمت هایت برای من هیچ گاه به حظّ و بهره ام نمی رسیدم و قادر به اصلاح نفس خویش نبودم ولکن تو خدای مهربان نسبت به من آغاز احسان نمودی و در تمام امور روزی در حد کفاف به من عنایت فرمودی و رنج بلا را از من دور ساختی و قضا و قدر ترسناک را از من برداشتی.

ص: 349

حِينَ سَأَلْتُکَ، وَ لَا مُنْقَبِضاً حِينَ أَرَدْتُکَ، بَلْ وَجَدْتُکَ لِدُعَائِی سَامِعاً، وَ لِمَطَالِبِی مُعْطِیاً، وَ وَجَدْتُ نُعْمَاکَ عَلَیّ سَابِغَةً فِی کُلِّ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِی وَ کُلِّ زَمَانٍ مِنْ زَمَانِی، فَأَنْتَ عِنْدِی مَحْمُودٌ، وَ صَنِیعُکَ لَدَیّ مَبْرُورٌ، تَحْمَدُکَ نَفْسِی وَ لِسَانِی وَ عَقْلِی، حَمْداً یَبْلُغُ الْوَفَاءَ وَ حَقِیقَةَ الشّکْرِ، حَمْداً یَکُونُ مَبْلَغَ رِضَاکَ عَنّی، فَنَجّنِی مِنْ سُخْطِکَ، یَا کَهْفِی حِینَ تُعْیِینِی الْمَذَاهِبُ وَ یَا مُقِیلِی عَثْرَتِی، فَلَوْ لَا سَتْرُکَ عَوْرَتِی لَکُنْتُ مِنَ الْمَفْضُوحِینَ، وَ یَا مُؤَیّدِی بِالنّصْرِ، فَلَوْ لَا نَصْرُکَ إِیّایَ لَکُنْتُ مِنَ الْمَغْلُوبِینَ، وَ یَا مَنْ وَضَعَتْ لَهُ الْمُلُوکُ نِیرَ الْمَذَلّةِ عَلَی أَعْنَاقِهَا، فَهُمْ مِنْ سَطَوَاتِهِ خَائِفُونَ، وَ یَا أَهْلَ التّقْوَی، وَ یَا مَنْ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَی، أَسْأَلُکَ أَنْ تَعْفُوَ عَنّی، وَ تَغْفِرَ لِی فَلَسْتُ بَرِیئاً فَأَعْتَذِرَ، وَ لَا بِذِی قُوّةٍ فَأَنْتَصِرَ، وَ لَا مَفَرّ لِی فَأَفِرّ. وَ أَسْتَقِیلُکَ عَثَرَاتِی، وَ أَتَنَصّلُ إِلَیْکَ مِنْ ذُنُوبِیَ الّتِی قَدْ أَوْبَقَتْنِی، وَ أَحَاطَتْ بِی فَأَهْلَکَتْنِی، مِنْهَا فَرَرْتُ إِلَیْکَ رَبّ! تَائِباً فَتُبْ عَلَیّ، مُتَعَوّذاً فَأَعِذْنِی، مُسْتَجِیراً فَلَا تَخْذُلْنِی، سَائِلًا فَلَا تَحْرِمْنِی مُعْتَصِماً فَلَا تُسْلِمْنِی، دَاعِیاً فَلَا تَرُدّنِی خَائِباً. دَعَوْتُکَ -یَا رَبّ- مِسْکِیناً، مُسْتَکِیناً، مُشْفِقاً، خَائِفاً، وَجِلًا، فَقِیراً، مُضْطَرّاً إِلَیْکَ. أَشْکُو إِلَیْکَ -یَا

خداوندا تویی که در هنگام اضرار دعایم را مستجاب می فرمایی و در هنگام افتادن در ورطه گناه از گناهم درگذشتی و از دشمنان آنچه از راه ظلم از من گرفتند باز ستاندی خدای من ترا در هنگام درخواست بخیل نیافتم و در هنگامی که اراده تو کردم ترا ممسک و گرفته ندیدم بلکه ترا شنونده دعایم و برای مطالبم بخشنده دیدم و نعمت هایت را درباره خودم در هر شأنی از شئونات زندگی و در هر زمان فراوان یافتم. بنابراین تو نزد من ستایش شده و ستوده ای و احسانت نزد من نیکوست. نفس و زبان و عقل من حمد کننده توست، حمدی که تمام و کمال باشد و به حقیقت شکر برسد، حمدی که رساننده رضای تو از من باشد بنابراین مرا از خشمت رهایی ده.

ای پناه من در مواقع سختی ها و ای در گذرنده از لغزش من؛ اگر نبود پرده پوشی تو از گناهانم از جمله رسواشدگان بودم ای آنکه مرا با یاری ات تأیید می فرمایی، اگر نبود یاری ات درباره من از جمله شکست خوردگان بودم.

و ای آنکه سلاطین برای او طوق ذلّت بر گردنهایشان زده اند و از اقتدار او در هراسند و ای اهل تقوی و ای کسی که اسماء نیکو متعلق به اوست از تو می خواهم که مرا عفو کنی و از من درگذری. البته من بی گناه نیستم تا عذر آورم و قدرتمند نمی باشم که پیروز گردم.

پروردگارا چه بسیار بلایایی درد آور که از من دفع کردی و چه بسیار نعمت هایی که به من عطا فرموده ای و دیدگانم را بدانها روشن ساختی و چه احسان های ارزشمندی که از تو نزد من است.

و گریزگاهی ندارم تا بگریزم. از تو می خواهم که از گناهانم بگذری و به درگاهت از گناهانی که مرا گرفتار کرده و بر من چیره شده و هلاک و نابودم ساخته معذرت می خواهم. پروردگارا از آنها به سویت گریخته ام در حالی که توبه می کنم پس توبه ام را بپذیر به تو پناه می برم پس پناهم ده، به تو روی می آورم مرا خوار مکن. از تو مسئلت می جویم مرا از در خانه ات محروم مکن، به تو متوسل می شوم مرا به حال خود وامگذار، تو را می خوانم ناامیدم باز مگردان.

ای خدای من در حالی تو را می خوانم که مسکین و دردمند و زاری کننده و نگران و هراسان و بینوا و مضطرّ به درگاه توام.

إِلَهِی- ضَعْفَ نَفْسِی عَنِ الْمُسَارَعَهِ فِیمَا وَعَدْتَهُ أَوْلِیَاءَکَ، وَ الْمُجَانَبَهِ عَمّا حَذّرْتَهُ أَعْدَاءَکَ، وَ کَثْرَهَ هُمُومِی، وَ وَسْوَسَهَ نَفْسِی. إِلَهِی! لَمْ تَفْضَحْنِی بِسَرِیرَتِی، وَ لَمْ تُهْلِکْنِی بِجَرِیرَتِی، أَدْعُوکَ فَتُجِیبُنِی وَ إِنْ کُنْتُ بَطِیئاً حِینَ تَدْعُونِی، وَ أَسْأَلُکَ کُلّمَا شِئْتُ مِنْ حَوَائِجِی، وَ حَیْثُ مَا کُنْتُ وَضَعْتُ عِنْدَکَ سِرّی، فَلَا أَدْعُو سِوَاکَ، وَ لَا أَرْجُو غَیْرَکَ، لَبّیْکَ لَبّیْکَ! تَسْمَعُ مَنْ شَکَا إِلَیْکَ، وَ تَلْقَی مَنْ تَوَکّلَ عَلَیْکَ، وَ تُخَلّصُ مَنِ اعْتَصَمَ بِکَ، وَ تُفَرّجُ عَمّنْ لَاذَ بِکَ. إِلَهِی! فَلَا تَحْرِمْنِی خَیْرَ الْآخِرَهِ وَ الْأُولَی لِقِلّهِ شُکْرِی، وَ اغْفِرْ لِی مَا تَعْلَمُ مِنْ ذُنُوبِی. إِنْ تُعَذّبْ فَأَنَا الظّالِمُ الْمُفَرّطُ الْمُضَیّعُ الْآثِمُ الْمُقَصّرُ الْمُضَجّعُ الْمُغْفِلُ حَظّ نَفْسِی، وَ إِنْ تَغْفِرْ فَأَنْتَ أَرْحَمُ الرّاحِمِینَ.

ای خدای من از ضعف نفس خود از شتاب به آنچه به دوستانت وعده داده ای و از دوری نمودن از آنچه دشمنانت را به آن ترسانده ای شکایت می کنم و نیز از زیادی اندوهم و وسوسه های درونم به تو شکایت می نمایم.

پروردگارا به خاطر آنچه در سرّ وجودم هست مرا رسوا مکن و به علت لغزش هایم نابودم مفرما. من ترا می خوانم اجابتم کن گرچه وقتی تو را می خوانم در اطاعت از تو سست هستم و هرچه حاجت داشته باشم از تو طلب می کنم و هرکجا که هستم راز دلم را پیش تو می گذارم، بنابراین غیر تو را نمی خوانم و به غیر تو امیدی ندارم. دعوتت را اجابت کردم، دعوتت را اجابت کردم، تو هرکه به درگاهت شکایت آورد می شنوی و هرکه به تو اعتماد کند به او روی می آوری و هرکه به تو اهتمام جوید از گرفتاری آزادش فرمایی و هرکه بر تو پناه برد گشایشش عطا نمایی.

خدایا دنیا و آخرت را به خاطر کمی شکرم بر من حرام مکن و آنچه از لغزش ها درباره من سراغ داری مورد عفوت قرار ده که اگر عذابم کنی معلوم است که من ظالم، افراط کننده، تباه گر، گنهکار، مقصّر، واگذارنده و غافل از خطا و بهره خودم می باشم و اگر عفوم فرمایی پس تو مهربان ترین مهربانانی.

ص: 353

(52) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی الْإِلْحَاحِ عَلَی اللّهِ تَعَالَی

يَا اللّهُ الّذِی لَا يَخْفَی عَلَيْهِ شَیْ ءٌ فِی الْأَرْضِ وَ لَا فِی السّمَاءِ، وَ كَيْفَ يَخْفَی عَلَيْكَ -يَا إِلَهِی!- مَا أَنْتَ خَلَقْتَهُ؟ وَ كَيْفَ لَا تُحْصِی مَا أَنْتَ صَنَعْتَهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَغِيبُ عَنْكَ مَا أَنْتَ تُدَبّرُهُ؟ أَوْ كَيْفَ يَسْتَطِيعُ أَنْ يَهْرُبَ مِنْكَ مَنْ لَا حَيَاةَ لَهُ إِلّا بِرِزْقِكَ؟ أَوْ كَيْفَ يَنْجُو مِنْكَ مَنْ لَا مَذْهَبَ لَهُ فِی غَيْرِ مُلْكِكَ؟ سُبْحَانَكَ! أَخْشَی خَلْقِكَ لَكَ أَعْلَمُهُمْ بِكَ، وَ أَخْضَعُهُمْ لَكَ أَعْمَلُهُمْ بِطَاعَتِكَ، وَ أَهْوَنُهُمْ عَلَيْكَ مَنْ أَنْتَ تَرْزُقُهُ وَ هُوَ يَعْبُدُ غَيْرَكَ، سُبْحَانَكَ! لَا يَنْقُصُ سُلْطَانَكَ مَنْ أَشْرَكَ بِكَ، وَ كَذّبَ رُسُلَكَ، وَ لَيْسَ يَسْتَطِيعُ مَنْ كَرِهَ قَضَاءَكَ أَنْ يَرُدّ أَمْرَكَ، وَ لَا يَمْتَنِعُ مِنْكَ مَنْ كَذّبَ بِقُدْرَتِكَ، وَ لَا يَفُوتُكَ مَنْ عَبَدَ غَيْرَكَ، وَ لَا يُعَمّرُ فِی الدّنْيَا مَنْ كَرِهَ لِقَاءَكَ.

سُبْحَانَكَ! مَا أَعْظَمَ شَأْنَكَ! وَ أَقْهَرَ سُلْطَانَكَ! وَ

52

اصرار در تقاضا از پروردگار

ای خدایی که هیچ چیز در زمین و آسمان از دیدش پنهان نیست و چگونه پنهان باشد بر تو ای خدای من در حالی که تو خود آنها را آفریده ای و چگونه شمارش آن را ندانی در حالی که به آن شکل داده ای و یا چگونه از تو غایب باشند در حالی که تو آن را تدبیر فرموده ای و یا چگونه از تو بگریزد کسی که زندگی اش وابسته به روزی توست و یا چگونه از تو نجات یابد کسی که در جز مملکت تو راهی برایش نیست.

منزّهی تو! آگاه ترین بندگانت کسی است که خوف و خشیت بیشتری نسبت به تو داشته باشد و عمل کننده ترین بندگانت به دستوراتت خاضع ترین آنهاست و بدبخت ترین آنها نزد تو آن کسی است که تو روزی اش می دهی و او غیر تو را بندگی می کند.

منزّهی تو! آنکه برایت شریک می تراشد و پیامبرانت را تکذیب می کند از سلطنتت نمی کاهد و آنکه از حکم قطعی تو کراهت دارد قادر نیست فرمانت را رد کند و آنکه قدرتت را تکذیب می نماید قادر نیست خود را از تو باز دارد و آنکه جز تو را می پرستد نمی تواند از تصرف تو رهایی یابد و کسی که دیدارت را در قیامت نمی پسندد عمر طولانی نخواهد کرد.

منزّهی تو! چه قدر شأن تو بزرگ است و سلطه ات قاهرانه و قدرتت شدید و فرمانت نافذ است.

ص: 355

أَشَدّ قُوّتَکَ ! وَ أَنْفَذَ أَمْرَکَ !. سُبْحَانَکَ ! قَضَيْتَ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِکَ الْمَوْتَ مَنْ وَحّدَکَ وَ مَنْ کَفَرَ بِکَ، وَ کُلّ ٌ ذَائِقُ الْمَوْتِ، وَ کُلّ ٌ صَائِرٌ إِلَيْکَ، فَتَبَارَکْتَ وَ تَعَالَيْتَ لَا إِلَهَ إِلّا أَنْتَ وَحْدَکَ لَا شَرِيکَ لَکَ. آمَنْتُ بِکَ، وَ صَدّقْتُ رُسُلَکَ، وَ قَبِلْتُ کِتَابَکَ، وَ کَفَرْتُ بِکُلّ مَعْبُودٍ غَيْرِکَ، وَ بَرِئْتُ مِمّنْ عَبَدَ سِوَاکَ. اللّهُمّ إِنّی أُصْبِحُ وَ أُمْسِی مُسْتَقِلّا لِعَمَلِی، مُعْتَرِفا بِذَنْبِی، مُقِرّا بِخَطَايَایَ، أَنَا بِإِسْرَافِی عَلَى نَفْسِی ذَلِيلٌ، عَمَلِی أَهْلَکَنِی، وَ هَوَایَ أَرْدَانِی، وَ شَهَوَاتِی حَرَمَتْنِی. فَأَسْأَلُکَ يَا مَوْلَایَ سُؤَالَ مَنْ نَفْسُهُ لَاهِيَهٌ لِطُولِ أَمَلِهِ، وَ بَدَنُهُ غَافِلٌ لِسُکُونِ عُرُوقِهِ، وَ قَلْبُهُ مَفْتُونٌ بِکَثْرَةِ النّعَمِ عَلَيْهِ، وَ فِکْرُهُ قَلِيلٌ لِمَا هُوَ صَائِرٌ إِلَيْهِ. سُؤَالَ مَنْ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْأَمَلُ، وَ فَتَنَهُ الْهَوَى، وَ اسْتَمْکَنَتْ مِنْهُ الدّنْيَا، وَ أَظَلّهُ الْأَجَلُ، سُؤَالَ مَنِ اسْتَکْثَرَ ذُنُوبَهُ، وَ اعْتَرَفَ بِخَطِيئَتِهِ، سُؤَالَ مَنْ لَا رَبّ لَهُ غَيْرُکَ، وَ لَا وَلِیّ لَهُ دُونَکَ، وَ لَا مُنْقِذَ لَهُ مِنْکَ، وَ لَا مَلْجَأَ لَهُ مِنْکَ، إِلّا إِلَيْکَ. إِلَهِی ! أَسْأَلُکَ بِحَقّکَ الْوَاجِبِ عَلَى جَمِيعِ خَلْقِکَ، وَ بِاسْمِکَ الْعَظِيمِ الّذِی أَمَرْتَ رَسُولَکَ أَنْ يُسَبّحَکَ بِهِ، وَ بِجَلَالِ وَجْهِکَ الْکَرِيمِ، الّذِی لَا يَبْلَى وَ لَا يَتَغَيّرُ، وَ لَا يَحُولُ وَ لَا يَفْنَى، أَنْ تُصَلّیَ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ أَنْ

منزّهی تو! حکم قطعی مرگ را برای جمیع مخلوقات اراده کرده ای، چه تو را یکتا بدانند و چه به تو کافر باشند و همگی مزه مرگ را خواهند چشید و همگی یکسره به سویت باز گردند. پس تو جاوید و برتری و جز تو خدایی نیست. تو یکتایی و شریکی برایت نخواهد بود.

به تو ایمان آوردم، پیامبرانت را تصدیق کردم، کتابت را پذیرفتم و به هر خدایی غیر از تو کافر شدم و از هر که غیر ترا بندگی کرد بیزاری جستم.

پروردگارا صبح و شام می کنم در حالی که اعمالم کم است، به گناهم اعتراف دارم و به خطایای خویش اقرار می کنم. الها من به خاطر ظلم به نفس خویش ذلیلم، کارهایم مرا هلاک کرده هوای نفسم مرا اراده نموده و شهواتم مرا محروم نموده است.

بنابراین ای مولای من از تو مسئلت می جویم همانند مسئلت کسی که به خاطر آرزوهای طولانیش بی بهره مانده و بدنش به علت بی تفاوتی نسبت به جهان آخرت غافل مانده و دلش به خاطر نعمت های فراوانی که نصیبش گشته گرفتار فتنه شده و فکرش برای آنچه که به سویش باز می گردد کم است.

همانند مسئلت کسی که آرزو بر او تسلط یافت و هوای نفس او را گرفتار ساخته و دنیا او را اسیر خود ساخته و مرگ بر او سایه انداخته است.

همانند مسئلت کسی که گناهانش زیاد شده و به خطایای خویش اعتراف می کند.

همانند مسئلت کسی که پروردگاری غیر تو ندارد و سرپرستی غیر تو برایش نیست و نجات بخشی برای او از تو و پناهگاهی بر او از تو جز به سویت نمی باشد.

خدای من به حق خودت که بر همه مخلوقات واجب است و به نام بزرگت که رسولت را فرمان دادی تا بدان نام تو را تسبیح گوید و به بزرگی ذات بزرگوارت که فرسوده و دگرگون نمی شد و تغییر حال و نیستی نمی پذیرد از تو می خواهم بر محمد و آل او درود فرستی.

تُغْنِيَنِی عَنْ کُلّ شَیْ ءٍ بِعِبَادَتِکَ، وَ أَنْ تُسَلّیَ نَفْسِی عَنِ الدّنْیَا بِمَخَافَتِکَ، وَ أَنْ تُغْنِیَنِی بِالْکَثِیرِ مِنْ کَرَامَتِکَ بِرَحْمَتِکَ، فَإِلَیْکَ أَفِرّ، و مِنْکَ أَخَافُ، وَ بِکَ أَسْتَغِیثُ، وَ إِیّاکَ أَرْجُو، وَ لَکَ أَدْعُو، وَ إِلَیْکَ أَلْجَأُ، وَ بِکَ أَثِقُ، وَ إِیّاکَ أَسْتَعِینُ، وَ بِکَ أُومِنُ، وَ عَلَیْکَ أَتَوَکّلُ، وَ عَلَی جُودِکَ وَ کَرَمِکَ أَتّکِلُ.

ص: 358

و مرا به توسط بندگی ات از هر چیزی بی نیاز سازی و به وسیله ترس از خودت نفس را از دوستی دنیا برحذر نمایی و کرامت و رحمت فراوانت را شامل حالم گردانی.

خدایا به سویت فرار می کنم و از تو می ترسم و به تو استغاثه می نمایم و به تو امیدوارم و ترا می خوانم و به سویت پناه می برم و به تو اطمینان دارم و فقط از تو کمک می خواهم و به تو ایمان می آورم و بر جود و کرمت توکل می جویم.

ص: 359

(53) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی التّذَلّلِ لِلّهِ عَزّ وَ جَلّ

رَبّ أَفْحَمَتْنِی ذُنُوبِی، وَ انْقَطَعَتْ مَقَالَتِی، فَلَا حُجّةَ لِی، فَأَنَا الْأَسِيرُ بِبَلِيّتِی، الْمُرْتَهَنُ بِعَمَلِی، الْمُتَرَدّدُ فِی خَطِيئَتِی، الْمُتَحَيّرُ عَنْ قَصْدِی، الْمُنْقَطَعُ بِی.

قَدْ أَوْقَفْتُ نَفْسِی مَوْقِفَ الْأَذِلّاءِ الْمُذْنِبِينَ، مَوْقِفَ الْأَشْقِيَاءِ الْمُتَجَرّينَ عَلَيْکَ، الْمُسْتَخِفّينَ بِوَعْدِکَ. سُبْحَانَکَ! أَیّ جُرْأَةٍ اجْتَرَأْتُ عَلَيْکَ! وَ أَیّ تَغْرِيرٍ غَرّرْتُ بِنَفْسِی! مَوْلَایَ ارْحَمْ كَبْوَتِی لِحُرّ وَجْهِی وَ زَلّةَ قَدَمِی، وَ عُدْ بِحِلْمِکَ عَلَی جَهْلِی وَ بِإِحْسَانِکَ عَلَی إِسَاءَتِی، فَأَنَا الْمُقِرّ بِذَنْبِی، الْمُعْتَرِفُ بِخَطِيئَتِی، وَ هَذِهِ يَدِی وَ نَاصِيَتِی، أَسْتَكِينُ بِالْقَوَدِ مِنْ نَفْسِی، ارْحَمْ شَيْبَتِی، وَ نَفَادَ أَيّامِی، وَ اقْتِرَابَ أَجَلِی وَ ضَعْفِی وَ مَسْكَنَتِی وَ قِلّةَ حِيلَتِی. مَوْلَایَ وَ ارْحَمْنِی إِذَا انْقَطَعَ مِنَ الدّنْيَا أَثَرِی، وَ امّحَی مِنَ الْمَخْلُوقِينَ ذِكْرِی، وَ كُنْتُ مِنَ

53

تذلّل در پیشگاه پروردگار

الها گناهانم مرا خاموش کرده و سخنم قطع گردیده و دلیلی برای دفاع از خود ندارم و من اسیر کرده های خودم و در گرو عمل خویشم و در خطایایم جبران و از بیرون رفتن از راه راستم سرگردان و در راه خویش مانده ام.

پروردگارا نفس خویش را در جایگاه ذلیلان و گناهکاران جای داده ام در جایگاه انسان های بدبختی که بر تو گستاخی نموده اند و وعده هایت را سبک شمرده اند.

خدایا تو منزّهی! به چه جرأتی بر تو گستاخی نمودم و به کدام غروری بر نفس خویش مغرور گشتم؟!

مولای من بر افتادن با صورت و لرزش قدم هایم به من رحم کن و به بردباریت بر نادانی ام و به احسانت بر بی ادبی من ترحم فرما زیرا که من به گناه خویش اقرار می کنم و به خطاهایم معترفم و اینک این دست و موی جلوی سر من، به درگاهت التماس می کنم و خود را برای قصاص تسلیمت می نمایم.

الها بر پیری ام و تمام شدن روزهای عمرم و نزدیکی مرگم و ضعف و درماندگی و بیچارگی ام رحم کن.

مولای من در آن موقع که بین من و دنیا جدایی می افتد بر من رحم کن و یادم را از بین آفریده هایت زایل فرما تا از جمله فراموش شدگانی باشم که کسی از او یاد نمی کند.

ص: 361

الْمَنْسِيّينَ كَمَنْ قَدْ نُسِىَ، مَوْلَاىَ وَ ارْحَمْنِى عِنْدَ تَغَيّرِ صُورَتِى وَ حَالِى إِذَا بَلِىَ جِسْمِى، وَ تَفَرّقَتْ أَعْضَائِى، وَ تَقَطّعَتْ أَوْصَالِى، يَا غَفْلَتِى عَمّا يُرَادُ بِى! مَوْلَاىَ وَ ارْحَمْنِى فِى حَشْرِى وَ نَشْرِى، وَ اجْعَلْ فِى ذَلِکَ الْيَوْمِ مَعَ أَوْلِيَائِکَ مَوْقِفِى، وَ فِى أَحِبّائِکَ مَصْدَرِى، وَ فِى جِوَارِکَ مَسْكَنِى، يَا رَبّ الْعَالَمِينَ.

ص: 362

مولای من هنگامی که در خانه قبر صورتم و بدنم تغییر می یابد و اعضای بدنم از هم جدا می شوند و بند بندم از هم پاشیده می گردند بر من رحم کن، ای وای از غفلت من از آنچه درباره من اراده شده است.

مولای من در هنگام حشر و نشرم در روز قیامت بر من رحم کن و در این روز مرا همنشین اولیائت و در جایگاه محبانت قرار ده و در جوار رحمتت جایم ده ای خدای جهانیان.

ص: 363

(54) وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السّلَامُ فِی اسْتِكْشَافِ الْهُمُومِ

يَا فَارِجَ الْهَمّ، وَ كَاشِفَ الْغَمّ، يَا رَحْمَانَ الدّنْيَا وَ الْ آخِرَهِ وَ رَحِيمَهُمَا، صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ افْرُجْ هَمّی، وَ اكْشِفْ غَمّی. يَا وَاحِدُ يَا أَحَدُ يَا صَمَدُ يَا مَنْ لَمْ يَلِدْ وَ لَمْ يُولَدْ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُواً أَحَدٌ، اعْصِمْنِی وَ طَهّرْنِی، وَ اذْهَبْ بِبَلِيّتِی.

«وَ اقْرَأْ آيَهَ الْكُرْسِیّ، وَ الْمُعَوّذَتَيْنِ، وَ قُلْ هُوَ اللّهُ أَحَدٌ، وَ قُلْ:»

اللّهُمّ إِنّی أَسْأَلُكَ سُؤَالَ مَنِ اشْتَدّتْ فَاقَتُهُ، وَ ضَعُفَتْ قُوّتُهُ، وَ كَثُرَتْ ذُنُوبُهُ، سُؤَالَ مَنْ لَا يَجِدُ لِفَاقَتِهِ مُغِيثاً، وَ لَا لِضَعْفِهِ مُقَوّياً، وَ لَا لِذَنْبِهِ غَافِراً غَيْرَكَ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ أَسْأَلُكَ عَمَلًا تُحِبّ بِهِ مَنْ عَمِلَ بِهِ، وَ يَقِيناً تَنْفَعُ بِهِ مَنِ اسْتَيْقَنَ بِهِ حَقّ الْيَقِينَ فِی نَفَاذِ أَمْرِكَ. اللّهُمّ صَلّ عَلَى مُحَمّدٍ وَ آلِ مُحَمّدٍ، وَ اقْبِضْ عَلَى الصّدْقِ نَفْسِی، وَ اقْطَعْ مِنَ الدّنْيَا حَاجَتِی، وَ اجْعَلْ فِيمَا عِنْدَكَ

54

درخواست رفع گرفتاری ها

ای برطرف کننده همّ و دور کننده غم، ای بخشاینده در دنیا و آخرت و هر دو جهان بر محمّد و آل او درود فرست و همّ مرا برطرف و غمّ مرا زایل کن.

ای خدای واحد و احد ای بی نیاز و ای آنکه نزائیده و زائیده نشده و برایش مثل و مانند نیست. مرا حفظ کن و پاکیزه ام نما و گرفتاریم را برطرف فرما.

(سپس امام علیه السلام دستور فرمودند که بین دعا آیه الکرسی و سوره های قل اعوذ برب الفلق و قل اعوذ برب الناس و قل هُوَ اللهُ احد را بخوان و سپس بگو:)

بارالها از تو مسئلت می جویم همانند آنکه زندگی بر او سخت شد و نیرویش ضعف و گناهانش بسیار گشته است. همانند درخواست کسی که برای گرفتاریش فریادرسی و برای ضعفش توانایی و برای گناهش بخشنده ای غیر از تو نمی یابد. ای صاحب جلالت و کرامت از تو مسئلت می جویم عملی را که از بنده ات دوست می داری و یقینی که به وسیله آن کسی را که در جریان خواست تو به مرتبه حق الیقین برسد سود می دهی.

بار پروردگارا بر محمّد و آل او درود فرست و مرا در حالی که کارهایم درست است بمیران و حاجتم را در دنیا عطا کن.

ص: 365

رَغْبَتِی شَوْقاً إِلَی لِقَائِکَ، وَ هَبْ لِی صِدْقَ التَّوَکِّلِ عَلَیْکَ. أَسْأَلُکَ مِنْ خَیْرِ کِتَابٍ قَدْ خَلَا، وَ أَعُوذُ بِکَ مِنْ شَرّ کِتَابٍ قَدْ خَلَا، أَسْأَلُکَ خَوْفَ الْعَابِدِینَ لَکَ، وَ عِبَادَةَ الْخَاشِعِینَ لَکَ، وَ یَقِینَ الْمُتَوَکِّلِینَ عَلَیْکَ، وَ تَوَکّلَ الْمُؤْمِنِینَ عَلَیْکَ. اللّهُمّ اجْعَلْ رَغْبَتِی فِی مَسْأَلَتِی مِثْلَ رَغْبَهِ أَوْلِیَائِکَ فِی مَسَائِلِهِمْ، وَ رَهْبَتِی مِثْلَ رَهْبَهِ أَوْلِیَائِکَ، وَ اسْتَعْمِلْنِی فِی مَرْضَاتِکَ عَمَلًا لَا أَتْرُکُ مَعَهُ شَیْئاً مِنْ دِینِکَ مَخَافَهَ أَحَدٍ مِنْ خَلْقِکَ. اللّهُمّ هَذِهِ حَاجَتِی فَأَعْظِمْ فِیهَا رَغْبَتِی، وَ أَظْهِرْ فِیهَا عُذْرِی، وَ لَقّنّی فِیهَا حُجّتِی، وَ عَافِ فِیهَا جَسَدِی. اللّهُمّ مَنْ أَصْبَحَ لَهُ ثِقَهٌ أَوْ رَجَاءٌ غَیْرُکَ، فَقَدْ أَصْبَحْتُ وَ أَنْتَ ثِقَتِی وَ رَجَائِی فِی الْأُمُورِ کُلّهَا، فَاقْضِ لِی بِخَیْرِهَا عَاقِبَهً، وَ نَجّنِی مِنْ مَضَلّاتِ الْفِتَنِ بِرَحْمَتِکَ یَا أَرْحَمَ الرّاحِمِینَ. وَ صَلّی اللّهُ عَلَی سَیّدِنَا مُحَمّدٍ رَسُولِ اللّهِ الْمُصْطَفَی وَ عَلَی آلِهِ الطّاهِرِینَ.

و با وسایلی که در اختیار داری خواسته ام را شوق به دیدارت قرار ده و صداقت در توکّل به خودت را به من ببخش.

خداوندا خبر آنچه را که درباره من نوشته شده و گذشته است طلب می کنم و به تو پناه می برم از شر آنچه درباره ام نوشته شده و گذشته است.

الها از تو خوف بندگان عابدت و عبادت خاشعین درگاهت و یقین توکل کنندگان به آستانت و توکل ایمان آورندگانت را درخواست می کنم.

پروردگارا رغبت مرا در مسئلت جستن از خودت همانند رغبت اولیائت در مسئله جستشان و ترسم را مانند ترس ایشان قرار ده و مرا در راه رضایت به کاری وادار که به چیزی از احکام دینت و یا از ترس یکی از مخلوقات آن را ترک نکنم.

بارالها این بود حاجت من پس میل و رغبتم را نسبت به آن بزرگ کن و عذرم را درباره آن آشکار فرما و در آن عذرخواهی و اقامه حجت و دلیل را به من بیاموز و بدنم را در این آزمون سلامتی ده.

الها کسی که صبح می کند و اعتماد و امیدش به غیر تو است من اینگونه نیستم صبح می کنم و تو مورد اعتماد و امید من در تمامی کارها هستی. پس عاقبت بخیری در آن کارها را برایم مقرر فرما و از فتنه های گمراه کننده به وسیله رحمتت ای مهربان ترین مهربانان نجاتم ده و درود خدا بر آقای ما حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلّم که برگزیده پروردگار ات و بر اهل بیت پاکیزه اش باد.

## خاتمه

به لطف و کرم پروردگار ترجمه روان صحیفه کامل سجادیّه در بامداد هشتم ربیع الاول هزار و چهارصد و بیست و یک سالروز شهادت امام حسن عسکری علیه السلام و آغاز امامت امام عصر حجه بن الحسن العسکری روحی و ارواح العالمین له الفداء به پایان رسید امید که حال و هوای معنوی که در اثر خواندن و دقت در ژرفای این کتاب شریف برای اهل دعا و مناجات با مضامین بلندش به دست می آید مستمر باشد و خداوند تبارک و تعالی آنچه دعای خیر در این کتاب بود در حق ما مستجاب فرماید. و روح مقدس و والای امام سجاد زین العابدین علیه السلام را از ما راضی گرداند و دعای آن گرامی را در نیکبختی دنیا و آخرت ما قرین به استجابت قرار دهد.

سید کاظم ارفع

ص: 368

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِی الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آیا کسانی که میدانند و کسانی که نمیدانند یکسانند ؟
سوره زمر/ 9

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال 1385 هـ .ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
1.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
2.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
3.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
4.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
5.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
6.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
1.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
2.ارتباط با مراکز هم سو
3.پرهیز از موازی کاری
4.صرفا ارائه محتوای علمی
5.ذکر منابع نشر
بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :
1.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
2.برگزاری مسابقات کتابخوانی
3.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
4.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
5.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
6.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...
7.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
8.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...
9.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
10.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
11. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در 8 فرمت جهانی:
JAVA.1
ANDROID.2
EPUB.3
CHM.4
PDF.5
HTML.6
CHM.7
GHB.8
و 4 عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :
ANDROID.1
IOS.2

WINDOWS PHONE.3
WINDOWS.4
به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .
درپایان :
از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک 129/34- طبقه اول
وب سایت: www.ghbook.ir
ایمیل: Info@ghbook.ir
تلفن دفتر مرکزی: 03134490125
دفتر تهران: 88318722 ـ 021
بازرگانی و فروش: 09132000109
امور کاربران: 09132000109